כ"ד ניסן תשמ"א, 29.4.1981 מיספר 2278
80 עמודים

העולם הזה

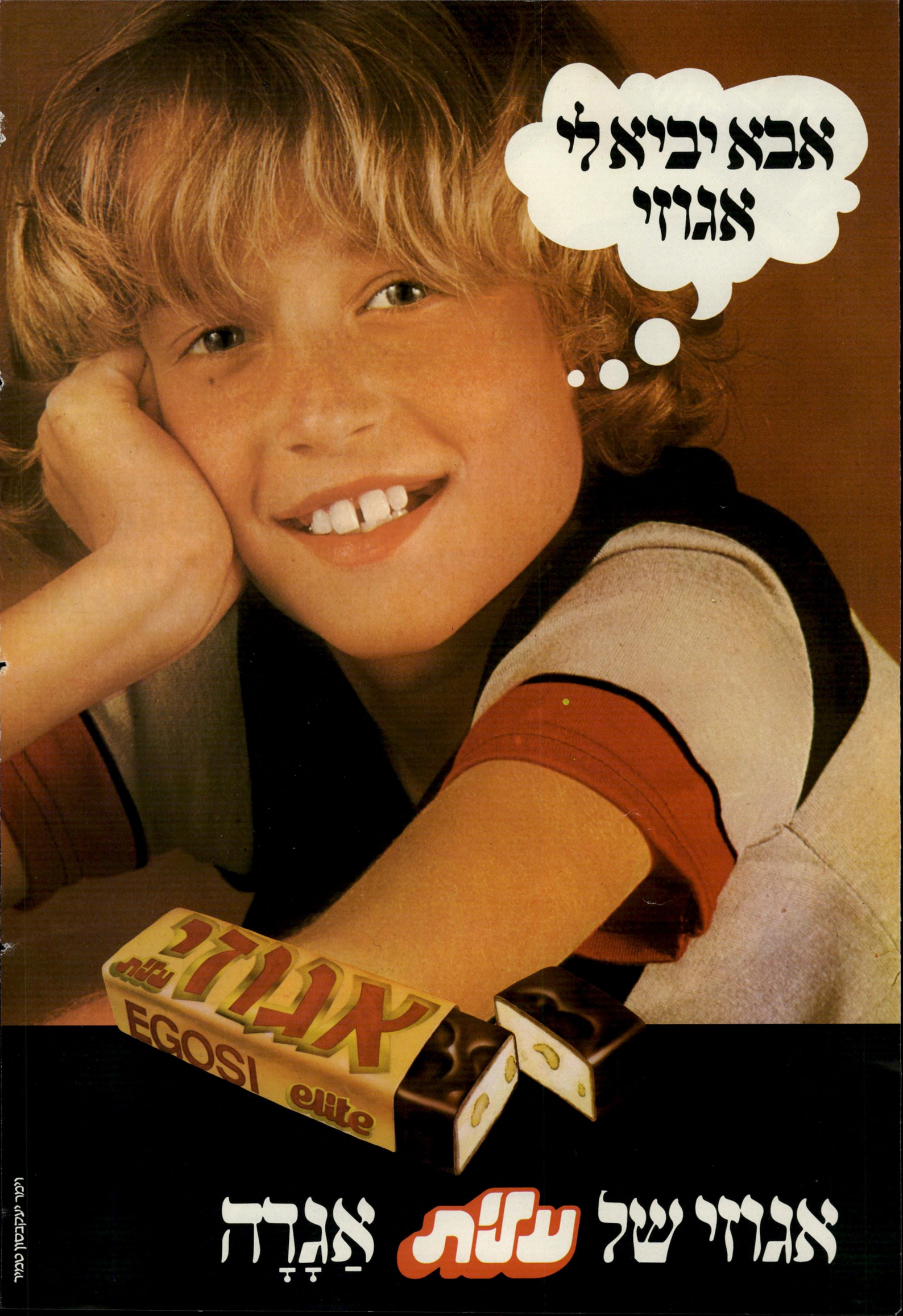
פרשת תמיר: הנקמה של בגין

הציפור המשגעת את המדינה

העורב מיפו

אריה נוריאלי

אגוזי של עלית אֲגָדָה

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03-232262/3/4. תא־דואר 136 • העורך הראשי: אורי אבנרי • ראש המערכת: יוסי ינאי • עורך־תבנית: יוסי שנקר • עורכת ביתוב: לילית בוארון • צלמי מערכת: ציון צפריר ועמנואל סרגוסטי • ראש המינהלה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרוני • המו"ל: „העולם הזה" בע"מ • מודפס ב„חדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב, רחוב כך־אביגדור • הפצה „גד" בע"מ • גלופות צינקוגרפיה „כספי" בע"מ.

קוראים כתבים

כשאתה קורא שורות אלה, אתה שייך לציבור המובחר ביותר בארץ. אין זו התפארות בעלמא. וזהי המסקנה של מיטב החוקרים המדעיים.

כמו בכל שנה, נערך גם הפעם סקר של קריאת היומונים והשבועונים, על פי הזמנת אירגוד המפרסמים בישראל. המפרסמים מעוניינים, כמובן, לדעת כמה אנשים קוראים כל עיתון, מיהם, מה רמתם הכלכלית. כי מכאן נובעת התשובה לשאלה: היכן כדאי לפרסם?

השנה נערך המחקר על־ידי מכון פורי — מחקרי דעת־קהל לישראל בע"מ. הוא בוצע באוקטובר 1980, ופורסם במארס 1981.

יש בו הסבר לתופעה שבוודאי שמת לב אליה בחודשים האחרונים: העליה התלולה בכמות המודעות המתפרסמות בהעולם הזה, שאיפשרה גם את ריבוי העמודים והרחבת החומר המערכתי.

תוך כדי בדיקת הנתונים, צייר המחקר תמונה קולקטיבית מעניינת של ציבור הקוראים של שבועון זה.

150 אלף קוראים

אם כן, מי אתה? כשאתה נוטל לידיך גליון זה, לאיזה ציבור אתה שייך? קודם כל, אתה שייך לציבור המהווה 6.6 אחוז מכל הציבור הבוגר בישראל — בני 18 ויותר.

מכיוון שהאוכלוסיה שבני 18 ויותר זהה כימעט עם ציבור בעלי זכות־הבחירה לכנסת, ניתן לחשב כי מיספר קוראי „העולם הזה" מגיע לכ־150 אלף איש ואשה.

הסקר אינו אומר כמה אנשים קוראים כל עותק של השבועון. זוהי אחת הצרות של העולם הזה, שאין דומה לה. אולי, בעולם כולו: אין קשר ישיר בין מיספר הקונים את עותקי־השבועון ובין מיספר הקוראים את העולם הזה בפועל — וחבל. הדבר מכריח אותנו לגבות עבור הגליון מחיר יקר יחסית (אם כי הוא זול בהשוואה למחיריהם של שבועוני־חדשות מסוג זה בעולם המערבי).

יש רק שני שבועונים בארץ שתפוצתם עולה על זו של העולם הזה — לאשה, הנקרא כימעט באופן בילעדי על־ידי נשים, ובמחנה, המחולק לחיילי צה"ל.

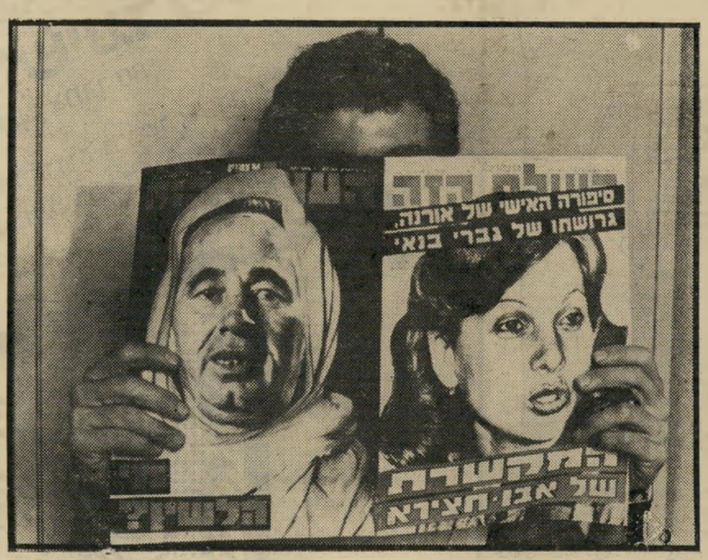
השנה לא נערך מחקר לגבי נתון חשוב לנו: כמה זמן מקדיש כל קורא לעיתונו. בשנים קודמות נערך מחקר כזה לגבי היומונים, אך לא לגבי השבועונים. אז התברר כי המיספר הגדול ביותר של קוראי מערב, ידיעות אחרונות, הארץ ודבר מקדישים לעיתון מחצי שעה עד שעה. אני מנחש שאילו נערך מחקר כזה לגבי העולם הזה, היה נמצא כי הקורא הממוצע מקדיש לשבועון זה יותר משלוש וחצי שעות, המתחלקות בין כל ימי השבוע.

ניתן לאמר: מודעה המתפרסמת בהעולם הזה „עובדת" שיבעה ימים בשבוע, שעות רבות בכל יום, כשהיא עוברת בין ידיים רבות, מן הקורא הראשון של הגליון עד לקורא העשירי והלאה.

נתון אחר של הסקר: לעומת 6.6% של האוכלוסיה הבוגרת הקוראת את העולם הזה, 6.5% קוראים את הירחון את ו־5.7% את הירחון מוניטין. כ־80% אינם קוראים ירחונים כלל.

מחצית נשים
מחצית גברים

נתון מעניין ביותר נוגע להתפלגות הקוראים של העולם הזה בין שני המינים.

מבחינה זו אין דומה להעולם הזה בקרב כל השבועונים.

בעוד שלאשה נקרא כימעט באופן בילעדי על־ידי נשים (77%), ובמחנה באופן בילעדי על־ידי גברים (71%), נקרא העולם הזה כימעט שווה בשווה על־ידי שני המינים: 55.8% מקוראיו הם גברים, 44.2% נשים.

מבחינה פירסומית, יש כמובן ערך רב לנתון זה. המפרסם בי־שבועון זה יכול ליהנות בטוח כי מודעתו תגיע לכך בניי־המישפחה.

העיתון הצעיר ביותר

העולם הזה הוא עיתון צעיר. 44 שנים אחרי היווסד השבועון, 31 שנים אחרי שקיבלתי לידי את עריכתו, הוא עדיין העיתון מס' 1 של הדור הצעיר. מבחינה זו, אין לו אח ורע.

מבין קוראי העולם הזה שהם בני 18 ויותר, 46.1% שייכים לשיכבת־הגיל של 18 עד 29 (לעומת 36.6 בידיעות אחרונות, 20.5 במערב, 24.5 בהארץ, 34.5 בלאשה, 29.1 במחנה). פירוש הדבר כי הגיל שבו מקים האדם הממוצע את מישפחתו, מת־חתן, הופך הורה, קונה דירה ומרהט אותה — הוא גם הגיל שבו הוא מסור ביותר להעולם הזה.

המחקר אינו כולל בני 17 ופחות, אך אין ספק כי גם בין תלמידים של כיתות י', י"א וי"ב העולם הזה הוא הנפוץ ביותר. הדבר מוסיף, כמובן, אל מיספר קוראי השבועון, שנקבע בסקר.

זוהי מחשבה מעניינת: יותר ממחצית הקוראים של שורות אלה לא היו כלל בחיים כאשר קיבלה המערכת הנוכחית את השבועון לידיה, בפסח 1950.

הרכב הגילים של קוראי העולם הזה שמעל לגיל 17 באחוזים: בני 29—18 — 46.1, בני 39—30 — 26.9, בני 49—40 — 17.3, בני 59—50 — 9.6, בני 60 ויותר — 0.1.

עיתון צעיר, עיתון דינאמי, עיתון תוסס. עדיין נכון לגבינו הפסוק שהתנוסס בראש שער חי שבועון כשעירכו היה אורי קיסרי: „ריתמוס החיים — דופק הזמן."

השכלה גבוהה
הכנסה גבוהה

הנתון שאנו מתגאים בו יותר מכל נוגע, כמובן, לרמתם של הקוראים.

זהו נתון החוזר על עצמו מדי שנה, ויש בו המחמאה הגדולה ביותר לרמת העיתון.

אין שבועון אחר בישראל שבעלי ההשכלה האקדמאית מהווים אחוז כה גדול של קוראיו.

כמחצית קוראי „העולם הזה" הם בעלי השכלה אקדמאית.

לפי הסקר, 48.1% של קוראי העולם הזה הם בעלי השכלה על־תיכונית. (לעומת 22.7 בלאשה, 30.2 במחנה.) 46.1% נוסעים של קוראינו הם בעלי השכלה תיכונית. רק 5.8% הם בעלי השכלה יסודית ופחות (לעומת 19.7 בלאשה, 15.1 במחנה, 16.7 בידיעות אחרונות ו־11.6 במערב).

(אותי מעניין נתון זה במיוחד. מימי לא סיימתי בית־ספר יסודי, ויש לי שבע כיתות בילבד).

55.8% של קוראינו הם בעלי רמת־הכנסה ש„מעל לממוצע" (לעומת 32.8 בלאשה, 52.3 במחנה, 38.1 בידיעות אחרונות ו־51.7 במערב). לגבי המפרסמים זהו הנתון החשוב ביותר, כי רמת־ההכנסה מתבטאת, כמובן, בכוח־הקנייה.

23.1% של קוראי העולם הזה הם בעלי הכנסה ממוצעת, ורק 19.2% הם מתחת לממוצע. 1.9% לא מסרו מהי הכנסתם. (צורה זו של ציון ההכנסה היא, אגב, תולדת האינפלציה. עוד בשנה שעברה סווגה ההכנסה בסכומי־כסף. כיום אין לסכומים משמעות כלשהי.)

במה עוסקים קוראי העולם הזה? 38.4% מהם הם בעלי מיקצועות אקדמאיים ומינהליים. 28.9% עוסקים במיסחר וב־פקידות, ובדיוק כאחוז הזה עובדים ב־עבודת־כפיים. 3.8% אינם שייכים לכוח־העבודה האזרחי.

70% צברים

מאז ראשית דרכנו היה העולם הזה העיתון בה"א הידיעה של הצברים.

מבחינה זו אין דומה לשבועון זה. 69.2% של קוראינו נולדו בי־ארץ. שום עיתון אחר במדינה — יומי או שבועי — אינו מתקרב לי־נתון זה.

להשוואה: אחוז הצברים בקרב קוראי העיתון השונים: ידיעות אחרונות — 48.5%, מעריב — 40.4%, הארץ — 40.8, לאשה — 44.5, במחנה — 51.2.

אין ספק כי העולם הזה השפיע, ב־31 השנים האחרונות, השפעה רבה מאוד על גיבוש הסיגנון הישראלי, ה„צברי". זוהי השפעת־גומלין.

5.8% מקוראי העולם הזה נולדו בחו"ל ועלו לארץ עד סוף 1947. אותו אחוז בדיוק עלו בין 1948—1952, ו־19.2% עלו משנת 1953.

החלוקה העדתית היא פחות משמחת. רק כשליש מקוראי העולם הזה (ליתר דיוק: 28.8) הם בניהם של עולים מארצות־אסיה ואפריקה. כשני שלישים (63.5) הם בני עולים מארצות אירופה ואמריקה. 7.7% הם צברים־בני־צברים.

לגבי הפופולריות של המדורים השונים בעיתון, קובע הסקר כי 62.5% מקוראי העולם הזה מתעניינים בענייני הכלכלה והמשק, 42.5% בענייני בית ומישפחה, 26.2% במדורי הבידור. (הסקר לא הציג שאלות לגבי נושאים אחרים.)

כדאי לפרסם

עורכי הסקר תימצתו את דיוקן ה־קורא האופייני של העולם הזה כך:

„קבוצת יותר ממחצית מהקוראים הם גברים, צעירים בעלי השכלה על־תיכונית ותיכונית, אקדמאים ובעלי משלחייד מינהליים, בעלי רמת־הכנסה גבוהה, יוצאי ארצות אירופה ואמריקה וילידי־הארץ."

כל זה מסביר את עלייתה של כמות המודעות בשבועון. כי המפרסמים פונים באמצעות שבועון זה לשיכבה בעלת כוח־הקנייה הגבוה ביותר בארץ, וגם בעל רצון־הקנייה הגדול ביותר (זוגות צעירים). הוא פונה אל ציבור שלא קל לפתות אותו בהבטחות ריקות, ציבור היודע להבחין, לשפוט ולהחליט (רמת־השכלה).

יתר על כן, הוא פונה אל ציבור שאינו קורא את העיתון בישיבה חד־פעמית של חצי שעה או שעה, והזורק אותו לאחר מכן לסל, אלא לקורא המחזיק בעיתון פעמים רבות במשך השבוע, יום אחרי יום, שוב ושוב.

הסקר אינו כולל ציבור גדול נוסף של השבועון — אותם הנוטלים אותו לידיהם באקראי, והמציצים בו במיספרה, אצל הרופא, במועדון הקיבוץ, אצל חבר בצבא. גם איש זה רואה את המודעה הגדולה, הבולטת, בייחוד כשהיא משתרעת על עמוד שלם, ובייחוד־בייחוד כשהיא בצבעים מלאים.

ארץ־ישראל היפה

עד כאן דיברתי על האינטרסים של המפרסמים. הם מזדהים עם האינטרס של הקורא — כי ככל שגדל שטח המודעות, כן משתפר מצבו הכלכלי של העיתון, ובמילא גדלה יכולתו לשפר את שירותיו המערכתיים, להרחיב את השטח המוקדש לחומר ולהקדיש משאבים לחקירות.

כאשר קיבלתי עיתון זה לידי, לפני 31 שנים, הוא הכיל 20 עמודים, בפורמאט קטן יותר מאשר הגוכחי, במשך כמה שבועות אף ירד מיספר העמודים ל־16, מפאת המחסור בנייר ששרר אז בארץ. ריבוי העמודים מאז — עד כדי 80, 92 ואף 100 עמודים בשבוע — התאפשר על־ידי ריבוי המודעות.

מובן שלכל העובדות האלה על הרכב ציבור הקוראים של העולם הזה יש מש־מעות החורגות בהרבה מהתחום הכלכלי.

בדיוקנו של הקורא האופייני של העולם הזה — איש בעל השכלה גבוהה, רמה חברתית ושורשים עמוקים בארץ, צעיר ונמרץ — טמון הסוד של השפעת השבועון מבחינה חברתית ומדינית.

זהו חיל־החקוץ של אריץ־ישראל היפה, האיכפתית, הנאבקת על איכות חיינו הלאומיים והאישיים.

שלמי שפיגל

מכתבים

האלימות חוגגת

איפה „היד החזקה" כאשר מדובר בשילטון החוק?

„התפילה הצליחה", צהלו המתפללים מקריית־ארבע, בהתפרצם למערת המכפלה כבמיבצע צבאי. הם גלשו מהקריה באשמורת שלישית, הטעו את כוחות צה"ל, פתחו השערים, חדרו פנימה ונעלו אותם אחריהם, ולא הגיבו לפניות החיילים להתפנות.

אלפי חרדים חגגו וחסמו כבישים בירושלים, בואך שכונת רמות. אמנם הרישיון ניתן, אך החוק הופר.

בשני האירועים האחרונים לא נקט השילטון „יד חזקה". חיילי צה"ל לא עצרו את המתפרצים, אנשי גוש אמונים, והשוטרים לא עצרו את מיידי האבנים וחוסמי הכבישים. לאירועים הללו יש השפעה מצטברת על היישוב כולו. הסחף בשילטון החוק והדמוקרטיה ממשיך להצטבר.

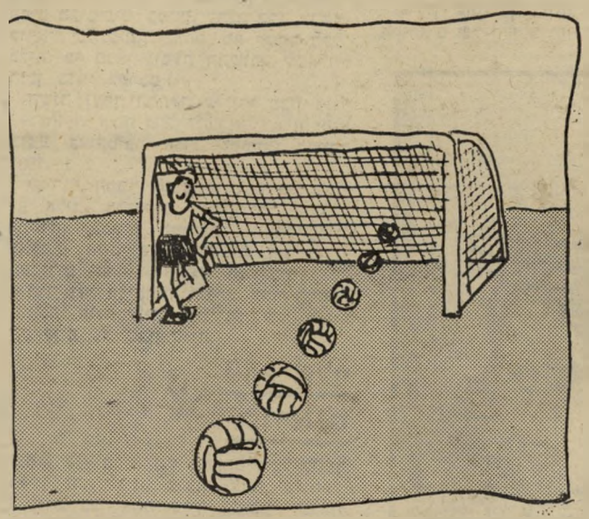
דן יהב, תל־אביב

● ● ●

כדורגל

מכירות סוף העונה חוגגות, וקשר השתיקה נמשך.

עונת הכדורגל מתקרבת לסיומה. חרב־הירידה מרחפת על קבוצות רבות — ולפתע פתאום כול הקבוצות הללו, שבמשך כל העונה הוציאו את הנשמה כדי לנעוץ גול בשער היריב, ועל ניצחונות רק חלמו (שאלמלא כן לא היו מגיעות לשפל המדרגה), מנצחות פתאום כולן, ולעתים גם בהפרש שערים מדהים.

אך איש אינו פוצה פה ומצפצף. כולם שותפים לקשר השתיקה. הכתבים מדווחים בהתפעמות על השערים שנכבשו, ומעלים על נס את השחקנים שהבקיעו, שכן הצגה, כידוע, חייבת להימשך. אולי העולם הזה יפוצץ את קשר השתיקה?

אברהם גורניץ, חיפה

● ● ●

מה שעשו לה

אחרי כל מה שקרה לקוראה, החליטה לוותר על רעיון העליה.

אני גרה בפאריס, וחשבתי לבוא לארץ־ישראל היקרה. אך לאחר המאורעות שקרו לי בשנה האחרונה — לא מוחלט!

התחתנתי עם צרפתי־ציוני, ורצינו לבוא לארץ. לאחר מיקרי האנטי־שמיות בפאריס, רצינו לרכוש דירה בארץ ולעלות.

ואז פגשנו בקבלן שחשב ש„תפס את אלוהים בביצים" (סליחה על הביטוי), לא היה מוכן לתת לנו את מפתח הדירה, ודרש מחירים העולים פי ארבע על מחירי השוק. הוא גם הודיע שאם לא נשלם מה שהוא דורש, יודיע למישרד־הפנים הצרפתי שהוצאנו מצרפת כסף בניגוד לחוקי.

האם לזאת קוראים „עם ישראל ערבים זה לזה"? פה אנחנו חיים טוב ומאושרים, וחבל שמדינת־ישראל היא מה שהיא היום.

שולמית אמיר, פאריס

● ● ●

תושו אחים חושו

הצעה מרחיקת־לכת שיתרונותיה הצבאיים נראים לעין, וגם תחדש את רוח ההתנדבות בארצנו.

יתכן שישראל הרישמית, קשה לה לחוש לעזרת הנוצרים בלבנון. אולם יש ויש לתת האפשרות למתנדבים ישראלים לחוש לעזרת שכניהם בעת צרתם. יש להכין תוכניות פעולה מגוונת, כדי שכל מתנדב יוכל למצוא את מקומו בהן לפי כישוריו ומיגבלותיו. יכול להיות שמיספר המתנדבים יהיה גדול ממה שאפשר לתאר, ואז יש לארגנו בארמיה שתיקרא „הארמיה הכחולה". ציוד, נשק ואספקה תקבל הארמיה הזאת מכל העולם.

מובן שגורמים ישראלים יוכלו גם הם לספק מה שיש להם לתת, כמו כל גורם בעולם. רצוי שטיפשים, שווייצרים וקאריריסטים לא יתקבלו, כדי לא להוריד את רמת „הארמיה הכחולה", ולהחזיק אותה על רמת מוטיבציה ראוייה. אם המתנדבים הישראלים יצליחו לשחרר את לבנון, אפשר יהיה לבחון את השיטה גם במקומות אחרים כמו סעודיה, לוב וכדומה. יש מקום לשיתוף פעולה עם יחידות מתנדבים גם ממדינות אחרות, וצריך לבחון את שיטות המיבצעים בתיאום איתן.

עמי ייכנה, עין־חרוד מאוחד

● ● ●

לא מאמין

הקורא קרא על ה„טלתרום", ומשהו חשוב חיה חסר לו („העולם הזה" 2276).

קראתי/ראיתי את מה שהיה לכם לומר על הטלתרום, ופשוט לא האמנתי למראה־עיני, או, יותר נכון, למה שלא ראו עיני. איך יתכן שבכל הערב הארוך ההוא לא קלט צלמכם שום נערה יפה, שתשובב את העין בתוך ים הפרצופים הידועים והמשופשפים? משהו צעיר, רענן וברייא, שישובב

(המשך בעמוד 6)

קנו היום במחירי 1980

בנוסף להפחתת מס קנייה ע"י שר האוצר
החליטה חברתנו לאפשר לך לרכוש לקראת פסח

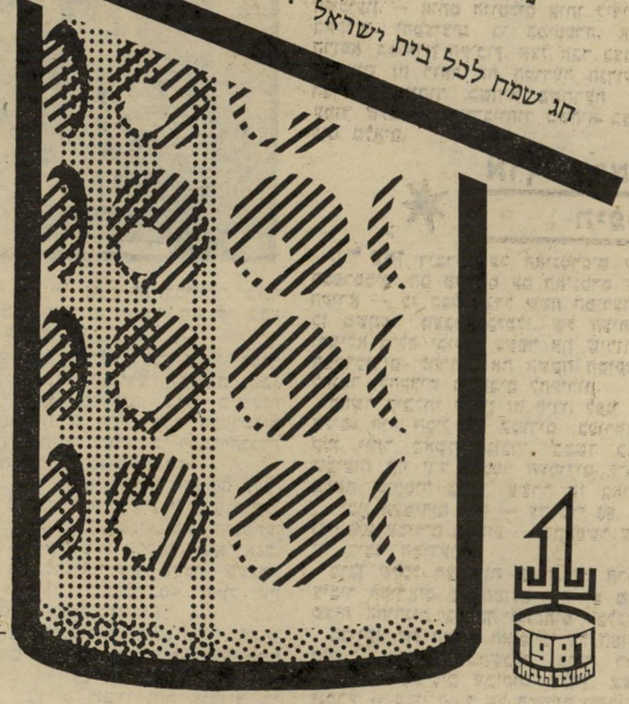
כל תכשירי השיער של וולה

לפי מחירון דצמבר 80*

נצלו את ההזדמנות הבלתי חוזרת ורכשו את התכשירים
הידועים באיכותם בכל העולם

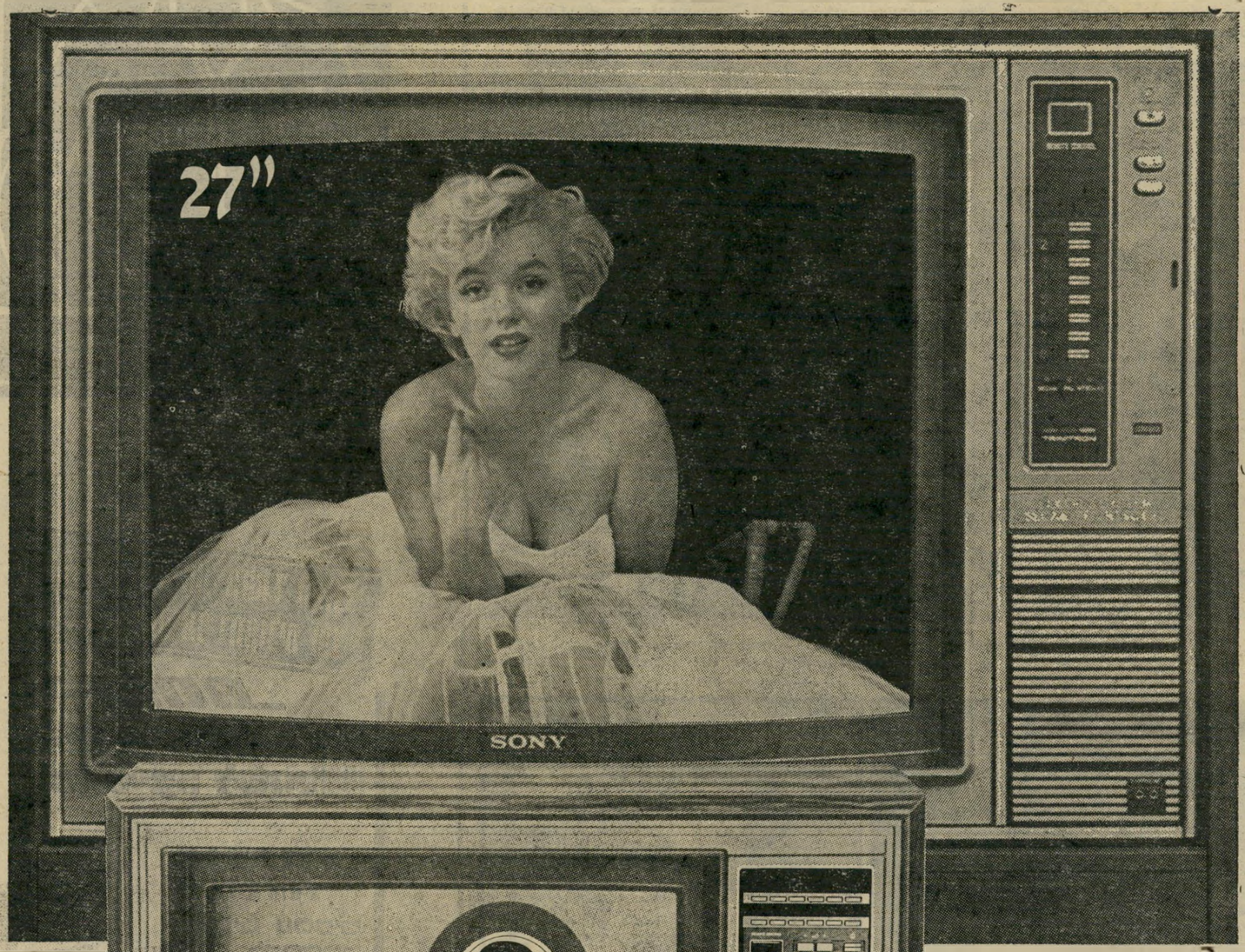
חג שמח לכל בית ישראל • הנהלת אינטרקוסמא־וולה בע"מ

* עד גמר המלאי

1981 המוצר הנבחר

למישהו מיוחד, משהו מיוחד...

רק בטלויזיות הציבעוניות של SONY תמצא את TRINITRON, השיטה הבלעדית המקרינה את התמונה בעזרת תותח חד־קנה וטכניקת מסך משוכללת, המאפשרת קבלת תמונה חדה ובעלת בהיקות גבוהה בצבעים טבעיים.

לבחירתך מספר דגמים חדישים בגדלים שונים ובעיצוב מרהיב:

CVM-2711 PS-27"

- 3 שיטות צבע:
  PAL/SECAM אוטומטי
  NTSC אוטומטי להקרנת סרטי וידיאו מארה"ב בשילוב מערכת וידיאו ביתית SONY דגם Betamax SL-T7
- יחידה בקרה משוכללת.
- בורר מתח אוטומטי למניעת קצר.
- כניסות ויציאות וידיאו ואודיו.
- מגבר פנימי בעל עוצמה של 8 ואט המאפשר חיבור רמקול חיצוני.
- יחידת בקרה מרחוק רב־תכליתית, בעלת אפשרות לקליטת 12 תחנות, צבע, בהירות, עוצמה, השתקת קול, כיוון אוטומטי, הדלקה וכיבוי.

KV-2032 ME-20"

- 3 שיטות צבע: PAL/SECAM/NTSC אוטומטי.
- לחצני מגע לבחירת תחנות.
- בורר מתח אוטומטי למניעת קצר.
- רמקול Two Way
- יחידת בקרה מרחוק רב־תכליתית.

KV-2020 ME-20"

- 3 שיטות צבע:
  PAL/SECAM – אוטומטי, NTSC – ידני.
- לחצני מגע לבחירת תחנות.
- בורר מתח אוטומטי למניעת קצר.

KV-1842 E-18"

- לחצני מגע לבחירת תחנות.
- אפשרות התאמה אוטומטית של בהירות המסך בהתאם לתנאי התאורה בחדר בו נמצא המכשיר.
- יחידת בקרה מרחוק.

KV-1400 E-14"

- מכשיר נייד.
- לחצני מגע לבחירת תחנות.
- אנטנה VHF/UHF

Trinitron
Sony Color TV

בוא לראות ולשמוע הדגמה באולמי התצוגה של סוני:
תל־אביב: מגדל שלום, רח' אחד העם 9.
חיפה: קרית אליעזר, ככר מאירהוף 35.
ירושלים: קרית משה, רח' ימין אבות 6.

... אין כמו סוני.

מכתבים

(המשך מעמוד 4)

את נפש הקורא לאחר ליל ה־שימורים הארוך ההוא?

גדי לימון, ירושלים

● הצלם דווקא צילם, והתוצאות רצופות בזה.

למי מחכים?

הקורא טוען שזועזע לק־רוא על עמדת ממשלת הליכוד והצהרות השר שרון באשר למילחמה ב־

"נקיון פסח" – גם באמנות

המחלקה לתערוכות נוד־דות ב„מוסיאון ישראל"

מתרימה אורלי הלפרין

דיילת נאווה בלומנטל

אחת צוחקת ואחת רק מחייכת

אורזת ג'סמין סכן

מתרימה אורלי פרידריך

נאות, נאות

● ● ●

השיבה הגדולה

להלן תוכנית להחזרת 100 אלף פליטים לישראל.

שלב ראשון: גיוס כספים בארצות הנפט והכנת תשתית קלי־טה.

שלב שני: מציאת רב שיספק תעודות־גיור פיקטיביות (מופדסות במחשב) ל־100 אלף הפליטים ה־מעוניינים לשוב.

שלב שלישי: חזרה על־פי חוק השבות.

ד"ר ראובן פדן, ירושלים

● ● ●

לבנון („העולם הזה" 2276).

אמנם צריכה מדינת־ישראל ל־התגונן בפני צורריה, אך לפי דעתי אסור לשר בארצנו להתבטא כפי שהתבטא השר אריאל שרון. ל־מנהיגי ישראל יש רעיונות רבים שהשתיקה יפה להם. אם ישראל מצדדת במילחמה נגד אסאד — אין לנו צורך לקבל אישור אמרי־קאי לכך, שהוא מיותר כעת.

אם עם מרגיש עצמו מצויד היטב ומאוייש היטב, וחושב שזוהי השעה הכשירה להכות באוייב, למי אנו מחכים?

דויד צדקה, רמת־גן

● ● ●

בירושלים מעוניינת ברפרו־דוקציות צבעוניות של יצירות־אמנות וכן בשקו־פיות ובהעתקים של יצי־רות־אמנות.

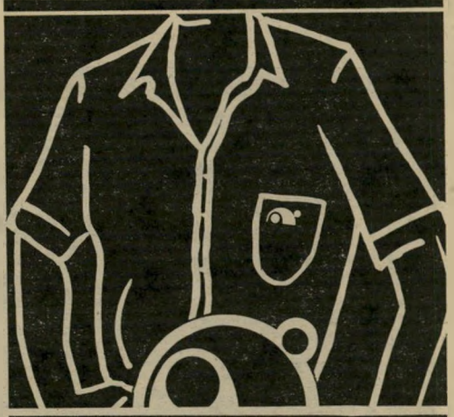
את החומר הזה תשלב המחלקה בתערוכותיה המושאלות למוסדות שונים ברחבי הארץ, בהם בתי־ספר, ספריות, בתי־אבות, קיבוצים, מושבים, יחידות־צה"ל, מיפעלים, מרכזים קהילתיים וכדומה.

תערוכות אלה פותחות בפני ה־ציבור הרחב אשנב אל עולם ה־אמנות להיבטיו השונים ומקרבות אותו למוסיאון.

המחלקה תכיר תודה על כל חומר מתאים במצב טוב שיתקבל

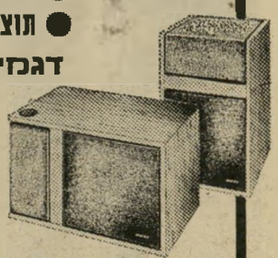
(המשך בעמוד 8)

החולצה הקלאסית
אנוה • מחה

אנוה-כרטיס הכניסה שלך ושלך לאופנת העולם.
בית אנוה, רח' דב פרידמן 8 רמת גן, טל: 03-730152-5

עקב ההוזלות של משרד האוצר
15% הנחה על רמקולים של
BOSE
הקניה העובה ביותר
באמריקה לשנת 1980
● 5 שנות אחריות
● תוצות ארה"ב
דגם 301

דגמים נוספים
להספקה
BOSE 501
BOSE 601
BOSE 901
נציגים בלעדיים בישראל
אלמור ככר המדינה, ה' באייר 52, ת"א
טלפונים: 03-455620, 455938

ארמון
● ציורי שמן מקוריים
● הדפסים על נייר, קרטון, פלסטיק ומשי
● בד לציור תוצרת חוץ
● מסגרות לתמונות מעץ ואלומיניום בסגנונות שונים: מודרני, בארוק ורוקוקו
● מסגרות מיוחדות (אנטיק) גילוף יד לאספנים, מוזאונים וציירים ידועים
● תמונות אלומיניום מחליפות צבע
dufex dufex dufex dufex dufex
רח' אילת 47, ת"א, טל': 657112

אסוף 12 פקקי כתר

או
24 פקקי הברגה
(בקבוקים משפחתיים)

מבצע טמפו-להיט
פקקים ותקליטים

אין הגבלה על מספר התקליטים שאפשר לקבל.

איך זוכים בתקליט במבצע טמפו להיט?

שותים טמפו ונהנים מכל הטעמים והסוגים.
אוספים את הפקקים: 12 פקקי כתר (טמפו או קווינס) **או** 24 פקקי הברגה (בקבוק משפחתי).
בוחרים בתקליט ממבחר הלהיטים לפי הרשימה שלמעלה.
מביאים את הפקקים לתחנות האיסוף המפורטות להלן בצרוף 30 שקל, ומקבלים את התקליט במקום.

חיפה - רח' הרצליה 4.
ירושלים - רח' אגריפס 113 (בנין עיני).
באר־שבע - רח' קרן קימת 73.
חולון - ככר סטרומה.
תל־אביב - רח' בן־יהודה 196.
רמת־גן - רח' ז'בוטינסקי 127.
(רחבת קולנע רמת־גן).

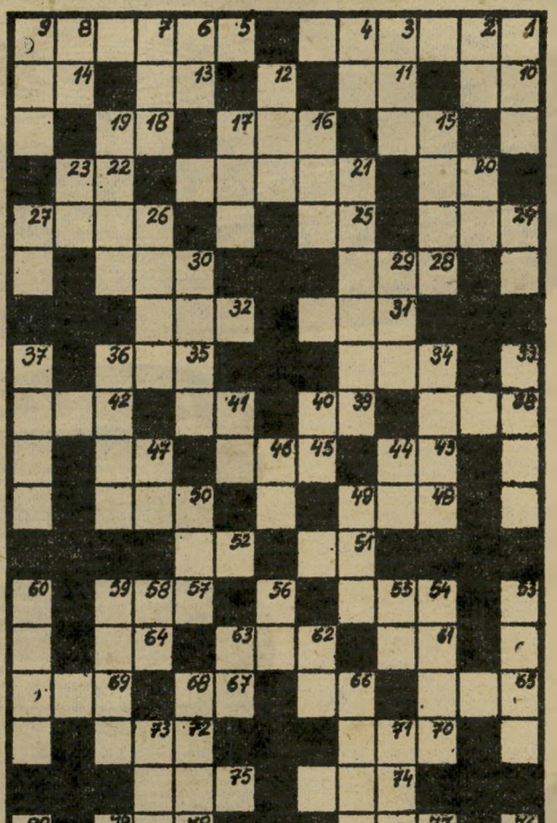
אפשר גם לשלוח הפקקים במעטפה ל-„טמפו" אזור התעשיה חולון, 58850. לצרף 32 שקל (כולל הוצאות אריזה ומשלוח) ולא לשכוח לציין שם מלא, כתובת מדוייקת וכמובן ... את התקליט הרצוי.

טמפו שותים בצמא.

תחנות האיסוף יהיו פתוחות בימים א'—ה' בין השעות 16.00—19.00. התשלום במזומנים בלבד.

וימר יעקבסון טמיר

תשבץ העולם הזה 2278

מאוזן:

1) סינדרום; 5) גיבורת סיפורי אף ליקה ולילה; 10) אומן בישול; 11) אנדרטה; 13) אימה; 14) עבר, חלף; 15) עוף טרף; 16) מתנה; 18) אות על בגד; 20) נכרי עם 20 מאונך — שטף את גרונו בנזלים; 21) פרח אביבי בשולי דרכים; 22) קליפת העינב; 24) דרך; 25) די; 26) מנוע של שריפה פנימית הפועל בדלק נוזל כבד; 28) דום לב; 30) מבנות מואב שלא היתה קשה לישראל כספחת; 31) משם הגיע אלינו אבי אבותינו; 32) חפירה שהיתה בימי בית שני מתחת למזבח; 34) תוך; 35) שמה של „תקופה" בימי ראשית המדינה; 38) אגודל; 39) בירתה של ארץ השפלה (כתיב חסר); 41) בסולם התווים; 42) רקה; 43) שם אלוה; 45) קרבן בהמה שחוטה; 47) חיק; 48) עיר עתיקה על הר חוף בלבנון; 50) נסיון, מבחן; 51) מכשף; 52) כנוי מליצי לשמים; 54) פקד; 57) קרוב משפחה; 61) קצה שאינו מחרדד; 62) קור — ומגן לו; 64) אות חבור; 65) עם תואר ספרדי — נהר רוסי; 66) ענף; 67) שבט שנקרע מן המרכז אל הצפון; 69) כרת, גזר; 70) עיר נמל בארץ שהיתה על „דרך הים"; 72) בעל־חיים מסוג העיזים, שוכן הרים; 74) מגדל של עץ לירות ממנו אל עיר נצורה; 75) יריבו של פיטר־פן; 77) שר־צבאה של דבורה הנביאה; 78) תבואה או פירות לפני הפרשת המעשרות; 81) כתם; 83) יחידת מידה של הספק חשמלי; 85) יסוד חימי ששימושו רב ברפואה; 86) שמה הפרטי של שחקנית קולנוע המופיעה בסדרת טלוויזיה עדכנית; 89) נשיא ארה"ב — שמו ייזכר לנצח בתולדות עמנו; 91) פצח בשיר; 93) תינוקות של בית רבן; 95) ענין, עסק; 96) בעל חיים שלטבח יובל; 98) אחד מן המשתתפים ב„מרתון"; 100) סמל לדבר משיב נפש ומחייה; 102) גם היא בחומות; 103) הכרמל, הגלבוע, גריזים או עיבל; 104) מבצע לפתיחת לבבות וכיסים; 105) מקורו של ה„חמשיר".

מאונך:

1) טיפ; 2) אבל כלה; 3) מראשי יהדות אמריקה (ש"מ); 4) עמוד נוזלים; 6) טבעת לבהמה; 7) רעדה; 8) עלה; 9) סיבב אותו, וקול ישמיע; 12) מתכת כחלחלה שאינה מחלידה; 15) זבובונים קטנים טורדניים; 16) לבד של צמר לחמום הנעל; 17) עוף טורף גדול (ישעיהו ל"ד ט"ו); 18) האבנים לבניין המקדש בירושלים; 20) נכרי — עם 20 מאונן הוא פירור; 21) קשר, שלשלת (כתיב מלא); 23) האוויר החמצן או אדי המים; 24) מנשותיו של הנרי ה־8; 26) עמק בארץ; 27) טרי ורענן; 29) סופר — רב־מכר „נוצות" (ש"מ); 30) אחד מענפי מלכת־הספורט; 34) גנרל צרפתי מלוחמי החופש, ידידו של דה־גול; 35) חום מחניק; 36) יחידה בחיל השריון — או שטיח מתחת לאוכף הרכיבה; 37) מתנת בני ישראל לבני שבט לוי; 40) תספורת לצאן; 41) מוקש; 44) תן לי; 46) מנת־אוכל; 47) „חסכן" — רק בחציו; 49) מראשוני הביגמיסטים במקרא; 50) אחד מקלידי הפסנתר; 53) מפעל עמי של עליה לרגל לירושלים; 54) נתון לחוקי החומר והתנועה; 55) משול!; 56) מוסד חנוכי; 58) קידומת לשמות במזרח הרחוק; 59) כסף רושמנה עשר; 103) קריאה!

סי; 60) קבוץ בחבל שמשון; 62) עבר, כנף; 63) בת ה־; 66) חרם, נידוי — ע"ש של קצין אנגלי; 68) מגלה כוח המשיכה; 71) החלב המכסה את המעיים; 73) עקום, עקלקל (כתיב חסר); 76) אבן יקרה; 77) אב טיפוס של הבורגנות האמריקאית — ע"ש גבור של ס. לואיס; 79) כלי מיתר עתיק; 80) הבל עולה מנוזלים; 82) אל הבבלים; 84) סלע; 85) גומי שרף; 87) קידומת לשמות בארץ השפלה; 90) מפקד ה־י"ד שנפלו בליל הגשרים (ש"מ); 92) גרגרים בודדים של ענבים שנשרו מאשכולותיהם; 94) הנולד היוצא ראשון מרחם אמו; 96) זבח לברית־שלום; 97) ברח מהחזית; 99) במשחק עם האור; 101) מי יתן!; 102) שמונה עשר; 103) קריאה!

מכתבים

(המשך מעמוד 6)

ושיאפשר לה להרחיב את שירותיה לציבור.

גודל התמונות הרצוי צריך להיות מעל 25—35 ס"מ.

א. צ'ייקין, ירושלים

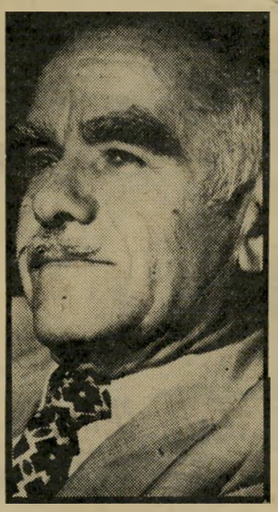
● ● ●

נאיוי ונוגע ללב

איפה אמר הייג מה?

יש משהו נאיוי ונוגע־ללב ביצחק שמיר, שר־החוץ הקשן שלנו, בעל החיוך האופטימי הרחב.

בעוד ניו־יורק טיימס כותב על כישלון מאמציו של שר־החוץ ה־

שר שמיר
נאיבי

אמריקאי, אלכסנדר הייג, להגיע לקונסנזוס נגד ברית־המועצות, במהלך ביקורו במיזרח־התיכון, הנה יצחק שמיר ציטט אחדים ממישפטיו המנופחים והמבלבלים של הגנרל־לשעבר, ובישר לממשלה שלנו „בסיפוק גדול", כי הייג כינה את ישראל „בת־הברית המתמדת שלנו".

האם ייתכן שהייג אמר זאת דווקא בעת ביקורו בריאד, בירת

היינו הך

חדשות בחרוזים.

כשרבין פירסם טיפור ארס /
על חבר־מפלגתו שימעון פרס /
הוא היה מיואש / אי לכן אף
לא חש / כי הביא על עצמו
את ההרס.

מר שימעון את הפראק כבר
לבש / על ראשו גם צילינדר
חבש / הוא מציע לעם / קואליציה בע"מ / ולרבין — רק
כוסית יי"ש.

לכולם יש אותו פוטנציאל /
הליכוד, מערך או מפד"ל /
כל ח"כ / שר היינו־הך / אנו
עם הפלמ"ח / קון־כץ ח"כ שותפים למחדל.

סמי איילון, תל־אביב

כך יגאל הורביץ לא היה מוכן בשום אופן ללכת עם דיין, ושקל חזרה לליכוד. ובסוף, יגאל הורביץ לא מוכן בשום אופן ללכת עם הליכוד, ולא מוכן בשום אופן ללכת עם רפ"י העצמאית, ורק עם דיין הוא מוכן ללכת. אכן, אם למד משהו הורביץ מדיין, זו נחישות ההחלטה, העמידה על העקרונות והאידיאליזם הצרוף. מה פלא, אם כן, שהבחור הזעצער טעה וכתב „סוחרים" במקום „בוחרים"?

הניה דווידי, ראשון־לציון

● ● ●

על השחיטה

האגודה שעניינה בכך מבהירה איפה מותר ומתי אסור.

החוק הישראלי מחייב שחיטה אך ורק במקום המיועד לכך, המאושר על־ידי השילטונות, ובדיקה וטרי־

של יגאל („אין לי") הורביץ. אולי זה משום שהתעשיין תלוי בסוחרים?

יגאל הורביץ לא היה מוכן בשום אופן ללכת עם הליכוד־הליכוד, וכך הוא פרש מהליכוד והלך לרפ"י עצמאית לגמרי. אחר־

הורביץ שוקל שיבה לליכוד

מאת כיפי „הארץ" לענייני כנסיות

אפשרות כי ח"כ יגאל הורביץ ישוב בראש רפ"י לליכוד הועלתה בימים האחרונים בשיחות שנערכו בין פעילי רפ"י. על צעד זה לוחצים בעיקר יועציו הקרובים של מר הורביץ אשר מנסים להשפיע עליו שלא „לרוץ" ברשימה עצמאית, מחשש כי לא יעבור את אחוז החסימה.

נודע, כי זם תוצאות הבחירות להסתדרות השפיעו על שינוי בגישה להופיע בבחירות לכנסת בנפרד, שכן ברור לפעילי רפ"י כי סוחרי הסיגיעה בבחירות להסתדרות יעדיפו בבחירות לכנסת את רשימתו של ח"כ משה דיין. מחר יתכנסו מוסדות רפ"י, כדי לדון בדרכי התנועה בעתיד הקרוב.

„הארץ", 12.4.1981
סוחרים במה?

סעודיה, שהיא בת־ברית נאמנה הרבה יותר של האמריקאים, העשוייה לקבל מהם עתה 63 ממטוסי אף־15 הקטלניים שיאפשרו לה להגיע לתל־אביב, שלא לדבר על מטוסי אוואקס המתוחכמים?

יוסף שריק, תל־אביב

● ● ●

במה הם סוחרים?

קשה לעקוב אחרי מהלכיו

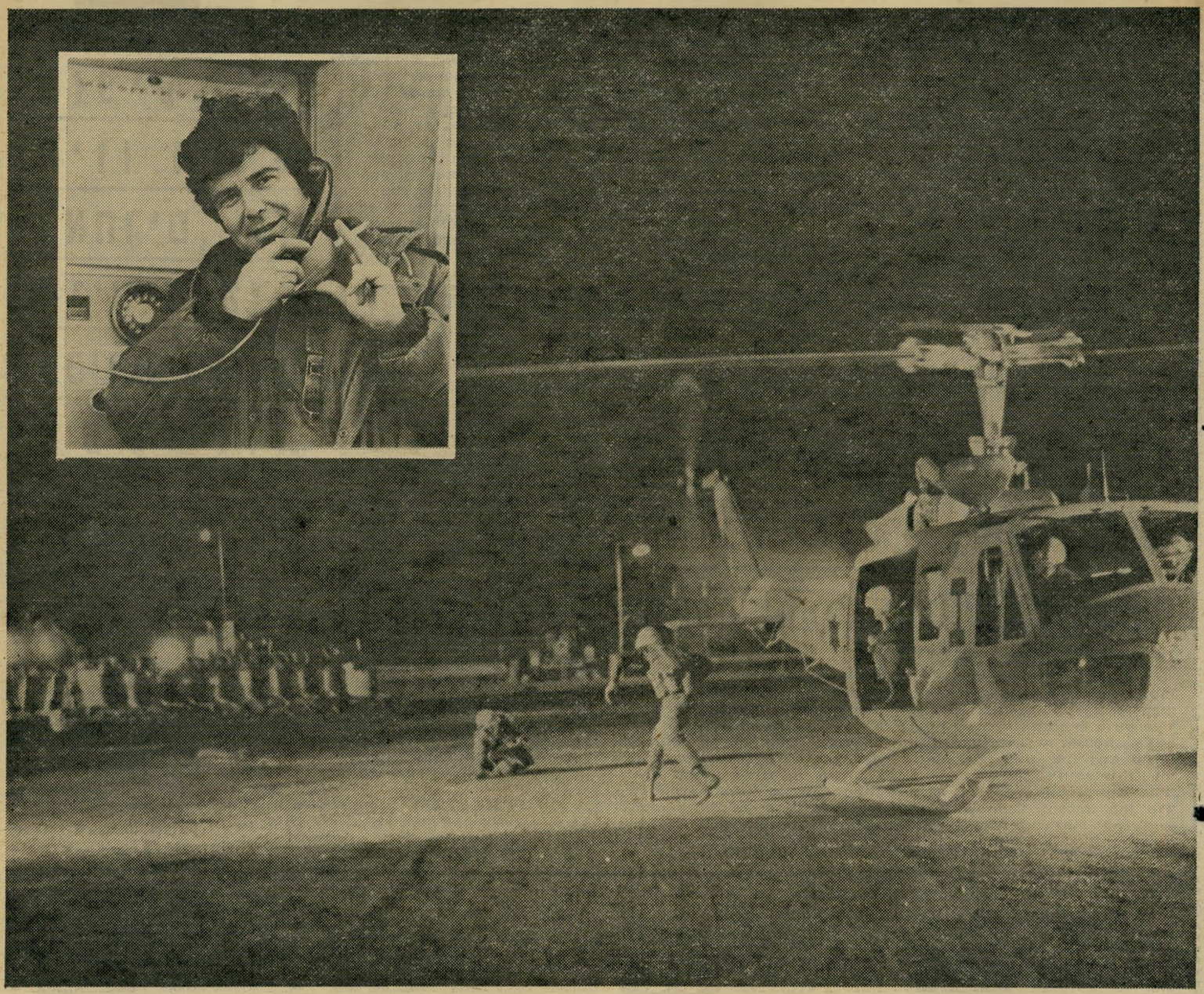
נרית במקום. לא משנה העובדה אם השחיטה היא לחג הפסח, לל"ג בעומר, לחתונות, לקומזיץ וכו'.

החוק מתייחס לכל העובר עבירה כנ"ל, או לכל היודע על עבירה כנ"ל, ואינו מתלונן בתחנת־המישטרה הקרובה. כאל עובר על החוק.

הירדה פרידשטיין,
אגודת צער בעלי חיים בישראל, תל־אביב

טלבנק - מושג חדש בעולם הבנקאות

„הלו טלבנק, אני במילואים, קנה את המניה הזאת דבר ראשון בבוקר"-„בוצע!"

איך פועל הטלבנק?

אם אתה מחזיק חשבון עובר ושב בדיסקונט אתה יכול עכשיו לבצע פעולות בנקאיות מהבית, בטלפון, בשעות הנוחות מ-6.30 בערב עד 10.30 בלילה.
איש צוות הטלבנק, דיסקונטאי מנוסה, עומד לשרותך ויבצע את בקשותיך והוראותיך הטלפוניות, ללא תשלום נוסף.

הסוד הוא הבנקוד!

- אתה מוסר את הקוד שלך
- מציין את מספרי החשבונות שבהם תרצה לבצע פעולות בטלפון.
- אינך צריך לעמוד בתור,
- אינך קשור לשעות העבודה של הבנק.
- טופס הצטרפות לטלבנק, תקבל בסניף דיסקונט או הזמן בטלפון 03/637300, מ-10 בבקר עד 10.30 בלילה.

שרותי הטלבנק

* קניה ומכירה של מניות, אגרות־חוב וקרנות־נאמנות;
* רכישה ומכירה של מטבע־חוץ, המחאות נוסעים;
* פתיחת תכניות חסכון, תעודות פקדון סחירות והצטרפות לקופות־גמל;
* דיווח על יתרת חשבונותיך: עובר ושב, ניירות־ערך, מטבע־חוץ;
* מידע על תכנית הבנק ושירותיו;
* מתן הוראת קבע לתשלום חשבונות חשמל, טלפון;
* הזמנת דף חשבון, פנקסי שיקים, כרטיס כספומט ועוד ועוד.

טוב להתקשר עם בנק דיסקונט. הצד האנושי של המטבע.

דיסקונט

מרים בנימיני

טופיק טובי אינו רגיש לאחרים, אך הגיע לעמדה בכירה בזכות העקשנות

נולד בתאריך 11.5.1922 השמש במזל שור, הירח במזל עקרב, מרס במזל קשת בנסיגה, ובאותו מצב נמצאים הכוכבים צדק ושבתאי, ששניהם נמצאים במזל מאזנים.

הוא אדם בעל רגישות רבה לבעיות חברתיות, אך עד למידה מסויימת. קיי־מת בו אטימות לניואנסים דקים ולמצי־אות. בגלל אטימות זו הוא מגיע פע־מים רבות למצבים קיצוניים — של הכל או לא כלום — ומכאן לדוגמטיות.

הוא בעד שיוויון וחלוקה צודקת של הרכוש, אבל כאשר הוא דן בשאלה ה־לאומית, דברים אלה מקבלים חשיבות מישנית. הוא קודם כל לאומני, ורק אחר כך סוציאליסט. כלומר — לאומנות בלי סוציאליזם עדיף על סוציאליזם ללא לאומנות.

הוא אדם שאוהב להימצא בפעילות מתמדת, וענייני הציבור קרובים לליבו.

עוסק שנים רבות בפוליטיקה, וקיבל על עצמו מיספר אמיתות של התורה ה־סוציאליסטית, כאשר בתחילת דרכו סי־בותיו היו לאומניות גרידא. הוא יודע להתפלפל על שאלה כמו: לאומנות או סוציאליזם, הוא יכול להביא אסמכתות, כיצד זו תלויה בזו. כאשר צריך, הוא יכול להוכיח עד כמה הם ערכים העומ־דים בפני עצמם, ואפילו אנטגוניסטיים.

ביחסיו עם אנשים הוא אינו רגיש במידה מספקת, ואינו נעים־סבר, למרות שיכולה להיות לו כוונה טובה. הוא אינו רגיש לאחרים, ואם הוא כן מרגיש, הוא קובע עובדות, שאותן יוכל לתקוף, אך לא לתמרן.

טופיק טובי
עקשנות על עיקרים

הוא יותר הכלי הדובר, מאשר מניע המונים. כושר מנהיגות — זו לא התכו־נה הבולטת באישיותו, אך הגיע לעמדה בכירה בזכות הדוגמטיות והעקשנות. קשה גם לצפות מאדם, שהתורה הסוציאליס־טית היא ההתחלה וסוף הדרך של עולם המחשבה המופשטת שלו, לפתיחות. כמו שנאמר בפיתגם יהודי עתיק: „שמרני אלוקים מאיש קורא בספר אחד".

התורה אצלו היא למודה, ועד כמה שהוא משוכנע שאפשר ליישם אותה, אין אצלו קשר אורגני בין עולם המחשבה ותירגומו למציאות.

אם הוא עצמו היה צריך להנהיג מדי־נה, יתכן שהיה הופך למכשלה, בגלל התעקשות על עיקרים, חוסר־גמישות ב־מעשה, וראייה מגמתית של המציאות. הוא לא יוצר קשרים בקלות. למרות ש־הוא יכול להשתדל, אך נשאר האדם ש־מעבר למחיצה. כך שעד כמה שיתנו לו כבוד, הוא אינו יוצר סימפטיה אישית, כמו שיכול ליצור מנהיג דוגמת אנואר אל־סאדאת.

האיסלאם כדת אינה יכולה להיות מקובלת עליו, כיוון שזה נוגד את התו־רה המרכסיסטית. אבל אם יווצר מצב, שהלאומנות תשיג את שלה, והסוציא־ליזם לא יתפתח, הוא יכול להסב את האידיאה הפוליטית שלו גם לאפיק דתי, ולמצוא בדת את אותם האלמנטים ש־חיפש בתורה הסוציאליסטית.

עיקרו של האיש הוא — יכולת לשאת את דברו, ולנסות לתקן עוולה. אבל מתחת לזה מסתתרים הרבה חוסר־ביט־חון, חוסר־קשר למציאות, ניתוק ריגשי מדמויות ההורים, תוך ניסיון לחקות תדמית אידיאלית.

הוא אף נתון לחרדות, ובתת־מודע שלו יש חוסר־אמונה בתורה שבה הוא דוגל. הוא לא תמיד בטוח שכל מה שהוא אומר מכוסה גם על־ידי הצד הריגשי. כל זה מכוסה על־ידי ביטחון מופגן. רגי־שות וטוב־לב גם הם אינם מכוסים על־ידי האספקט הריגשי.

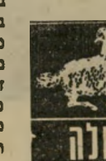
למעשה הוא אדם טוב, קשה לו ל־הילחם, ובטוב־ליבו הוא מוצא מצב

אין אצלו קשר אורגני בין עולם המחשבה למציאות. אוהב להמצא בתנועה מתמדת ואינו יוצר סימפטיה

על־פי־רוב הוא אינו מרחיק־ראות, ו־למעשה יכול לעכב את תנועתו, כיוון שהוא מגביל את תנופתה. אין לו יכולת לקדם את התנועה, ואילו עמדתו בה חזקה. בגלל העמדה שרכש, נוצר מצב, שנראה לפעמים כישיבה על המקום.

הוא יכול להימצא בכפילות רעיונית, שבשלב זה היא סמוייה, אך בשלב אחר היא יכולה לצאת החוצה. למשל: כעת, מנוחה ורוגע. אבל גם כאן מלווה אותו חוסר־ודאות לאורך כל הדרך, אין ספונ־טניות שמכריעה את המוח. הראש תמיד מבקר, ביקורת עצמית ורעיונית.

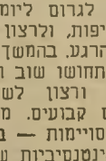
הוא איש פשוט, אינו רודף טובות־הנאה, אינו מחפש חיי־מותרות, וחי תמיד בחלום של חיים פשוטים, בסיג־נון הישן, המוכר והבטוח. הוא אדם הנותן כבוד לעצמו ולזולת.

בתחילת השבוע דרושה לכם מנוחה. ית־כן שתתבקשו להושיט עזרה למישהו מ־בני־המישפחה הנמצא במצוקה זמנית. תוכ־ניות חדשות עדיף לש־מור לעצמכם, מעט סו־דיות עשויה להועיל. מבחינה כספית — ה־מצב משביע־רצון. לק־ראת סוף השבוע יתעו־רר בכם המרץ המו־כר והמאפיין את ה־טלאים, ואז עשויות להתרחש פגישות משעשעות, הנושאות אופי הומוריסטי בתחילת, וסופן רציני.

* * *

ידידים ישנים נזכרים בכם לפתע, ויוצרים שוב קשרים מחודשים. העירנות המוגברת, המאפיינת את השבוע, עשויה לגרום ליומיים של עייפות, ולרצון ל־נוח ולהרגע. בהמשך ה־שבוע תחושו שוב הת־להבות ורצון לשנות הרגלים קבועים. מתי־חות מסויימות — ביג־ל האי־נסנסיביות שבה אתם חיים כעת — עלולה לגרום להתפר־צויות קצרות של תוקפנות נגד הקרובים אליכם. טיול, יפרוק את המתח שהצטבר.

* * *

תוכניות שתיכננתם מתעכבות, וגם מצב בריאותכם גורם לדאגת־מה, אך עיקר ה־הרגשה הכבדה נובעת מעצבנות, ומהרגשה שלא עומדים בקצב המוכתב. מצב הכוכ־בים אינו מאפשר פעי־לות רבה, ומאלץ את־כם לנוח ולעשות שוב את חשבון־הנפש. בק־רוב תחזרו שוב לפעי־לויות הרגילות. יש לנ־על את הדלתות, ה־בתים שבהם מתגוררים בני תאומים מוע־דים במיוחד להיפגע מנזקים מבחוץ.

מיפגשים חברתיים ופעילות ציבורית יגרמו למצב־רוח אופטימי ולקידום שאיפות נס־תרות. חלק ממיפגשים אלה יהווה קרש־קפיצה עבורכם. כיוון ששם אתם עשויים לפגוש ב־אנשים שדעתם עליכם טובה. יתכן שתופעתו מביקור של קרובים או חברים, ששהו זמן ממושך בחוץ־לארץ. אלה שצריכים לחתום על חוזים או מיסמכים — רצוי מאוד שיקפידו במיוחד על כל פרט ופרט, שכן זה פגיע במיוחד.

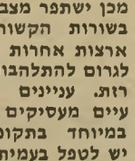

* * *

בריאותו של אחד מבני־המישפחה עלולה לגרום לשינוי התוכניות בתחילת שבוע זה. אך יומיים לאחר מכן ישתפר מצב־הרוח. בשורות הקשורות ב־ארצות אחרות עשויות לגרום להתלהבות מופ־רזת. עניינים מיקצו־עיים מעסיקים אתכם במיוחד בתקופה זו, יש לטפל בעמיתים, או בממונים עליכם, בע־שר יהיה לקדם את עמדותיכם בעבודה. פגישות עם המין השני יקדמו שאיפות.

* * *

הרצון להוסיף ידע בשטח שבו אתם עוס־קים לא נותן מנוחה. תקופה זו מתאימה לתיכנון תוכניות חד־שות, השקורות בהעש־רת הידע. לסטודנטים סיכויים טובים להצליח בבחינות. קשרים עם ארצות זרות, ותוכניות השקורות לנסיעות רחו־קות, מכניסות אתכם ל־מתיחות, ומגבירות את הדאגה הטבעית לכם בין כה וכה. יש לדאוג לכל ענייני הביטוח, כיוון שהשבוע קיימת אפשרות לרווח כספי, השקור בביטוח.

על בני מאזנים לנהוג בזהירות מירבית בכספם, במיוחד אם קרובי־משפחה קשורים בכספים אלה. רצוי לא לסמוך על ה־אינטואיציה בתקופה זו, העצות של ידידים וקרובים עשויות להע־מיד אתכם על המצב האמיתי. כספים, ש־התכוננתם לקבל, יעו־כבו, אין לצפות השבוע להפתעות בתחום זה. לעומת־זאת מרגישים רעב להנאות, ולתענוגות, שמהם נמנעתם בתקופה האחרונה. חיי הרגש יתעוררו.

* * *

שיתוף פעולה עם עמיתים בעבודה יביא לתוצאות מבורכות. יש לעקוב אחר דרך מחשבתו של שותפכם לעסקים. האינטואיציה שלכם תנחה אתכם ל־כיוון הנכון, תוכלו לפ־עול בעזרת שיפוטכם הנכון. בעלי המישפחה ימצאו את עצמם מקדי־שים חלק ניכר מהזמן לבני־הזוג ולילדים. אלה שעדיין חופשיים שפע הזדמנויות לפגישות עם בני המין השני, אך טיבעם של הרו־מנים המתפתחים בשבוע זה קליל וקצר.

* * *

הקשתים עמוסי־עבודה, ויתכן שייאלצו לקבל על עצמם אחריות נוספת. קשה למצוא זמן למנוחה. בעבודה יתכנו קשרים חדשים עם ארצות אח־רות, אלה עשויים ל־הוסיף עניין ורעיונות חדשים. בתקופה זו עסוקים גם בעניינים הקשורים בבריאות. למרות האהבה למר־חבים, חלק מהשבוע יעבור עליכם בביתכם. כדאי לחשוב על שיפוצים בדירה. נכו־נות לכם חוויות ריגשיות חדשות.

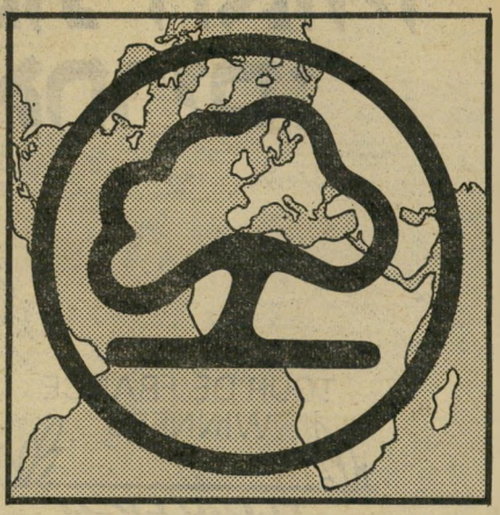

הדגש על שינויים הקשורים לענייני ה־בית, מקדישים זמן לשיפוצו ואירגונו מ־חדש. מתעורר בכם ה־רצון לשנות הרגלים קבועים. ביתכם הופך בתקופה זו מרכז חב־רתי קטן; הבית פתוח, וידידים רבים יבוו ל־בקרו בימים אלה. בין השאר, מתעורר בכם הרצון להוציא כספים למעלה מיכולתכם ה־כספית. יש למתן מעט נטייה זו. שיחת־טלפון מפתיעה עשויה לגרום להתלהבות רבה, הקשורה בעתיד.

* * *

תקופה מלחיבה במיוחד. התעוררות מיוחדת ופגישות מוזרות ומעניינות יתרחשו ה־שבוע. משקיעים כוח ומרץ באירוח אנשים מעניינים. יציאה משו־תפת לטיולים תפגיש אתכם עם מכרים, שזמן רב לא זכרתם את קיו־מם. מצב־הרוח אופטי־מי, וגם המצב הכספי משתפר. יש להיזהר מ־דיבורים מיותרים, בי־חוד בנושא הקשור ל־לימודים. פיטפוט־יתר עלול לגרום נזק ועגמת־נפש למשיהו מבני המישפחה.

"רויאל", "זברה"
ושמן C.D. - זכו
בתארי הקניה הטובה
ביותר והמוצר הנבחר
לשנת 1981

הקניה הטובה ביותר 1981

1981 המוצר הנבחר

ב-4 יבשות בתבל
מייצרים מוצרים על-פי ידע
שנרכש בעץ הזית

שמן C.D.
היחידי בארץ בעל תו-תקן

ידע עץ הזית ברחבי העולם

בכל בית עץ הזית

העובדות שהוציאו את האוויר לכל האופניים האחרים:

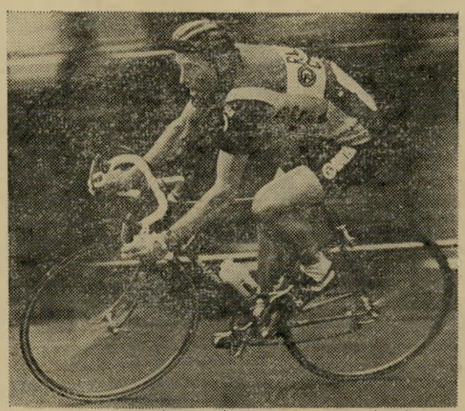

1. **ראלי**-הקניה הטובה ביותר 1981
2. **ראלי**-האופניים המנצחים ב"טור דה פראנס"
3. **ראלי**-האופניים הנמכרים ביותר בעולם

יבואני אופניים זולים של יצרנים חובבים מרבים להזכיר את השם "ראלי" במודעות הפרסומת שלהם. הם יודעים היטב ש"ראלי" הוא שם דבר לאיכות ולאמינות בעולם כולו, ושאופני "ראלי" מתוכננות על-פי ידע הנדסי מתקדם, לפי מיטב מסורת האיכות הבריטית, ומיוצרים אך ורק מהחומרים המעולים ביותר, תוך ביקורות איכות חמורות ביותר. יבואנים אלה מנסים באמצעות תעלולים זולים לשכנע אותך כי אופניים באיכות ירודה מהמזרח הרחוק או אפילו מאירופה יכולים להתקרב לאיכות של "ראלי". אבל אתה הרי יודע את האמת. ואם אתה זקוק להוכחות – הרי הן לפניך: ראלי זכו שוב בתואר הקנייה הטובה ביותר 1981. אופני ראלי זכו במקום הראשון במירוץ האופניים המפרך ה"טור דה פראנס" וכתמיד נשארו ראלי האופניים הנמכרים ביותר בעולם. אל תסתכן בקניית חיקוי זול ובלתי מוצלח, כשהמקור בהישג ידך.

קנה לעצמך "ראלי".

יפ זוטמלק, אלוף טור דה פרנס 80', רכוב על אופני ראלי.

15 דגמים לגברים, נשים וילדים.

פאר תוצרת בריטניה

לב/131

RALEIGH

ראלי האופניים הטובים ביותר בעולם

סוכן בלעדי לישראל: **"טכניקה" י. בוקשטין חברה בע"מ**

הפצה ומכירה לכל הארץ: מ. מצמן - אולמי התצוגה לאופני "ראלי", דרך פתח-תקוה 110–112, תל-אביב, טל. 251789.

להשיג גם בחנויות המורשות

תל-אביב: אופניים „אריה", רח' יהודה המכבי 4; גרובר, דרך-שלמה 111; שלסרף, בן-יהודה 126 ● **חיפה:** ש. סאיאס, „מרכז האופניים", רח' יפו 141 ● **ירושלים:** ציון לוי יפו 50 ● **אשקלון:** אופן ספורט — אוחיון ● **חדרה:** פלדמן שלום, רח' הנשיא 42 ● **חולון:** רונקו עזרא, רח' סוקולוב 67 ● **כפר-סבא:** „מרכז האופניים", רח' וייצמן 132 ● **נהריה:** וולפוביץ, רח' הרצל 63 ● **נתניה:** „בסידן", רח' הרצל 42 ● **עפולה:** „מרכז האופניים" מזרחי, דב הוז 5 ● **קרית-גת:** רן ספורט, מרכז מסחרי 61 ● **ראשון לציון:** רוזנבוים, רח' רוטשילד 25 ● **רחובות:** „הדרום" פריצל יצחק, הרצל 138; „אופני חן" משולמי, הרצל 192 ● **רמתיים:** אופני לינוי, דרך השרון 24; אופני הוד השרון, דרך השרון 35 ● **רמת-השרון:** „כל-נוע", רח' סוקולוב 37; סופר ספורט, רח' סוקולוב 85 ● **רעננה:** שרון אלי, רח' השוק 3; בורשיד אליהו, חוזה 87 ● **פתח-תקוה:** ציצמן שמואל, שטמפר 8.

משה לוינגר

המושל הצבאי

האיש מימין הוא המושל הצבאי הרשמי - אך המציאות בחברון היא שונה לגמרי: לובשי המדים רוקדים לפי חלילו של משה לוינגר

ב שבוע שעבר ביקשו ראש־הממשלה, מנחם בגין, וסגן שר־הביטחון, מרדכי ציפורי, מהמימשל הצבאי בחברון לדאוג לכך שהמתנחלים היהודים בחברון לא יצטו להשליט סדר בעיר. לא ישאו נשק ללא רישיון, לא יבדקו תעודות־זיהוי של תושבים ערביים ולא יפרצו לבתיהם. זאת היתה לשון ההודעה שיצאה מן הממשלה. ראש־הממשלה וסגן שר־הביטחון לא תבעו, לא דרשו ולא הורו, על פי הודעתם שלהם, לדאוג לשמירת החוק בחברון. הם ביקשו. המימשל הצבאי, על־פי הודעה זו, לא „נתבקש" להפסיק מייד את ההתגרויות ולהעמיד את המתנחלים לדין. הוא רק נתבקש „לדאוג" לכך.

אך המושל הצבאי של חברון מכחיש. סגן שר־הביטחון ביקר בחברון אחרי שהתפרסמה הידיעה על „הבקשה" המוזרה, ופגש את המושל הצבאי. זה האחרון טוען, כי שום בקשה מסוג זה לא הועברה אליו.

ראש־ממשלה, סגן־שר ומושל־צבאי אינם „מבקשים" לעשות דבר זה או אחר, או להימנע מעשייתו, מאזרחים הנתונים לי־מרותם. אם ראש־הממשלה, שר־הביטחון והמושל־הצבאי מבקשים משהו ממתנחלי חברון, פירוש הדבר שהם מודים בכך שמתנחלים אלה כבר אינם נתונים למרותם. אי־אפשר להורות להם לעשות משהו או להימנע מעשייתו. אפשר רק לבקש מהם.

לשון ההודעה שהוציאה הממשלה מהווה גושפנקה רישמית למצב האמיתי השורר עתה בעיר חברון.

הרב משה לוינגר שולט בעיר. המימשל הצבאי הוא עושה דברו.

„דונם ועוד דונם"

„ח וצפן, תסתדק מפה, איך אתה מעז לצלם אדם בביתו!" צועק הרב. הוא מתקרב בצעדים מהירים, ואומר לצלמת העולם הזה: „מגיע לך שאשבור את המצלמה שלך!" וכבר הוא מניח את ידו על המצלמה, אך נרתע מגערת הצלמת.

המקום שאותו מכנה הרב משה לוינגר „בית", ושבו אסור לצלמו, הוא מרכזו של רחוב בעיר חברון. ליד לוינגר ניצב המושל הצבאי הרישמי של חברון, סגן־אלוף פרדי ז'ק. הוא נבוך ומבוייש, כמו חייל הרואה את מפקדו בקלקלתו, אך אינו יכול לומר דבר נגדו. „צריך להתחשב ברגשות הדתיים של האנשים כאן," הוא ממלמל בקדום נתנה הממשלה אישור לכך שהפרת־חוק ומעשה רמייה — כשהם נעשים על־ידי האנשים המתאימים — הופכים עובדה פוליטית לגיטימית, ואף מעשה „פטריוטי" ו„חלוצי".

אז היו עדיין המתנחלים חלק מן המימשל הצבאי. הם התגוררו בהצרו. ניתנו להם כלי־נשק, והם ערכו „סיורים" ממונעים ורגליים בעיר. מדי פעם התפרעו בשוק של חברון, כדי להרגיל את התושבים הערביים למה שקרב ובא.

בעיטות ויריקות לחיילי צה"ל

ב שיב השני של ההשתלטות, כבר העמידו המתנחלים את המימשל ה־

כלי־הנשק של משה לוינגר הם מקדחים חשמליים; ילדים משחינים, זורקי־אבנים ומכי תלמידות בית־ספר כשהמטרה: גירוש הערבים מחברון

צבאי וצה"ל על מקומם. הממשלה קיבלה את ההחלטה על בניית קריית־ארבע. הופקעו האדמות המתאימות — רובן ממישפחת ג'עברי, ופועלים ערבים בנו את הקריה. אך המתנחלים לא המתינו עד שהדירות תימסרנה להם כחוק. הם פלשו לדירות ברגע שניתן היה להתגורר בהן. המימשל הצבאי ניסה להפגין עצמאות, ושיגר את חיילי צה"ל לפנות את הפולשים. החיילים ספגו חבטות, בעיטות וירי־קות לרוב מן המתנחלים, והסתלקו בבושת־פנים.

אחרי שבשלב הקודם קבע הרב לוינגר עובדה ראשונה — נוכחות של מתנחלים בחברון — נקבעה בשלב השני עוד עובדה: המתנחלים כבר אינם חלק מהמימשל הצבאי. מדינת קריית־ארבע העצמאית הוקמה על חורבות החוק.

מעתה התחילו המתנחלים לוטשים עיניהם לעבר העיר חברון עצמה. היעד הראשון היה מערת המכפלה. על־פי הסכם שנחתם ב־1968 בין שר־הביטחון דאז, משה דיין, ובין השייח' חילמי מוחתסב, יו"ר המועצה האיסלאמית בירושלים, נקבעו זמני הביקור וזמני התפילה במערה. אך את המתנחלים לא עניין ההסכם הזה. הם התחילו לחלל את בית־התפילה המוסלמי, וכרגיל, התחילה הפרשה במעשי רמייה.

המתנחלים הגניבו למערה בקבוקי יין מתחת לטליתות. הכנסת יין לבית־תפילה מוסלמי, דומה בדיוק להכנסת בשר־חזיר לבית־כנסת יהודי. המתנחלים התחילו לערוך במקום טכסי בר־מיצווה וחתונות, נכנסו למערה גם בימי שישי — הכל בניגוד להסכמים החתומים. כל מה שיכלו מוסדות הדת המוסלמיים לעשות היה לשגר מיכתבי־מחאה למימשל. זה קיבל את כל בשקט לעבר כתב העולם הזה ונעלם בפתח בית־הדסה.

המושל האמיתי של חברון אינו קצין־הצבא שנתמנה לכך מטעם השילטון. המושל האמיתי הוא הרב משה לוינגר. התהליך שהוביל להפיכת המימשל הצבאי לזרוע מבצעת של הרב לוינגר ואנשיו, חברי גוש־אמונים ותנועת כך של הרב כהנא, היה ארוך ואיטי, אך עתה כבר אין ספק בתוצאותיו.

הרב משה לוינגר מבקש להשיג דבר פשוט: פינוי חברון מתושביה הערבים. יש לו סבלנות רבה, והוא מאמין גדול בשיטת „דונם ועוד דונם", „עז ועוד עז". כל האמצעים כשרים למטרה הקדושה: הפרת חוק, רמייה והונאה, מעשי אלימות והשפלה, שימוש ציני בנשים ובילדים, שיסוי כלבים, הריסת בתים — כל דבר שידחוק את רגלי הערבים מעוד בית, מעוד רחוב, עד שהעיר תהפוך ל„ערב־ריין" — נקייה מערבים.

המימשל הצבאי, שפעם נהג לגלות סימני התנגדות קלושים לביצוע התוכנית, הפך משתף־פעולה ומבצע. רק לעיתים־רחוקות הוא מנסה להעמיד פנים כאילו אינו פועל במישרין בשליחותו של לוינגר.

התהליך שבו התחילה השתלטותו של לוינגר על חברון, ראשיתו בערב פסח 1968. תוך ניצול רגשות דתיים, מעשי הונאה והפרת־חוק, „התארחו" כמה מתנחלים, ובראשם הרב, במלון פארק, השייך למישפחת קוואסמה, מישפחתו של ראש העיר שגורש. המתנחלים טענו כי הכוונה היא ל„שהות זמנית". אך „השהות הזמנית" במלון פארק הפכה „שהות זמנית" בבניין המימשל הצבאי בחברון, שם הוקצו למתנחלים כמה חדרים. כאשר התלוננו המתנחלים שצר להם המקום, נבנו למענם שני מיבנים דו־קומתיים בירכתי חצר המימשל.

בכך הפכה נוכחותם של המתנחלים בחברון לעובדה. היתה להם תמיכה בממשלה — בראש התומכים עמד השר יגאל אלון — אך הם היו עדיין בני־חסותו של המימשל הצבאי. הרבה לפני ההתנחלות

משה לוינגר, מושל צבאי

(המשך מעמוד 13)

המיכתבים הללו ותייקם בקלסריו. לעומת זאת טרח המימשל להודיע, מצידו, למוסדות המוסלמיים על השינויים בהסדרים, תמיד לאחר מעשה. לעיתים נודע למוסלמים על השינוי מעל דפי העיתונים. בשלב זה כבר הפך המימשל לעושה דברם של המתנחלים, אף שלעיתים הוא מנסה להפגין סימני עצמאות מגוחכים, המתקבלים בחיוך ובמנוד־ראש לגלגני על־ידי המתנחלים.

„הכלב, בוקי, שונא רק ערבים"

בתך כדי המערכה לכיבוש מערת־המכפלה, התחילו המתנחלים בכמה מיבצעים נוספים, שנועדו להעמיק את אחיזתם בעיר חברון עצמה. תמיד מתחילים ניסיונות אלה תוך ניצול רגשות דתיים או לאומניים.

המתנחלים ניהלו מאבק אלים נגד השכנים החברוניים של בית־הכנסת אברהם אבינו, ובתגובה זכו לתקציבים ממשלתיים לצורך שיפוצו. המימשל, במיצוות המתנחלים, פינה שתי מישפחות שהתגוררו בסביבה, וסגר בית־שימוש עירוני סמוך אחרי שהציוד שבו נופץ על־ידי המשפצים. חנות שהיתה סמוכה לבית־הכנסת נסגרה, אחרי שבעליה הוכה, וחלונותיה נופצו באורח שיטתי. שניים מהמתנחלים הועמדו לדין על עניין זה — אך בית־המישפט זיכה אותם מכל אשמה.

המתנחלים ניהלו במקביל את המערכה על בית הדסה. כמה פעמים הצליחו לשהות בבניין תקופות קצרות. הם חסמו את הרחוב העובר בחזית הבניין לתנועת כלי־רכב, תוך קיום תפילות וריקודים.

נפתחו כמה תיקים נגד מפירי הסדר, אך התיקים נסגרו מיד. הנימוק לסגירת התיקים היה מוזר מאוד: חוסר עניין ציבורי! הרב לוינגר הבטיח למושל הצבאי שוב־ושוב, כי הפרות־הסדר לא יישנו, אך הבטחותיו של לוינגר לא היו אף פעם בעלות תוקף של יותר מ־24 שעות. הרב הסביר למושל כי אינו יכול לשלוט בציבור. הכל ידעו שהוא משקר. הרב לוינגר עצמו היה זה שהנחה שיר שניסה מדי פעם להתמרד נגד מעשי הרב לוינגר ושלוחיו. אך שלב זה תם.

ביום השישי, ה־2 במאי 1980, נורו שישה מתושבי קריית־ארבע בדרכם ממערת־המכפלה לבית הדסה, שניים ממוקדי השליטה שלהם בעיר. מכאן ואילך הפכו לא רק המימשל הצבאי, אלא גם ממשלת־ישראל, לעושי־דברם של המתנחלים. ראשי הערים של חברון וחלחול, ועימם הקאדי הריקודים הסוערים. הפירצה — גם זה נס — היתה בדיוק ברוחב של מטר ובדיוק באורך של מטר וחצי — בדיוק מעל לחנותו של ג'מיל דנדיס.

דנדיס אומר: „המושל אמר לי לא לדבר עם עיתונאים. למה לי שיעצור אותי ויפקיע את חנותי?" תלונתו של דנדיס לא נרשמה במישטרה, שכן, כידוע, בשבת לא רושמים תלונות. גירסתם של המימשל הצבאי כדי להשיג דונם נוסף. הקורבן הפעם הוא בית־הספר לבנות, קורדובה, השוכן במרחק 100 מטרים מבית הדסה. **הסיבה: לזאטוטי בית הדסה יש צורך ב„מרחב־מישחק". התירוץ: הבנות הלומדות בבית־הספר מתנכלות לילדים היהודיים.**

השיטה שבה פועלים המתנחלים היא שיטה בדוקה. הזאטוטים נשלחים לזרוק

מי שומר על מי?

בפתח בית הדסה יש שתי עמדות שמירה — אחת של המתנחלים, ואחת של צה"ל. חלוקת הסמכויות בין שתי הרשויות כבר הוגדרה, למעשה. חייל צה"ל פועל בשירות המתנחל. הוא מגן עליו, וכאשר מבקש המתנחל לקבוע עובדות — מעניק החייל את הגושפנקא הרישמית להפרת החוק.

ילדה שותת דם

היא תלמידת בית־הספר לבנות קורדובה. המתנחלים אבנים ולמשוך בשערן. המושל הצבאי הורה לבטל את ילדיהם כדי להכות בילדות, להשליך עליהן אבנים ולמשוך בשערן. להישאר בין כתלי בית־הספר.

ילד מאחרי תיל

בשלב הראשון שולחים המתנחלים את ילדיהם. הנשים באות בעיקבות הילדים ומסייעות להם. לאחר הנשים והילדים מגיע הצבא, ומציץ את תהליך הנישול וההשתלטות בגדרות־תיל וחיילים חמושים, השומרים על ההישג הטריטוריאלי החדש של המתנחלים.

„מרחב מישחק"

כני „בית הדסה" דואגים שקול מקלטי־הרדיו והטלוויזיה בבתיהם יהיה נמוך, וששמיכות יכסו על החלונות, כדי שאור לא יבצבץ, הכל כדי שלא להזכיר את נוכחותם למתנחלים הכל יכולים. הם דואגים גם להתרחק מהכלבים שמשסים בהם המתנחלים. „הכלב, בוקי, שונא רק ערבים, תראה שלא יתנפל עליך," אומרים ילדי המתנחלים לכתב העוקם הזה, וכהוכחה, הם משסים אותו בילדים הערביים, הנמלטים לתוך בתיהם. יותר מתריסר כלבים כאלה שומרים גם הם על הסדר בקירבת בית הדסה.

עכשיו מפעיל הרב לוינגר את המתנחלים, שהריצפה התמוטטה ביגלל הריקוד הסוער, נתקבלה על דעת המישטרה.

אבנים בילדות, למשוך בשיערן ולהציק להן. הם משחקים במיגרש־המישחקים של בית־הספר. זהו השלב הראשון. בשלב השני מפעילים כבר המתנחלים את משרתם הנאמן, המימשל הצבאי. הבנות נדחפות בקתות הרובים, החיילים סוטרים להן ללא־הבחנה, בסיוע נשות המתנחלים. חמש בנות נזקקו לטיפול רפואי. אחת מהן הוכתה במוט־ברזל על־ידי אחת המתנחלות. הקצין הממונה הורה: „על הבנות להישאר בתוך כתלי בית־הספר גם בעת ההפסקות." בשלב האחרון, לעת עתה, מחולק שטח המישחקים שווה בשווה בין הילדות הערביות והילדים היהודיים, אך הבנות חוששות לצאת ולשחק שם. הן יודעות יפה כי לא יהיה מי שייגן עליהן כאשר יותקפו.

בעיקבות הידיעות שהתפרסמו בעיתונות הישראלית והזרה, לא יכול היה המושל הצבאי להתעלם עוד מפניות ראשי הציבור

(המשך בעמוד 38)

של חברון, גורשו מהארץ. המתנחלים ראו בכך הזדמנות־פז להרחיב את שליטתם בעיר, ובמיצוותם פוצץ המימשל הצבאי שמונה חנויות, ופינה שלושה בתים, בסמוך לבית הדסה. האיזור כולו הפך למיתחם מבוצר — לוינגרד בתוך חברון. המימשל העביר את כוחותיו אל הבתים שהוחרמו. גגות הבתים הפכו עמדות־שמירה. אחד הבתים המופקעים עובר עתה שיפוץ על־ידי מע"ץ, וככל הנראה יועבר לרשות המתנחלים עם תום העבודות.

אך המתנחלים אינם עסוקים רק בבנייה. הם יודעים גם להרוס. במסיבת פורים האחרונה אירע למתנחלים, על־פי עדותם, מעין נס חנוכה. ריצפה, העשוייה בטון ומחוזקת בקורות־פלדה, התמוטטה, מחמת ושוב את התפילות שגרמו להפרות הסדר.

לפני שנתיים הפכה ההשתלטות על בית הדסה לעובדה. שוב נעשה שימוש שפל וציני בנשים ובילדים. הם התנחלו בבניין כחיל־חלוץ. גם אז „ביקש" ראש־הממשלה מנחם בגין מן המימשל הצבאי כי „ישכנע" את המתנחלים לצאת את הבניין. אך השיכנוע לא עלה יפה. בסופו של דבר הותר לגברים להצטרף אל נשותיהם, והיום מתגוררות בבניין שמונה מישפחות, המונות 60 נפש.

זה היה השלב שבו התקיים בעיר חברון דו־מימשל, הן של המתנחלים והן של המימשל הצבאי. אז עדיין נאבקו המתנחלים בשתי חזיתות: נגד הערבים בחברון, ולעיתים גם נגד המימשל הצבאי,

קוקה קולה
עם קשקשת קוקה-קולה

קולה, קולה ללא קלוריות בקלות.
טעמה קוקה-קולה. קולה קולה, בקלות.
קולה כלורין, בקבוק בריאות שלגית בקלות.
לא קולה, ניצבים ומוצרים בכל בקלות.
בקלות בקבוק, קר, קלות עוגיות טעים.
בקלות שקית, קר״ם בקר.
בקלות בקבוק בריטניה קולה לא בירה,
בקבוקים בירה, ׳ קר״ם קולה.
יש קלות שמנה של טעמה קוקה-קולה.
וקבוע, קולה קלה של קולה, טעמה.
קולה קר׳קולה, קולה בריטניה. קולה קר,
קולה קר׳קולה, קולה קולה.
רגע קלות שמנה, בקבוק קלות קלוריות.
קולה של בקבוקים -
כלורין, בקרם של טעמה קוקה-קולה.
!...בקבוק קולה, כף קולה בשלג

קוקה קולה בע״מ. הסכם הפרנצ׳יז מאפשר קולה בע״מ. ואין מוצרי מק קוקה-קולה.

מק קוקה קולה
הישראלית. הטעם

.מק קולה קוקה.

רגלים יפות הן רגלים בריאות

אנו הראשונים להודות שסנדלי "שול" אינם יכולים לשנות את צורת הרגל, אך הם יגרמו לכך שרגליך תרגשנה ותראנה טוב יותר.

סנדלי "שול" מתרגלות את רגליך עם כל צעד שאת עושה.

הקמורית — (בלעדית ל"שול") שבסוליה המיוחדת מפעילה את אצבעותיך ואת כל שרירי כף רגלך. פשוט ... ויעיל.
הפעלת השרירים משפרת את מראה רגליך ומונעת את התעייפותך, גם בהליכה או בעמידה ממושכת.

סנדלי "שול" יחידים במינם בעולם, ולכן, עולה ערכם על מחירם. סנדלי "שול" במבחר דגמים ובצבעים אופנתיים.

להשיג בבתי המרקחת, חנויות אורטופדיות ובמשביר לצרכן — סניפי דיזנגוף סנטר ואלנבי, ת"א.

את כל היתרונות של סנדלי "שול" תמצאו בסנדלי העור — דגמי 81' הזהרו מחקויים זולים

Scholl

"שול" עושה לך את הקיץ!

לכ' "שול" — מח' הסברה
ת"ד 2115, חיפה 31020
אבקש לשלוח אלי קטלוג "שול" — מוצרי איכות לטיפול וטיפוח הרגל.

שם _____

כתובת _____

_____

חשבון עובר ושב

מאת שלמה פרנקל

מועדונים

מה ההבדל בין שמואל תמיר ומארכס? השאלה הזאת נראית פחות דבילית, אם מסבירים מייד שהכוונה לא לקארל אלא לגרושו מהאחים המצחיקים. פעם הודיע מועדון חברתי מכובד באמריקה לגרושו מארכס, שהוא יכול להתקבל כחבר ל־שורות המועדון, למרות שהמועדון לא מקבל, בדרך־כלל, יהודים. גרושו השיב למועדון בשורה בת־אלמוות: „תודה רבה, אך אינני מוכן להיות חבר במועדון שבו מתקבלים כחברים אנשים כמוני.“ מה שמראה שגרושו היה גם אדם פיקח ושנון, וגם איש בעל כבוד.

עכשיו כבר קל יותר לגלות את ההבדל בין שמואל תמיר ומארכס, אני בטוח. בניגוד לגרושו, שלא היה מוכן להתקבל למועדון שבו רוצים אנשים כמותו, שמואל תמיר, בשנים האחרונות, רוצה להצטרף רק למועדונים שבהם לא רוצים אנשים כמותו. זה מראה ששמואל תמיר הוא איש פיקח ושנון לפחות כמו גרושו מארכס, אבל בעניין הכבוד הוא קצת לוקה.

לעניין הזה יש הרבה דוגמות, אבל הכי משעשעות הן הדוגמות מן השנים האחרונות. מה לא עשה, למשל, המועדון של ד"ש כדי שלשמואל תמיר יהיה ברור שלא רוצים בד"ש אנשים כמו שמואל תמיר? הכל עשה. אבל שמואל תמיר, שזה פרינציפ גדול אצלו להתקבל דווקא למועדונים שבהם לא מקבלים אנשים כמוהו, עשה הכל בשביל להיכנס לד"ש, והיה מוכן לקבל עליו כל תנאי, לזחול בעפר ולהתפלש בבוץ, להתקפל, להתמרח, להתכווץ ולשיר את האינטרנציונל, העיקר להיות בפנים — והוא הצליח.

ועכשיו היה לנו את הליכוד. עוד מועדון שלא רוצה אנשים כמו שמואל תמיר. ראש־הממשלה אמנם טען שהוא תומך בקבלת תמיר למועדון, אבל, איך להגיד, כנראה שמח להישאר במיעוט, שבמיקרה הזה אפשר לקרוא לו מזהיר. אבל דווקא התנגדות הדליקה את תמיר, והוא שוב היה מוכן לזחול, להתפלש, להתקפל, להתמרח, להתכווץ ואפילו להפסיק לשיר את האינטרנציונל, העיקר להיות בפנים.

ואילו הליכוד מצידו, שהיה יותר חכם מד"ש, אמר לתמיר מה שאפשר להגדיר בעדינות רבה במילים: „ישקני מנשיקות פיהו. וככה, באחת הפעמים היחידות בתולדותיו, לא הצליח תמיר להתקבל כחבר במועדון שבו לא מקבלים אנשים כמוהו.

העניין הזה, אני בטוח, הדליק נורה אדומה בכמה־וכמה מפלגות, שגם בהן לא מקבלים אנשים כמו תמיר. כל אחת מהן תוהה אם תהיה זו דווקא היא שתמיר ינסה להתקבל אליה. המיפלגות היחידות שלא צריכות לחשוש, הן אותן מיפלגות שבהן דווקא מקבלים אנשים כמו תמיר. דווקא למיפלגות הללו הוא לא ינסה להתקבל. אבל איפה יש מיפלגות כאלה?

אחרי הבחירות

לא להאמין מה שעושה עכשיו מנחם בגין במערכת הבחירות של הליכוד. פשוט לא להאמין, אבל עובדה. לפני שהתחיל ראש־הממשלה שלנו את מערכת הבחירות שלו, החליט ללמוד כל מה שאפשר מבן־גוריון הגדול. התיזה היתה פשוטה. אם בן־גוריון הצליח לנצח במערכה אחרי מערכה, גם בגין הגדול יכול, אם רק ידע את הסוד. ובכן, התיישב ראש־הממשלה, וביסודיות המאפיינת אותו למד כל מה שאפשר ללמוד על התנהגותו של בן־גוריון לפני חבחירות, ובסוף עלה על המירשם הנכון.

וככה זה הולך: בגין בא לאסיפת בחירות, נואם על נשינו וילדינו, נשים, ילדים וטף, על נצח ישראל ועל הצוררים שרוצים להשמידנו, ובסוף הנאום הוא מזמין את הקהל להסתדר בתור, ובבקשה לגשת אליו אחד־אחד, ולהגיד באופן אישי לראש־הממשלה מה חסר להם, וראש־הממשלה ירשום, ואחרי הבחירות נראה מה אפשר לעשות.

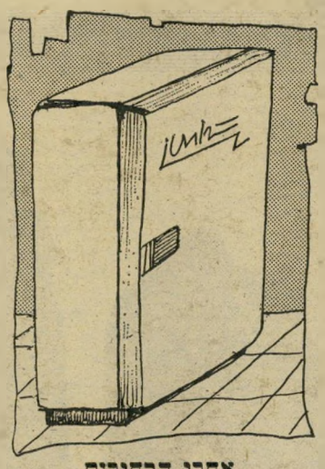
נו, והקהל בא, באמת, והעסק הולך בערך ככה:

„אני,“ אומר האיש מהקהל, „חסר לי מקרר.“

„תרשום מקרר, יחיאל,“ אומר בגין למזכירו קדישאי.

„אני,“ אומר האיש מהקהל, „חסרה לי דירה.“

„תרשום דירה לאדון,“ אומר בגין ל־יחיאל.

אחרי הבחירות

„לי חסרה טלוויזיה שחור־לבן,“ אומר האיש השלישי מהקהל.

„תרשום טלוויזיה למיסכן,“ אומר בגין לקדישאי.

בא הרביעי, ואומר: „אני, חסר לי פרס.“

„לא צריך לרשום, יחיאל,“ אומר בגין למזכירו, „פרס יקבלו כולם אחרי הבחירות.“

גו זקוף־גב

רק בשביל לאזן רכשתי לאחרונה את ידידותו של איש אחד בשם גב זקוף־גו, שלעתים קורא לעצמו גם גו זקוף־גב — הכל לפי הנסיבות. ובכן, זה מה שאומר עכשיו בשביל לאזן גו זקוף־גב בנימה אופטימית:

„אני מעודד מאד מהמצב הגלובאלי. הכל פועל לטובתנו כולל הזמן. אבל יותר מכל אני תולה תיקוות רבות במש־בר הכלכלי הפוקד את המערב הרקוב. המשבר הכלכלי הזה מביא לגלי אנטי־שמיות גואים. תראה מה שקרה בצרפת, ותראה מה שקורה עכשיו באנגליה. ה־יהודים שם מתחילים להבין שהם מי־עוט נשלט. כל מיני פירחחים וטירוריס־טים רודפים אותם. שמים להם פצצות ומתעללים בילדי היהודים. אין לי ספק שתוך זמן לא ארוך יבינו היהודים במע־רב שהמקום היחידי הבטוח, שבו לא יסבלו מאנטי־שמיות ולא יהיו מיעוט נרדף, זה ישראל.

„הם יגיעו לכאן בהמוניהם, ואני רוצה לראות שהערבים כאן ירימו ראש במיק־רה הזה, חביבי. את היהודים שיבואו נשלח להתנחלויות, נעבה את חברון ונע־בר את שכם. זה יהיה סוף תקופת ה־קישקושים והגו הכפוף. אם אתה זוכר מה שקרה לשבעה משכם, ולשני, מה שמו, זה נותן לך רמז קטן על מה שיקרה פה כשיהיו ממש הרבה יהודים ביהודה ובשומרון. הם עוד יתגעגעו לימים שסתם השתינו להם על הראש, אני מבטיח לך. כל ציוץ שלהם — פצצה קטנה. כל הרמת ראש — מיסגדצ'יק עולה באוויר. אנחנו אצלנו בארץ לא נהיה מיעוט נרדף.“

בעבור חופן דולרים

לעיתונות אצלנו לא היה שום דבר רע להגיד על ראש ממשלת אנגליה, מר־גרט תאצ'ר, בכל אותו הזמן שעשתה לבריטניה שלה דברים יותר גרועים אפילו ממה שעשה בגין לישראל. עיתונות טו־בה מאוד היא קיבלה בארץ, כמו שאומ־רים בחוגי המיקצוע. אמנם, היא גרמה לכך שהתעשייה הבריטית תתמוטט, הו־ציאה לרחובות מיליוני מובטלים והעמי־קה את העוני, אבל, לעומת זאת, ככה הסבירו לנו, יש לה לפחות מדיניות כל־כלית ברורה, תקיפה, נחושה, אמיצה, יעילה, נכונה, ומה לא.

מתי התנפלו העיתונאים שלנו על מר־גרט תאצ'ר? רק כאשר במיסגרת המ־דיניות הכלכלית האמיצה וכו' ביקרה אצל הוד מלכותו הסעודי, ולבשה בגדים צנועים. הו, איזה ליגלוגים הלכו על הגברת השניה של בריטניה הגדולה, ש־רוקדת לפי החליל של איזה שייח' פרי־מיטיבי מהמדבר? הו, איזה תיאורים מפורטים של האברים הראש־ממשלתיים המכוסים! הו, איזה בירבורים על אל־ביון הצבועה, לאן היא הגיעה, לאיזה שפל המדרגה היא ירדה.

אבקש מאוד להרשות לי להזכיר לכל העיתונאים המתקדמים שלנו, שאמנם היה לנו פה עסק עם איזה שייח' פרי־מיטיבי מהמדבר, אבל, לעומת זאת, אם היתה הגברת תאצ'ר רוצה לבקר בבית־כנסת אורתודוכסי, יהודי לגמרי, זה ב־דיוק מה שהיו מבקשים ממנה ללבוש. לי נדמה, איכשהו, שהטעם של השייח' הסעודי והטעם של אלוקינו שבשמיים בענייני אופנת־נשים, לא כל־כך שונה עד לימינו אלה.

ועכשיו, כשאני חושב על זה, בעצם כל יום וכל שבת לובשות מאות אלפי נשים יהודיות כשרות בדיוק מה שלבשה הגברת תאצ'ר לקראת פגישתה עם ה־שייח' הפרימיטיבי ההוא, ובכלל לא בטוח שהפגישות שהן מקיימות בבית־הכנסת יותר משתלמות מהפגישה ש־קיימה תאצ'ר עם הוד מלכותו.

ואני בכלל לא מדבר על הדברים ה־מצחיקים שהעיתונאים המלגלגים היו מוכנים ללבוש בעצמם, כדי להיפגש עם הוד מעלתו הסעודי תמורת חופן־דולרים או שניים.

מה שנפלט נפלט

אני מקווה שהקוראים כבר שמו לב שאני מאוד אוהב להתעסק עם הפרו־פסור משה ארנס. הרציונות שנודפת ממנו, זה מה שמדליק אותי. ועוד אני מוטרד מהשאלה, מה יצא לארנס אם תחזור בה ישראל מההסכם שחתמה עם מצ־ריים, או אם תתחיל במילחמה עם הסו־רים, או אם תפלוש ללבנון.

ארנס, חוץ מזה שהוא יו"ר ועדת־החוץ־והביטחון של הכנסת, הוא גם איש שידוע בקשריו המעולים, אם להתבטא בעדינות, עם תעשיית הנשק ומיסחר ה־נשק. יש לו גם אקצנט אמריקי קל, שמז־כיר לנו שהוא לא סתם איזה אחד מה־חבר'ה, אלא איש רציני עם שורשים אמריקאיים.

עד עכשיו זה היה הרקע, ועכשיו ל־סיפור עצמו. ביום הרביעי שעבר היתה בטלוויזיה תוכנית „מוקד“ שבה הופיעו כמה חכמים, וארנס ביניהם, והסבירו לנו מתי ישראל צריכה להתערב ומתי היא לא צריכה להתערב בלבנון.

בכל התוכנית הזאת היה רק דבר אחד מעניין, וזה הדבר: הפרופסור משה ארנס הסביר מדוע לא צריכה ממשלת ישראל להודיע באיזו תנאים היא תת־ערב בלבנון, כדי להשאיר את האוייב במתח. ולדוגמה הביא ארנס את הסיפור על הטעות הנוראה של האמריקאים בת־חילת שנות החמישים כאשר „שר־החוץ דין אצ'יסון הודיע שקוריאה אינה מצו־ייה באיזור תחיוני לאינטרסים של י ש־ר א ל“.

מובן שכולם חייכו קצת במבוכה כש־שמעו את זה, והפרופסור משה ארנס מיהר לתקן את עצמו, ואין צורך לומר שזו היתה פליטת־פה.

אבל זה הרי בדיוק העניין. מאז אותה פליטת־פה אומללה מטרידה אותי השא־לה הבאה: האם הפליטה נפלטה למשה ארנס בתור ישראלי שיש לו קצת יותר מדי קשרים עם אמריקה, או שהיא נפ־לטה למשה ארנס בתור יהודי־אמריקאי שיש לו קצת יותר מדי קשרים עם יש־ראל?

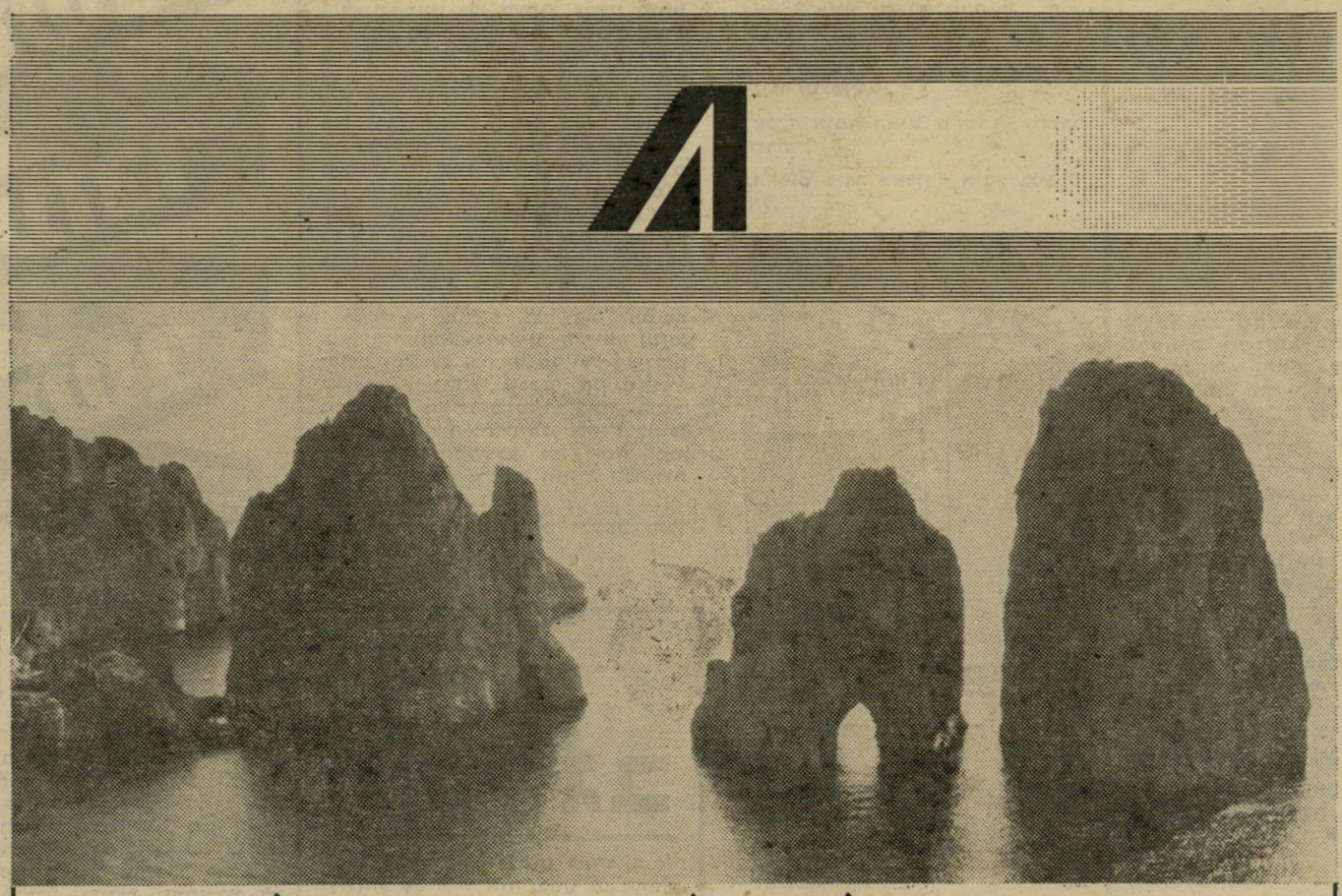
עברית שפה יפה

אני אוהב את השפה העברית. כיוון שמדובר באהבה, קשה לי להצביע על סיבה רציונלית (הגיונית? שכלית? מושכלת?) לאהבה הַזאת. אף אחד לא יספר לי שהעברית היא השפה העשירה ביותר, או אפילו אחת העשירות ביותר. זו שפה שהתאימה לעולם המושגים, התפיסות והתחושות של עם שחי לפני אלפי שנים, ומאז עשתה ההיסטוריה (דברי־הימים? תולדות הזמן?) את שלה.

ברור שכדי להסתדר עם השפה הזאת במאה שלנו, היה צורך חיוני מאוד במוסד כמו האקדמיה ללשון עברית, שישכלל את השפה, יעדכן אותה, ויתאים אותה לעולם המושגים, התפיסות והתחושות של העם היושב בציון בימינו אלה.

אז מה הצרה? הצרה היא, שנדמה לי שהאקדמיה דנן עושה בדיוק את ההיפך. היא מנסה להחזיר אותנו אחורה, לא לשכלל ולעדכן את השפה על־ידי הרחבתה ופתיחתה למושגים ומילים חדשות, אלא לצמצם את השפה על־ידי „עיברות“ המילים החדשות שחודרות לשפה. כאשר מנסים להתאים את כל המילים למסגרת המצומ־צמת, יחסית, של השורשים העבריים הקדומים, פירוש הדבר שמנסים להחזיר אותנו לעולם המושגים של עם שחי לפני אלפי שנים. אם יש משמעות למילה ריאקציה (נסיגתיות? חזרה לשורשים?), זו משמעותה.

ואגב — אם אינני טועה, גם המילה אקדמיה אינה בדיוק עברית במקורה. אפלטון, הוא שקרא כך לבית־האולפנא שלו. יפה עושה האקדמיה ללשון עברית שאינה נוגעת לרעה בשמה שלה, וחבל, חבל מאוד, שלא נהגה באותה דרך בכמה מילים אחרות, וטרחה, בזמן האחרון, להשפריץ (להתיז?) עלינו כמה מילים מעוברתות משונות מאוד מאוד.

שבוע של שלוה באיטליה:

קאפרי
האי הקסום

סורנטו
העיר הציורית

כל מה שאיחלת לעצמך לקיץ - מתגשם עכשיו בתוכנית הנופש החדשה של "אליטליה", החל ב-1 באפריל 1981.

טיסה ישירה לרומא ולינה בנאפולי. למחרת, לפי בחירתך - לקאפרי או לסורנטו. שבוע שלם של מנוחה משולבת בטיולים, של ארוח איטלקי חם, של הנאה בלי גבול.

קאפרי
החל מ-$577

סורנטו
החל מ-$580

המחיר כולל טיסה תל־אביב־רומא־תל־אביב, העברה מנמל התעופה ברומא למקומות הנופש וחזרה, איכסון במלון לפי בחירה, 8 לילות. 2 ארוחות ביום, מע"מ והרבה הנאה.
אפשרות שהיה נוספת ברומא - לפני או אחרי החופשה.

לאיטליה. עם מי, אם לא עם "אליטליה".

הזמנות ומידע נוסף בכל משרדי אליטליה.
תל־אביב: רחוב הירקון 104, טלפון: 244141-6.
ירושלים: רחוב הלל 23, טלפון: 228653.

Alitalia
AT HOME IN THE SKY

הזמנות ומידע נוסף לטיולים בדרום איטליה בכל סניפי קופל נסיעות.
משרד ראשי: רח'פרישמן 14,ת"א,טל.03-246121.

אמריקה הלאטינית: אלופי הטירור

מכון מחקר אמריקאי שמרכזו בוושינגטון, קבע לאחרונה שגוואטמלה ואל־סאלבדור תפסו את מקומה של ארגנטינה בראש טבלת ליגת ההתעלמות וביזוי זכויות האדם. נוסף ל־10 אלפי הרציחות הפוליטיות באל־סאלבדור נרצחו למעלה מחמשת אלפי מתנגדי־המישטר בגוואטמלה. רוב מעשי הרצח באל־סאלבדור בוצעו על־ידי האירגון הימני, הצבאי־למחצה, אורדן.

את „מרכז הטבלה" תופסות העברייניות המסורתיות — ארגנטינה, צ'ילה, אורוגוואי ופראגוואי. אליהן הצטרפה השנה גם בוליביה. ארגנטינה ואורוגוואי הוקעו בעיקר בגלל אלפי האסירים הפוליטיים הכלואים ללא מישפט של פגישה פוליטית חוקית. התשעה היו חברי המפלגה העממית הדמוקראטית, שזכתה בבחירות החופשיות האחרונות שנערכו בבוליביה, לפני פחות משנה. מאז ההפיכה הצבאית הפאשיסטית סיכנו מנהיגי המפלגה את חייהם, מתחו ביקורת גלויה על המישטר, ניסו לעורר את דעת־הקהל העולמית נגד מדיניות הרדיפות והעינויים של מאזה. תשעת המנהיגים נפגשו בבית פרטי כדי לדון בתוכנית הצנע החדשה של הממשלה. הצנע התבטא בחיסול סובסידיות למוצרי־יסוד ולדלק־חימום לזקנים ולנזקקים. בכך גזר המישטר הידרדרות נוספת ברמת־החיים הירודה בלאו הכי של שכבות המצוקה בבוליביה.

רצח ועינויים. הפגישה נפסקה על־ידי הסתערות מתוכננת של כוחות הביטחון והמישטרה. כל תשעת המהנהגים עונו קשות לפני שנרצחו.

הנשיא אינו טורח להכחיש את הרצח. הוא טוען שהנרצחים היו „טרוריסטים פוטנציאליים (!) עם כוונות קרימינאליות".

פאשיסט בניטו מוסוליני עם היטלר במינכן
נושא לחיקוי

פט, ואפילו מבלי שהגישו נגדם כתבי־אשמה. רוב האסירים בארצות אלה עברו סידרה של עינויים גופניים ופסיכולוגיים.

המכון הוושינגטוני הביע דאגה מהמגמות הרווחות באורוגוואי ובצ'ילה, להעניק לגיטימציה קבועה למישטרים הטוטאליטריים באמצעות מישאל־עם, בנוסח הפאשיסטי המוכר עוד מימי בניטו מוסוליני באיטליה. גם ארגנטינה מתכננת מישאל־עם דומה. אפילו גיכה הכישלון באורוגוואי, שבו העז העם לדחות את הצעות החוקה של הכת השלטת.

ב„תחתית הטבלה" חלק המכון מחמאות מסוייגות במקצת לאקוואדור, ונצואלה, קוסטה־ריקה והרפובליקה הדומיניקנית. מדינות אלה צויינו לשבח עבור שיפור רב שחל ביחס הממשלה בנושא זכויות האדם. כלפי אקוואדור נשאר הדו"ח חיובי לאורך כל הדרך. לעומת זאת, נמתחה ביקורת על קוסטה־ריקה בשל התערערות סידרי השילטון ובגלל השחיתות הרבה שפשתה במנגנון הממשלתי. הרפובליקה הדומיניקנית גונתה בגלל טיפולה הבלתי־אנושי בפועלי קני־הסוכר מהאיטי. ונצואלה, לעומת זאת, זכתה לציון טוב על סדרי מישטרה הפנימי והחופש השורר בה, ודווקא מדיניות החוץ שלה הועמדה באור לא מחמיא. הוונצואלים תומכים בכת השלטת באל־סאלבדור ומעניקים סיוע כלכלי לגוואטמלה, במיסגרת „שיתוף פעולה איזורי". בכך הם מסייעים לשני מישטרי הטירור הגרועים ביותר באמריקה הלאטינית להחזיק מעמד.

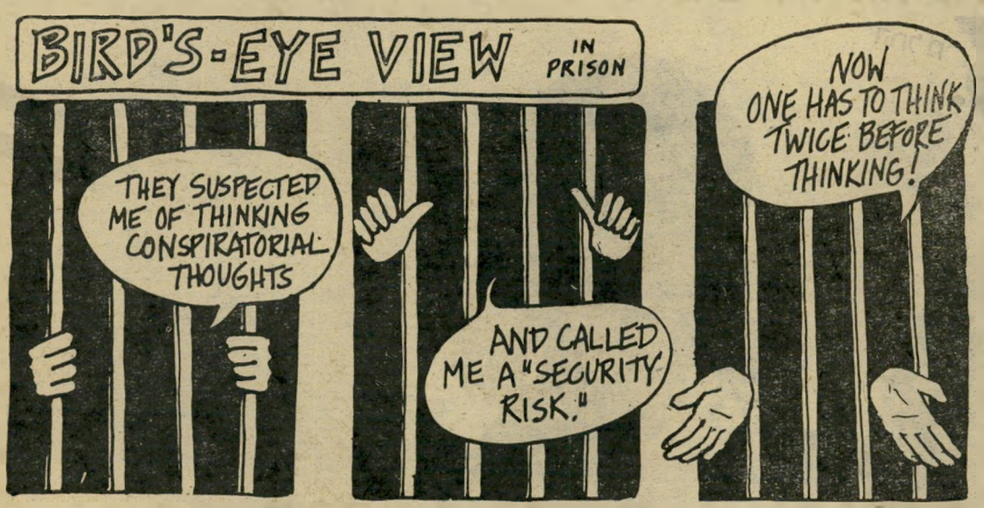
בוליביה:
החקירה נפסקה

הדיקטטור של בוליביה מאז יולי 80', הגנראל לואיס גרסיה מאזה, לא מסתיר את התפעלותו מהמימשל החדש בוושינגטון. בראיון שהעניק השבוע לסוכנות החדשות הנורווגית, טען מאזה שהוא זוכה לגיבוי מלא של שר־החוץ של ארצות־הברית, אלכסנדר הייג. „האמריקאים הפסיקו לשגר מישלחות של כמרים ויפי־נפש אחרים, כדי לשמור על השמאלנים. הייג מבין שאנחנו פשוט מבערים את הטירור," הצהיר ה„נשיא".

מאזה נשאל, כמובן, על חיסולם הברוטאלי של תשעה מנהיגי אופוזיציה, שנרצחו כשהם בלתי חמושים בעיצומה של פגישה פוליטית חוקית. התשעה היו חברי המפלגה העממית הדמוקראטית, שזכתה בבחירות החופשיות האחרונות שנערכו בבוליביה, לפני פחות משנה. מאז ההפיכה הצבאית הפאשיסטית סיכנו מנהיגי המפלגה את חייהם, מתחו ביקורת גלויה על המישטר, ניסו לעורר את דעת־הקהל העולמית נגד מדיניות הרדיפות והעינויים של מאזה. תשעת המנהיגים נפגשו בבית פרטי כדי לדון בתוכנית הצנע החדשה של הממשלה. הצנע התבטא בחיסול סובסידיות למוצרי־יסוד ולדלק־חימום לזקנים ולנזקקים. בכך גזר המישטר הידרדרות נוספת ברמת־החיים הירודה בלאו הכי של שכבות המצוקה בבוליביה.

רצח ועינויים. הפגישה נפסקה על־ידי הסתערות מתוכננת של כוחות הביטחון והמישטרה. כל תשעת המהנהגים עונו קשות לפני שנרצחו.

הנשיא אינו טורח להכחיש את הרצח. הוא טוען שהנרצחים היו „טרוריסטים פוטנציאליים (!) עם כוונות קרימינאליות".

אסיר של „טירור פוטנציאלי" בקריקטורה של „אל־פאג'ר"
פלסטין או בוליביה — אותו עיקרון

בין הנרצחים שני חברי קונגרס לשעבר (הקונגרס פוזר על־ידי הכת הצבאית השלטת), פרופסור לסוציולוגיה, פרופסור למישפטים, כלכלן בכיר, מרצה למדעי המדינה ומנהיג סטודנטים.

למרות השתוללות המישטר, זוכה עתה בוליביה ליותר הכרה בינלאומית, ואפילו פרו שוקלת הקמת נציגות דיפלומטית בבוליביה. בנוסף לכך מגישה ארגנטינה סיוע רב לבוליביה. כדי להרגיע את הרוחות הבטיח הנשיא, שהמישטרה תחקור את מבצעי הרציחות. כלומר, על המישטרה לחקור את עצמה! רוברט וייט, שגריר ארצות־הברית לשעבר באל־סאלבדור, לעג בפומבי להתחייבות לחקור. באל־סאלבדור עצמה רצח הימין 10 אלפי בני־אדם, ובכל פעם שקמה סערה מבטיחים חקירה, שאף פעם אינה מעלה דבר. וייט הזהיר שאין לצפות מבולי־ביה לתוצאות מבטיחות יותר. בינתיים הגיע הנשיא עצמו למסקנה שאין בעצם מה לחקור, ושכוחות הביטחון פעלו באורח לגיטימי.

בשבוע הבא שולח מאזה נציגים רמי דרג לוושינגטון, כדי לקבל סיוע צבאי נוסף. מקורות בסטייט־דיפרטמנט מסרו ש„החרם" על בוליביה, שהטיל הנשיא הקודם, ג'ימי קארטר, בוטל. הנשק המבוקש — בעיקר כלים אוטומטיים למילחמה ב„טירור" — יסופק, כנראה, עד סוף השנה.

דרום־אפריקה:
הפרולטריון השחור

תהליך התיעוש המקיף, הפוקד בעשור האחרון את דרום־אפריקה, הביא עמו גם שינויים חברתיים מובהקים. כלכלת העבדים הפכה למסועפת ולמגוונת יותר. היא דורשת כוח אדם מיומן, התמחות בטכנולוגיות מודרניות, יתר תיחכום. רמת־החיים הגבוהה של חמשת מיליון הלבנים ניזונה לא רק מחקלאות זולה ומאוצרות טבע שופעים. תהליכי הייצור ההמוני אילצו את אדריכלי הכלכלה הדרום־אפריקאית לגייס — ובעצם ליצור — פרולטריון שחור. ראש ממשלת דרום־אפריקה, פיטר בוטא, גיזען קיצוני אבל חכם מיתר חבריו, חשב לשלוט בכוח העבודה החדש באמצעות איגודים־מיקצועיים־מטעם. הוא קיווה לאייש את האיגודים במשתפי־פעולה ותיקים עם האפרטהייד, ובכך לפשט את הליכי המו"מ על השכר.

נגד החוק. בוטא ראה בנכונותו ליצור איגודים מיקצועיים שחורים משום ויתור כימעט היסטורי. הפועלים, למודי השפלה ונטולי זכויות־אזרח, העדיפו לבחור את האיגודים שלהם ולנהל שביתות שלהם, אפילו אם זה נוגד את חוקי־גירגנברג של בוטא. השבוע פתחו פועלי החברה ליצור מכוניות לינקה, ליד הבירה פרטוריה, בשביתה „פראית". הם דרשו מהנהלת החברה, הנמצאת בבעלות בריטית־אמריקאית, להעלות את שכרם ממיני־מום של כ־11 שקל לשעה ל־30 שקל לשעה.

חברת סינמה נהגה בקשיחות דרום־אפריקאית אופיינית. כל התביעות נידחו ו־4,000 השובתים פוטרו מייד. רובם עלולים להישלח לאיזורים שבטיים ולסבול שם חרפת רעב. המפוטרים פתחו בהפגנה ספונטנית, שהיו בה גם גילוחי אלימות כלפי לבנים. פועל בן 24, פאולוס מהלאנגו, נורה על־ידי אשה לבנה שהיתה שרוייה בפאניקה. מקהלאנגו לא נסל חלק במהומות עצמן.

מידע על רווחים. המיליטאנטיות של האירגונים „הבלתי חוקיים" גררה גם את האיגודים המקצועיים הרשמיים. לפי הדיווח בסאנדיי טיימס תבעה הפדרציה של האיגודים המיקצועיים בדרום־אפריקה לקבוע שכר מינימום כללי של 20 שקל לשעה. הפדרציה אף תבעה לספק לפועלים מידע על רווחי החברות, כדי שאלה יוכלו להגיש תביעות שכר סבירות בהתאם. תגובת הממשלה היתה תקיפה. היא הגישה לפרלמנט הצעת־חוק האוכפת סייגים ומיגבלות רבים על פעולת האיגודים. הממשלה מנסה למנוע פוליטיזציה של האיגודים, כדי למנוע הפיכה של הסדר החברתי הקרוי אפרטהייד על פניו. חברות אחדות, בשליטה ליברלית יותר, מנסות להשיג אותה מטרה באמצעות ויתורים לפועלים השחורים בנושאי תנאי־תעסוקה ושכר. למרבה האירוניה מהווים במיקרים רבים הפועלים הלבנים מיכשול על דרך ההתקדמות המיקצועית של עמיתיהם השחורים. בעיקר בולט הדבר בענף המיכרות, שהוא הריווחי ביותר במדינה. הכורים הלבנים, המרוויחים כמעט פי עשרה מהשחורים, נלחמים בשצף־קצף נגד כל ויתור לאירגוני הכורים השחורים.

נפט כמו זבל

ועידת אופ"ק, שהתכנס בג'נבה בשלהי מאי, עומדת בסימן של מתח הולך וגובר בין המדינות החברות. מדינות הגולף, כולל סעודיה, טוענות שהשוק ממש מוצף, ושהשפע פוגע במחירים. שר־הנפט הסעודי, שיך אחמד זאכי אל־ימאני, טוען שיש לקצץ בייצור ומוכן לדבר רק על מחירים.

לעומת זאת חברות באופ"ק גם מדינות כמו ונצואלה, אינדונזיה ובעיקר עיראק, הזקוקות לתכנסות־נפט כדי להגביר את הצמיחה הכלכלית־תעשייתית שלהן. עיראק כבר הודיעה, שלא תוכל לוותר על תוכניתה להגביר את התפוקה. זהו בעצם העימות הגלוי הראשון בין הסעודים לעיראקים מאז מילחמת איראן — עיראק.

אך העובדה שהעולם נהנה משפע נפט חסר־תקדים מאז 1973, תנחה את שיקולי רוב מדינות אופ"ק. ספק אם יצליחו הפעם לגבש מדיניות אחידה.

פרסום כזה

חגיגה של נופש באי האושר

כרתים

מלכת האיים

מציעה לכם את כל תענוגות יוון באי אחד!

8 ימים 7 לילות - כולל טיסה ואירוח

החל מ-
$303
(הנחות לילדים)

ימים משגעים ולילות לוהטים בשבוע של נופש וכף בכרתים הגדול היפה המעניין והמגוון – שבכל איי הנופש של יוון!

כל יום שלישי טיסה ישירה

מה אתה אוהב? נוף הרים, חופים ומפרצים – יש דיג, ציד, מיניגולף, טניס – יש. שחיה בים צלול להפליא, בריכת שחיה או מועדוני צלילה – יש. טיולים ברגל, ברכב או ביאכטה – יש. אוכל ומשקאות כיד המלך, בידור, סירטאקי ובוזוקי – יש. רק תגיד מה אתה רוצה, יש! בחר לך פינת חמד באי כרתים את מפרץ אגיו ניקולאוס, חוף הרסוניסוס, חוף רתימנון או קוקיני הנה ובוא לחופשה באי האיים של יון.

תכנית מיוחדת -
"טוסע" flydrive
הכוללת: טיסה, בתי מלון ומכונית צמודה בלי הגבלה

פרטים והרשמה: אצל כל סוכני הנסיעות.

ארגון ובצוע: דיזנהויז בע"מ בן־יהודה 21 ת"א טל: 652140 קדמוס בע"מ טל: 292445 291354/5/6

אנשים בעולם

המלכה סילביה: גם מלכה היא בסך הכל בן־אדם

שערוריה רבתי פרצה בשוודיה, נוכח תקרית בענייני פרוטוקול: לאחר ארוחת־ערב בת שלוש שעות בארמון המלוכה שבשטוקהולם הרגישה המלכה, מותשת עד כדי כך, עד שלא היה בה כוח לפרוש מן הציבור כדי לאפר את פניה מחדש. היא שלפה מארנקה ראי ושפתון, והתחילה צובעת את שפתותיה באדום. הצלמים עטו על הטרף, וצילמו את המלאכה־ככל־האדם — מתקנת את איפורה בציבור, מה שמנוגד בהחלט לכל כללי הפרוטוקול. למחרת לא איחרו עיתוני אירופה לעשות מטעמים ממעמד אינטימי זה, אך המלכה לא נבהלה: „גם מלכה היא בן־אדם", הגיבה.

הנסיכה אן: המפקד בהדיון

הנסיכה אן מבריטניה מצפה גם היא לביקור החסידה. בינתיים היא עוסקת בכל תפקידיה הרשמיים, ביניהם סקירת מישמרי־כבוד בטכס סיום של קורס נוסף לקצינים, העומדים לשרת במישמר המלכותי של הדגל. בתוקף החוקה היא נחשבת מאז 1977 למפקד הקולג' לקציני המישמר.

הלורד הקטן לבית וינדזור: מחכה לאח במתנה

אפשר שבעת התפרסם תמו־נה זו כבר תשתנה המיסגרת המישפחתית של הלורד הקטן פרדריק וינדזור ואמו היפה, הדוכסית מישל לבית קנט. שכן הדוכס והדוכסית מקנט מצפים לילדם השני, שעה שפרדריק מצפה בקוצר־רוח ליום הולדתו השני, שבו כך הבטיחה לו אמו, „יקבל מתנה יפה ביותר". ה־דוכסית, המכונה „היבוא היפה ביותר של צרפת לבית מלוכה בריטי," היא אחת הנשים ה־אהודות ביותר על אופנאי פא־ריס ואחת הלקוחות הפעילות ביותר.

לואיס ג'וי בראון: עושה גלים

כל תינוק אוהב לעשות גלים באמבט, אבל לואיס ג'וי בראון היא תינוקת מיוחדת במינה — זוהי תינוקת־המבחנה העומדת להיות בת שלוש. על אמבט הקצף שלה מפקחת אמה, לסלי. הזוג משתדל להתרחק מאור הזרקורים, אף שהטלוויזיה הבריטית עומדת להקרין סרט על פי הספר שכתבו — „נס בשם לואיס".

אנשים בעולם

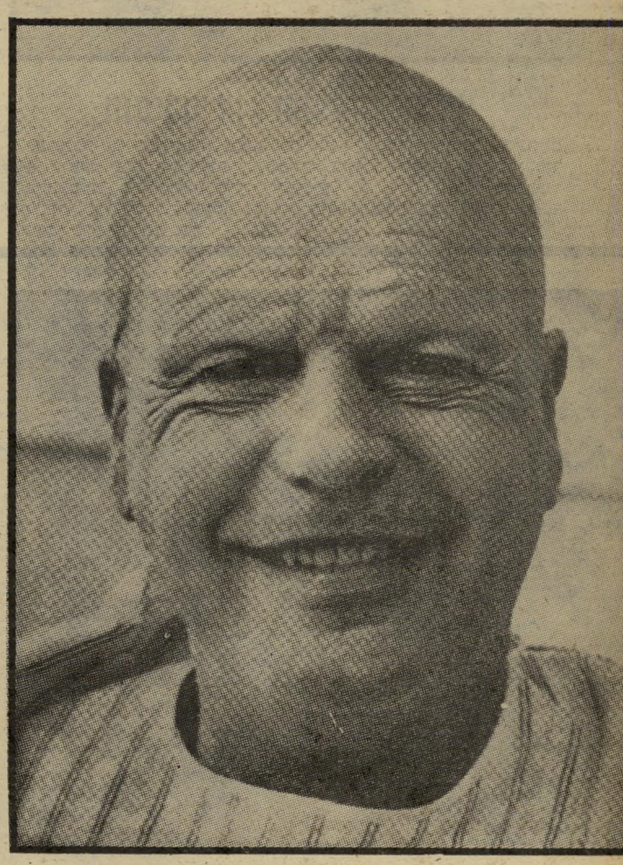
יעקב אגם: אינני יכול להרשות לעצמי

השבועון האמריקני אנשים פירסם תמונה זו של יעקב אגם. לעיתונאית מירה אברך ששוחחה עם אגם על מחירי יצירותיו המאמירים והולכים אמר: „אני מעלה את המחירים בתקווה כי הקונים יתמעטו. היום אני בעצמי איני יכול להרשות לעצמי לקנות אגם.״

קלוד ברי: המפיק העליז ביותר בין הבמאים

היום אפשר לומר שקלוד ברי הוא אדם מאושר. גם הוא חישב כך, ולמחרת האוסקרים משחק עם בנו, ג׳וליאן, ב„חמור חדש״ בשדרות־אליזה. קלוד (מזל טוב, הזקן והילד) ברי אסף אוסקרים כמפיק של טס — היה מועמד בשש קטגוריות וזכה בשתיים (צילום ותלבושות). „היו רגעים,״ התוודה הבמאי שהפך מפיק, „שאמרתי לעצמי למה לעזאזל איני מביים בעצמי, ואז היו לי לפחות חלומות־זוועה בלילות. אבל אחר כך חשבתי: אין לי מספיק דימיון כדי לביים סרטים שאינם מבוססים על סיפורים מקוריים שלי״.

רוברט ואגנר: היפה בעל הקרחת

לקראת אחת האפיסודות החדשות של הארט ואשתו עבר רוברט ואגנר טיפול ממושך, כדי להפוך לדודו בן ה־60, פריץ פון הארט, שנעלם לפני שנים רבות בשוויץ. לשם כך הודבק לו אף מלאכותי, פניו רופדו וקומטו, ועל ראשו הובדקה קרחת מפלסטיק. את המראה הזה העניק לו במשך שעתיים וחצי המאפר ההוליוודי פראנק ווסטמור.

רונלד רגן: צער ג׳דול הורים

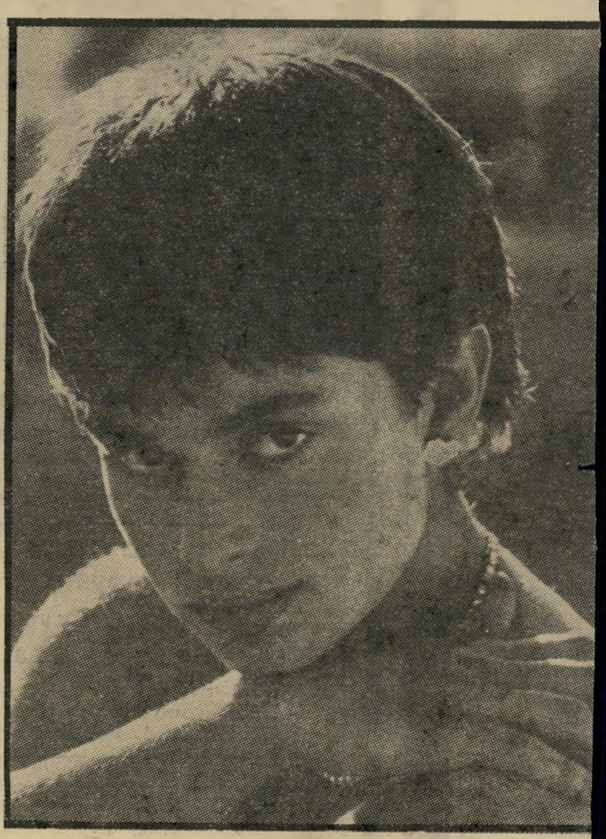
נגסי ורונאלד רגן החליטו לעשות שלום עם בנם, הרקדן רון, ואם שלום, אז שלום פומבי. הם באו להצגת־הבכורה של באלט ג׳ופרי, ישבו ביציע־הכבוד של המטרופוליטן בניו־יורק, ולא עצרו את התרשמותם למראה רונאלד רגן ג׳וניור שעל הבמה. מיד עם תום ההופעה באו לאחרי־הקלעים לראשונה בחייהם, ושם הצטלמו עם רון ורעייתו.

גרייס קלי והנסיך רנייה: זה קרה לפני 25 שנה וכך הם נראים היום

ב־18 באפריל חגגו אזרחי מונאקו את חתונת־הכסף של הנסיך רנייה והנסיכה גרייס. בדיוק לפני 25 שנים נישאה גרייס קלי לבית גריבאלדי (בתמונה מימין) לנסיך רנייה ממונאקו. לפני כמה ימים חגגה הנסיכות את חתונת־הכסף של הזוג היפה (בתמונה משמאל), כשהכל משתדלים לשכוח את עגמת־הנפש של השנה האחרונה — גירושיה של קארולין מפיליפ ג'ונו. גרייס הפגינה רוח רומנטית בהצהירה: „בעלי ראשון תמיד, אני רק יד ימינו." כשנשאלה האם אינה מצטערת על החלטה לעזוב את הוליווד ואת הקאריירה המשגשגת שלה כשחקנית למען חיים מסוג שונה לחלוטין — שבהם היה עליה להצניע את אישיותה תחת כללי הפרוטוקול — ענתה: „בסך הכל נישאתי לרנייה מתוך אהבה. למען אהבה זו הייתי מוכנה לוותר על הכל, והייתי חוזרת על כך שוב, אילו יכולתי".

נסטסיה קינסקי: היפה של הקולנוע

פרנסיס פורד קופולה כינה אותה: „האשה היפה ביותר בקולנוע של היום." ואמנם, נסטאסיה קינסקי, שאיבדה את מחלפותיה הארוכות מטס לטובת סירטו של קופולה, זוהרת שיבעתיים לאחר שנפרדה מרומן פולנסקי, ואינה מפסיקה לעבוד. עתה היא מסריטה את אנשי החתולים של פול שרודרוגרה בלוס־אנג'לס.

גולדי האון: הצרפתים צבועים, האמריקאים פחות

גולדי האון, השחקנית־המפיקה, משתעשעת עם בתה בת השנתיים קאתי. למרות שזה עתה הסתיים רומן בינה ובין השחקן הצרפתי איב רנייה ברעש גדול, היא אינה מאבדת את חוש־ההומור הנפלא שלה. „איני מסוגלת לחיות לבד, אבל איני מוכנה להיות סמרטוט כדי לא לחיות לבד. לכן: עדיף לחיות לבד. הצרפתים הם צבועים והאמריקאים ישרים יותר, אבל אינם מוכנים לקבל את העובדה שאת מרוויחה יותר מהם."

L.T.Y "הפקות קרח בינלאומיות" מציגים

המופע הבינלאומי הגדול לכל המשפחה

חגיגה על הקרח

בחסות:
פינה קולדה

- 50 משתתפים
- סולנים אלופי עולם ואלופים אולימפיים
- 800 תלבושות ססגוניות
- תזמורת 10 נגנים
- חוויה נדירה
- חגיגה מרהיבה

בתכנית:
"הלו אמריקה"
"הלו דולי"
"חופשה בגרמניה"
"סיפור אהבה"
"קזצוק"
"וינה העליזה"
מחרוזת רוסית"
"הליצנים"
"מחול החרבות"
"ימי הוליווד"
"עולם החיות"
"הים האכזר"
"גבירתי הנאוה"
"כנר על הגג"
ועוד.

מיקצבים לוהטים מרהיבים ביופיים שטרם נראו כמותם בישראל

המופעים יתקיימו באוהל מפואר ביותר ועל קרח מלאכותי

תל־אביב
במגרש רידינג
דיזנגוף פינת אבן גבירול
מערב יום העצמאות
21.5.81—6.5.81

כרטיסים: הפצה ראשית „הדרן" אבן גבירול 90, טל. 248787
למוסדות 248844, וביתר המשרדים בתל־אביב ובערים:
יפו, רמת־גן, בת־ים, חולון, הרצליה, פתח־תקוה.

ירושלים
גן הפעמון
לשבוע ימים בלבד
6.6.81—30.5.81

כרטיסים למוסדות: משרד „קלעים" רח' שמאי 8,
טל. 224061(02) ובמשרד „כהנא בן־נאים", רח' יפו 38
טל. 224008 (02). בבית שמש במועצה המקומית.

נ ת נ י ה
ברחבת שדרות בנימין
ביה"ס יונתן, ל-4 ימים בלבד, 8.6—11.6

כרטיסים: משרד „מופע" טל. 30335(052) ומשרד „סינגל".
כפר־סבא: „ניסן". **אור־עקיבא:** במועצת הפועלים.

אנשים

עקרב צהוב עקץ את בת הנשיא ועמירם ניר נעלב מהערה של זבנית שהוא הציע לה פרח

■ נשיא־המדינה **יצחק נבון** ורעייתו **אופירה** נסעו לשלושה ימים לטיול במידבר־יהודה והנגב בחול־המועד, ב־יחד עם שני ילדיהם. צוות של קול ישראל, בראשותו של ה־שחקן **יוסי גרבר**, ירד לאילת כדי לשדר משם. יוסי רצה לראיין את הנשיא ואת אשתו, והוא טילפן למלון שבו הם התאכסנו. התברר לו כי הם הלכו לאכול ארוחת־ערב ב־מיסעדה. יוסי הלך למיסעדה וישב ליד הנשיא. „רק בישראל זה יכול לקרות, שכתב מוצא מיד את הנשיא ויושב לידו ב־מיסעדה," העיר גרבר. הנשיא, לעומת זאת, התעניין אצל יוסי מה נשמע בתיאטרון הקאמרי, ואז הסביר לו יוסי כי עזב את התיאטרון לשנה, ושהוא עובד עכשיו ברדיו. הנשיא הסכים להתראיין למחרת בבוקר, ובין היתר אמר לגרבר: „לדעתי הוחמצה כאן הזדמנות גדולה, שלא בנו תשתית ליישוב הנגב, עם ערים גדולות בה. היו צריכים להביא לכאן את קציני צה"ל עם משפחותיהם, להקים בתי־ספר, וזה היה מושך אנשים אחרים לבוא ולהתגורר כאן. צה"ל חולש עכשיו על שטחים רבים כל־כך, שעוד מעט לא יהיה איפה לטייל כאן."

■ גם **ארז ונעמה**, ילדי הנשיא, התראיינו ברדיו. ארז סיפר כי הם טיילו בנגב וישנו בשקי־שינה, בעוד שאביו נהג כל הזמן בג'יפ.

■ נעמה סיפרה כי בטיול שעות אחדות גילו הרופאים כי היא מחוסנת מפני עקיצת עקרב צהוב, ונעמה חזרה להמשך ה־טיול. אך ארז התחיל לפחוד מאז מעקרבים, ודורש בכל טיול שיעשו מדורות, כדי ל־הבריחם.

■ אל לישכתו של **מנחם בגין** בא השבוע שגרירה ה־חדש של פינלנד בישראל, **פאסו הלמינן**, שאמר לבגין, בין היתר: „קראתי את סיפרך ליקות לבנים בשפה הפינית." הלמינן נתן לבגין אלבום של פינלנד, בעוד שבגין נתן לו אלבום של ירושלים.

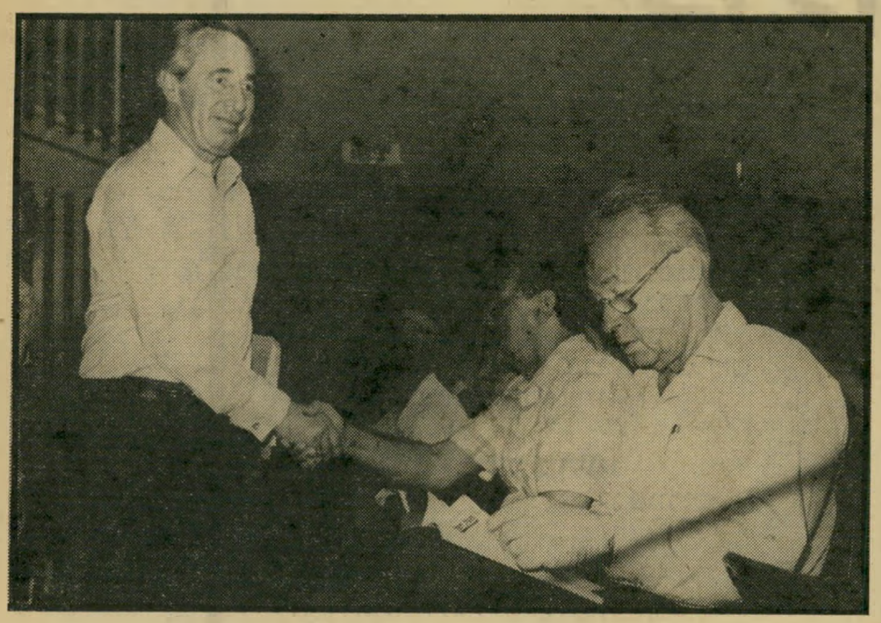
■ אורח נוסף בלישכת ראש־הממשלה היה **רוברט שטראוס**, מי שהיה הנציג האמריקאי בשיחות האוטונומ־יה, בימי ממשלת קארטר. ל־רגל החג בא שטראוס היהודי עם אשתו, בתו, בנו וכלתו, והמישפחה סיירה בישראל וב־מצריים. כאשר שאל בגין את שטראוס מה שלומו של **סול לינוביץ**, הנציג האמריקאי שכיהן אחריו, סיפר לו שטר־אוס: „בדיוק שוחחתי איתו לפני כמה ימים. לינוביץ טס מוואשינגטון לבקר את **ג'ימי קארטר** בעיר פליינס שב־מדינת ג'ורג'יה. בדרך חזרה היה צריך להחליף מטוס באט־לנטה, אך בטעות עלה למטוס לטכסאס. כאשר נחת שם טילפן אלי וסיפר לי על הטעות שלו. אמרתי לו: „עכשיו אני מבין מדוע שיחות האוטונומיה הת־נהלו כל־כך לאט."

■ השבוע קיבל בגין שלו בבית־מלון בתל־אביב. ב־עת חופשתו נראה בעיר בלבוש אזרחי.

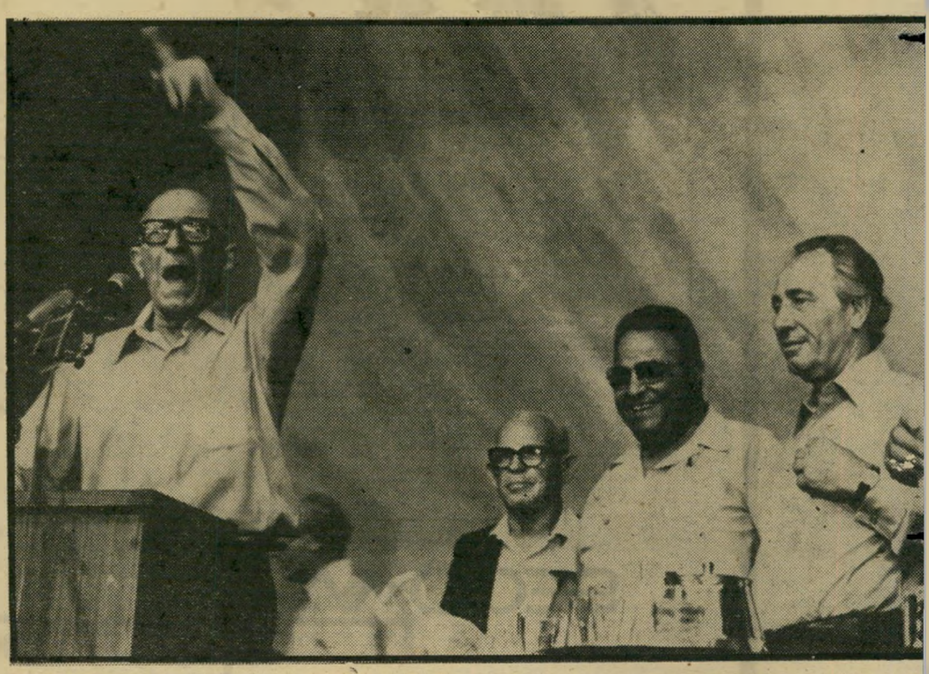
■ ראש־הממשלה ערך את סדר־הפסח בחוג מישפחתו, כאשר ילדיו ותישעת נכדיו נמצאים עימו, והוא עורך את הסדר.

■ בטלוויזיה פשטה אופנת עמירם ניר. שדרים שונים מספרים כי כל מיני מיפלגות הציעו להם עבודה, אך הם מסרבים לגלות אילו מיפלגות. בין השדרים המבוקשים מצויים **אות**, ואמר לו: „אם מנחם בגין לא היה עושה את זה כל הזמן, הייתי מחבק אותך," ו־חיבק אותו חיבוק בגיני.

■ לראש־המיפלגה, שימעון פרס, היתה פליטת־פה בנאום שנשא כדי לברך את ברעם. אמר פרס: „ברעם נשאר בחור

שימעון פרס יושב־ראש מיפלגת־העבודה, לחץ את ידי כל החברים שישבו בשורה הראשונה במושב מרכז המיפלגה, שבאו להצבעה הגורלית עבור 10 חברי־כנסת. הוא לחץ ידיים עד שהגיע למקום שבו ישב יצחק רבין. פרס דילג עליו, והמשיך לעבור מאחד לשני.

דויד הכהן ניגש למיקרופון, בעת הדיון בערב ההצבעה במרכז מיפלגת־העבודה, אחרי הנאומים ולפני ההצבעה. הוא עלה לפתע על הבמה, והכריז: „זו בושה וחרפה שצריך להצביע עבור חברי־הכנסת. אתם הורסים את המיפלגה בכל מיני עניינים כאלה, כמו התת־מודעות בין פרס לרבין, וכמו ההצבעה הערב!" האנשים באולם התחילו להתפזר, אך פרס ואוזן נשארו.

שושנה ארבלי־אלמוזלינו היתה מוד־אגת ביותר במשך כל הערב של ההצבעה. היא לבשה ארשת־פנים רצינית וחששה מן התוצאות, אך להפתעתה זכתה בקולות הרבים ביותר באותה הצבעה גורלית, שבה עברו כל עשרת הח"כים, אשר כיהנו שתי תקופות־כהונה בכנסת, את מחסום ה־60%.

שערכה המישפחה בחנוכה היא נעקצה על־ידי עקרב צהוב. החישו אותה ליחידה צבאית באר־יהודה, והרופא הצבאי אמר שצריך מייד להביא אותה לבית־החולים הדסה בירושלים. משום שיש אנשים שעקיצת עקרב צהוב משפיעה עליהם רע מאוד, ואילו אחרים מחו־סנים מפני עקיצות אלה. היא הועברה בקומנדקר צבאי ל־בית־החולים בירושלים. אחרי בלישכתו גם את רב־סרן **פעד חדד**, מפקד המיליציות ב־דרום־לבנון. לפני שנפגדו ה־שניים עצר אותו בגין ואמר: „אמנם שלחתי לך מיברק, אך אני רוצה לברך אותך בעל־פה על לידת בתך השישית."

■ חדד, שיצא מבית־החו־לים רמב"ם בחיפה, ושסיפר כי הוא יוצא למקום־נופש שלא רצה לזהותו, בילה את החופשה

■ בסיור שערכו אנשי מיפלגת העבודה, כפעולת בחי־רות, טיילו בתחנה המרכזית **שימעון פרס, חיים בר־לב, גד יעקובי, דני רוזול־יו ועמירם ניר**. ניר הגיש פרח לאחת הבחורות. אמרה לו זו: „אני לא רוצה ממך חג שמח! אתה בגדת בעיתונות, היית המרגל של המערך ב־טלוויזיה. ואני לא רוצה שום עניין איתך!" ניר נעלב מאוד

מהערה זו ועזב את הסיור ב־אמצע.

■ בטלוויזיה פשטה אופנת עמירם ניר. שדרים שונים מספרים כי כל מיני מיפלגות הציעו להם עבודה, אך הם מסרבים לגלות אילו מיפלגות. בין השדרים המבוקשים מצויים **חיים יבין, דניאל פאר ורפי גינת**.

■ את ההצבעה במרכז מיפלגת־העבודה הגדיר פרופ־סור **שבח ויים** כך: „10 אחוזי־חרדה מחפשים 60 אחוזי־תמיכה."

■ באותה הצבעה השתתף גם **משה ברעם**, מי שהיה שר־העבודה. לברעם מלאו 70 שנה. בהפסקה פגש בו ח"כ חיים בר־לב במעבר בין הכיס־סוציאליסטי. באיזו מיפלגה אחרת אפשר למצוא אדם בן 70 כמו משה דיין, המתרוצץ ממקום למקום באוטובוסים כדי להביא ניצחון לתנועה?"

■ באחת הישיבות האח־רונות בוועדת הכספים של ה־כנסת דיברו על **מוטה גור**, מי שהיה רמטכ"ל. העיר אחד הח"כים: „מוטה גור אינו ה־אדמו"ר מגור." אמר ח"כ זאב כץ: „לא, הוא האדמו"ר מכור."

רק 78 משפחות יכולות

סקו"ם בונה 78 קוטג'ים מפוארים בצמוד למועדון כפרי שיכלול בריכת שחיה, מגרשי טניס, כדור סל ואולם התעמלות.
בכל קוטג' – ארבעה חדרי שינה, 2 חדרי אמבטיה, שרותים כפולים, חדר מגורים, מטבח, חצר משק, מחסן וחצר פנימית. סופרמרקט, בית־כנסת וגן ילדים – לנוחיותכם במקום, והים במרחק צעדים ספורים. אפשר להריח אותו.

קרוב לעיר– רחוק מהעיר
סקו"ם מציעה לך ברמת פולג מגורים באיכות חיים.

קרוב לעיר
המרחק 20 דקות נסיעה מתל־אביב.

רחוק מהעיר
במרחק רב מהערפיח, מאבק השטיחים והרעש.

קרוב לעיר
במרחק דקות נסיעה ממרכז הקניות בנתניה.

רחוק מהעיר
במרחק רב מהרחובות הסואנים ומהסטקיות.

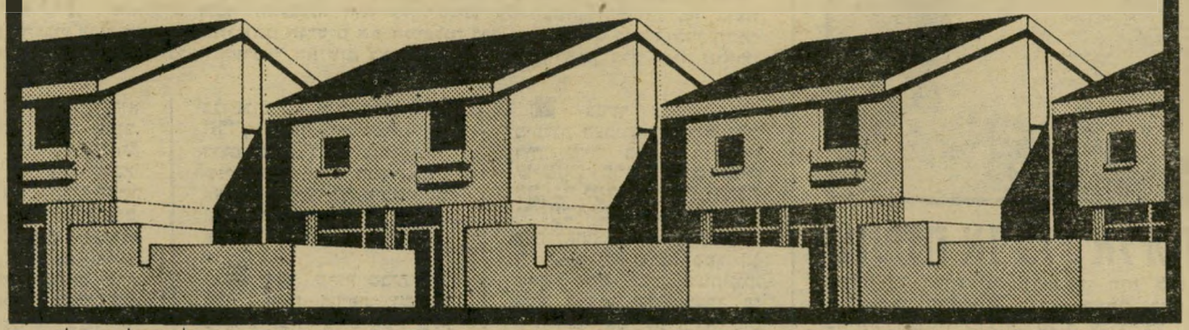

בדבר פרטים אנא פנה אל:

סקו"ם (ישראל) בע"מ:
שד' דוד המלך 45 תל־אביב
טלפון: 03-224103/4

ישראלום:
נתניה –
טלפון: 053-31116
רמת פולג – באתר הבניה
טלפון: 053-51489
תל־אביב –
רח' בן־יהודה 71א'
טלפון: 03-226224

SECOM סקו ISRAELOM

אבנת | קרמון | שיפרין | נעמן

להתחתן בפעם השלישית

כ? גבר שכותב לאהובתו מישפט כמו: „היית לי הרגל, אך לא כמו אפריטיף תרבותי לפני הסעודה, אלא כמו סמים קשים." שווה שיתחתנו אתו. לא רק אני חושבת כך, גם רחל דיין, בת

נאום הכלולות

שאותו נשא הצייר אורי ליפשיץ, היה מלא חוש־הומור. אורי דאג במשך כל המסיבה שהחתן והכלה לא יהיו עצובים, ובכל פעם שנדמה היה לו כי הם עצובים, קם ונשא נאום על כמה טוב להתחתן.

„החתנה האחרונה!"

כך לפחות מקווה החתן, פרופסור אריה זקס, ביום חתונתו עם רחל דיין הירושלמית. למסיבת החתונה בכסית בא חזוג הצעיר מירושלים, אחרי שעשו גם שם כמה חגיגות לרגל נישואיהם. השניים מכירים כבר שלוש שנים.

תחיה אחרי מסיבה למסיבה

ה־26, חשבה כך ועשתה זאת. לא הפריע לה שהוא אוהב לשתות, אוהב נשים צעירות ויפות עם נשמות טהורות, ונחשב לשובב רציני בחוג ידידיו.

לפני שבוע התחתנו השניים ב־רבנות בירושלים, ואז התחילה שרשרת החגיגות שעשו להם ידידיהם בירושלים ובתל־אביב.

החתן הוא לא רק ראש החוג לתיאטרון באוניברסיטה העברית בירושלים, הוא גם משורר ובמאי.

עם אשתו הראשונה, שושנה להב, התחתן ב־1958, כאשר היא השתחררה מן הצבא. הוא היה אז סטודנט, והזוג הצעיר נסע ל־קיימברידג' שבאנגליה, שם עבד זקס על תואר הדוקטורט שלו. אמרו עליה אז, שהיא יפהפיה מהממת, בעלת העיניים היפות ב־

(המשך בעמוד 53)

רגע רציני

במסיבת החתונה עבר על הצייר יורם לוקוב והזמרת אילנה רובינא. השניים האזינו לדברי ידיד משותף, אך מייד אחר־כך חזרו לחגוג עם הזוג בכסית.

חופה מאולתרת

הציבו החברים העליזים למשורר יונה („יבי") בן־יהודה, שהוא רווק ולסימה גריב, המתגוררת ביוון ובאה ארצה לקראת החג, כדי לבקר כאן את מישפחתה. השניים צהלו וצחקו כאשר הורמה מעליהם מפת שולחן מבית־הקפה, ואורי ליפשיץ בירך את הזוג החדש. כל הטקס נערך, כמובן, בצחוק. סימה נשואה לצייר יווני, ובעוד בעלה נסע לתערוכה בברלין, החליטה לבוא לישראל. משמאל: החתן מרים כוסית, להנאת אשתו.

"תאמינו לי... בשביל להצליח צריך כח... הרבה כח".

"הדברים הטובים בחיים לא באים בקלות. בשביל ללמוד באוניברסיטה, לשפץ את הבית, להחליף מטבח, להנות ממכונית קטנה, וגם לטייל בחו"ל צריכים "כח", מוכרחים לחסוך.

קחו לדוגמא את בני הנעורים (הלוואי עלי) או אפילו חיילים (שיהיו בריאים). איך הם יכולים לממש חלומות עם גמר התיכון או השרות הצבאי? אם יש להם "כוז" זה פשוט מאד. בנק לאומי דואג להעמיד אותם על הרגליים עם "כח נעורים" ו"כח לחיילים". גם לאנשים כמוני וכמוך בנק לאומי נותן "כח רב תכליתי" ואפילו "עצמה", או חסכון בקופת גמל אחרת.

תוכניות "כח" של בנק לאומי משלבות בתוכן את כל היתרונות שאתה רוצה למצוא בתוכנית חסכון אידיאלית: גמישות מכסימלית בתנאי החסכון, רווחיות גבוהה ומגוון הטבות כולל הלוואות, כרטיס חבר במועדון חצב ועוד ועוד...

אם גם אתם רוצים להנות מהדברים הטובים והחשובים בחיים, תתחילו לחסוך ולצבור כח. גשו לסניף בנק לאומי—זה שמעבר לפינה, ובחרו את התוכנית המתאימה לכם. זה כדאי, גם לי גם לכם."

חסכון זה כח

בנק לאומי

אנשים

אליעזר שוסטק מסתפק בעורב
מיפו ואינו זקוק לשמואל תמיר

■ בישיבה האחרונה של אנשי רם"י, כאשר הודיע **ייגאל הורביץ** על ההצטרפות לרשימתו של **משה דיין**, תל"ם, אמר עורך־הדין **אהרון מצגר**, יושב־ראש הוועדה המדינית של רם"י: „אני מוכן ללכת בצורה מושפלת לרשימת תל"ם, מכיוון שזה כבוד בשבילי להשתחוות לפני דיין." הגיב על־כך הורביץ: „אני לא מתייחס לדברים של מלצר, מכיוון שמאז שהיה ילד הוא שרוף על דיין."

■ באותה ישיבה העיר **אלישע פלג**, חבר הנהלת רם"י: „מלצר, אתה עבד נרצע של דיין, ואיבדת כל זהות אישית וכבוד עצמי." פלג הציע שההצבעה על ההצעה לעבור לתל"ם תהיה אישית. אז קפץ ממקומו **יעקוב פנג'ל**, עוזרו של חבר מועצת עיריית תל־אביב, **חיים ליפקין**, תקף את פלג מאחור וניסה להושיב אותו בכוח. כדי שהצעתו לא תתקבל. אך היא התקבלה לבסוף.

■ באחת הישיבות של תל"ם, שנערכה בביתו בצהלה, אמר דיין: „לגבי המקום ה־14 ברשימה אני רוצה בן עדות־המיזרח, מישהו כמו **שלמה אזולאי** (יושב־ראש ועד־הפועלים של רשות־שרות־התעופה), שנראה ספרדי, שההיגוי שלו יהיה ספרדי, ועדיף שיהיה מעיירת־פיתוח."

■ כאשר נודע על הצטרפותו של **ייגאל הורביץ** לרשימתו של משה דיין, הפטיר שר־הפנים, הד"ר יוסף בורג: „הלך החלבן אצל החבלן."

■ שתי בדיחות חדשות מתהלכות היום: למה המפד"ל היא נגד זכות־בחירה לישראלים הנמצאים בחוץ־לארץ? ככה הם בטוחים שאלוהים לא יצביע.

■ מה ההבדל בין מדינת־ישראל לבית־משוגעים? בבית־משוגעים ההנהלה היא נורמלית.

■ שר־הבריאות **אליעזר שוסטק** נשאל מדוע היה קודם בעד הצירוף של **שמואל תמיר** להנהגת הליכוד, ואחר־כך חזר בו והתנגד. הוא השיב: „די לנו העורב מיפו. אין לנו צורך גם בעורב מהמרכז החופשי."

■ ח"כ **יחזקאל פלומין** נסע לחג־הפסח עם מישפחתו לאילת, ובילה את זמנו על החוף צפונית לנביעות. „מאז שהורדתי את מועמדותי מהרשימה לכנסת התחילו הטלפונים לטרטר בביתי, וכל מיני אנשים ניסו לשכנע אותי לחזור בי. לכן ברחתי לאילת, להיות בין הדגים. הם לפחות שותקים," אמר פלומין.

■ משורר־השלום יונה („יבי") בן־יהודה היה ברקיע השביעי. גרם לכך משורר מעזה, **תופיק אל־חאג'**, שהקדיש לו שיר בעיתון המיזרח־הירושלמי הלאומני אל־פג'ר („השחר"). כתב אל־חאג' לעמיתו הישראלי: „מה תעשה? / אל תרכין ראשך! / מגע מצוואר סיפוריך בושה / גם אם הם שייכים לכפרך העיברי. / אתה הנך הד למזורי / ופצעי המיזרחיים. / מה תעשה? / ההיכל דוחה שומריו. / פקח עיניך לאטלאט / מלא כוס תדהמתך הניצחית. / הנה מיטב אנשיך המושפלים / מול עין ההיסטוריה / בליבי הם מוצאים נועם."

■ הטלוויזיה הישראלית תשדר תוכנית־בידור ביום־העצמאות. את התוכנית הקליטו וצילמו השבוע באולם צוותא התל־אביבי. ראש מחלקת־הבידור של הטלוויזיה, **חנוך חסון**, שנוכח בהקלטה, אמר: „עכשיו אני רק רואה איזה תענוג זה לעבוד עם אמנים ישראליים, כמו **יהורם גאון**. כאשר שידרנו את הטלתרום התאכזבנו כולנו מאי־שיותו של **ג'רי זואיס**, הקומיקאי האמריקאי, וגם הוא לא השתגע אחרינו. בתום הטלתרום אמר לנו: ‚בפעם הבאה אני אראה לכם איך עושים טלתרום."

■ **אבנר אידן**, מי שהיה שגריר ישראל בשוודיה, המכציר ישראל בוואשינגטון ו־הן כיום כמנהל האדמיניסטרטיבי של מוסיאון תל־אביב, יוצא בשבוע הבא לתקופה קצרה לארצות־הברית. השבוע נערכות לו מסיבות־פרידה רבות בעיר, כאשר הוא הולך מאחת לשניה, ובכל אחת מהן הוא פוגש את אותם האנשים.

■ בעל התיאטרון הירושלמי, **אריה מארק**, שנסע לארצות־הברית כדי לעבור ניתוח להסרת גידול לא־ממאיר מראשו, ושהאמנים התל־אביבים והירושלמים אספו כסף למענו, חזר השבוע ארצה בריא ושלם ובמצב־רוח טוב. אמר מארק: „החלטתי לעזוב את עיסקי האמרגנות, ולעסוק מעכשיו באמנות."

■ השבוע עשתה **מדי מעך** מסיבת־הפתעה לבעלה, לרגל יום־ההולדת שלו. מדי נסעה אל אחותה **פנינה**, והזמינה לשם את כל ידידיו של בעלה, **טוביה**, וקבעה איתו שיבוא לקחתה משם ב־11 ב־לילה. טוביה אמנם בא, וכאשר נכנס לדירה הופתע ביותר למצוא שם את אנשי הטלוויזיה וידידיו התל־אביביים. אמר טוביה, מנהל מחלקת־החדשות בטלוויזיה: „איזה מזל שעליתי למעלה! תחילה החלטתי לחכות כמה דקות למשה, אך כאשר ראיתי שאינה יורדת החלטתי לקפוץ ולראות מה איתה."

■ בעיריית תל־אביב עומדים אחדים לרוץ לכנסת. **חיים בסוק** רוצה להתמוד לכנסת מטעם המפד"ל. **יצחק ארצי** רוצה לעמוד בראש רשימת ל"ע לבחירות לכנסת. **דויד שיפמן** ו**צבי רנר** רוצים להיות מועמדים מטעם המיפלגה הליברלית, וגם ראש העיר **שלמה** („צ'צ'") **לחמי** הגיש את מועמדותו לכנסת מטעם המיפלגה הליברלית. הגיב על־כך סגן ראש־העיר, **יגאל גריפל**: „משאירים אותי לבד בגוב־האריות, ובכוח רוצים שאהיה ראש־העיר."

■ בקומה החמישית בבניין הכנסת התמקמה ועדת־הבחירות המרכזית. שם יושבים עכשיו השופט **משה עציוני**, יושב־ראש הוועדה, כשלידו עוזרים **תמי אדרי**, מזכירת הוועדה, **ירדנה מלר**, מזכירת סיעת־הליכוד בכנסת, **דליה גורן**, מזכירת המערך, שהיתה גם מזכירתו של **דויד בן־גוריון**, ו**ניצי שרם** מטעם המפד"ל. כאחראית על הקשר עם צה"ל מונתה **פנינה אמיר**, דוברת סיעת יעד, והדוברת היא **שרה יצחקי**, שהיא גם דוברת הכנסת.

ייגאל מוסנזון

בא לוועידת הסופרים באיחור. כאשר נשאל לסיבת הדבר, השיב: „קודם כל השכבתי את ילדי־זקוני, ועכשיו באתי לראות את זיקני־הסופרות." ייגאל מוסנזון החליט שלא להישאר שם הרבה זמן, ואחרי שהחליף כמה מילים עם ידידים, הסתלק מן המקום.

אולסי פרי

שחקן־הכדורסל של מכבי תל־אביב, קיבל מישרה של מנהל־שיווק ומקדם־מכירות בחברה ישראלית המייצאת מוצרי חברה אירופית, הכוללים בגדי ספורט לטניס, גולף, שחייה וסקי, באותה חברה חתום גם ביורן בורג, המשתמש במוצריה. אולסי לובש בגדים המיועד לשחיינים.

כרמליטה, סנגריה, זה מה שהיה חסר אצלכם בחגיגה.

היפכו את כרמליטה למשקה אישי העשוי בסגנון שלכם, לאנשים שאתם אוהבים. שתו והגישו כרמליטה סנגריה קר או חם, לבד, בזוגות, במסיבה ובכל מקום.

כרמליטה פונש
חממו את הכרמליטה בסיר עמוק. הוסיפו פלחי פרי הדר טבעי, פירות העונה וקינמון לפי הטעם.

כרמליטה קר
הוסיפו לכרמליטה קוביות קרח, פלחי לימון, או פרי הדר אחר, פלחי תפוחי עץ, וקינמון לפי הטעם.

מוקד

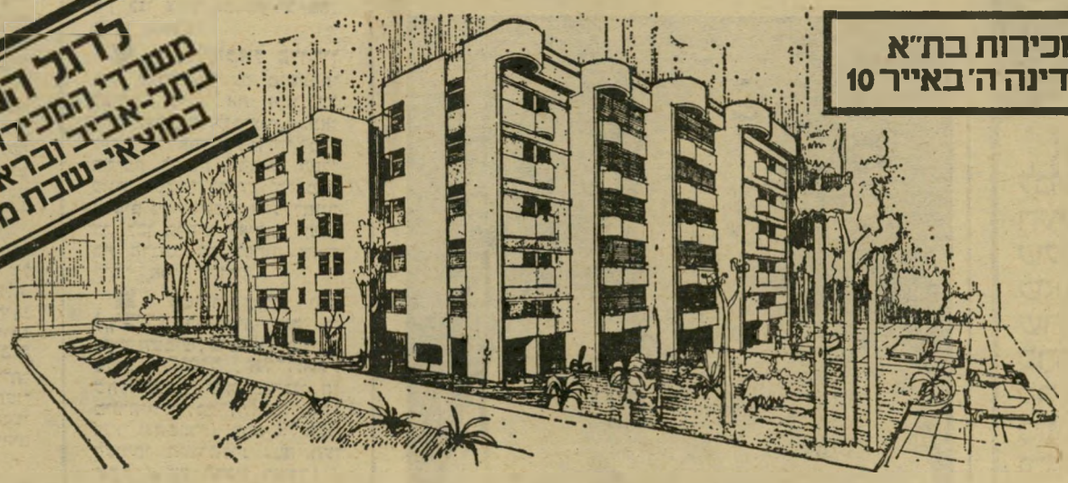
אברהם גינדי

בתוכנית ל' בתל-אביב

בצפון תל-אביב, ברחוב בורלא, מציע אברהם גינדי דירות - יוקרה מפוארות ומרווחות בבנין בן 5 קומות.

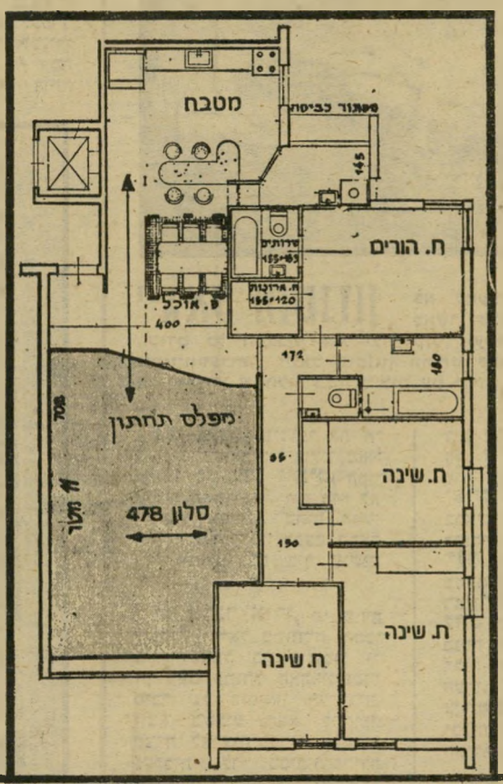
לרגל המבצע
משרדי המכירות פתוחים בתל-אביב ובראשון לציון במוצאי-שבת מ-19.00

משרד מכירות בת"א
ככר המדינה ה' באייר 10

לאור הביקוש הגדול:
עוד 5 דירות
במחירים
ותנאי רכישה
נוחים במיוחד

- **הרשמה**
  10,000 שקל
- **עם חתימת החוזה**
  40%
- **משכנתא**
  200,000 שקל
- **היתרה**
  18 תשלומים חודשיים.

שפע של שיכלולים:

- בכל דירה אינטרקום עם טלוויזיה לזיהוי האורחים.
- ריצוף כהה מיוחד בסלון, שטיחים מקיר אל קיר בחדרי השינה.
- שני מיפלסים בכל דירה.
- קרמיקה בריצפת האמבטיה ובשרותים, חרסינה פרחונית וכלים סניטריים צבעוניים.
- 2 חדרי רחצה
- חימום ניפרד לכל דירה.
- מיתקני-מישחקים ותאורה דקורטיבית.

תיכנון: ע"י אדריכלים רשקס-גולדמן
תיכנון ועיצוב חזיתות: ברמה בינלאומית המייחדת את בניני אברהם גינדי, ע"י משרד אדריכלים אבי רסקין והרי המלי.

אברהם גינדי

1980/81 העסק הנבחר

תביעה הטובה ביותר 1981

תל-אביב	רמת השרון	פתח-תקוה	ראשון-לציון
ככר המדינה ה' באייר 10	סוקולוב 84	חיים עוזר 28	הרצל 62

אברהם גינדי בונה דירות שאנשים אוהבים

אנשים

דברי ההגדה על מצריים

אינם מוצאים חן בעיני

הדיפלומט המצרי

■ סדר־פסח שני נערך השנה בביתו של איש קול ישראל **שמואל שי** ואשתו **נחמה**. באו אליו **גליה** ו־**חיים טופוז, טלילה בן־זכאי** ובעלה **אורי לוי, עד־נה פלידל** ובעלה **רפי בן־משה, דיתה** ו**שלמה ברי־שביט** ו**דן פתיר**. כל מיש־פחה הביאה את אחת המנות לסדר. את הקושיות שאל חיים טופול „כי לי יש האיי־קיו הנמוך ביותר," לדבריו. בקור־אם את ההגדה קרא בר־שביט את תפקיד הרשע, דן פתיר את תפקיד החכם, אורי לוי התם ושמואל שי את זה שאינו יודע לשאול. את הסדר ערך כאשר חשה לפתע ברע. היא איבדה את הכרתה לכמה רג־עים, והיתה שרועה ברחבה. איש לא ניגש אליה. אחרי ש־התעוררה, לקחה מונית הביתה. למחרת אמרה: „ירושלים נעשתה כבר כמו ניו־יורק. במקום עברו עשרות אנשים, ואיש לא טרח לגשת אלי!"

■ את חגיגות המימונה נעלו השבוע בארוחה מפוארת במלון הילטון בירושלים המיל־יונר השווייצי **ניסים גאון**, שר הבינוי **דויד לוי**, שגריר מצריים בישראל **סעד מור־תדא** וראש עיריית ירושלים **טדי קולק**. כרטיס־יחיד ל־אותה ארוחה עלה 300 שקל.

■ **רינת רז**, נכדתו של שדר הטלוויזיה **מנשה רז**, ומי שהיתה שחקנית־תיאטרון והעוסקת כיום ביחסי־צבור של מלון בירושלים, עומדת להינ־שא לידידה מזה שנים אחדות, עורך־הדין הירושלמי **דויד אבוזעפיה**.

■ בערב־ראיונות של הדסה במלון הילטון בירושלים אירח המנחה, **עזריה רפיפורט**, את סגן נשיא האוניברסיטה העברית, **שימחה דיניץ**, מי שהיה שגריר ישראל בארצות־הברית. השניים שוחחו על ערב הסעודית. אמר דיניץ: „אני לא מבין מדוע הסעודים מכריזים מילחמת־קודש על ירושלים, כאשר אף סעודי לא בא להתפלל שם כאשר היתה תחת שילטון הירדנים. לפני שנים רבות, כאשר **גולדה מאיר** היתה ראש־הממשלה, הגיעו ידיעות כי **המלך פיי־צל**, ששלט אז בערב הסעודית, הביע מישאלה להיקבר בירו־שלים. אמרה או גולדה: „מה הבעיה, שרק יודיע מתי, ונעשה לו הלוויה ממלכתית."

בת־שבע שריף

משוררת באה לוועידת הסופ־רים, שנערכה בבית טשר־ניחובסקי בתל־אביב. שריף היתה חברה בוועד היוצא של אגודת־הסופרים, ואמרה עם כניסתה: „ממחר אשוב להיות עקרת־בית!" בת־שבע היא אחותו של המלחין נועם שריף. בוועידה פגשה בחברת הכנסת אורה נמיר, ושתיהן הופיעו בתסרוקת דומה.

עורך־הדין **יזרח אלמוג**, בעלה של העיתונאית **בלה אלמוג**, שבא מבית דתי, ו־הבקי בכל הילכות הסדר. את השירים הינחה **רפי בן־משה**, שהוא מוסיקאי. בתום הסדר ערכה החבורה טוטו־בחירות. כל אחד נתן 50 שקל, וכתב על פיסת־נייר כמה מנדטים תקבל כל מיפלגה. את הכסף השקיע אורי לוי בניירות־ערך, ובר־שביט שומר על הפתקים בכספת שלו. מי שינצח בטוטו יקבל את כל הכסף אחרי ה־בחירות.

■ כאשר נשאל היועץ המדיני בשגרירות מצריים ב־ישראל, הד"ר **אחמד גומעה**, היכן בילה את ליל־הסדר, ענה: „בשנה שעברה השתתפתי ב־סדר, ואחרי שגיליתי שההגדה לא כל־כך סימפטית אל מצ־ריים, החלטתי שסדר אחד הספיק לי."

■ מאוכזבת מאוד מתגובת האנשים ברחוב היתה **אורה**, אשתו של שדר הטלוויזיה **יעקוב אחימאיר**. בשבוע שעבר ברחוב, ברחבת המשביר לצרכן בירושלים,

בלונים

מאת דניאלה שמי

הפגנה דתית בכביש רמות

בעל הברית הנשכח

אדוני ראש־הממשלה, קיבלנו קריאה נואשת מבני כפר מארוני...״

״אה, המארונים! בני־הברית שלנו! עם נהדר, אמיץ, נרדף, ממש כמו היהודים!״

״...הם אומרים שגירשו אותם מכפרם...״

״זוהי שערוריה! הן הזהרנו את הערבים שלא נעמוד מנגד בשעה שמתעללים בבעלי־בריתנו המארונים האמיצים! יידע נא העולם כי מדינת ישראל לא תפקיר לעולם את הנוצרים העומדים על נפשם! העם היהודי שסבל כה רבות, שנרדף על צוואר מדור לדור, לא יתכחש למחוייבות המוסרית העמוקה הזאת!״

״הם טוענים כי החיילים...״

״הקלגסים הסוריים צריכים לדעת כי מלוא עוצמתו של צה״ל תופעל כדי לשים קץ למעשיהם הברבריים!״

״הם מבקשים כי נעזור להם לחזור לכפרם...״

״בוודאי! בוודאי! היכן נמצא הכפר הזה?״

״כקילומטר מן הגבול, לא הרחק מן הגדר הטובה.״

״אם כן, אין בעייה. אנא התקשר עם ידידי האמיץ, המייג׳ר סעד חדאד, ומסור לו כי אני מבקש ממנו לנקוט פעולה מיידית כדי לשים קץ לעוולה משוועת זו. אנחנו נעמיד לרשותו את כל הדרוש — תותחים, מטוסים, שריון — הכל.״

״אבל מר בגין, יש כאן אי־הבנה. הכפר נמצא בצד שלנו של הגבול.״

״בצד ש ל נ ו? מה שמו של הכפר הזה?״

״בירעם.״

פנינו אל השמש העולה

בעדות שמסר לפני מותו לסידרה עמוד האש, סיפר דויד הורוביץ על שיחה שהיתה לו עם עבד־אל־רחמן עזאם, מזכיר הליגה הערבית, ערב קבלת ההחלטה על חלוקת הארץ בעצרת האו״ם.

עזאם באשה היה מצרי מתון ושוחר־שלום. בשיא הסיכסוך, ב־1947, פירסם העולם הזה (בימי כהונתו של אורי קיסרי כעורך) תצלום של לחיצת־ידיים היסטורית — משה שרתוק, ראש המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית, לחץ פומבית את ידו של עזאם, מזכיר הליגה.

עזאם

לדברי הורוביץ, אמר לו עזאם, כי אין עוד מקום לפשרה. אם ינצחו הערבים (אם יתגרו — שוב אין מנוס ממלחמת־הכרעה (ראה עמוד 59).

הדבר מזכיר לי סיפור ששמעתי לפני הרבה שנים מפי אדם שהרשים אותי מאוד: ההיסטוריון ההודי פאניקאר.

הייתי בפאריס, וידיד צרפתי אמר לי שהשגריר ההודי שמע על שהותי בעיר ומבקש לשוחח עימי. הכרתי את שמו, כי אחד מספריו תורגם לעברית ופורסם בהוצאת עם עובד. שמשה שרת עמד אז בראשה. פאניקאר היה איש־אמונו של ג׳והארלאל נהרו, וכיהן כשגריר הודו בקאהיר בימי יריחי־הדמם של נהרו וגמאל עבד־אל־נאצר, אחרי ועידת באנדונג, שבה קם גוש המדינות הבלתי־מזדהות.

פאניקאר, רודף־שלום מושבע, היה אחד מן האנשים הטובים הרבים שפעלו, במרוצת השנים, בשקט ובהתמדה, להשגת שלום ישראלי—ערבי. מכיוון שהיה מיודד עם עבד־אל־נאצר ועם שרת, ניסה כימעט מדי שנה להסגיר את השניים.

בשיחתנו סיפר לי כי בשנת 1947, לפני שעצרת האו״ם החליטה על החלוקה, נפגש עזאם בחשאי עם חיים וייצמן. עזאם לא התנגד להקמת מדינה יהודית. אך הוא התנגד להקמתה של מדינה מערבית, זרה, בלב העולם הערבי. הוא הפציר בוייצמן להביא לכך שהציונות תכריז על עצמה כעל תנועה השייכת לאסיה, ושתצהיר שהיא מוכנה להשתלב במרחב הרעיוני והתרבותי של הייבשת המתעוררת, הפורקת מעליה את עול הקולוניאליזם האירופי הגזעני.

וייצמן השיב לעזאם, לפי סיפורו של עזאם, ברוח זו: ידידי, אינני רוצה לרמות אותך. אנחנו עם אירופי, אנחנו שייכים לתרבות המערב. המדינה היהודית שתקום תהיה מדינה אירופית, וחלק מן העולם המערבי.

אם כן אמר עזאם לאחר מכן להורוביץ את הדברים שזה שם בפיו, הם היו, מן הסתם, מסקנתו מאותה שיחה.

אגב, גם פאניקאר עצמו ראה בהזדהותה של ישראל עם המערב את הסיבה העיקרית לסיכסוך. הוא שמח מאוד לשמוע שאני דוגל בישראל ניטראלית, השייכת לעולם השלישי, ושתשתלב במרחב השמי כבעלת־ברית של שאר עמי המרחב.

הוא לא נתן לי לסיים את דברי. ״אינך צריך להסביר לי,״ אמר, ״אני משוכנע כי זוהי הדרך לסיום הסיכסוך. תמיד חשבתי כך.״

״כמה זמן דרוש, לדעתך להשגת השלום?״ שאלתי. קיוויתי לשמוע מפיו הערכה על המכניזם של השגת השלום, לאור היכרותו את המצב במצריים ואת עבד־אל־נאצר.

״המישים ואחת שנים,״ השיב בלי היסוס.

הופתעתי. ״מדוע דווקא חמישים ואחת?״

״לא יהיה שלום אלא אחרי שיקום דור חדש בישראל, אשר יבין כי ישראל שוכנת באסיה ושעליה להשתלב במרחב האפרו־אסיאתי,״ אמר. ״אבל לא די בכך. כי הדור הבא יחונך על־ידי מורים מבני הדור הנוכחי. לכן דרוש דור נוסף, שגם מחנכיו לא יהיו אירופים, אלא בני הארץ. שני דורות — זה עניין של חמישים שנה.״

״אבל דיברת על חמישים ואחת.״

״כן. אחרי שיקום דור שנולד באסיה, ושגם מחנכיו נולדו באסיה, תהיה דרושה שנה אחת לכינון השלום.״

פצצה במלון

אין גבול ליכולתו של אדם — כל אדם — להאמין בצידקתו ולתרץ כל מעשה ממעשיו.

הנה הסביר מנחם בגין בעמוד האש שהוא צדק בהחלט בפרשת מלון המלך דויד. אמנם, בפעולה זו נהרגו כימעט מאה איש ואשה, רובם אזרחים חפים־מפשע, יהודים וערבים. אבל האירגון אינו אשם. הבריטים אשמים, שהרי האירגון מסר אזהרה טלפונית, חצי שעה מראש, להנהלת המלון, וגם למערכת פלסטיין פוסט ולקונסוליה הצרפתית.

האמנם זה מתרץ את המעשה?

מי שמתכנן פעולה כזאת, צריך לקחת בחשבון שמשהו ישתבש במסירת האזהרה. אולי מקבל האזהרה אינו מתייחס אליה ברצינות. אולי היא מתעכבת בדרך. אולי אין היא מגיעה כלל אל יעדה. אולי יתעלם ממנה האיש האחראי, מטעמים השמורים עימו. אולי הוא סבור שאין זה אלא בלוף. אולי שיקולו לקוי. האם משום כך מותר לגרום למותם של מאה איש ואשה, שהדבר כלל אינו תלוי בהם?

המזכיר הראשי, ג׳ון שאו (שהיה מעין ראש־ממשלה של המנדאט) מכחיש שקיבל אזהרה. יתכן שהוא משקר, כדי לחפות על מחדלו. אולי הוא אומר את האמת, והאזהרה אבדה איכשהו בדרך. אולי מוסרת־האזהרה גימגמה, ודבריה לא היו מובנים.

האם זה ביכלל חשוב? האם זה משנה במאומה את העובדה שהאירגון הטמין פצצות בבניין שבו נמצאו באותה עת יותר ממאה בני־אדם — מבקרים מיקריים, פקידים, כתבניות, מגישות־תה, תיירים ומי עוד? האם לא היה ברור מראש כי כל אלה יקפחו את חייהם, אם משהו ישתבש? ומאחר שהדברים אכן השתבשו, האם יכול משהו להפחית את האשמה?

האשמה רובצת, כמובן, על מי שתיכנן וביצע את הפעולה. על המזכיר, אם אכן קיבל את האזהרה ולא פקד לפנות את הבניין, נופלת — לכל היותר — אשמה מישנית.

בקיצור: מי שמתכנן פעולת־טירור, חייב לקבל על עצמו את האחריות לתוצאות, תהיינה אשר תהיינה.

הדבר מזכיר — להבדיל — את תירוצי הפידאיון הפלסטיניים בפרשות מעלות, כביש־החוף ואף אולימפיאדת מינכן. ״לא באנו להרוג,״ הם טוענים. ״רצינו רק לקחת בני־ערובה, כדי לשחרר את חבריגו מן הכלא הישראלי. הישראלים הם הרוצחים, מפני שסירבו לנהל עימנו משא־ומתן. בכביש־החוף נהרגו האנשים מאש החיילים הישראליים, ובמינכן מאש השוטרים הגרמניים.״

נגיח שזה היה נכון — אז מה? מי שלוכד בני־ערובה, מוכרח לקחת בחשבון שהם ייהרגו במהלך הפעולה, וכלל לא חשוב איך, ומכדורין של מי.

בגין מבין זאת היטב — כשהמדובר בפעולה של פלסטינים.

גאון ונדיב ואכזר

רק פעם אחת בחיי ראיתי את מנחם בגין מדוכא עד עפר, עד שדמה לשברי־כלי. זה היה הרבה זמן לפני שמצב־בריאותו התערער, ולפני שנזקק לתרופות המשפיעות, מן הסתם, על מצבי־רוחו.

זה היה ב־1966. בוועידתה של תנועת־החרות אירגן שמואל תמיר מרידה נגד המנהיג, ובמשך כמה שעות היה נדמה כי יעלה בידי תמיר, בעזרתו של אליעזר שוסטק, להדיח את בגין.

ראיתי את בגין למחרת היום בכנסת. הוא היה חיוור. הוא התהלך כאדם שהודגן תוך כמה ימים בכמה שנים.

הבנתי לרוחו. גם אני בנוי כך. שום אירוע אינו יכול לדכא את רוחי, להיפך, ככל שמחריף המאבק, פורשת רוחי כנפיים. אבל אני רגיש מאוד לדקירת הסכין בגב. מעשה־בגידה של ידיד ושותף יכול לעשות שמות בנפשי.

תמיר

בגין החזיר את תמיר לתנועת־החרות אך שנה לפני כן, למרות שתמיר נטש את התנועה, בראשית שנות ה־50׳, בטריקת־דלת. במשך כל אותן שנים השמיץ תמיר את בגין במיטב כישרונו, הציג אותו כאיש עלוב, צבוע, כושל והרסני. לשיא הגיע באסיפת־היסוד של תנועת ״החרות״ מישטר החדש״ (אחת מקבוצות־הנפל הרבות שהקים במרוצת השנים), בקולנוע מוגרבי בתל־אביב, כאשר צעק: ״אלוהים ירחם על המדינה אם אתם (אנשי־חרות) תגיעו לשילטון!״

והנה סלח בגין, והחזיר את הבן האובד. תמיר התרפס, נשא את כליו של בגין (פשוטו כמשמעו), היה כאסקופה נדרסת לרגליו. עד שבאה ההזדמנות לתקיעת־סכין מהירה.

הסכין החטיאה. בגין התאושש. תמיר סולק מחרות. הוא הקים תנועה נוספת, פילג אותה וחזר לליכוד. שוב התפלג, שוב הקים תנועה חדשה, וחזר חלילה. עתה הגיע תורו לחזור שוב לחרות, בפעם הרביעית.

והפעם, סוף־סוף, נקם בגין את ניקמתו. נקמה מתוקה.

תמיר היה, כרגיל, בוטח בעצמו. בגין הניח לו להגיע עד לסף הבית. רגל אחת של תמיר כבר היתה בפנים. ואז נטרקה הדלת בפניו.

(יש בדיחה על גביר, שמשרתיו הודיעו לו שפלוני יריבו, בא אליו הביתה. ״השליכו אותו החוצה!״ פקד הגביר. ״אבל הוא עומד בחוץ,״ השיבו המשרתים. ״אז הכניסו אותו הביתה, והשליכו אותו החוצה!״)

בגין היה נהדר. איזה הדר בית־רי! איזה כבוד פולני! הוא היה סלחן. הוא היה מוכן להושיט שוב את הלחי השניה. הוא הטיף לאנשיו מוסר. הוא קיבל את דינם מתוך נאמנות נשגבת לדמוקרטיה. כל ישותו אמרה חסד ורחמים. הוא ריחף על פני הדברים, כמו רוח אלוהים על פני המים.

אבל מה לעשות? חסידיו של בגין לא היו מוכנים לסלוח. והם השליכו את האיש החוצה.

שנאמר: ״בדם וביזע / יוקם לנו גזע / גאון ונדיב ואכזר.״

QUOTH THE RAVEN, NEVERMORE!

ליבי, ליבי לעורב.

לעורב ההוא, ביפו.

באחד מספריו סיפר קונראד לורנץ, חוקר־החיות, כיצד התקשר אליו עורב. לורנץ גר בעיירה במרחק־מה מווינה, ובכל יום היה נוסע לעיר־הבירה וחוזר ברכבת. הציפור היתה מחכה לו. היא היתה חגה בשמיים, מאות מטרים מעל לתחנה. כאשר היו עשרות הנוסעים יוצאים מבניין התחנה, היה העורב מבחין בלורנץ מגובה רב ועט עליו. הוא לא טעה מעולם.

משום כך אני נוטה לסברה כי העורב מיפו אכן התקשר אל אדם מסויים, שדמה לאותו נוריאלי, וכי כל מעשיו נבעו מאהבה. הוא בוודאי תמה על התנהגותו המוזרה של נוריאלי, שפחד מפניו, ברח והסתתר מתחת למשאית. איזו התנהגות זאת? האם כך מתייחסים אל ציפור אהובה?

ואולי, חשב, זהו מישחק שכזה, המתאים להומור האינפנטילי של בני־אדם?

אם אין גירסה זו נכונה, אין מנוס מן האפשרות השניה: שנוריאלי זה אכן פגע פעם בעורב או במישפחתו. העורבים הם בעלי זיכרון מצויין, ואין הם שוכחים.

עד־אין־דור, כפי שאמר זאב ז׳בוטינסקי, בתירגום שירו של אדגאר אלן פו.

הנדון:

ה נה חידון קטן: מי שמע? מי מצא?

התפץ האבוד הוא ידיעה, ששמעתיה במו אוזני בקול ישראל, באחד מימי השבוע שעבר. ולא פעם אחת, אלא פעמיים, בשתי מהדורות־חדשות רצופות.

נאמר בה כי פארוק אל־קאדי־מי, ראש המחלקה המרינית של אש"ף, אמר כי אירגונו מוכן לשבת לשולחן אחד עם ישראל, כדי לנהל משא־ומתן מדיני.

הוא גם הודיע כי אש"ף מקבל את יוזמתו של ליאוניד ברז'נייב, שהציע לקיים ועידה בינלאומית בהשתתפות כל הצדדים לסיכסוך, ובכללם ישראל ואש"ף.

הקשבתי לידיעה רק בחצי אוזן, כי הייתי בטוח שידווחו עליה ביתר הרחבה במאגאזין היומי של הרדיו, ובמבט של הטלוויזיה. ולמחרת היום, כך סברתי, אוכל לקרוא את הידיעה בהרחבה בעיתוני־הבוקר ולעיין בנוסח מלא. שרק הוא מאפשר הבנה מדוייקת של טכסט מדיני.

אך במהדורות־החדשות הבאות של הרדיו לא הוקדש זכר לידיעה. גם לא במבט. גם לא בכל תוכנית אחרת של הרדיו והטלוויזיה. וגם לא בעיתון כלשהו מעי־תוני הבוקר והערב שלמחרת היום.

אולי הוחבאה הידיעה בעיתון כלשהו בתחתית של עמוד פנימי, בלי כותרת בולטת. ואולי לא הופיעה כלל. על כל פנים, בלי זכוכית מגדלת לא מצאתיה בשום מקום.

יוק. מאפיש. היא נעלמה כאילו בלעה אותה האדמה.

■ ■ ■

ה נה כי כן, החידון: **היכן נעלמה הידיעה?**

זוהי ידיעה חשובה ביותר. פארוק אל־קאדומי ידוע כאחד מנציגי הקו הנוק־שה באש"ף ובתנועת פת"ח. הוא גם מזוהה עם הקו הסרו־סובייטי. הוא נמנה עם מייסדי פת"ח, וזה עתה נבחר מחדש לוועד־הפועל של אש"ף.

אם איש כזה מכריז פומבית שאש"ף מוכן לשבת לשולחן אחד עם ישראל, יש לכך חשיבות.

תהיה המסקנה הנובעת מכך לגבי יש־ראל כאשר תהיה — והיא יכולה להיות ניצית או יונית או תוכית או עורבית (מאחר שהעורבים הם עתה באופנה) — קודם כל צריכים לדעת את העובדות.

אמר או לא אמר? מה בדיוק אמר? היכן אמר? למי אמר? רק כאשר יודעים זאת, ניתן בכלל להתווכח על השאלה מדוע אמר, מה היתה הכוונה, וכיצד צריך הדבר להשפיע על השי־קפותיהם של חסידי ארץ־ישראל השלמה מכאן וחסידי האופציה הפלסטינית מכאן.

מי מנע ויכוח זה? מי מנע את עצם ידיעת העובדות?

מי גנז את הידיעה ברדיו? מי מנע את שידורה בטלוויזיה? מי השפיע על כל העיתונות היומית לגנוז אותה?

האם יש יד מכוונת? היכן? כיצד היא פועלת בארצנו, שאין בה צנזורה פוליטית לאמצעי־התיקשורת היהודיים (להבדיל מן הערביים)?

זהו החידון. בין בעלי התשובות הנכונות אפשר להגריל ביקור בי־התנחלויות בהדרכתו האישית של השר אריק שרון.

■ ■ ■

א דם שאינו נאיבי כמוני יחייך למיק־ראֹ החידון הזה. הוא יציב, במקומו, חידון אחר:

איך בכלל שודרה ידיעה כזאת פעמיים ברדיו?

מי היה העורך התורני, שנתן לידיעה כזאת לעבור מתחת לידיו ולהגיע אל ה־מיקרופון?

מיהו עובד־הרדיו שהרים את השפופרת, כאשר צילצל הטלפון אחרי השידור השני? מי שמע את הקול, בצד השני של הקו, צועק בזעם: „מה אתה חושב לעצמך, אידיוט שכמוך? האם אתה סבור שאתה מקבל משכורת מאש"ף, כדי לנהל את תעמולת האוייב?"

מי היה בעל הקול? כמה הוא איים? כיצד התנצל העורך על הרשינות שיו, ובאיזו מלים הכי־טיח שזה לא יקרה שנית?

בין הפותרים נכונה אפשר להגריל מקום ריאלי במליאת ראשות־השידור, מטעם ה־מיפלגה הליברלית או ד"ש.

■ ■ ■

א כי אין אנחנו עוסקים פה בחידו־נים בלשיים. אנחנו עוסקים בחידון מסוג אחר גלמרי:

כיצד ניתן לקיים במדינת־ישראל קשר־השתקה לגבי נושאים הנוגעים לעצם קיו־מנו ועתידנו?

מי הם הכוחות המחליטים למ־נוע ממך מידע חשוב ביותר, הדרוש לך כדי לעצב לעצמך את השקפתך על כעיות־היסוד של ה־מדינה?

איך אתה יכול ללכת בעוד חודשיים אל הקלפי, כאזרח נבון ואחראי, ולהצביע בעד מיפלגה זו או אחרת, הדוגלת במצע זה או אחר, אם כלל אינך יכול לדעת את העובדות המאפשרות החלטה שקולה?

בכמים אחרות: מי מקיים בארץ קשר נגד הציבור, נגד ה־דמוקרטיה, נגדך, עלידי מניעת מידע?

■ ■ ■

ב גרמניה הנאצית היה הרייכס־פרופאגאנדה־מיניסטר, הר יוזף גב־לס, מכנס מדי יום את עורכי העיתונים החשובים כדי לתדרכם. „ובכן, רבותי," היה פותח בקולו הערב והאדיב, „מה נכתוב היום?" ואז היה מכתיב להם, כמעט מילה במילה, את עיקרי הדברים שיופיעו בכותרות הראשיות ובמאמרים הראשיים.

מובן שאין כל דמיון בין המתרחש אצ־לנו ובין אותה ממלכת־אשמדאי, ספור־טפר־טפו. אצלנו אין שר־תעמולה, ולפי שעה גם לא „שר־הסברה". אין תדריך יומי לעורכים. אין צנזורה. יש חופש־עיתונות. אנחנו המיבצר היחידי של ה־דמוקרטיה במיזרח התיכון.

זה נכון. ובכך זאת...

ובכל זאת, אתה יכול לשים זה לצד זה את כל המאמרים הראשיים של כל העיתונים היומיים, מהארץ ועד ג'רוסלם פוסט, מעל המשמר ועד הצופה, שלא לדבר על תריסר העיתונים השבועיים של מפא"י — ונדמה לך שאיש אחד כתב את פולם. כאשר נוגעים הדברים לנושאים של „חוץ וביטחון", כולם אומרים את אותו הדבר בדיוק.

איך זה? האם תריסר אנשים שונים, ג'ינג'ים ושחורים, תכולי עיניים וחומי־עיניים, גברים ונשים, אשכנזים וספרדים, חושבים בדיוק את אותו הדבר?

הוא הדין לגבי ניסוח הידיעות, הכו־תרות והפרשנות. הרדיו והטלוויזיה, עי־תוני הבוקר והערב, מגיעים באורח פלא בדיוק לאותן המסקנות.

וזה מוזר.

נחזור־נא לפרשת קאדומי. הוא אמר מה שאמר עם תום המושב של המועצה הלאומית הפלסטינית ה־14 בדמשק, שבה נבחרו מוסדות והתקבלו החלטות.

כל אמצעי־התיקשורת בישראל, בלי יוצא מן הכלל, קבעו חד־משמעית: באש"ף חלה „הקצנה". ואילו אני (המתיימר בכל הענווה לטעון כי איני הדיוט בנושא זה, אשר לו הקדשתי שנים רבות של חיי, ושיש לי לגביו מקורות־מידע לאין־שיעור טובים יותר מאשר לעמיתי) טוען שקרה בדיוק ההיפך, ושהתחזק באש"ף הקו המתון.

איש אינו חייב לקבל את דעתי, אף אין אתה יכול להסיק כל מסקנה שהיא. אתה נאלץ לקבל את דעתו של מי שחו־לש על כלי־התיקשורת.

כאשר יש ויכוח בין אמצעי־התיקשו־רת, בין ידיעות ומעריב, בין פרשן־טל־וויזיה אחד ובין עמיתו, יכול האזרח לב־חור, ולאמץ לעצמו את הדיעה הנראית לו.

אך כאשר כולם אומרים את אותו הדבר בדיוק, כאשר דיעה אחרת כלל אינה מגיעה אל ירי־עתו — איזו בחירה יש לו? מה שווה ההצבעה שלו בקלפי?

■ ■ ■

א חרי מיכחמת יום־הכיפורים, בעידן הקצרצר של חשבון־הנפש, כשאיש היכה על־חטא על חזהו של הזולת, הסל־תי את עיקר האשמה לאסון על אמצעי־התיקשורת.

הנשיא אפריים קציר אמר „כי־נו אשמנים". זאת לא היתה אמת. שום אזרח אינו יכול לחיות אשם, כאשר כל אמצעי־התיקשורת הע־לימו ממנו שנים את העובדות.

כל אמצעי־התיקשורת עשו יד אחת וקול אחד כדי לספר לאזרח שישראל היא חזקה ודרוכה ומוכנה, ושהיא יכולה לכ־בוש את בגדאד ואלג'יר תוך שבוע, ושכל צבאות־ערב אינם אלא ערימות של גרו־טאות, ושלעולם לא יוכל לוחם ערבי לע־מוד מול לוחם עברי, ושגבולות־הביטחון הנהדרים לאורך הסואץ ועל הגולן הם בלתי־חדירים לעולם ועד, וכי קו בר־לב...

נכון, גולדה היתה אשמה. ומשה דיין נושא באחריות לשפיכת הדם (ומוכר אותו עכשיו, טיפה אחרי טיפה, בדולרים ירו־קים). אבל מי הפך את דיין לאליל? מי כתר לאשה פרימיטיבית כתרים של חכ־מת־הדור? מי העלים במשך שנים כל דיעה נגדית, ומנע כל ויכוח רציני, וקבר את גביאי־האמת תחת קיתונות של לעג?

אמצעי־התיקשורת עשו זאת. ומלבד שבועון אחד מסויים, איש מהם לא ינוקה.

ועכשיו הם עושים זאת שוב.

■ ■ ■

א מצעי־התיקשורת אינם גופים אלמוניים. הם מורכבים מבני־אדם. בני־אדם יכולים לנהוג ביושר, בהגי־נות, באומץ־לב. גם באמצעי־התיקשורת. הנה, למשל, הדיווח ברוב אמצעי־התיק־שורת על המתרחש בשטחים המוחזקים הוא מצויין, ומתאים לנורמות הגבוהות ביותר של אתיקה עיתונאית ואנושית. חבורה קטנה של דוברי־אמת ברדיו, בטלוויזיה ובעיתונות היומית כותבת כאן מדי יום תעודת־כבוד לתיקשורת הישראלית.

אך המצב הפוך בכל הנוגע לדיווח על המתרחש בלבנון, על אש"ף, על נושאים חשובים ביותר לגבי עתידנו הלאומי.

כאן יש קשר־השתקה, העלמת־האמת, מניעת־הוויכוח. כאן שולט, בקיצור, השקר. שקר מודע, מאורגן, מתודרך.

הוא מסכן את המדינה.

■ ■ ■

מ ה ניתן לעשות לשינוי מציאות חמורה זו? הרי אי־אפשר לחוקק חוק המחייב את העיתונאי לכתוב את האמת, גם אילו ניתן היה לקבוע בחוק מה זאת אמת. אפשר וצריך לחנך את הציבור לק־רוא עיתונים באופן ביקורתי ולפתח בו מודעות של צרכני־תיקשורת — אך זהו תהליך ארוך.

אפשר לנתק כלב מן הרצועה שבה הוא מובל. אך מה לעשות כאשר הכלבלב גו־שא בעצמו בפיו את רצועתו, והולך אחרי האדון מרצונו כפי שעושה העיתונות? יכול אדם לתבוע את עלבונו, אם נכתב בעיתון משהו הפוגע בו. אך מי יכול לתבוע את עלבונה של האמת, הנוגעת לכולנו?

אני מציע שיתמנה אומבודסמן ציבורי, שאליו יוכל לפנות כל אז־רח אם הוא סבור כי אמצעי־תיק־שורת כלשהו מעיים במיזיד מידע או מסתף אותו, או משתתף ב־קנוניה של השתקה, גם (ובעיקר:) כאשר אין זה נוגע לפרט, אלא לאינטרס של הכלל.

אני מציע שתקום מועצה של אנשי־תיקשורת ואזרחים בעלי־הכרה, שתפקח עין על המתרחש בעיתונות ושתשמש ככלב־שמירה של האינטרס הציבורי.

אינני בטוח שדי בכך. אך בינתי אחד אני בטוח: המצב הנוכחי יו־ביך ליום־כיפורים חדש.

חידון

שר־התעמולה גבלס מתדרך את עורכי־העיתונים

דבר תשקיף

צדוק ובן־שחר

לא יהיו ח"כים

חיים צדוק והפרופסור חיים בן־שחר, שלשניהם מיועדים תיקים בכירים בממשלת המערך — אם תקום — לא ייכללו במקומות הריאליים ברשימת המערך בבחירות לכנסת העשירית. שניהם אינם רוצים להתחייב לפעילות פוליטית בארבע השנים הבאות, במיקרה שהמערך לא יהיב את הממשלה הבאה.

כדאי לרכוש

עכשיו מט"ח

לישראלים המתכננים לנסוע לחוץ־לארץ, ויש ברשותם כסף פנוי, כדאי לרכוש עכשיו מטבע־חוץ.

שערי־החליפין של המט"ח נמצאים בעונה זו ברמה נמוכה במיוחד — ועומדים לעלות. בדרך־כלל נובעת עליית־השערים מהביקוש הרב בעונת החופשות.

השנה תהיה לעליית מחירי המט"ח סיבה נוספת: הבחירות לכנסת העשירית. הישראלים נוטים להשקיע במט"ח בתקופת אי־הוודאות של ערב־הבחירות ומייד אחריהן, עד שמתברר מהי המדיניות הכלכלית של הממשלה החדשה.

הבנקים יתרמו ביד

רחבה ל"שירותרום"

בצמרת הבנקים הגדולים התגבשה החלטה להעלות תרומות גדולות במיוחד במיבצע ה„שירותרום", שמארגנים „גלי צה"ל" ביום־העצמאות.

כך מקווים הבנקים להיטיב את תדמיתם בעיני הציבור, שנפגעה אחרי שתרמו סכומים קטנים במיבצע טלתרום של הטלוויזיה.

בגלי צה"ל זועמים על החלטת שידורי ישראל להפיק ביום־העצמאות ברדיו מיבצע־שידורים גדול, אשר יתחרה במיבצע־ההתרמה של גלי צה"ל.

זעם ב„שלום עכשיו"

על שולמית אלוני

מנהיגות ר"ץ, ח"כ שולמית אלוני, יצאה לחו"ל לאסוף תרומות למיפלגתה.

רומן חשאי

בצמרת

שר בכיר לשעבר מנהל מזה זמן־מה רומן חשאי עם אשה הממלאת תפקיד בכיר ברשות ציבורית. שני הנאהבים הכירו במיסגרת פעילותם באותה מיפלגה, והחיכרות הפכה רומן. מכחינה מסויימת נוצבים השניים משני צידו של המיתרס, הוא בפעילותו העיסקית והיא בפעילותה הציבורית.

מנהיגי תנועת שלום עכשיו חוששים שהיא מתרימה בעלי־הון שנהגו לתרום לשלום עכשיו, וכי תרומות אלה יגרעו מהתרומות לתנועה זו. לפני חודשים אחדים גייס דדי צוקר, שהצטרף לאחרונה אל שולמית אלוני, רבבות מרקים גרמניים למען שלום עכשיו.

קרב הירושה במפד"ל

החחיל כבר עכשיו

למרות שלכאורה נראה היה כי הרב חיים דרוקמן ושר־החינוך זבולון המר הם בעלי־ברית — המאבק האמיתי במפד"ל התנהל ביניהם.

הד"ר יוסף בורג הודיע כי יפרוש בתום כהונת הכנסת העשירית, ולסיעתו, למיפנה, אין מועמד שיוכל לרשת את מקומו. המועמדים שבאו בחשבון היו המר ודרוקמן, והאחרון נוכח לדעת, שלמרות חיוכיו של המר, מנסה זה להכשילו ולדחפו לפרישה, כדי להישאר יורש אפשרי יחידי.

מס הכנסה עשוי לבדוק מימון

המיפלגות מחו"ל

מישרד־האוצר ניסה להימנע עד־כה מהתערבות בדרך מימונן של המיפלגות על־ידי תרומות מחו"ל. לאחרונה הגיעו אז אגף מס־הכנסה ידיעות כי אחת המיפלגות החדשות מקבלת תרומות גדולות מתאגיד בגרמניה. החשד הוא שמוצאן של תרומות אלה הוא בישראלים שמצאו דרך להעביר את הכספים לגרמניה, שכן אינם רשאים לתרום ישירות למיפלגה. החוק מונע תרומות למיפלגות מתאגידים בארץ.

גם שמטוב

רוצה להיות שר

מזכיר מפ"ם, ויקטור שמטוב, לא הציג את מועמדותו לשרות מטעם מיפלגה זו. השיקול של שמטוב הוא זה: אם יזכה המערך במיספר ח"כים שיספיק לו להרכבת הממשלה הבאה, סביר להניח כי אז יהיה למפ"ם ייצוג בכנסת שיאפשר לה לדרוש שר שלישי, בלי תיק, וזהו התפקיד שאליו חותר שמטוב.

לעומת זאת, אם ייכשל המערך בבחירות, יהיה שמטוב ח"כ, ואילו חייקה גרוסמן ואליעזר רונן, שנבחרו כמועמדי מפ"ם לממשלת המערך, ייצאו קרחים מכאן ומכאן. במפ"ם מקובל שהמועמדים לתפקידי שרים אינם מכהנים כחברי־כנסת.

ביטון יישאר

במקום ריאלי

ח"כ צ'רלי ביטון יישאר במקומו הריאלי ברשימת חד"ש לכנסת.

בעיקבות הבחירות בהסתדרות, שהוכיחו כי גם אחרי ארבע שנים של פעולה פרלמנטרית אין לביטון אלא כמה מאות קולות בשכונות־המצוקה, נשמעו בקרב החברים הערביים ברק"ח הצעות להעביר אותו למקום בלתי־ריאלי. ביטון הודיע כי לא יתנגד לכך. אולם צמרת המיפלגה החליטה להשאירו במקומו.

חבזון הפורח שהובא ל„מדינת הילדים", עם קבוצת מפעילים בריטיים, לא הועלה לשמיים. המישטרה מנעה את הפרחתו.

בניית הממגורות

לחברה זרה

בניית הממגורות החדשות באשדוד תימסר, ככל הנראה, לחברה זרה.

בקרב קבוצת חברות קבלניות ישראליות שוררת התמרמרות קשה על עמדת מישרד התמ"ת. הן השקיעו כסף רב בהכנות למיכרז, ועתה נראה שמישרד התמ"ת עומד להעדיף חברה זרה על־פניהן.

בטווח הקרוב יהיו

עליות שערים בבורסה

ברוקרים בבורסה מעריכים שירידות השערים, שאיפיינו את רוב סוגי המניות בימים האחרונים, אינם סימן לכך שהשערים ישובו ויתמוטטו כמו בינואר השנה. הערכה זו מבוססת על־כך שבחודש הבא צפויה הזרמה גדולה של כסף לציבור, וצפויות הנפקות חדשות.

עם זאת, כדאי להיזהר ממניות ספקולטיביות שגורמים אינטרסנטיים גדולים, כמו בנקים וקונצרנים, אינם עומדים מאחוריהן כדי להגן על שעריהן.

חישוב משונה של

הצמדה בקופת גמל

של חברת תחבורה

בחברת תחבורה גדולה עשוייה להתעורר בקרוב שערוריה רבתי. עובדי החברה מבוטחים בקופת גמל מטעמה, ומסתבר כי חישובי ההצמדה אינם זהים לגבי כל החברים. יש חברים המקבלים תשואה גבוהה יותר על החיסכון, למרות שהסכום המופנה לחיסכון הוא זהה.

פרופסור פלסטיני

יבוא לישראל

הפרופסור הפלסטיני־האמריקאי אדוארד סעיד יגיע בקיץ למסע־הרצאות בישראל.

סעיד הוא אחד האינטלקטואלים הפלסטיניים שרכשו לעצמם שם בעולם האקדמאי האמריקאי. בשלב מסויים, ערב מסע אנוור אל־סאדאת לירושלים, הוזכר כנציג פלסטיני אפשרי במישלחת כלי־ערבית לוועידת־שלום.

רק רובינשטיין

וירשובסקי בטוחים

בעוד שבועיים יתקיימו במועצת תנועת־שינוי הבחירות, שבהן תיקבע רשימת שינוי לכנסת. במועצת שינוי יש כמאה חברים. אלה מגלים עצמאות רבה, ואינם מעריכים ביותר את חברי־הכנסת. המייצגים עתה את שינוי בכנסת.

ההערכה הרווחת בשינוי היא שרק חברי הכנסת אמנון רובינשטיין ומרדכי וירשובסקי יכולים להיות בטוחים במקומם בחמישייה הראשונה של רשימת שינוי בבחירות לכנסת העשירית. לפי הסקרים, אין לתנועה סיכוי ליותר משני מנדאטים.

מחשש לפאניקה ציבורית, בעיקבות ניסיונות־החדירה של אנשי אש"ף בעזרת כלי־תעופה זה.

במדינה

העם

ציפורים בראש

האורניתולוגיה השתלטה על הפוליטיקה, וישראל הפכה מדינה של ציפורים

גיבור־השבוע היה העורב מיפו, שהטיל את חיתתו על ה־ארץ כולה (ראה עמודים 46־47) הוא התנהג כאחד מבעלי־הכנף האמתניים בסירטו של אלפרד היצ׳קוק, הציפורים, שהוקרן ב־בית־קולנוע סמוך.

בקצה השני של העיר תל־אביב הוצג הסרט העיט, שעורר סערה ציבורית גדולה (ראה עמודים 51—49). שמו היה מבוסס על סעות: כוונת הסופר, יורם קניוק, לא היתה לציפור הטורפת, הנחשבת כסמל האצילות („עיט, עיט על הריף / עיט על הריף חג...") אלא לנשר, הניזון מפגרים. ב־עבר הוחלפו שמותיהם של שתי הציפורים בטעות, עד שהמוסדות הבלשניים המוסמכים קבעו כי הנשר נקרא כך משום שראשו הקרח נראה כאילו נשרו נוצותיו. הנשר בנוי כך, בניגוד לעיט, מפני שהוא תוחב את ראשו אל תוך בשרו של הפגר.

באותה שעה נערך הקרב הגדול על הכסאות במיפלגת־העבודה, יונים כמו יוסי שריד ונציגים כמו יצחק רבין עשו יד אחת כדי להיבחר מחדש, כאשר על כל תהליך מנצח פרס, האיש הראשון בעל שם של ציפור שביקש להיות לראש ממשלת ישראל.

לא חסרו גם עופות אחרים. תוכים מילאו את אמצעי־התיקשורת בדברי־פרשנות מלומדים שהצדיקו את ההתערבות המאסיבית של הממשלה במילחמת־האחים המחודשת בלבנון (ראה הנדון).

בהשוואה לכל אלה, נראה העורב התמים מיפו כציפור הסימפאטית ביותר.

בחירות

המפה שאפשר להחזיר

בפתיחת מערכת הבחירות לכנסת מציגה תעמולת הליכוד מפה, שמה שחסר בה מעניין אפילו יותר ממה שיש בה

מודעה גדולה, המשתרעת על פני עמוד שלם, שפורסמה בעיתונים ביום הראשון השבוע, מסמנת את קו התעמולה של הליכוד בבחירות לכנסת העשירית. במודעה מופיעה מפה גדולה, שמצויינים בה מקומותיהם של 144 יישובים, שהליכוד מתפאר כי הקימם בארבע שנות שילטונו, כאשר „עמוד האש של חניתה שוב מאיר את דרכנו". הכותרת לקוחה מהפסוק הידוע שהשמיע מי שהיה קפטן קבוצת הכדורסל של מכבי תל־אביב: „אנחנו על המפה". תועמלני הליכוד מסבירים כי הקימו מחדש את „חומה ומיגדל", וזאת „נוכח הסכנות המאיימות על ביטחונה וקיומה של ישראל".

בכותרת גדולה, באותיות שמנות ובולטות, מטעים הליכוד: „את המפה הזאת אי־אפשר להחזיר אך כבר במפה ש„אי־אפשר להחזיר" יש כמה בעיות. כך, למשל, מופיעים בה היישובים סופה, חולית ופרינן, הנמצאים בפיתחת רפיח, ועתידים להתפנות תוך פחות מ־שנה על־פי הסכמי קמפ־דייוויד. כלומר: אפשר להחזיר גם כמה מהיישובים שהוקמו על־ידי הליכוד, חרף הסכנה לקיומה וביטחונה של המדינה.

בעייה נוספת: הגבול הבינלאומי בין ישראל ומצריים אינו מופיע כלל במפת הליכוד, למרות שממשלת הליכוד התחייבה בהסכמי קמפ־דייוויד לסגת עד למי־לימטר האחרון תמורת הסכם השלום עם מצריים.

אך חשובה לא פחות מן המפה שמצוייה במודעה היא המפה שאינה מצוייה בה: מפת היישובים שאותם התחייבה ממשלת הליכוד לפנות תמורת הסכם השלום, ברגע נדיר של פיכחון מדיני. נראה שהליכוד, בתעמולת הבחירות שלו, ינסה לדבר על הסכם השלום הישראלי־מצרי בלי לדבר על מחירו — פינוי ההתנחלויות. הליכוד גם ידבר על ההתנחלויות בלי להזכיר את מחירן — מניעת המשך תהליך השלום, ומילחמה אפשרית.

מיפלגות

מרכבת הניצים

מעשה המרכבה של רשימת המערך לכנסת העשירית יהיה הפעם משימה קלה

ביום הרביעי האחרון עברו עשרת הח״כים הוותיקים של המערך את מחסום ה־60% בקלות יחסית. מיכה חריש, שהוזכר כמועמד לתפקיד שר־האנרגיה קיבל 61% בלבד, וכבר אינו מוזכר כמועמד.

בעוד שבועיים יאשר מרכז מפ״ג לגת העבודה את הרשימה לכנסת, שאותה תרכיב הוועדה המסדרת. יצחק רבין הסכים לכהן בוועדה זו רק בתנאי שגם שימעון פרס ישתתף בה, וזה מינה את חיים ברלב כמזכיר המפלגה, את נאוה ארד בנציגת הנשים וחוג בית־ברל, ואת רפי אדרי כנציג עדות המזרח. האינטרסים ההסתדרותיים וחוג יחדיו.

כנתון תקבל הוועדה את שמות 30 הח״כים המיועדים שייבחרו במחוזות, ואת שמותיהם של אלה שהמחוזות — 16 במיספר — ימליצו עליהם ל„רשימה המרכזית".

מוסה, מוטה וויוויאן. בתל־אביב כבר נבחר אליהו שפייזר — נץ קיצוני. בירושלים נבחרו עוזי ברעם, יונץ, ויעקב גיל — נץ. הקיבוץ המאוחד ישגר לכנסת את דני רוזוליו, יעקב צור, זאב כץ, ואולי גם יומלץ לכלול את משה כלפון — כולם ניצים. מטעם אחוד־הקיבוצים־והקבוצות יישלחו משה („מוסה") חריף ואברהם („כצל״ה") עוז, גם הם ניצים. בן־איחוד מזכירים גם את נחמן רז, שהיה מזכיר התנועה, ואת יצחק לנדסמן, שהיה מנכ״ל תנובה. נציגי תנועת המושבים יהיו, ככל הנראה, אריק נחמקין, יחזקאל זכאי או איש הגליל רענן נעים — כולם ניצים.

את מחוז השרון ייצג יהודה חשאי — נץ. במחוז באר־שבע ית־מודדו על המינוי מי שהיה מזכיר מועצת־הפועלים אורי סבג — נץ, ושניים שהם יונים: ראש העיר משה נאור, וראש יריית ערד אב־רהם שוחט. זאק אמיר, שייצג את הדרום, גם הוא נץ, וכמוהו אותם שמוזכרים כנציגיו האפשריים של הצפון. אלה הם ארבעה ניצים, כולם ראשי ערים — אהרון נחמיאס מצפת, ברוך ונגר מכרמיאל, מנחם אריאב מנצרת עלית ויצחק קינן מבית־שאן.

גם ברשימה המרכזית, זו שתורכב אחרי שתסתיימנה הבחירות במחוזות, זוכים ניצי מפלגת העבודה לרוב. סגן מזכ״ל ההסתדרות, ישראל קיסר, יהיה ברשימה זו. הוא נץ קיצוני, המוזכר גם כמועמד לתפקיד שר. שמות נוספים של ניצים שמועמדותם תובא מטעם הוועדה המסדרת: תמר אשל, מרדכי („מוטה") גור, חיים („ויוויאן") הרצוג, נאוה ארד, רפי אדרי, עמרם לוק, ראש מחלקת השכונות במפלגה, רינה דותן, ראש אגף חברות, הד״ר מיכאל ברי־זוהר, שימחה דיניץ ויוסף תקוע.

חלום באספמיה. הרכבת הרשימה לא תהיה קשה. וזאת מכמה סיבות:

● למערך יש עכשיו רק 32 חברי־כנסת, שלא כולם ימשיכו לכהן בכנסת הבאה. לעומת זאת נחשבים 50 המקומות הראשונים לריאלים. פירוש הדבר, שיש מקום ליותר מ־20 פנים חדשות, הן מטעם מפלגת העבודה והן מטעם מפ״ם (שלה מגיע כל מקום שביעי ברשימה).

● מחנה רבין שהוכה אינו יכול להעמיד תנאים. הקיבוץ המאוחד, המהווה את הגרעין הקשה של תומכי רבין, התמרד נגד שותפותו החדשה של רבין עם אליהו שפייזר, ונבקעו בקיעים באחדות המחנה.

● כמה מהמועמדים לתפקידי שרים אינם מבקשים להיכלל ברשימת המערך לכנסת.

העובדה שאין קשיים בהרכבת הרשימה מתבטאת בכך שכבר עכשיו כמעט ברור מי יהיו עשרת הראשונים: שימעון פרס, אבא אבן, חיים ברלב, יצחק רבין, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, שלמה הלל, ויקטור שמטוב (מפ״ם), דני רוזוליו, גד יעקובי ונפתלי בלומנטל.

תהיה זו, ללא ספק, הרשימה הניצית ביותר שהוצבה אי־פעם מטעם המערך. וזאת גם משום שברשימת מפ״ם ינתן ייצוג רב לתומכי תוכנית אלון הניצית, לאחר שנציגי הקו היותר יוני בפ״ם — חייקה גרוסמן ואליעזר רונן — זכו במועמדות לשרות בממשלה הבאה. הרכב זה לא ימנע מהמערך לבקש גם את קולות היונים, בטענה שצריך לעשות הכל כדי להוריד את הליכוד מהשילטון.

ספק אם בהרכב ניצי כל־כך של סיעתי בכנסת יוכל המערך לקדם את התהליך המדיני לקראת שלום כולל — שבלעדיו נראה פתרון הבעיות הכלכליות של ישראל כחלום באספמיה.

עיתונות

ניקמת זחלה

לפעמים די לשנות פרט קטן כדי להתאים את המציאות לאידיאולוגיה

בעיקבות הפוגרום שערכו הדרוזים מג׳וליס בשכניהם, הנוצרים בכפר־יסיף, ידעו העיתונים בישראל לספר כי אחת מקריאות הקרב שהשמיעו הדרוזים המסתערים היתה: „נעשה לכם זחלה!"

כוונתם של הדרוזים היתה, כמובן, להזכיר לבני כפר־יסיף את המערכה בלבנון, שם הופצצה העיר הנוצרית זחלה על־ידי הצבא הסורי.

אל־איתיחאד („האחדות"), ביטאונה של רק״ח, לא יכול היה לתעלם מקריאה זו, שנשמעה היטב בכפר־יסיף. אך לפני עורכי העיתון ניצבה בעייה אידיאולוגית קשה: בלבנון נמצאים הקומוניסטים, ועימם השמאל כולו, לצד הצבא הסורי — נגד הנוצרים. ואם לא די בכך, אחד ממנהיגי השמאל הלבנוני היה המנהיג הדרוזי הנודע, כאמל ג׳ומבלט. אל־איתיחאד לא היה יכול להרשות לעצמו את הצבת הדרוזים של ג׳וליס והשמאל הלבנוני באותו צד של המיתרס האידיאולוגי. גם לא עלה על דעתם של עורכי ביטאון רק״ח להשאיר את הנוצרים של כפר־יסיף — אחד ממעוזי רק״ח בגליל המערבי — באותו צד שבו נמצאים הנוצרים של זחלה הלבנונית.

הפיתרון שנמצא היה פשוט. אל־איתיחאד דיווח לקוראיו שהדרוזים מג׳וליס הסתערו על כפר־יסיף, כשבפיהם הקריאה: „ננקום את ניקמת זחלה!" וכך בא הכל על מקומו בשלום, והצדדים המעורבים בפוגרום הישראלי שבו אל הצד הנכון של המיתרס הרעיוני.

מודעת־ההתנחלויות של הליכוד
מילחמה אפשרית

לא די תמיר

תיכוניסט/ית!!!

את/ה דרוש/ה לנו!!!

להפצת ספר שירים פופולרי בדמי עמלה גבוהים.

ת.ד. 4120 רמת־גן מיקוד 52140

סרטו המרגש והבלתי נשכח של

רוברט רדפורד

אנשים פשוטים

זוכה ארבעה פרסי אוסקר 1981

הסרט הטוב ביותר
הבמאי הטוב ביותר
שחקן המשנה הטוב ביותר
התסריט הטוב ביותר

ORDINARY PEOPLE

על פי רב המכר של ליזדית גסט

עם: דונאלד סאתרלנד מארי טיילור מור
טימותי הטון

בכורה ארצית ממוצ"ש 2.5

"גת", תל־אביב	"כפיר"	"אואזיס", רמת־גן	בקרוב
4.30 — 7.00 — 9.30	ירושלים	ששי ב־10.00 ● 4.00 — 7.00 — 9.30	"פאר", חיפה

סרט פרימיום בהפצת C.I.C

הספר בעברית בהוצאת "כנפיים"

גילוי העתיד

קלפים בעברית —.30 שקל
חוברת **שש שיטות לגילוי העתיד** —.45 שקל
חוברת **"הטמון בכפה"** —.75 שקל
גל־אור, ת"ד 37612, ת"א מיקוד 61375, טל. 396075
מ־17.00.

דרושה

בחורה / אשה נמרצת ונבונה לחפעול גלריה של מוצרינו בתל־אביב

אם יש בך הרוח הנכונה אנא פני אישית לגלריה א.א.א. בינור בע"מ רח' אבן גבירול 100, תל־אביב, טל. 03-235324

תכשירי קוסמטיקה "פיגמליון" פותחו במעבדות "קוסמיטל" בשוויץ ומיוצרים בבית אינטרקוסמא – "וולה". ברשיון משרד הבריאות.

כבר ביום שלישי
תוכל להשיג את

העולם הזה

גם בחנות לירי־ק

רח' דיזנגוף 190 ת"א
פתוח עד חצות

תן טרמפ לחייל

האם הגיע שמואל תמיר אל סוף הדרך?

טרמפיסט בלי טרמפ

שמואל תמיר ישב מול מצלמת הטלוויזיה, חיוור כסיד. זה עתה שמע מפי חנוך סמית, הנביא־התורן של הבחירות, כי רשימתו לא עברה את אחוז־החסימה.

זה היה במוצאי יום־הבחירות לכנסת השביעית, ב־1969. בפעם היחידה בכל הקאריירה הארוכה והמפותלת שלו התייצב אז תמיר בראש רשימה עצמאית. שעתיים אחרי סגירת הקלפיות מסר סמית את תחזיתו.

תמיר נדהם. באותה מערכת־הבחירות זכה בגיבוי עיתונאי חסר־תקדים. העיתונים השונים, ובראשם הארץ, התחרו ביניהם ביצירת פולחן לאישיותו. הוא תואר כמורד נועז וכלוחם בשחיתות. עיתונאים היו מוכנים להקדיש כותרות ראשיות לכל פיהוק ושיהוק שלו. אך הבוחר לא התרשם.

בסופו של דבר עבר אז תמיר את אחוז־החסימה. הוא אף זכה במנדאט שני, על חודם של כמה קולות, ולמעשה על חשבון רק"ח, שכמה עשרות מפעיליה נעצרו ערב הבחירות.

אך הוא לא שכח את הלקח. בליבו החליט: לעולם לא עוד.

השבוע, כאשר עמד לפני קיר אטום, ואחרי שספג פטירת־לחי מצידלת מירי הליכוד, עדיין השפיעה עליו המראומה שלו 1969. לא היה לא חשק לעבור נסיון זה שנית.

„ריבוק תמיד"

כיצד חגיע האיש למצב־ביש זה, שכל הדלתות סגורות לפניו?

„תמיר הוא בעל כישרונות רבים, בייחוד בשטח יחסי־הציבור, הפירסום העצמי," אמר אחד מעמיתיו, המתייחס אליו ברגשות מעורבים. „אבל אין הוא מסוגל לתכנן את מעשיו מראש ולשקול שיקולים איסטראטגיים. הוא סומך על יכולתו לשכנע כל אדם לשרת אותו. כשזה נכשל, הוא אובד עצות."

השבוע נכשל תמיר כישלון חרוץ, והוא היה אובד עצות. אחרי שלושים שנה של טרמפים על עגלות שונות, וקפיצה מעגלה אחת לשנייה תוך כדי הדהרה, נשאר בלי טרמפ.

לקורא־העיתונים זה לא היה מובן. הם ניזונו מפירות אחד הכישרונות המופלאים ביותר של תמיר. תמיד, לכל אורך דרכו העקלקלה, מצא עיתונאים ועורכים שהשתעבדו לו לחלוטין, ושהיו מוכנים לשרת אותו בלב ובנפש, בלי כל תמורה. כימעט כולם הפכו לאחר מכן שונאיו.

בחוגי המיקצוע העיתונאי ידועה תופעה זו היטב, ואף מעוררת חיוכים. עיתונאים ששירתו את תמיר בעבר מביטים ברחמנות ב„קורבנות" החדשים", הכותבים עליו מאמרי־הערצה בסיגנון של נערה בת־טיפש־עשרה. „נכנס בהם הדיבוק של תמיר," הם אומרים, וממתינים כי המערכים של היום יהפכו לאויבים של מחר.

חבורת העיתונאים הסוגדים לתמיר לא נעלמה גם כאשר פעל תמיר, כשר־המישפטים, לסתימת פי העיתונות, כפי שלא העז לפעול אף אחד מקודמיו. חקיקת חוקים אלה לא הסריעה למעריצים להקדיש השבוע מאמרים ארוכים לשמואל תמיר, לקונן על שרירות־ליבם של ראשי הליכוד, לתבוע מהם לקבלו לשורותיהם, ולגנות את החלטתם הסופית.

לרוע מזלו של תמיר, לא עשו מאמרים אלה כל רושם על ראשי הליכוד. כמו ראשי המיפלגות האחרות בארץ, הם הכירו את תמיר שלא באמצעות מאמרי־מעריצים. ואיש מהם לא היה מוכן „לגעת בו בכילשון", כדברי אחד מהם.

כי אין איש פוליטי בארץ שיש לו שם כה רע כתכלת, כפלגן, כסכסכן, כעושה־צרות וכמביא־אסונות — כפי שיש לשמואל תמיר.

פילוגים וסקנדלים

רמה לכך הקאריירה של תמיר עד מ, רצופת הפילוגים והשערוריות. לא היה בה אף שלב אחד, שלא נגמר בהתפוצצות של מריבות וסקנדלים.

יש המייחסים זאת לאופיו של האיש עצמו. שמואל מ(שה) תמיר־כצנלסון הוא בנה היחידי של מישפחה ירושלמית ותיקה, ענף של מישפחת כצנלסון המסועפת, והוא למד משחר ילדותו מהוריו שהוא נועד לגדולות. מעולם לא היה לו הספק הקטן ביותר בייעודו להיות ראש ממשלת־ישראל ומנהיג האומה. הוא רוחש בוז תהומי לזולתו, ובייחוד לאותם המשרתים אותו. האמונה המוחלטת בעליונותו היא הגורמת לכל צרותיו.

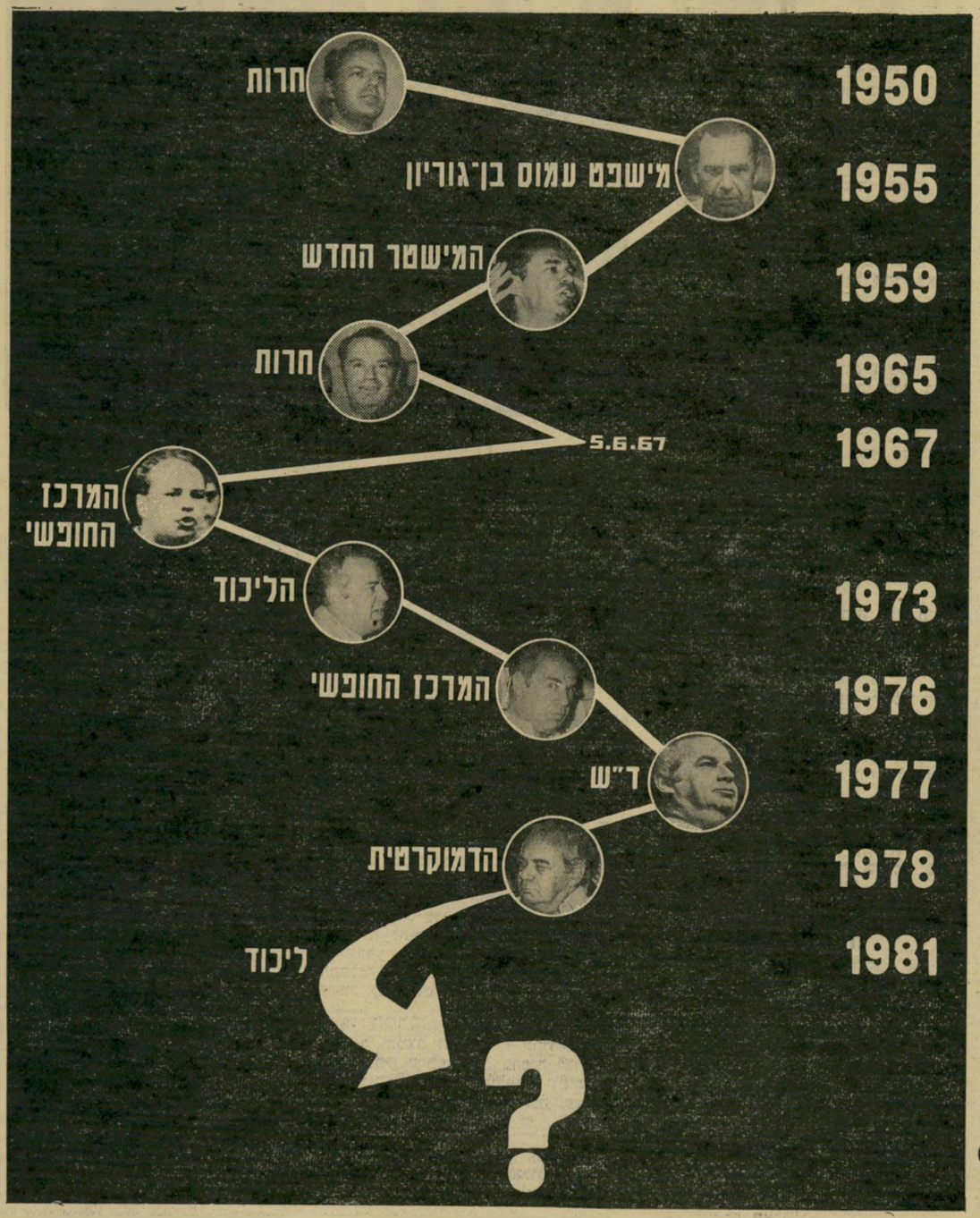
ביגלל אמונה זו, אין הוא יכול לשבת בשקט זמן רב, לכלכל את מעשיו בסבלנות ובשקידה. היא גורמת־לכך שאחרי כל תקופה של הישג והצלחה, הוא עושה מעשה־שטות. ההורס במחי־יד את הכל והמחזיר אותו לנקודת־האפס.

יריביו טוענים כי הוא אדם חסר כל עקרונות, המחליף את דיעותיו כמו גרביים משומשים, לפי האינטרס של הרגע. אך זוהי אי־הבנה: לתמיר יש עיקרון־ברזל שאינו משתנה, והוא שטובתו של שמואל תמיר וטובת עם־ישראל אחת היא. מה שטוב לתמיר, טוב לעם־ישראל. דיעות, השקפות, מצעים, רעיונות — כל אלה אינם בעיניו אלא אמצעים שנועדו לשרת את העיקר. והעיקר הוא תמיר עצמו. מעולם לא היה נאמן לדעיונות, להשקפות, לעמיתים או למיסגרות. אך תמיד היה נאמן לשמואל תמיר.

תכונות אלה מסבירות במידה רבה את דרך־חייו, שאין לה כל הסבר אחר. השלבים:

(1) **חרות.** אחרי תקופה של חברות באצ"ל, שבה לא פעל כלוחם, נעצר על־ידי הבריטים ונשלח למחנה בקניה. עם קום המדינה הוחזר לארץ, אך לא התגייס לצה"ל, אף שהיה בן 24. תחת זאת נכנס לפעילות במיפלגתו החדשה של מנחם בגין, תנועת־החרות. בגין טיפח אותו, לקח אותו עימו לסיור בארצות־הברית.

אילו נשאר במיפלגה, כנושא־כליו הנאמן של בגין, היה יכול להיות כיום יורש־העצר. אך לתמיר אצה הדרך. הוא הבין

דרך הזיגזאגים: מקצה לקצה ובחזרה בעשרה שלבים

טרמפיסט בלי טרמפ

(המשך מעמוד 37)

כי בגין יישאר מנהיג המיפלגה במשך זמן רב, וכי הוא מוקף בראשי אצ"ל ה־בכירים. תמיר פרש מחרות.

(2) **המישפטים.** כדי לסלול לעצמו קאריירה, שם את הדגש על פעילותו כ־עורך־דין. הוא בחר בכמה מישפטים סנסצ־יוניים — מישפט קסטנר, מישפט שורת המתנדבים ועוד — והפך אותם מכשיר לפירסום אישי כביר. שותפו באותה תקופה היה השבוען העולם הזה, שסיפק לו את עיקר הפירסום הדרוש, ותמורת זה קיבל תמיר את ההשקפות הפוליטיות של ה־שבוען, שהיו הפוכות מאלה של חרות. העולם הזה היה אז ראש האופוזיציה נגד המישטר הבן־גוריוני, בענייני פנים וחוץ כאחד.

(3) **המישטר החדש.** אילו נשאר תמיר נאמן לקו זה, היה יכול להתייצב בראש תנועה פוליטית שוחרת־רפורמה, מן הסוג שהקים אורי אבנרי ב־1965, ש־הולידה לאחר מכן את הנסיונות של ר"צ וד"ש. אולם תמיר חשש מפני תדמית רדיקלית, אסף סביבו כמה גרוטאות פולי־טיות מחוגי הימין (מבלי לדחות גם כמה אנשי־שמאל, לשם קישוט) והקים את „המישטר החדש".

המצע של „המישטר החדש" היה העתק גלוי של מצע „הפעולה השמית", שהוקמה לפני־כן על־ידי נתן ילין־מור, אורי אב־נרי, בועז עברון ואחרים. היה זה מצע יוני ורדיקלי.

בהמשך היה דוגמה של קוצר־ראייה תמירי. שותפיו החדשים החלו מתקוטטים ביניהם לבין עצמם, אי־אפשר היה להסכים על רשימה לכנסת ועל עצם ההליכה ל־כנסת, והכל התפוצץ בסקנדל, כאשר כימ־עט כל ראשי „המישטר החדש" הפכו שונאיו האישיים של תמיר. תמיר עצמו לא הצליח להתייצב בראש רשימה לכנסת ה־רביעית והחמישית, ונותר בצד.

(4) **חרות.** כישלון זה שיכנע אותו שאין ברירה אלא לחזור לחרות. הוא עשה זאת ערב הבחירות לכנסת השישית. הוא נטש את מצעו כלא־היה, קיבל מחדש את תורת חרות (שהכניסה באותה תקופה ל־מצע גח"ל פיסקה על דבקותה ברעיון ארץ־ישראל השלמה משני עברי הירדן), ועשה את הכל כדי להתחבב מחדש על בגין. כך נבחר לכנסת השישית כאיש־חרות, במיסגרת גח"ל.

(5) **המרכז החופשי (א).** שנה לאחר מכן ניסה תמיר, בעזרת אליעזר שוסטק, להשתלט על תנועת־החרות ב־וועידתה. היה זה מקח־טעות. בניגוד ל־ציפיותיו, התלכדה התנועה ברגע המכריע סביב בגין, ותמיר סולק יחד עם שוסטק (ראה יומן אישי). תוך כדי כך גידף וחירף את חרות ואת בגין, כמו בימים שבהם עמד בראש „המישטר החדש".

תמיר עם בגין בארצות־הברית (1948)
ההתחלה

בלית ברירה, הקים תמיר תנועה של פורשי־חרות, שנקראה „המרכז החופשי". זו אימצה לעצמה שוב מצע יוני, מתחה ביקורת קטלנית על הלאומנות הדוגמטית של חרות. היו לה שלושה ח"כים בכנסת, שנבחרו ברשימת חרות.

(6) **המרכז החופשי (ב).** כל זה השתנה במילחמת ששת־הימים. בגין הצ־טרף לממשלת הליכוד־הלאומי. בימין ה־קיצוני נוצר חלל ריק, ותמיר מיהר לתפוס אותו. הוא הפך לנציג הימין הקיצוני ביותר בכנסת, תבע לספח לאלתר את כל השטחים שנכבשו, טבע את הסיסמה „שטח משוחרר לא יוחזר". מעתה גידף וחירף את בגין כמי שמוכר את האידיאלים שלו תמורת כסא בממשלה.

על סמך מצע זה הלך לבחירות של 1969 בראש רשימת המרכז החופשי, ונחל תבו־סה צורבת.

(7) **הזיכוי.** מסקנתו היתה שאין עתיד בדרך זו, ושעליו לחפש טרמפ חדש. ההצלה באה בדמותו של אריק שרון, ש־פרש מצה"ל, אחרי שהתברר לו שאין לו סיכוי להיות לרמטכ"ל. במיבצע־יחיד מר־שים הקים שרון את הליכוד, ועמד על כך שגם „המרכז החופשי" של תמיר וגם „הרשימה הממלכתית" של ייגאל הורביץ יצטרפו אליו — לא ביגלל מישקלם ה־כמותי, שהיה קרוב לאפס, אלא לשם יצירת אשלייה של התלכדות רחבה. ברגע ה־אחרון רב תמיר עם אריק, וכימעט נשאר בחוץ. הדבר הרגיז את אריק שרון עד כדי כך, שהחל מדבר על תמיר בצורה המשמיצה והמבזה ביותר.

אך לתמיר לא היה איכפת. הוא לא היה זקוק עוד לאריק. הוא נכנס לכנסת השמינית, בראש חטיבה של ארבעה איש, במיסגרת הליכוד.

תוך כדי כך קרתה לו תקלה. מכיוון שהמקום הרביעי לא נראה ריאלי, היה עליו להחליט מי משני נושאי־כליו, אהוד אולמרט ועקיבא נוף, יקבל מקום זה. תמיר העדיף את נוף הצייתן והנכנע, שהיה תלוי בו לחלוטין, על פני אולמרט, חניכו ויצירי־כפו. אולמרט נכנס בכל זאת לכנסת, אך לא סלח לתמיר, ופעל בלא לאות לפילוג החטיבה. בשערוריה מתמשכת וקולנית, התפלגה חטיבת המרכז החופשי, ותמיר נשאר לבדו עם נוף.

(8) **המרכז החופשי (ג).** תמיר הבין כי במצב זה אין לו עתיד בליכוד, והוא חיפש טרמפ חדש. כהכנה לכך הפך שוב יונה, באמתלה שמילחמת יום־הכיפו־רים פקחה את עיניו. כסיעה עצמאית חסרת־סיכוי המתין לטרמפ.

(9) **ד"ש.** הצורה שבה התברג בד"ש היתה הצגה של טוליינות פוליטית נועזת, שאין לה דוגמות רבות בתולדות המדינה.

ד"ש קמה כתוצאה מהתחברות של שתי קבוצות: קבוצת „שינוי" של אמנון רובינ־שטיין, שהיתה מעין תנועת־מחאה של בני־טובים, וקבוצתו של ייגאל ידין, שהיתה התאגדות של אנשי־מימסד מקופחים. ה־מטרה היתה לטהר את החיים המדיניים מן העסקנים המיקצועיים, מסוגו של שמו־אל תמיר.

אבל תמיר הצטרף לשיירה בקולי־קולות. כפי שאמר עליו אחד מאנשי ד"ש במרי־רות, אחרי ההתפוצצות: „זה היה כמו גנב הצועק „תיפסו את הגנב"! והמוביל את ה־אספסוף הזועם!"

ידין ורובינשטיין לא רצו בו, והעמידו תנאים חמורים להצטרפותו, בהיותם בטו־חים שתמיר לא יקבל אותם. בין השאר: שתמיר ונוף יתפטרו מן הכנסת. אך תמיר עשה זאת בלי היסוס, ואי־אפשר היה לסרב לקבלו.

מול פני החובבנים של ידין ורובינשטיין, עמד תמיר כמיקצוען. בשורה של להטו־טים שהתלט במהרה על התנועה כולה. בייחוד השתלט על ידין, שהפך עבדו ה־נרצע, בהיותו בטוח כי תמיר משרת אותו. אחרי כמה חודשים של היסוסים, השתכנע ידין על־ידי תמיר שכדאי להצטרף למ־שלת בגין. הניסוק שהשמיע תמיר באוז־ניו, כשחזר ממסע בארצות־הברית: „מצב בריאותו של בגין הוא בכל רע. הוא לא יוכל להמשיך, ואתה תהיה אז ראש־הממ־שלה."

כך התגשם חלומו של תמיר. העקרונות של ד"ש נזרקו לפח־הזבל, ד"ש התפלגה, כפי שהתפלגו לפניה „המישטר החדש" ו„המרכז החופשי". אך תמיר הפך שר.

(10) **התנועה הדמוקרטית.** עם פילוג ד"ש החלה התפוררות כללית. בעייתו של תמיר היתה להישאר בסופו של ה־תהליך בראש חלק גדול ככל האפשר של המחנה. אחרי שנפטר מאמנון רובינשטיין, היה עליו להיפטר מייגאל ידין. ידין ה־תמים, שסמך על תמיר ושהוסיף להיות משועבד לו אישית ונפשית, נשחק בהד־רגה. אולם ביניתיים השניא תמיר את עצמו על חברים כה רבים של התנועה, עד כי נשאר, בסופו של דבר, בלי כלום. הוא לא יכול היה להשתלט על רסיס חשוב, מפני שכל הרסיסים נשחקו, וכל אחד מאנשי־ד"ש החל דואג לעצמו.

בשלב הסופי התפטר תמיר מחברותו בממשלה, מסיבות בלתי־ברורות. יתכן ש־רצה להשתחרר כדי להיות חופשי למסע הבא שלו, יתכן כי הניעוהו לכך בעיות אישיות, שגרמו לרכילות בלתי־פוסקת ב־חוגי הצמרת.

כאן עשה תמיר את אחת השגיאות האופייניות לו. היה ברור לו כי עליו לחזור שוב לליכוד או לחרות. הדבר נראה קל, מפני שהליכוד היה במצב נואש, ותמיר סבר שיש לו עמדת־מיקוח חזקה. הוא היה כה בטוח בעצמו, עד שהפיץ ברבים שהוא ינהל את מערכת־ההסברה של הליכוד ב־בחירות.

לפי לוח־הזמנים שלו, היה עליו תחילה להיפטר סופית מידין ולחסל רשמית את התנועה הדמוקרטית, כדי לעבור באופן אלגנטי בראש שארית־הפליטה.

כאן קרה אסון בלתי־צפוי. תהליך ההת־פרקות של התנועה הדמוקרטית ארך זמן רב מדי — וביניתיים החל הליכוד לפתע מתאושש בצורה מדהימה, תודות ליורם אריזור. בחרות גברה שוב רוח של ביטחון עצמי.

תמיר לא היה עוד דרוש.

כשחגיע תמיר סוף־סוף אל שע־רי חרות, כדי לפתוח בשיכב מפ' 11, נטרק השער בפניו.

סוס טרויאני

ד"ר החטיבה של חרות היתה טבעית. הפלא לא היה בקבלתה, אלא אך באיחור הרב שבה התקבלה.

סוף־סוף יכלו ראשי חרות לעשות מה שרצו לעשות מזמן — לירוק פומבית בפניו של האיש שניצל אותם פעמים כה רבות, ושגמל להם בכל פעם כפי שגמל.

בהחלטה המעליבה שלא להכניס את תמיר לליכוד או לחרות, לא בראש „חטי־בה" ואף לא באופן אישי, התמזגו כמה מגמות:

● הנקמה האלגנטית של מנחם בגין, שלא שכח את מעלליו של האיש שנעץ סכין בגבו.

● הביטחון העצמי של שלושת היור־שים — יצחק שמיר, יורם אריזור ודויד לוי — שלא היו מוכנים להכניס לתנועה אדם שכל מטרתו — כפי שהאמינו — היתה להתחרות בהם ולרשת את בגין, או לפוצץ את התנועה ולהישאר בראש חלק ממנה.

● השיגאה הכללית של ותיקי חרות, שלא ראו בתמיר אלא פלגן מיקצועי.

בסופו של דבר חש לעזרתו רק אריק שרון, שהשמיץ אותו במשך שנים בלשון בוטה. הסיבה: גם אריק מבודד עתה ב־צמרת חרות, והוא רצה להשתמש בתמיר כדי ליצור את המהומה הדרושה לו כדי לחזק את מעמדו מול שמיר־אריזור־לוי.

מעולם לא נדחה אדם בצורה כה מעליבה ופומבית — וגם המאמרים של מלחכי־פינכתו התורניים בעיתונים השונים לא הסתירו זאת.

אמר אחד מראשי חרות: „גם בגי־טרויה לא הכניסו את הסוס הטרויאני ארבע פעמים לשעריהם. אחרי הפעם השלישית זומדים לקח."

לפני תמיר עמדה החלטה קשה. הטרמ־פיסט הניצחי מצא את עצמו בלי טרמפ.

מהן האפשרויות?

● **הליכוד** סגור לפניו.

● **התחייה** אמנם דוגלת בדברים שהוא הטיף להם בין השנים 1967 ו־1973, אך מאז כבר דגל תמיר בהחזרת שטחי־מולדת, לפי מצע ד"ש. הוא פסול בעיני הימין הקיצוני.

● **תי"ם,** מיפלגתו של דיין, מהווה אפשרות תיאורטית. דיין, טרמפיסט־לעת־מצוא, אינו יכול להתנגד לכך שאדם משנה את דיעותיו כל שני וחמישי. אך דיין רוצה ברשימה של נמושות, התלויות בו לחלוטין. אין לו צורך במי שיתקע לו מחר סכין בגב, ובמי שידאג אחרי ה־בחירות רק לקאריירה של עצמו. הוא מכיר את תמיר.

● **שינוי** שונא את תמיר מימי ד"ש.

● **ר"צ** בוודאי אינה מעוניינת במי שעלול להתחרות בשולמית אלוני.

● **המערך** אינו זקוק לתמיר ואינו סובל אותו.

● **הדתיים** אינו יכולים לקבל איש כמוהו, במצבם הנוכחי — למרות שאין לתמיר כל בעייה להפוך בן־לילה לדתי מתון או קיצוני.

כך נותרה, למעשה, רק ברירה אחת: להתייצב בראש רשימה משלו, או לחזור הביתה וישבת כשקט עד שיזדמן טרמפ חדש בפעם הבאה.

אין ספק שתמיר היה רוצה להוכיח לליכוד שהוא יכול להגיע לכנסת בכוחות עצמו. אך הטראומה של 1969 עדיין מכר־סמת בו. כישלון חרוץ נוסף יסיים את הקאריירה שלו לחלוטין — ולא היה לו חשק להסתכן במערכת־בחירות שבה אין לו מה להגיד ואין לו מה למכור.

לעומת זאת היו שני גורמים שדחפו את תמיר להתמודות. האחד: תמיר, המתמכר לפירסום־עצמי כמו נרקומאן לסמים, הש־תכר ממאמרי־השבח שהומטרו עליו עקב סירוב הליכוד לקבלו. גם בעבר לא היה מסוגל תמיר להבחין בין מאמרים בעיתו־נים ובין דעת־הקהל ברחוב, והיה נדמה לו כי מאמרים אלה מעידים על כוח אלק־טורלי.

הגורם השני: הכסף. ערב התפרקות ה־תנועה הדמוקרטית נקבע במועצה, שבה שלטו אנשי תמיר, כי האוצר האגדתי של התנועה יחולק בין קבוצות־חברים שיית־ייצבו בבחירות. כל עשרה חברי־מועצה יכולים להקים קבוצה כזאת, ואז יקבלו את המיליונים. לתמיר, הידוע כחובב־כסף לא פחות ממשה דיין, פשוט חבל על הכסף הזה.

השבוע כינס תמיר „התייעצות" של אחרוני חסידיו, כדי להחליט לכאן או לכאן.

בשש מערכות־הבחירות האחרונות, מאז 1959, נרתע פעמיים מלהתייצב (1959, 1961), הלך פעמיים עם חרות (1965, 1973), הלך פעם באופן עצמאי (1969) ופעם ב־מיסגרת ד"ש (1977). עליו להחליט עתה על פי איזו דוגמה לנהוג הפעם.

משה לוינגר

(המשך מעמוד 14)

בחברון להיפגש עימו. הם המתינו לפגישה במשך 10 ימים. כאשר התקיימה, לבסוף, היתה להם סיבה להיות מרוצים מתוצאותיה. המושל הצבאי הבטיח שהמימשל יפנה את שני הבתים שהופקעו בסמוך לבית הדסה לאחר הריגת שישה מתושבי קריית־ארבע. אך שימחתם לא ארכה זמן רב.

שעתיים לאחר תום הפגישה טילפן המושל הצבאי, סגן־אלוף פרדי זק, אל ראש־העיר חברון, מוסטפה־עבד אלנתשה, והודיע לו כי בכוונת המימשל לפנות את החיילים מהבתים שליד בית הדסה, אך מכך אין להסיק כי הבתים יוחזרו לבעליהם. היתה זו הבהרה מורה ביותר, שכן המימשל אינו צריך לדווח לראש עיריית חברון על תנועות חיילי המימשל הצבאי, אלא אם כן היה בכוונתו להחזיר את הבתים המפונים לבעליהם.

שפל, מכוער ובזוי

אך תעלומה זו ניתנת לפיתרון בקלות רבה. גם הפעם הובהר למושל הצבאי מיהו השליט האמיתי בחברון. כשנודע למתנחלים על הפגישה ותוצאותיה, הם מיהרו להתלונן, שהערבים פוגעים ברכוש המדינה, בונים על אדמתה, ופוגעים בקיר־שוטים יהודיים במערת המכפלה. המושל הבין את הרמז. אם יחזיר את הבתים לבעליהם, צפויות לו צרות במערת המכפלה. הוא העדיף להפר הבטחה שנתן לערבים, ולא להתמרד נגד הרב לוינגר.

התקריות בחברון רודפות זו את זו. חלונות ביתה של מישפחת שרבאתי נופצו. לאחר שראש־העיר חברון התערב, הסכים מה המישטרה לרשום את התלונה. המישטרה הואילה אפילו לחקור, ומצאה שהחלונות נופצו כתוצאה מ„מישחקי ילדים".

„עכשיו יש לנו פורמאיקה בחלונות, במקום זגוגיות. אבל גם זו אינה עומדת בפני האבנים המתעופפות במיסגרת מישחקי הילדים הללו," אומר בלאל שרבאתי. שכנתה של הרבנית לוינגר, הגברת עטאל, מאשפזת מזה כמה חודשים. היא סבלה מהתמוטטות עצבים, לאחר שהרב משה לוינגר התפרץ לביתה.

כדי לסתום את פי העיתונות, התבקש ראש־העיר חברון להגיש מיכתב, ובו פירוט תלונות תושבי עירו נגד יושבי בית־הדסה וחבריהם מקריית־ארבע. ראש־העיר כתב את המיכתב המבוקש, והמימשל הצבאי הודיע כי ועדת־חקירה בודקת את התלונות. היתה זו ועדת־חקירה משונה מאוד, בת איש אחד: סגן־אלוף פרדי זק. כל פעולותיה של ועדת־החקירה התמצו בשיחה שקיים המושל הצבאי עם ראש־העיר. בעיקבות השיחה הודיע המושל הצבאי כי למתלוננים לא היתה, אמנם, כוונה רעה, אך ראש־העיר ראוי לנזיפה על „ניפוח" התלונות. אין להעלות על ה־דעת שהמושל הצבאי ימצא את מפקדו, הרב משה לוינגר, אשם. לכן התלונות „מנופחות".

בינתיים כבר התעוררה התקפת נגד. הח"כ חיים (לגו) קאופמן, איש תירות, הזהיר את ראש־העיר חברון. אם ימשיך להתלונן, צפוי לו גורלו של ראש־העיר הקודם, שהוגלה, פאהד קוואסמה.

ואילו המושל הצבאי, סגן־אלוף פרדי זק, קיבל פרס על השירות הנאמן שהעניק לרב לוינגר. בתחילת השבוע הפסיק [illegible] כמושלה הצבאי של חברון, והועלה [illegible] מעתה יהיה קציו אג"מ של מטה [illegible] בגדה המערבית. מינוי [illegible] ברור לכל המתנחלים [illegible] יעמוד לרשותם [illegible] אחד המוש־

השבוע במשק

חול + זכוכית ודבק = פלדה

יום שני, 20.4 — ועדת־הכספים אישרה את גובה המקדמות למס־הכנסה ל־1981/82 *** איומי השביתה ב„אל־על" גרמו לביטול אלפי הזמנות *** רפאל רקנטי, בנקאי ישראלי, מחזיק מניות ב־139 מיליון דולר בחברה אמריקאית *** היועץ המישפטי, הפרופ' יצחק זמיר: העברת כספים למוסדות הפועלים מחוץ לתחום שיפוטה של רשות מקומית — בלתי חוקית *** במכון למחקר באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע הומצא חומר חדש: 90% חול, 2% סיבי זכוכית ודבק פלסטי. החומר הזה חזק כמו פלדה *** „בנק לאומי" קנה את הבנק למשכנתאות „אוניקו" *** בבורסת ניו־יורק: מדד דאו־ג'ונס הגיע לשיא של 1016 נקודות *** בבורסה: עליות שערים חדות במניות; גם הצמודים עולים.

יום שלישי, 21.4 — שליח הסוכנות בארצות־הברית שפוטר, לא חוזר עד שיזכה בהקלות המכס (אחרי שנתיים) *** מישרד־התחבורה מתנגד לאיחוד „אגד" ו„דן" *** ח"כ משה קצב: „מדוע שהמובטלים לא יעבדו בעבודות ציבוריות?" *** מעביד הנוקט בהשבתת־מגן פטור מתשלומי שכר לעובדים המושבתים — כך קבע בית־הדין לעבודה *** קרן המטבע הבינלאומית: מע"מ האיץ קצב האינפלציה בישראל *** הממשלה מציעה לסגור את מישרדי „אל־על" בארצות־הברית, להעביר את מכירת הכרטיסים לסוכנים (!) *** מלאי הנפט בארץ יגדל עם ירידת מחירי הנפט *** הועלה שכר־הממשלה (21,716 שקל), השרים (19,296 שקל), וסגני השרים (18,096 שקל) *** בבורסה: מימושים במניות, עליות בצמודים.

יום רביעי, 22.4 — הייצוא ב־1980 — 10.1 מיליארד דולר; הגרעון במאזן התשלומים 3,832 מיליוני דולר; תשלומי ריבית לחו"ל — 1.9 מיליארד דולר; חובות חוץ נטו — 13.3 מיליארד דולר *** שונו שערי הריבית בקרנות הייצוא *** „בנק ישראל": בנקים חרגו מתיקרת האשראי כדי לתמוך בשערי המניות שלהם *** רואי־החשבון מתריעים על פגיעות והטרדת נישומים *** עובדי המרכז למיכון מישרדי ממשיכים בעיצומים. התוצאה: פיגורים בגבייה *** בקרוב יוחל בקידוחי נפט לפי „תוכנית פרוינד" *** בבורסה: במניות מעורב, צמודים יציבות.

יום חמישי, 23.4 — ב־1 במאי יופחתו מיסי הקניה על שורה של מוצרים: שעונים, פסנתרים, שוקולד, טלוויזיות, מקררים ומזגנים לבית ולרכב *** „דנות" רכשה השליטה בבית התוכנה „מנוף" *** עובדי „אל־על" תובעים להחליף את אברהם שביט; טוענים: ההסתדרות נגדנו *** משוחררי צבא הקבע יקבלו דמי אבטלה מהביטוח הלאומי *** האוצר החל בהקבלת רשתות המס של מע"מ ומס־הכנסה *** סעודיה לוחצת על הורדת מחיר הנפט ב־15% *** עגבניות מישראל נמכרו בניו־יורק ב־55 שקל הק"ג *** מיתקן ענק לאנרגיה סולארית יוקם בשדה התעופה „עובדה" *** בבורסה: במניות מעורב, בצמודים עליה.

יום שישי, 24.4 — תעריפי החשמל יועלו ב־9% ב־1 במאי *** ברבע הראשון של השנה עלה מדד המניות פחות ממדד המחירים *** מתדלקי המטוסים בנמל־התעופה בלוד שובתים *** הסוכנות המוניטארית הסעודית (סאמא), החולשת על 100 מיליארד דולר, מזרימה מיליארדי דולרים לבורסת טוקיו *** חברות אמריקאיות עתירות טכנולוגיה, מקימות חברות בארץ. אחת הסיבות: המשכורות בארץ מהוות 40% בלבד מהמשכורת המקבילות בארצות־הברית.

יום ראשון, 26.4 — מקדמות המס לעצמאים הוגדלו ב־120% *** בריכת שמש סולארית, על שטח של 250 דונם, נבנית ליד ים־המלח; תפוקת החשמל החזויה: חמישה מגוואט *** ירידה חדה בייצוא היהלומים נרשמה ברבע הראשון של 1981 *** הוועדת האוצר על הפחתת המיסים גרמה לשיתוק המסחר *** המטבע החזק של השבוע הוא שוב היאן היפאני *** האוצר יחייב את הבנקים לקנות אג"ח (23%) כדי לכסות את תוכניות החיסכון; לעוד את שערי אג"ח הנסחרות בבורסה *** בבורסה: ירידות תלולות בכל הענפים; בצמודים יציבות.

הבורסה

האינדיאנים באים!

השבוע בבורסה (20.4—26.4) התנהל לו כרגיל, עד ליום הראשון השבוע, כאשר „האינדיאנים" פרצו ונסוגו. אינדיאנים בז'ארגון של הבורסה הם אלה שפועלים באולם המסחר בלי שיקול כלכלי, מנסים לקנות הכל בבת־אחת ולמכור הכל בבת־אחת. לא חשוב מה, העיקר לחטוף כל היצע, לקנות ולשאול אחר כך. או למכור הכל בלי שים לב לכדאיות המכירה.

השבוע התאפיין גם במכירות מאסיביות של חברת „בטוחה" (של „כלל"). לדעת מומחיה של החברה היו צפויות ירידות, לכן החליטה לחסל את כל תיקי ההשקעות במניות מכל סוג. מתחילת השבוע הורגשו היצעים יוצאי־דופן, אך כולם נקלטו בצורה יפה והשרו תחושת ביטחון וסיפוק בבורסה. מיספר „מוכרים בלבד" היה קטן. עתה שואלים, האם יגרום שוק טוב ל„בטוחה" לקניית המניות שמכרה, אך במחירים גבוהים יותר (המניות שחברה זו מחזיקה בדרך כלל, הן של חברות־בנות של „כלל" — שכולן ירדו).

עונת ההפקות בעיצומה. ההצלחה כמעט מובטחת לכל החברות היוצאות בהנפקות קטנות של 5 ו־10 מיליון שקל. החתמת־יתר של פי מכה עשרות מובטחת אף היא. הנפקות בהיקפים קטנים נסחרות בערכים גבוהים יותר, מייד עם יציאתן לשוק, מבלי להתחשב בערך הפנימי של המניה. ראה „ארלדן" ו„הראל".

מניות הניזונות מסיפורים

יש בבורסה מניות, שעלייתן (בדרך כלל) היא תוצאת־לוואי של שמועה („סיפור"). סיפורים הילכו לאחרונה על „ריס". התוצאה: עלייה. לאחרונה הילכו שמועות ש„אתא" מתכוננת לבנות על הקרקעות שלה מיבני־מגורים. זה אולי מצדיק עלייה בשערי המניות של „אתא". אך מה פתאום עלו כל מניות קבוצת אייזנברג, כולל „אמישר"?! לתופעה זו יש חוקיות משלה. כאשר השמועות פורחות המניות עולות; כאשר העניין נחתם, מסוכם או מתבדה, המניות יורדות.

הצמודים, המדד

השבוע היה, ללא ספק, השבוע של הצמודים; הם עלו יפה. עתה הם בוודאי זקוקים לאתנחתא עד ל־15 במאי, יום פירסום המדד של אפריל. החוזים במדדים טועים, שמדד אפריל ינוע בין 10 ל־12 אחוזים. וכל כך למה? מדד אפריל צריך להכניס תחת כנפיו את המיסוי העירוני, את הלבשת הקיץ היקרה וכמובן, את מדד הבנייה. אך עד לפירסומו עוד חזון למדד.

סיפור

„דנות" יחד עם „גליל" יקימו פארק תעשייתי בנהריה ויגייסו הון בבורסה.

„דנות" רכשה 50.01 אחוז של בית התוכנה „מנוף". לא היה סיפור. המניות עלו.

במט"ח אחד

השקל משמין

כן, השקל שלנו עשה חייל. מאז ראשית השנה הוא התחזק לעומת המטבעות האירופיים. הייסוף (ההיפך מפיחות) הריאלי של השקל הוא 8%. הערך הנקוב של השקל פוחת ב־15% בלבד, שפירושו ייסוף ריאלי של 30% בשנה.

התוצאות: (א) פגיעה בייצוא הישראלי לאירופה (הייצואן מקבל פחות שקלים עבור המט"ח שקיבל). ראה: הפגיעה בייצוא הטכסטילים לגרמניה וייצוא הפרחים להולנד. (ב) המדד מסבסד את המט"ח האירופי — כדאי לקנות.

המטבע החזק של השבועות האחרונים הוא שוב היאן היפאני. אל הסעודים, שהחלו משקיעים מיליארדי דולרים בבורסת טוקיו, מצטרפים לאחרונה משקיעים אירופים, המוכנים להרחיק מזרחה, כדי לברוח מהמטבע הלאומי שלהם. עד מתי, איש אינו יודע. בינתיים עלה שער היאן היפאני והגיע ל־218 יאן לדולר.

המילחמה על האשראי

יאט"א (ראשי־תיבות של האירגון הבינלאומי לתובלה אווירית), האירגון הבינלאומי של חברות־התעופה, היה עד לאחרונה קרטל בינלאומי מעוגן בחוק הבינלאומי (אמנת ורשה). הוא היה כל יכול. הוא קבע מחירים ותנאים, הסדיר רישוי לסוכן, קבע את העמלה ותנאי התשלום. עמלת סוכן־נסיעות היא 9% ממחיר הכרטיס, בכל העולם פרט לארצות־הברית, שבה היא מגיעה גם ל־40%. במה, איפוא, יתחרה הסוכן? בשרות ובתנאי התשלום. ואומנם עד לאחרונה היו 350 סוכני־הנסיעות בארץ נוהגים לשלם את מחיר הכרטיס שגבו על פי [illegible]סדר של „שוטף + 15 לחודש הבא". [illegible]שראל, שהיא בעלת שיא בינלאומי [illegible]ציה, יש סוכן־נסיעות אחד על כל (במערב־אירופה 1 ל־40 אלף, [illegible]הברית 1 ל־18 אלף). התח־[illegible]סוכנים נעשית בעידודן [illegible]יותר אשראי [illegible]חות רוצים הציעו לשלם את מחיר הכרטיס פעמיים בחודש. זעקת הסוכנים הועילה מעט והוצעה להם פשרה: התשלום ייעשה ב־15 בכל חודש, לפי שער הדולר ב־1 בחודש. הסדר מוצע זה לא בוצע. מה הורה עכשיו? הסוכן משלם שני תשלומים [illegible]האחד ב־15 בחודש, על פי השער [illegible]השבועיים שקדמו ליום ה־[illegible]ב־30 בחודש, על פי השער [illegible]ה־15 ל־30 בחודש.

[illegible]ת שהיו רגילים לאש־רות המפעילות טיסות־שכר.

אשראי למוסדות מיפעלים ועסקים המרבים להשתמש בשרותיה. על פי התוכנית ניתן לקבל אשראי שבין 5000 דולר ל־100 אלף דולר לטווח של שלושה חודשים, הניתן לחידוש כל שלושה חודשים. האשראי הוא ללא ריבית וללא עמלה. הוא ניתן באמצעות הסוכנים.

מוצע בזאת לסוכנים להקים אגודות לקבלת אשראי מהחברות. לחברות־התעופה מוצע שלא לכרות את השורש המספק להם לקוחות. לסוכנים אין טענות לחברות המפעילות טיסות־שכר.

מסמר המות

היד שלחצה על ההדק

אחד מתחביביו של רפי הוא אמנות הצילום. הוא לחץ על הדק המצ־ למה פעמים רבות אל מול פניה של אפרת. הוא גם לחץ על הדק האקדח, שהביא למותה.

ר' **פאר פרי** נכנס אל מקום־העבודה של אחיו, אלברט. בידו נשא את תיק היד של אפרת. הוא מילמל: „אני רוצה למות, אני רוצה למות...״ אלברט נבהל. מעולם לא ראה את אחיו בן ה־35 במצב נפשי רע כל־כך.

יומיים לאחר מכן נעצר רפאל על־ידי המישטרה כחשוד באחריות למותה של אפרת גינגולד בת ה־30. היא הומתה ב־ מסמר שנורה מאקדח מסמרים.

רפי הכיר את אפרת בחברת האחים פולק מרחוב לינקולן בתל־אביב. היא עב־ דה כמזכירה במחלקת־החשבונות של ה־ חברה. רפי עבד בה כחשמלאי. אפרת היתה גרושה טרייה, רפי היה נשוי.

השניים התחילו לבלות יחד. הם יצאו לקונצרטים, תערוכות, מופעי־בלט ולהצ־ גות תיאטרון. בעבר הוא לא נהג לצאת למקומות בילוי מסוג זה. אפרת האקד־ מאית לימדה את רפי ליהנות מסוגי הבילוי החדשים, שאותם לא הכיר אהובה.

רפי נולד במרוקו. מישפחתו מונה 14 אחים ואחיות. המישפחה התיישבה עם עלייתה ארצה בעיירת־פיתוח בדרום ה־ ארץ. לאחר שירותו הצבאי הוא נשא לאשה את חברתו רותי, ונולדו להם שני ילדים. השניים התגוררו בכפר־סבא, שם פתח רפי חנות מצליחה למוצרי־חשמל.

ההצלחה נקטעה על־ידי מילחמת יום־ הכיפורים. רפי, שהיה חייל ביחידה קר־ בית, שירת במילואים קרוב לחצי שנה. בעת שירותו הצבאי צבר חובות רבים, והיה עליו לחסל את החנות. הוא התחיל לעבוד כחשמלאי עצמאי, כדי לשלם את חובותיו. הוא לא הצליח כעצמאי, והפך להיות עובד שכיר בחברת האחים פולק.

הקשר שנוצר בין אפרת ובין רפי הלך והתהדק. רפי התחיל להיעדר בלילות מביתו, שם ציפו לו אשתו ושני ילדיו. כשמלאה שנה לפרשת האהבה בינו ובין אפרת, הוא החליט לנטוש את אשתו וה־ ילדים, ולהקים בית חדש עם אהובתו. הזוג פרי התגרש. רפי הסביר לאשתו מה עובר עליו, וביקש ממנה שתקבל את צעדיו בהבנה. השניים נפרדו, ורפי שכר לו דירה ברחוב רמב״ם בגבעתיים.

לרפי היה ברור כי ישא לאשה את אהובתו, אפרת. אולם שנה לאחר שעזב את מישפחתו ושנתיים לאחר תחילת הכ־ רותם, החליטה אפרת כי היא אינה מעונ־ יינת להינשא לו. היא ביקשה לסיים את הקשר ביניהם, והודיעה לו על החלטתה.

למחרת הופיע רפי במקום עבודתם ה־ משותף, ראה את אפרת, והתחנן כי תשוב אליו. לאחר מיספר ימים של הפצרות חוזרות ונשנות היא הסכימה להיפגש איתו לאחר שעות העבודה. חודשיים וחצי נפגשו ונפרדו לסרוגין, כשתמיד אפרת היא המבקשת לנתק את הקשר ביניהם, ורפי משדלה לשוב אליו.

אובד עצות

ל**פני כחודש** הודיעה אפרת לרפי שהחלטתה לסיים את הפרשה ביניהם היא סופית, ושאין לה כל רצון לשוב ולר־ אותו. רפי היה אובד־עצות: כיצד יוכל להשיב לחיקו את האישה שכה אהב? את האישה שעימה רצה לבנות את ביתו ה־ חדש ולפתע היא אינה רוצה בקירבתו.

הוא ניסה כל דרך. הוא קנה לה מתנות, והיא סירבה לקבלן. הוא ניסה לשכנעה במילים, אך היא לא נענתה. כל פגישה בין השניים הסתיימה בכך שאפרת היתה שבה לבית־הוריה שברחוב בלפור בבת־ ים, ואילו רפי היה שב לביתו השכור והריק שבגבעתיים.

הוא נהג ולשבת ולהתבונן בתמונות של אפרת, שאותן צילם במשך השנתיים שבילו יחד. הוא ניסה גם לצייר אותה, כפי שהצטיירה בדימיונו. רפי נהג להתקשר אל אפרת, ולהזמינה לביתו. הוא ניסה לשכנעה לשוב אל הבילויים המשותפים שלהם, אל הסיולים הארוכים שאותם ער־

כו ברחבי־הארץ, אל המופעים הרבים ש־ בהם צפו, אל שיחות־הנפש הארוכות ש־ ניהלו. אולם אפרת סירבה לשוב אל חיקו.

בני מישפחתו של רפי לא הבינו מה קרה בין השניים. גם רפי לא הבין.

באחד הימים בהם ישב בביתו הריק,

כשהוא מיואש לחלוטין מכל הדרכים שבהם נקט על־מנת להשיב את אפרת לחיקו, הוא החליט לפעול בדרך שונה. רפי הת־ קשר לבית הוריה של אפרת, שוחח עימה, ולאחר שהבין כי אין בכוונתה לראותו עוד, הודיע לה כי הוא עומד להתאבד. בידיו היה אקדח, שאותו נשא ברישיון. הוא ירה יריה אחת, שפגעה בתיקרת דיר־ תו, כאשר שפופרת הטלפון לא הושבה אל כנה. אפרת המבוהלת התקשרה לי־

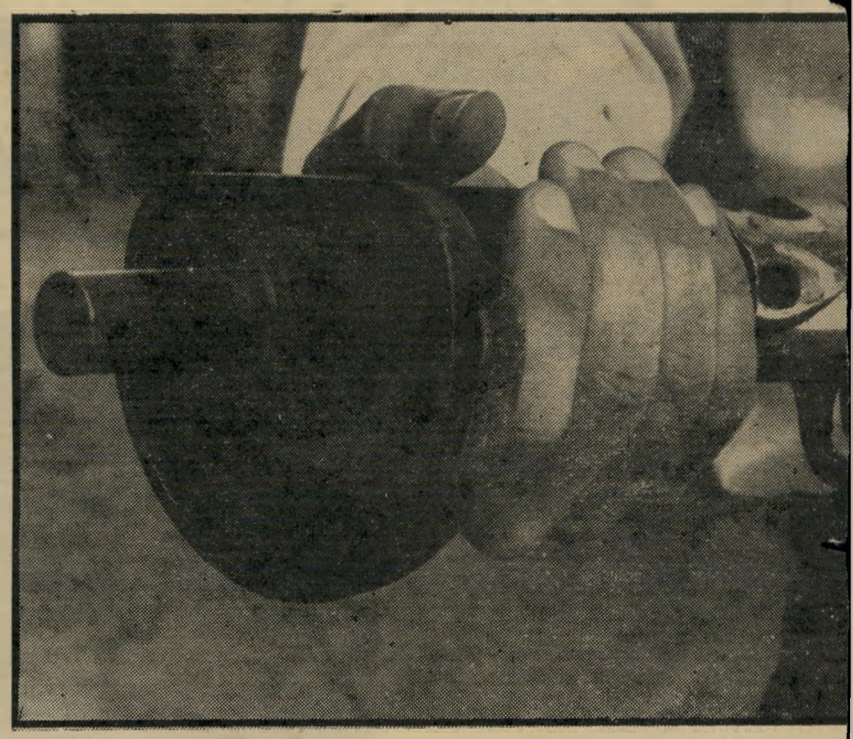
נטשה את אהובה, רפי פרי, אחרי נטש למענה את אשתו ושני ילדיו. בלכונית היה אקדח־מסמרים טעון...

שום אהבה

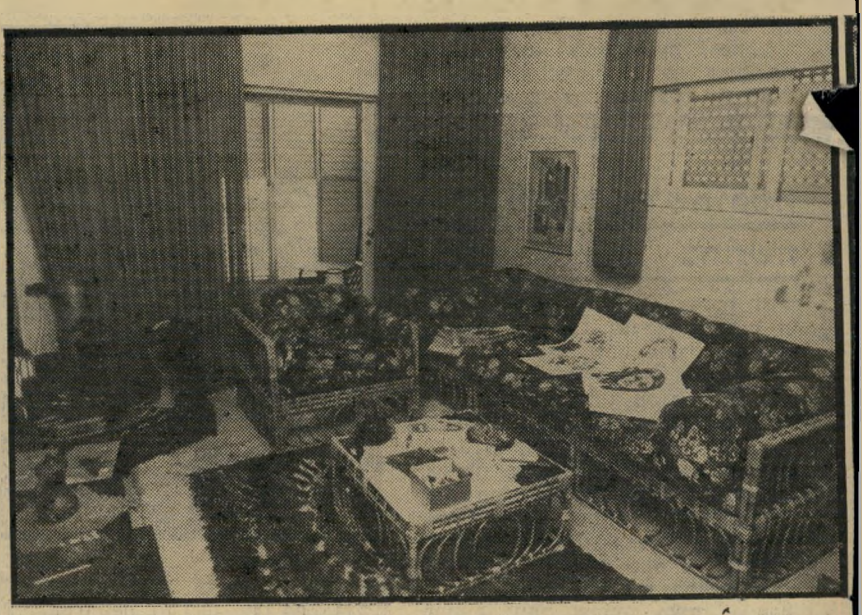
אותו רשם רפי מזיכרונו שנטש על־ידי אהובתו היפה, אפרת.

הקורבן הזוהר

אפרת גינגולד כפי שצולמה בתקופה שבה היו רפי והיא מאושרים. רק לאחר שנתיים הבינה אפרת גינגולד שאין היא רוצה לקשור את חייה עם רפי, והחלטה זו הביאה למותה.

קן האהבה

ברחוב רמב"ם בגבעתיים נותר מיותם. בתצלום: רישומים מונקים פניה של אפרת גינגולד, מתגולגלים בכל חדרי הדירה, ומעידים על אהבתו הגדולה.

קרובות היה מקיא ומתמוטט בעבודה. מעובד אחראי ומסור לעבודתו, הפך רפי עובד חסר־אחריות, שאינו עומד ב־מישמעת, ומאחר לעבודה. מעבידיו, האחים פולק, ניסו לעזור לו, והתעלמו לזמן־מה מחוסר־היעילות שגילה. אך כעבור מיספר שבועות, כאשר ראו שהמצב הולך ומי־דרדר, החליטו לפטרו.

רפי קיבל הודעת פיטורין. היה עליו לעזוב ב־15 באפריל את חברת האחים פולק. ב־14 בחודש הפציר שוב באפרת כי תסכים לפגוש אותו לאחר שעות ה־עבודה. אפרת הסכימה. השניים נפגשו בבית אחותה של אפרת בנווה־מגן. האחות, דליה גינגולד, עובדת כדיילת־אוויר ב־חברת אל־על. היא היתה בחוץ־לארץ בעת שהתקיימה הפגישה.

פגישה זו היתה פגישתם האחרונה של השניים. לאחר שבילו יחד כמה שעות, ביקשה אפרת מרפי שיסיעה לבית הוריה בבת־ים.

בערך בשעה 9 בערב נמצאה אפרת שרועה על הכביש ביפו, קרוב לתחנת המישטרה. היא הובהלה לבית־חולים אי־כילוב. במישטרה סברו כי מדובר בתאונת פגע־וברח. כחצי שעה לאחר מכן הופיע רפי במקום העבודה של אחיו, אלברט, כשהוא מבוהל לחלוטין, ממלמל ללא־הרף שהוא רוצה להתאבד. בידו אחז את תיק היד של אפרת, וסירב להרפות ממנו. רפי לא יכול היה להסביר לאחיו היכן נמצאת אפרת, ומה עבר עליו בשעות האחרונות. האח לא ידע כיצד לנהוג. הוא הוביל את רפי לתחנת המישטרה, והסביר לשו־טר התורן כי אינו יודע כיצד לנהוג ב־אחיו המאיים להתאבד. השוטר התורן עצר את רפי פרי.

למחרת בבוקר הופיע רפי שוב במקום העבודה של אחיו, כשבידו התיק של אפרת. והבעת־פניו עדיין מבוהלת ומבול־בלת. האח פנה שוב למישטרה וביקש לדעת מה עליו לעשות ברפי. בתחנת ה־מישטרה הסבירו לאלברט כי הם אינם יכולים להועיל עוד. בבוקר הם החתימו את רפי על טופס שבו הוא מתחייב שלא ישלח יד בנפשו. הוא שוחרר לאחר שחתם על הטופס.

האח, אלברט, התקשר לבית־הוריה של אפרת, ולמד לדעת שאפרת לא שבה ל־ביתה. החשש התחיל לכרסם בליבו, והוא פנה אל עורך־הדין צבי לידסקי, הפרקליט, שהבחין במצבו הנפשי של רפאל פרי, הסגירו למישטרת מרחב הירקון.

בינתיים, לאחר בדיקה נוספת, התברר למישטרה שמסמר שנורה מאקדח מסמ־רים פגע בעינה של אפרת, חצה את ראשה, וניפץ את שימשת המכונית כלומר: אין זו תאונת פגע וברח, אלא מדובר כאן במיקרה רצח או הריגה.

בתחנת־המישטרה מסר רפי את גיר־סתו. לדבריו, הוא איים בעת הנסיעה ל־ביתה כי ישים קץ לחייו. הוא כיוון את אקדח המסמרים אל עצמו. אפרת ניסתה למנוע את ההתאבדות והתחילה להאבק בו. האקדח היה טעון בחומר נפץ ובמסמר. דיסקית הביטחון, המוצמדת לקנה והמו־נעת אפשרות יריה כאשר האקדח אינו מוצמד לקיר, לא היתה במקומה. לדברי רפי, תוך כדי המאבק הוא לחץ על דוושת הבלמים, והירייה נורתה. לדבריו, פתחה אפרת את הדלת במטרה לרדת, ובשעה שהירייה נורתה היא נפלה מן המכונית. הדבר קרה ברציף העליה השניה ביפו, ו־אפרת נמצאה שרועה בתוך שלולית דם.

נציג המישטרה, רס"ר יוסף רותם, טען בבית־המישפט כי המישטרה חושדת שמדובר ברצח בכוונה־תחילה. מעצרו של רפי פרי הוארך ביום שישי האחרון ב־15 יום. עורך־הדין צבי לידסקי דרש שרפי יבדק על־ידי פסיכיאטר מטעם ההגנה. למרות התנגדותו של נציג המישטרה, החי־ליט השופט יצחק רביבי שרפי יבדק על־ידי פסיכיאטר לאחר עשרה ימי מעצר נוספים.

נורית מאנה

סיפרו של רפיק חלבי - „הגדה המערבית: למוו

וכבוד האחות" - הביא לדרישה לפיטוריו. והוא אמו

אם אפוטר, אהיה חיה פצועה, ואז אני

אכאיב הרבה יותר ממה שאני מכאיב כעת!"

לחיות בין שני עולמות

אישׁ־בוהימה בירושלים

רפיק מבלה חמישה ימים בירושלים, שם הוא מקובל ביותר בחוגי הבו־הימה (בתמונה: עם במאי התיאטרון עודד קוטלר ועם המפיק יעקב אגמון). כשהוא נשאל אם היה מרשה לאשתו להיות בבוהימה, הוא משיב: „לא, אני מכיר את הבחורות משם."

כ**ידוע** בכפר הדרוזי דלית־אל־כרמל יודע היכן גר התושב המפורסם ביותר של הכפר, כתב הטלוויזיה רפיק חלבי. יומיים בשבוע מתגורר הכתב לענייני ה־שטחים המוחזקים, בדירתו הענקית, שב־קומה השניה בבית הוריו. את היומיים ה־אלה הוא מבלה עם אשתו היפה איבתיסאם ועם ארבעת ילדיו — בשמה, יסמין, יוסוף ועסאמה, התינוק שנולד לפני כחודש ימים. את חמשת הימים הנותרים של השבוע הוא מבלה בדירת הרווקים הירושלמית, שבה הוא מתחלק עם כתב אחר של ה־טלוויזיה, הכתב לענייני כלכלה אבי אנג'ל.

בירושלים הוא מנהל חיי־חברה ערים. הוא מקובל ואהוד בחוגי הבוהימה, נחשב כאורח קבוע בכל המסיבות. הוא מבלה חלק ניכר מזמנו הפנוי במעוזי הבוהימה, בקפה טעמון ובית האמנים.

בדלית־אל־כרמל הוא חי בסיגנון שונה לגמרי. שם הופך הכתב ואיש־הבוהימה ל־איש־מישפחה למופת, המבלה את כל זמנו בחיק מישפחתו.

בקומה הראשונה של הבית בן שתי הקומות מתגוררים הוריו הקשישים. כ־מינהג הדרוזים הם ישנים וישבים על מיזרונים. אביו יושב ישיבה מיזרחית במשך שעות ארוכות בפתח ביתו. בחצר חונה הסובארו החדישה של רפיק. בדירתם של רפיק ואיבתיסאם, לצד הספות המיז־רחיות, כלי־הנחושת והשולחנות הנמוכים, יש ספרייה ענקית על עמודים, ועל הקי־רות ציורים של אורי ליפשיץ ויגאל תו־מרקין. רפיק יושב במקום „שלו" על ה־ספה, ליד הטלפון. אשתו מגישה קפה תורכי ומיצים. הילדים משחקים בחצר. לכל מי שמטלפן ושואל לשלומו, משיב רפיק: „עלה כיפאק, אני בגן־עדן."

„לך תוכיח שאין לך אחות!"

כ**תב אחת** מסוכנות־ידיעות הזרות פולש לגן־עדן. הכתב מכין כתבה על רפיק חלבי. הכתבה תישלח ל־50 ע־תונים בכל רחבי העולם. נושא הכתבה: הדרישה לפטר את חלבי מהטלוויזיה, ב־עיקבות פירסום ספרו סיפור הגדה המער־בית, שיצא לאור בגרמניה.

את סיפרו זה כתב רפיק בעיקבות מאמר שנכתב עליו בניו־יורק טיימס. בעל בית־ההוצאה הגרמני אתניאום, שקרא את ה־מאמר, התקשר לחלבי וביקש ממנו לכ־תוב ספר על הגדה המערבית מנקודת מבטו האישית. רפיק קיבל מיקדמה בסך מיליון לירות, וחתם על חוזה שלפיו יקבל 10 אחוזים מהמכירה ו־60 אחוזים משאר זכויות הספר.

שבועיים לאחר מכן הוזמן להרצאה ב־גיבעת־חיים. בתום ההרצאה כתב את ה־פרק הראשון. סיפר חלבי: „בקיבוץ גיב־עת־חיים אמרו לי, ‚אתה אמנם ישראלי, אבל אתה לא יהודי. לכן אתה לא יכול להבין את הבעייה של השטחים.' אמרו לי: ‚עד שלא תהיה יהודי, לא תבין מה זה קיבוץ־גלויות. עד שלא תבין מה זה קיבוץ־גלויות, לא תבין כמה הארץ הזאת חשובה לנו.' חזרתי הביתה ואמרתי לאשתי שאני משתגע. אנשים דיברו אלי ודיברו על מישהו אחר. הם פשוט לא מכירים אותי. לך תוכית שאין לך אחות!"

גם הוצאת־הספרים הגרמנית גרמה ל־רפיק „להשתגע": „הגרמנים דפקו אותי. כשיצא הספר לאור הם לקחו חלק מ־מישפט שאבא שלי אמר לי, וצירפו אותו לכותרת הספר, כאילו כל הסיפור של הגדה הוא ‚למען האדמה וכבוד־האחות'. אצל הדרוזים יש פסוק האומר ‚אל־ארד ואל־ערד'. כשבגרתי ועמדתי על דעתי, אבא שלי אמר לי ‚אני מוריש לך את מורשת אבותי: לעולם אל תמכור שני דברים ותמות למענם — האדמה ו־כבוד־האחות' *.

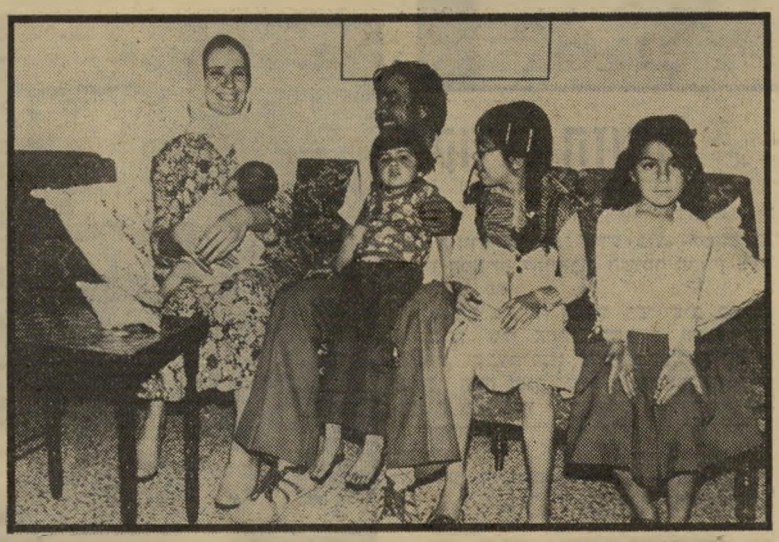
„אני מספר את זה בספר כדי להראות את ההבדלים שבין הדור שלי לדור של אבא שלי. אני אומר שאם הבת שלי תרצה להתארס למישהו שאני לא מועיד לה, מה אני, ארצח אותה? אני בעקרון מוכן למ־כור אדמה, אם זה משתלם מבחינה כל־כלית. אבא שלי — תגדעו לו את שתי הידיים, והוא לא ימכור את אדמתו.

„מה עשו הגרמנים? לקחו פסוק, הו־ציאו אותו מהקשרו ועשו עליו הון. רציתי לתבוע אותם לדין. לבסוף החלטתי שב־מהדורה השניה של הספר אדרוש להוציא את הפסוק משם הספר."

המחלקה שהובסה בהתשה

ב**חודשים האחרונים** בולטת העוב־דה כי הכתב לענייני השטחים ה־מוחזקים, רפיק חלבי, נוטרל מעבודתו וכימעט ואינו יוצא לכתבות בשטחים. כש־הוא נשאל מדוע, הוא משיב: „יש היום בטלוויזיה פחות חברים, המוכנים להיל־חם על מיקצועיות במחלקת־החדשות. נמ־אס לי עד הסוף, וזה מעצבן אותי עד שאני הולך להשתגע. לפתוח כל בוקר את העיתון ולמצוא את שמי בכותרות! אין לי כוח, וזה הפסיק להחניף לי. זה גם לא בונה אותי יותר. זה סתם מעצבן.

„אני חושב שהיום יש במדינה פחות פתיחות ויותר אטימות מאשר אי־פעם,

אישׁ־מישׁפחה בכפר

יומיים בשבוע מבלה רפיק עם אשתו איבתיסאם וארבעת ילדיהם בדלית אל־כרמל. „אני חוזר הביתה כמו מאהב צרפתי," הוא אומר ומוסיף, שאשתו היא בת כפר מסורתית, שאינה רוצה להיות יוצאת־דופן בכפר. איבתיסאם אינה אוהבת את הפירסום של בעלה, אך ככל אשה דרוזית היא משמשת לו מישענת.

* אל־ערד פירושו כבוד המישפחה, ו־בעיקר כבוד הנשים במישפחה.

...אב. זה ביכלל
...רוצים מישטר
...להם את חברון ואת
...מעצבן אותם. הם רוצים
...ות הם רוצים רחוק, מחוץ
...הם.

...כשאני הולך ברחוב, אנשים צועקים לי שאני הורס להם את המדינה. איזה כוח יש לי? יש לי כבר ארבעה ילדים. מה אני צריך את זה? כמה זמן אני יכול להחזיק מעמד בתור סמל?

„איפה מחלקת־החדשות של שנה שעברה, כשיעל חן היתה במלוא כוחה, אורי גולדשטיין צעק, ישראל סגל וחיים יבין היה איכפת להם? איפה המאבקים עם ההנהלה, כשארנון צוקרמן נותן גיבוי מלא, כשעמירם ניר מתווכח ואלימלך רם נלחם על כל מילה? איפה ישיבות־מערכת, שלכולם היה איכפת וצעקו חמס? היום זה לא קיים יותר!"

חלבי טוען שמחלקת־החדשות הובסה במילחמת־התשה, שהתישה את כוחה. „היום", הוא אומר, „כשיורים עלינו, אנחנו מורידים את הראש. לא הצלחנו להחזיק מעמד, ולהנהלה יש כל הכלים שאין לנו."

כשהוא נשאל מתי חלה התפנית הרציניות הזאת לטובת ההנהלה, הוא משיב: „ברגע שהם ראו שהם יכולים להוריד את יעל חן מיומן השבוע, ואף אחד לא פוצה פה. ברגע שהבינו כי אפשר לסרס את כימעט חצות ואיש לא מעז להגיד מילה. וברגע שהם נתנו הוראה שלא לראיין אישים מהשטחים המוחזקים, ואנחנו עברנו על זה בשקט."

רפיק חלבי אינו מעז לקרוא לילד בשמו, כשם שאינו מעז לקרוא להרבה ילדים בשמם. הוא מעדיף להישאר על הגבול הדק שלא לא לכאן ולא לכאן. אך מדבריו ברור כי השינוי לרעה חל לפני כמחצית השנה, ברגע שטוביה סער התחיל לנהל את מחלקת־החדשות במקומו של חיים יבין.

למעשה הוא מנסה להגן על סער ואומר: „טוביה חושב שהוא עדיין יכול לשנות משהו בשיטת החשיבה הלאומנית הפנאטית של ההנהלה. אבל אין לו סיכוי. ני יודע שסיקור השטחים המוחזקים היה פגום, והיה חסר, ואני מאשים בזה את כל חברי במחלקת־החדשות, ובעיקר את עצמי. פשוט לא נלחמנו. גברו עלינו.

„אני יודע שלא ירחק היום שבו נעמוד למישפט ציבורי ונצטרך להגיד לכולם למה לא הבאנו את האמת במערומיה. למה לא גילינו לעם הזה מה הולך בגדה.

„אני יכול להשתגע. חברים שלי, יהודה ליטני מהארץ ודני רובינשטיין מדבר מסקרים את המצב בשטחים בכלל, ובחברון בפרט, כל הזמן. אני עושה אפס קצהו של מה שהם עושים, ותראי מה קורה. עושים לי עליהום, ‚עוכר ישראל' קוראים לי.

„פעם הייתי מתווכח הרבה בישיבת־הבוקר. היום אין לי כוח. חבל על האנרגיה. יש לי חבר בן 35 שמת מהתקף־לב, ויש לי חבר ששמו לו מיטען במכונית, והלכו לו הרגליים. אני רוצה לחיות."

‚הראש הערבי" של הדרוזי

רפיק חלבי מודה שלא תמיד אהד את המדינה. כילד שגדל בכפר דרוזי טיפח כבר מילדותו רגשות נגד הישראלים, שגזלו חלק מאדמותיה של דליה־אל־כרמל. אחרי מילחמת ששת־הימים, כשעם־ישראל היה נתון עדיין בשיכרון הניצחון, היה רפיק חלבי צעיר דרוזי מבולבל: „שנאתי את המדינה הזאת. הראש הערבי שלי לא יכול היה לקבל את השחצנות של העם הזה. פחדתי מהכוח העצום של הישראלים. פחדתי מהעוצמה הטמונה בהם. במילחמת יום־הכיפורים הייתי בעצמי חייל עדיין, עם רגשות מעורבים, וכשהשתחררתי הלכתי לטלוויזיה ומחלקת־החדשות החזירה לי את האהבה למדינה.

„אני נשבע לך, במחלקת־החדשות קיבלתי מאנשים חום שלא קיבלתי בשום מקום אחר בעולם. כשהאוזן הלא־רגישה שלי לא קלטה את הנימה המאיימת של אריק שרון, כאשר כינה אותי בכל מיני כינויים בכנסת בעיקבות הכתבה על חלקות־האדמה המעובדות שהופקעו, קלט את הנימה חיים יבין, שלקח אותי אליו הביתה וישנתי אצלו שבוע ימים. כשיעל חן הזמינה אותי אליה הביתה, וכל יתר חברים במחלקה דאגו לי כמו לאח, ידעתי עם מי אני חי.

„אני יודע שזה לא דוגמה לכל עם שפוי ביותר במדינת־ישראל, מבט לחד־שות, אינו מה שהיה פעם. „אנשים עייפים, לא יכולים לעבוד, מוצאים עצמם במישפטי־שדה ביגלל איזה מין פאפו שכזה, ה־מחפש טרמפ על כל דבר שקורה. מה היה עושה פאפו אם לא הייתי קיים? הוא הרי מקבל כותרות רק בגללי. ומה הוא, אינו מרגיש כערבי. כששאלו אותו פעם מדוע אינו מתגייר השיב: „אני פוחד שיחשבו שאני עיראקי, ואז אהיה עוד יותר דפוק."

על פיצול האישיות שלו ורגשותיו ה־חצויים אפשר ללמוד מהסיפור הבא: „פעם שאלו אותי איך אני מרגיש בשכם. אמרתי שלא נוח, לא מפני שאני דרוזי והם מוסלמים, אלא מפני שאני ישראלי. בסך הכל? שופר של קבוצת־שוליים. אני מציע לו, בצורה עדינה ביותר, ללכת ללמוד מה זה דמוקרטיה. דמוקרטיה זה לא אנרכיה ולא פאשיזם.

„תאמיני לי, אנחנו יודעים שהמחלקה לא טובה ושזה לא זה. אנשים רוצים לעבוד. אבל אי־אפשר לעבוד באווירה כזו. ההנהלה השתלטה עלינו לגמרי, ואין לנו ברירה אלא למלא את רצונה. במשך

חשבתי שאוכל לחיות בין שני העולמות אך זה בלתי־אפשרי. אני בורח מדלית ירושלים המחירנית ומירושלים לדלית המסורתית. איני מוצא את מקומי לא פה ולא שם

חלבי לא אומר זאת במפורש, אך מתוך דבריו מובן כי הבעייה העיקרית של מחלקת־החדשות היא חוסר־הגיבוי לאנשיה. כשהוא נשאל אם הוא נמצא בעימות עם טוביה סער, מנהל המחלקה, הוא משיב: „אין לי איתו עימות. כל דבר שאני מעביר אליו הוא מעביר לליפד, ו־ליפד מחזיר. הנהלת רשות־השידור הפקיעה ממנהל מחלקת־החדשות את הזכות להחליט בנושא השטחים."

וכשמקשים ושואלים מדוע אין סער מתעקש על סיקור המתרחש בשטחים המוחזקים, הוא משיב: „הוא לא יכול להתעקש, כי הוא יילך הביתה. אל תשכחי שהוא מקבל הוראות."

גם חיים יבין קיבל הוראות. „ביגלל זה חיים יבין הגיע לאן שהגיע," אומר חלבי, המגן על סער, אך המתקיף לעומת זאת, את ליפד, שאישר לו את כתיבת סיפורו והמתנגד לפיטוריו. „ליפד אומר שהוא רוצה להגן עלינו מהתקפות פוליטיקאים. איפה הוא היה כשאיימו לרצוח אותי? איפה היה כשהלכתי עם שומר־ראש צמוד? אנחנו לא פוחדים מפוליטיקאים. ליפד יודע שבמליאה יושבים אנשים שיעשו את העבודה השחורה בשבילו — ירון, פאפו, אהובה מרון — אז הוא משחק את העיתונאי, את הבסדר. אמרתי לו את זה בפנים, אבל אלה היו מילים לבטלה. הסיפור הוא לא לליפד. הסיפור הוא שיש בחירות, ואנשים רוצים מסך נקי."

רפיק חלבי אינו אוהב לדבר על חייו

„זה נגמר!"

אומר הכתב לענייני שטחים ומספר כי מנכ"ל רשות־השידור, יוסף ליפד, פסל לו בתקופה האחרונה כל כתבה (לבד מהכתבה האחרונה על חברון) בנושא השטחים. „מחלקת החדשות," אומר רפיק, „אינה מה שהיתה פעם — ההנהלה ניצחה אותה במילחמת התשה והחברה הפסיקו להילחם ולעמוד על שלהם."

אני וכר שסיקרתי את אחת ההפגנות ב־כפר־שכם, והלב הישראלי שלי קפץ. ישראלי סופר־שמאלי היה מרגיש אותו דבר. ה־שיגאה שלהם לכל מה שקשור בישראל היתה מזעזעת. כשחזר בסאם שכעה, הר־גשתי אותו דבר. הלב שלי קפץ. קשה לי מאוד. מצד אחד אני מאוד רגיש לבעייה הפלסטינית. מצד שני אני רוצה שמדינת־ישראל תמשיך להתקיים, ואני פוחד."

„אני לא מוכן לדווח חצי־אמת"

רפיק חלבי טוען כי במשך החודשים האחרונים שבהם גוטרל מעבודתו הרי־וויח את לחמו ביושר. אמנם לא נתנו לו לצאת לכתבות, וכל הצעה שהעלה נפ־סלה על־ידי המנכ"ל יוסף ליפד. יחד עם זאת הוא טוען שכל המחלקה פשטה את הרגל, ומה שהיה בעיני רבים הדבר ה־התקופה שלא דיווחתי על השטחים עשיתי סרט תיעודי על כפר לא־נגוע, הכי ב־מערות כפר־חברון. השתדלתי להראות בסרט איך ייראה כפר שלא נגעו באדמו־תיו, שלא פגעו בו.

„סרט תמים, לא שכם, לא חברון — ועשו לי אלף בעיות עד שקיבלתי אישור.

„חוץ מזה הייתי עורך־מישנה כל הזמן. הרווחתי את לחמי בכבוד. אנשי אמרו: מה זה, בעטו בו למעלה? הם לא יודעים שבמחלקה אף אחד לא ריצה להיות עורך. כולם רוצים לצאת לשטח.

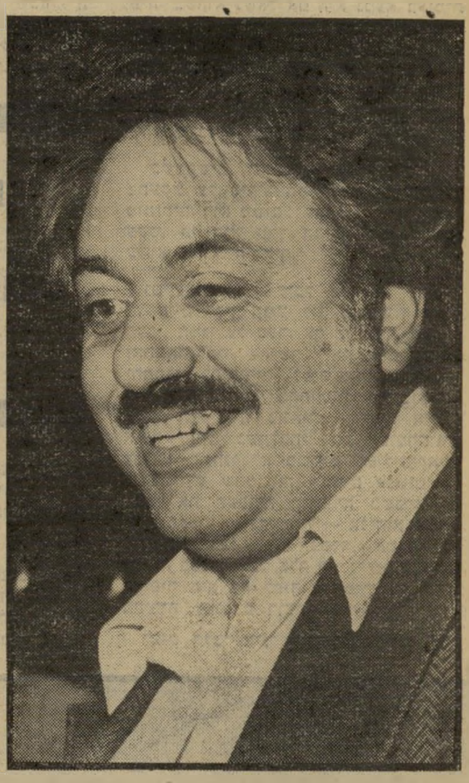
„כל כתבה שהצעתי — פסלו. הצעתי להכין כתבה על המנהיגות החדשה בהר־חברון, על כפר ערבי בעוצר, על המיפלגה הקומוניסטית בגדה המערבית. הכל נפסל. הציעו לי כל מיני כתבות פשרה. לא הסכמתי. אני צריך לדווח אמת. לא נותנים לי לדווח אמת — אני לא מוכן לדווח חצי־אמת."

„אשתי לא פולניה"

משבר־הזהות מלווה אותו משחר נעוריו. „זה התחיל כשלמדתי בתיכון בחיפה, וגרתי בדלית, וזה נמשך כשהייתי בצה"ל, ביחידה הדרוזית. תמיד נפש חצוייה. הסיכוי היחידי שלי להיות גם דרוזי וגם ישראלי הוא לדעת לשמור על עצמי, ותאמיני לי — זה קשה לי גם בדלית־אל־כרמל וגם בירושלים.

„קשה לי בדלית, מכיוון שזה מעט מאוד,

(המשך בעמוד 46)

אליעזר רונן:

„מה שיהיה אחרי שנת אלפיים...“

לפני ארבע שנים הוא היה חבר־כנסת דינאמי, דמו־תו הקפיטליסטית, עם סיגר נצחי, חליפה ועניבה, לא התיישבה בדיוק עם דמותה הסוציאליסטית של מפ״ם. אבל גם חבר־הכנסת תופיק טובי לא נראה בדיוק כמו קומוניסט. אז ויתרנו לו. אחרי ארבע שנים של היעד־רות מהבמה הפוליטית, חוזר אליעזר רונן לחדשות, יחד עם חברת־הכנסת חייקה גרוסמן. שניהם מועמדים של מיפלגתם, מפ״ם, לכהונות שרים אם וכאשר יעלה המערך לשילטון.

● אליעזר רונן, איפה היית ארבע שנים?

ניהלתי את חברת קרחא, שהיא חברה לפיתוח ירו־שלים ומיתאר ממילא. לא הייתי אמנם על הבמה הפו־ליטית באופן ייצוגי, אבל בפנים הייתי חבר בכל המוס־דות של מפ״ם. ומה שיותר חשוב הוא, מפני שלא הייתי עסוק בפעילות פרלמנטרית, סיימתי לפני כחודשיים את הפקולטה למישפטים והוסמכתי כעורך־דין.

● אם תנצחו בבחירות, באיזה תיק אתה מעוניין?

לא מעוניין לדבר על זה. עדיין מוקדם לתפור חליפות.

● איזה שר אתה רוצה להיות?

שר טוב. מפ״ם דורשת שני מישרדים מתוך חמי־שה, ואני אמנה אותם: חקלאות, שיכון, פנים, עבודה־ורווחה וחינוך. לחינוך, עבודה־ורווחה וחקלאות אני לא מתאים. נותרו, אם כן, שניים — פנים ושיכון.

● אתה לא תהיה שר־הפנים. בורג יהיה שר־הפנים.

טוב, אני מדבר על מה שיהיה אחרי שנת אלפיים.

מיכה חריש:

„טילפנתי למען יוסי שריד!“

חבר־הכנסת מיכה חריש, המועמד לתפקיד שר־האנרגיה בממשלת המערך, אם וכאשר תקום, עבר את מיבחן שישים האחוזים במיפלגת העבודה במקום האח־רון, על הגבול הדק של שישים ואחד אחוזים. שאל־תי אותו —

● האם לאור תוצאות ההצבעה אתה עדיין רואה עצמך כמועמד לתפקיד שר־האנרגיה בממשלת פרס, אם תקום?

קודם כל, את המועמדים לתפקידי שרים קובע יושב־ראש מיפלגת העבודה, לא החברים. אני רואה עצמי כשיר למלא את תפקיד שר־האנרגיה, ולו רק בגלל התמחותי בת עשר השנים בנושא זה. ואם את שואלת אותי, אני חושב שזו הסיבה שיושב־ראש המיפלגה בחר בי, אם בחר, כמועמד.

● מדוע, לדעתך, חלה ירידה בפופולאריות שלך בתוך המיפלגה?

מפני שזו הפעם הראשונה שבה אני עומד לבחירה, אני לא יודע אם חלה ירידה או עלייה בפופולאריות שלי. אני מעורב במחלוקות, אני מביע דיעות ועומד בראש החוג לשילוב, כך שבאופן טבעי יש אנשים שהם בעדי ויש שהם נגדי. כל מה שאני יכול להגיד הוא, שאני מודה לאלה שהיו בעדי ומכבד את אלה שהיו נגדי. כמו שאני מכיר את המיבנה הנפשי שלי, הייתי מקבל בשקט את התוצאות גם אם לא הייתי נבחר.

● הופתעת מהתוצאות?

כן. חשבתי שיש לי שבעים אחוזים. פיספסתי בתשעה אחוז. מכיוון ששם המישחק הוא שישים אחוזים, אני שמח שעברתי אותו.

● האם ישבת על הטלפונים, כמו יתר המועמדים, להוציא את אבא אבן ויצחק רבין?

אולי זה חלק מהעניין. האמת היא שלא טילפנתי למעני. קשה לי, באופן אישי, לטלפן למען עצמי. טיל־פנתי למען יוסי שריד. חשבתי שיש לו בעייה.

● מה, אם כך, עשית בימים שלפני ההצבעה?

ראיתי עם אשתי שלושה סרטים חדשים.

גדי אלגאזי:

„לשרת בשטחים או ללכת הביתה!“

גדי אלגזי, סרבן השרות בשטחים, שוחרר מצה״ל לפי החלטת הרמטכ״ל. שיחרור מינהלי, מבלי שצה״ל טרח לתת הסברים על סיבת השיחרור. מי שחשב שגדי יקפוץ על המציאה, טעה. הצעיר בעל הפרופיל הגבוה, שרצה לשרת ביחידת שיריון בתחום הקו הירוק, היה עסוק יומיים אחרי השיחרור בחיפוש עבודה. שאלתי אותו —

● האם אתה מרוצה, האם אתה מעדיף לא לשרת בצה״ל ובלבד שלא לשרת בשטחים הכבושים?

לא, אני לא מרוצה כלל וכלל. רציתי לשרת בצה״ל ביחידה קרבית ולהיות חייל טוב לפי מצפוני.

● מדוע, לדעתך, שוחררת מצה״ל?

זה היה האמצעי האחרון שהצבא נאחז בו. הם נקטו בשיטת האיומים. אחרי השיחרור מהכלא, לפני כחודש, בילית בראיונות עם קצינים בכירים. כהשתחררתי מהכלא קיוויתי שישבצו אותי מחדש בחיל אחר ושאת־חיל את השרות שלי כאילו מהתחלה. הצבא החזיר אותי לשיריון ושם אמרו שישלחו אותי לגדה. אמרתי שאחרי המחיר הכבד ששילמתי, זה מגוחך שהצבא מאמין שאעשה עכשיו מה שלא עשיתי קודם. לו רציתי למכור את מצפוני, הייתי מוכר קודם, בלי לשלם מחיר כל־כך כבד. האלוף־מישנה שדיבר איתי טען, שאם לא אשלח לשטחים זה ייראה כאילו צה״ל נכנע לי. אמרתי לו שזהו גימוק יוקרתי־פוליטי.

שבוע אחרי אותו ראיון רואיינתי על־ידי השליש הראשי של צה״ל, אל״מ ברזילי, והוא הודיע לי באופן קטגורי שאין לצבא כל אפשרות אלא שאשרת בשטחים. הצעתי שאשרת כחובש־קרבי בכל יחידת צה״ל, ממתולה ועד אילת. אחרי שאמרתי את זה הוא אמר לי: יש לך שתי אפשרויות — או שרות בשטחים או שיחרור מצה״ל. אמרתי לו: שניהם גרועים בעיני ואני מציע ברירה שלישית — שרות בתחומי הקו הירוק.

אחרי שבוע נקראתי לקצין כוח־אדם במיפקדת גייסות שיריון, שהיה האחראי הישיר שלי, והוא אמר לי שאשובץ בתחומי הקו הירוק. זה היה ביום השישי. בי־נתיים, ביום הראשון, רפול נתן ראיון לגלי צה״ל ואמר שהוא משחרר אותי מצה״ל. כשהתייצבתי במיפקדה הו־דיעו לי שאני לא מוצב, אלא צריך ללכת הביתה לתמיד. הקצין אמר לי שהוא מצטער, הן כאדם והן כחייל.

● ואתה מצטער?

מאוד קשה לי להאמין שצה״ל מסוגל לבצע החלטה כל כך טיפשית. זו היתה החלטה של רפול. אני יודע שבקרב הקצונה הבכירה היו כאלה שהתנגדו לשיחרורי מהצבא.

● מה תעשה כעת?

אחפש עבודה ואחזור ללימודים.

מה הם אומרים ... מה הם אומרים ... מה הם אומרים ... מה הם אומ

הלית ישורון:

„לעשות מה שאני אוהבת!"

פעם היא היתה אחת הנשים המצולמות והמפורסמות ביותר בארץ. הלית ישורון, שהיתה מפורסמת כחלית קתמור, דוגמנית־צמרת ושחקנית קולנוע („מיקרה אשה" ו„התרנגול"), היתה מציפה אל עם ישראל מעל גבי כל מודעות־פירסומת שנייה בעיתונים. היא היתה חביבתו של צלם־האופנה הנודע פיטר הרצוג, שירד לניו־יורק, ונחשבה אחת הנשים היפות ביותר בארץ. בפסטיבל בקאן, לשם נשלח הסרט „מיקרה אשה", גנבה את ההצגה מכוכבות קולנוע ידועות. היא עשתה זאת באמצעות יופיה הרב והתלבושות הנועזות והמיוחדות שלה. בימים אלה יצא לאור כתב־עת ספרותי חדש בשם „חדרים". הלית ישורון היא העורכת והמוציאה לאור שלו.

● **לאן נעלמת בעשר השנים האחרונות?**

התחתנתי עם בעל הגלריה שייע יריב, וילדתי שני ילדים — בני תשע ושש.

● **שיחקת את תפקיד עקרת־הבית?**

לאו דווקא. בשש השנים האחרונות אני עסוקה בתיר־גום טריולוגיה של בקט. שני הספרים הראשונים, מולו מות מאלון, יצאו לאור, ועל השלישי, לא זהו, אני עובדת כעת.

● **ואיזה מן כתב־עת הוא „חדרים"?**

כתב־עת לשירה. שייצא לאור כל חצי שנה. בחר־ברת הראשונה משתתפים אבי, אבות ישורון, נתן זך, זלדה, דויד אבידן, יוכבד בת־מרים ואחרים. אני עצמי תרגמתי טקסט של בקט ושירים ומיכתבים של אר־תור רמבו.

● **מה את מצפה מכתב־עת שכזה?**

הוא נסוב כולו סביב שירה, ואין לי כל אשליות בקשר למכירה שלו. אחרי הכל זה לא ספר־בישול.

● **אם כך, זהו צעצוע שאת, כאשתו של איש עשיר, יכולה לשחק בו?**

זה הרבה יותר מצעצוע, אבל זה נכון שיש לי את הלוקסוס לעשות מה שאני רוצה ומה שאני אוהבת.

● **איך קיבלו את כתב־העת החדש כתבי־העת הוותיקים, „פרוזה" ו„סימן קריאה"?**

לצערי ולשימחתי אני לא מעורבת בשום קליקה. כך שאפילו היתה לאחת הקליקות התנגדות, זה לא היה מגיע אלי. מהכיוון של סימן קריאה לא שמעתי מטוב ועד רע. יוסי קריים, עורך פרוזה, עזר לי למעשה למצוא מפיץ לחוברת.

● **את מתגעגעת לעזוב הזוהר שאיתו נטשת?**

העולם הזה לא עניין אותי אף פעם. עד כדי כך אני רוצה לשכוח אותו, עד שחזרתי אל שם נעורי — ישרון — ואת השם שהייתי מפורסמת בו כשהייתי דוגמנית — קתמור — אני רוצה בכלל לשכוח.

יוסף מונדי:

„בכבוד לא משלמים במכולת!"

צרה ושימחה למחזאי יוסף מונדי. קודם שימחה: בימים אלה יצא לאור קובץ סיפורים פרי עטו הנקרא „השיבה לשום מקום". צרה, שלא נדע, היא תביעה משפטית, שהוגשה נגדו והוא מבלה את זמנו בחקירות במישטרה.

● **למה הוזמנת לחקירה במישטרה?**

דתי אחד מירושלים הגיש נגדי תביעה דרך היועץ המישפטי לממשלה, וטען, שאני מחלל ופוגע בקדשי ישראל.

● **וזה נכון?**

הוא טוען שאני משתמש בתפילין במחזה שלי המבשר. המישטרה הזמינה אותי לחקירה והיה מצחיק מאוד. השיטרת, מותק של בחורה, חקרה אותי על יצירתי הספרותית. באיזשהו מקום צחקתי. אחר־כך התרגזתי, מה פתאום קוראים לסופר למישטרה? מה אני, אשר ידלין?

● **האם אתה באמת מחזיל את קדשי ישראל על הבמה?**

במחזה, כשהרצל מנהל ויכוחים פרגמאטיים מדיניים עם האלוהים, רואים ברקע את האפיפיור מתעסק עם בחורה.

● **וזה הכל?**

לא. הוויכוחים שהרצל מנהל נעשים תוך כדי הנחת תפילין. התפילין אינם אמיתיים. הוצאתי מבפנים את כל הבלה־בלה־בלה, אין קוראים לזה — התפילות. עכשיו חוקרים אותי במישטרה, לראות אם יש מקום למישפט.

● **מה אתה עושה בינתיים?**

אין לי עבודה באף תיאטרון בארץ. בהבימה שולט דויד לוין, שהיה לי איתו סיכסוך. בקאמרי שולט אורי עופר, שהיה לי איתו סיכסוך. עם החאן אין לי שום שפה משותפת ועודד קוטלר, שמקים תיאטרון חדש בנווה־צדק, כלל לא פנה אלי.

● **המימסד הכיר בך. עבדה שהעניקו לך את פרס מפקין.**

הפרס הזה הוא שום דבר. הבדיחה היא שאפילו כסף אני לא מקבל מזה.

● **ומה עם הכבוד?**

עם כבוד לא משלמים במכולת.

רבקה מיכאלי:

„שהנשיא סאדאת יעשה ג'סטה!"

לפעמים אני רוצה להיות זמרת או שחקנית. אם הייתי זמרת ו/או שחקנית, הייתי נוסעת לנואיבה, מרביצה הופעה חד־פעמית בכפר־הנופש של נביעות ומקבלת חופשה עם הבעל, הילדים והכלב, על חשבון המושב. ככה זה הולך אצלם, בנביעות. ורבקה'לה מיכאלי היא רק אחת משורה ארוכה של אמנים שאני מכירה באופן אישי, שהלכו על העיסקה הלגיטימית הזאת. הלוואי עלי. אלא שרבקה'לה חזרה מנביעות לא רק שזופה, אלא גם עם ברק בעיניים ורעיון בראש.

● **רבקה'לה, איך היה בנביעות?**

משגע, ממש משגע. אחרי כמה ימים אמרתי לחברה: למה אי אפשר להכור את המקום מהמצרים? אמרו לי: אם יהיה מי שיזום דבר כזה, זו תהיה גם ברכה וגם הקלה.

● **ואת הולכת לנסות לשכנע את המצרים להחכיר את נואיבה לאנשי מושב נביעות?**

אני מדברת ברצינות. אולי, אם נכתוב פטיציה, שעליה יהיו חתומים אנשי־שמאל ידועים, יונים ואנשי־שלום, זה יעזור. אולי אם נפנה אל הנשיא סאדאת בנימה אישית, ונגיד לו ונסביר לו כמה חשוב להשאיר מירפסת למדינה, זה ישבור את ההתנגדות שלו. מה יש, שיעשה ג'סטה.

● **מה הולך פה? את לא מהמאפיה השמאלנית?**

קודם כל אני לא בשום מאפיה. חוץ מזה, זה ממש קורע את הלב לראות מת הולך שם. החבר'ה יושבים על מיזוודות. בפברואר מתחילים לפנות את המקום. אז כשהם יודעים שהכל אבוד הם מפסיקים לטפל בגינה. מפסיקים לתקן, מפסיקים לצבוע. כואב הלב.

● **אומרים שזהו מחירו של השלום.**

כן. אבל החבר'ה האלה הם לא קולוניאליסטים. הם לא גירשו מישהו וישבו במקומו. הם ממש הפריחו את השממה. אין ספק שאני רוצה שלום. אין ספק שיש מחיר. אבל כשאני באה לנביעות, אז מבחינה אישית לעקור אנשים מהמקום, לייבש אותו ולהוריד אותו מהמפה זה עצוב נורא.

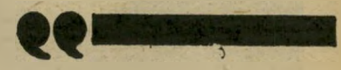
(המשך מעמוד 43)

וקשה לי בירושלים, בגלל שזה יותר מדי. המעט מאוד נובע מכך שהחברה הדרוזית היא סגורה לפני זרמים תרבותיים מודרניים טכנולוגיים, ובתוך החברה מתנהל מאבק בין הזרם המודרני והמסורתי, וגופלים בו הרבה חללים. אני חשבתי שאוכל לשחק בין שני העולמות, אבל זה בלתי־אפשרי. לכן אני מוצא את עצמי ברוח מכאן לירושלים, אל החברה המודרנית המתירנית, הפתוחה, התרבותית יותר. וכשאני בירושלים אני מוצא עצמי ברוח לכאן, אל החברה המסורתית, הסגורה. אני לא מוצא מקומי לא פה ולא שם."

איבתיסאם, אשתו היפה של רפיק, לבושה בלבוש דרוזי מסורתי. את ראשה מעטרת מיטפחת לבנה, כדרך הנשים הדרוזיות. אין היא יושבת עם האורחים, ונכנסת רק כדי להגיש קפה טעים להפליא.

משבר הזהות החחיל כבר בבית־הספר

כששואלים את רפיק מדוע איבתיסאם אינה מצטרפת אל האורחים, הוא אומר: „אשתי לא פולנית. היא לא מכניסה את האף שלה לכל דבר. בענייני המאבקים שלי היא נותנת לי הרבה כוח. היא לא מקשה עלי, לא מתרגזת, לא לוחצת אותי. היא אומרת לי, אם זה מה שאתה רוצה, זה הראש שלך — יבושם לך. אני לא אוהבת את זה."

„היא נמצאת חמישה ימים בשבוע לבד עם הילדים. אני חוזר הביתה רק בסוף השבוע. מצד אחד זה טוב, כי אני חוזר הביתה כמו מאהב צרפתי. מצד שני קשה לה בלי גבר בבית.

„איבתיסאם אשתי היא אשה שיגעון. היא בוגרת בית־ספר תיכון, ולא יותר מזה, אבל השכלה לא רוכשים בבית־ספר. היא יודעת מה העניינים, ומעורה ביותר. היא שומרת מסורת, ואינה רוצה להיות יוצאת־דופן בכפר. היא אשה עם שורשים עמוקים כאן.

„קיבלתי מילגה להארווארד. היא לא רוצה לשמוע מזה, לא רוצה לנסוע לארצות־הברית. זה מפחיד אותה.

„לפעמים היא באה אלי לירושלים. אנחנו מבלים בדרך כלל בדירה שלי, כי היא לא הולכת למיסעדות והיא לא אשת־בהימה. זה לא בראש שלה.

„האם הייתי מסכים שתהיה אשת־בוהימה, אילו זה היה בראש שלה? לא! אני מכיר את אלא מהבוהימה. לא הייתי רוצה שאשתי תהיה כמותן."

„אהיה חיה פצועה"

כשהוא נשאל מה יעשה אם יפוטר מהטלוויזיה, הוא אומר: בשלב זה אני נוסע לגרמניה ולארצות־הברית, ואשה שם חודשיים. בגרמניה אערוך מסיבת־עיתונאים, כדי לקדם את מכירת הספר, ובארצות־הברית אהיה אורח הממשלה, כמו אלימלך רם, עמירם ניר ואהוד יערי לפני.

„כשאחזור, אני חושב שאמצא עצמי שוב בחדשות. אין להם שום דרך חוקית לפטר אותי. הם ילכלכו אותי, יכפישו את שמי ולא יצליחו גם הפעם, כי תמיד יהיה מי שיזהיר אותם שפיטורי יגרמו לבעיות.

„הלוואי והיו קוראים את הספר, ורואים כמה אין להם קייס. אני רוצה להגיד להם שירדו ממני. נמאס לי! אם אפוטר, אהיה חיה פצועה, ואז אני אכאיב יותר ממה שאני מכאיב עכשיו!" **שרית ישי**

השוטרים הרגו בחשאי עורב - אך אינם בטוחים שזוהי הציפור אשר גילוי שינאתה או אהבתה שיגעו את המדינה

האם נרצח העורב?

„רק העורב הזה היה חסר לנו, עם כל הצרות שיש לנו," אומרת צילה נוריאלי, אחותו של אריה. צילה גרה עם שני ילדיה אצל הוריה. מכל המהומה שהתעוררה סביב אחיה שכחה לאכול, לדבריה, כבר שלושה ימים.

על הגג בקולנוע נוגה ביפו מתאספים העורבים. אנשי הטלוויזיה לא חדלו להציק לנוריאלי „בוא ניגש לקולנוע", הם ביקשו שוב ושוב, „ננסה עוד פעם". הם ניגשו. העורב שמר על מרחק בטוח, כשהבחין שאריה מוקף מאות אנשים.

איך העורב תוקף אותו. מזל שאמא שלי עובדת בבית־המישפט המחוזי, וכולם מכירים אותה. לא נתנו לה לעבוד בשקט. כל היום שאלו אותה אם זה הבן שלה, עם העורב.

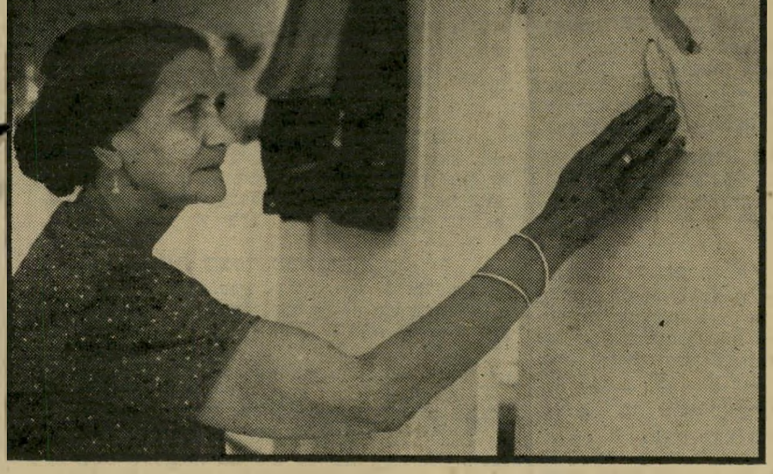
„אריה למד לצבוע מאבא שלי. עשה בעיית העורב, שהסעירה את המדינה, לא פסחה על זרזירי הדת. כבר ביום הראשון הופיעה בבית נוריאלי עדת חסידים מכפר חב"ד, נציגי הרבי מלובביץ', שלא הפסיקו להתפלל. הם בדקו את המזוזות בבית ומצאו שכולן פסולות — יש בתוכן ניירות־סתם במקום דיברי־אלוהים־חיים. החסידים מיהרו להחליף את מקור הרע במזוזות כשרות למהדרין, ולא שכחו להסביר לבאי הבית החרדים, שנגזרה גזירה משמים, ויש לעשות משהו כדי להעבירה. הם סילקו את התפילין, שמא, חלילה, זהו מקור הרע.

שרה נוריאלי, אמם של אריה וצילה, היתה מרוצה ממצב־הרוח הטוב שהפיחו חסידי חב"ד בבית. „אני דווקא אוהבת דתיים, אבא שלי היה חזן. הכניסו לנו הרבה שימחה בבית, ונורא כאב להם שמוכרים מזוזות פסולות."

שמעון אסייג, שכן ותיק מהשכונה, הוא חוזר בתשובה. „נעשתי דתי מס' 1 של המדינה," הוא אומר. הוא היה איש הקשר בין אריה ובין הרב הזקן, ישראל אבו־חצירא מנתיבות. בשם הרב ניסה שמעון לשכנע את שכנו, נוריאלי, שימהר ויסע לנתיבות (הרב ישלם את המונית), כי הרבי יודע במה דברים אמורים.

„רק העורב הזה היה חסר, עם כל הצרות שיש לנו"

אומר אסייג: „אדם אכזר, שעשה צרות לאריה ושנפטר בינתיים, נשמתו נכנסה לגוף העורב, כל מה שהעורב רוצה הוא לבקש מחילה מאריה. אריה מוכרח לבוא לנתיבות, אצל הרב, והוא יעזור לו למצוא את הדרך, למחול לנשמה האומללה שלא מוצאת לה מנוח. אריה צריך לומר אחרי הרב: אני מוחל לך. אני מוחל לך. אני מוחל לך. וכל ההטרדות והאימה יפסקו."

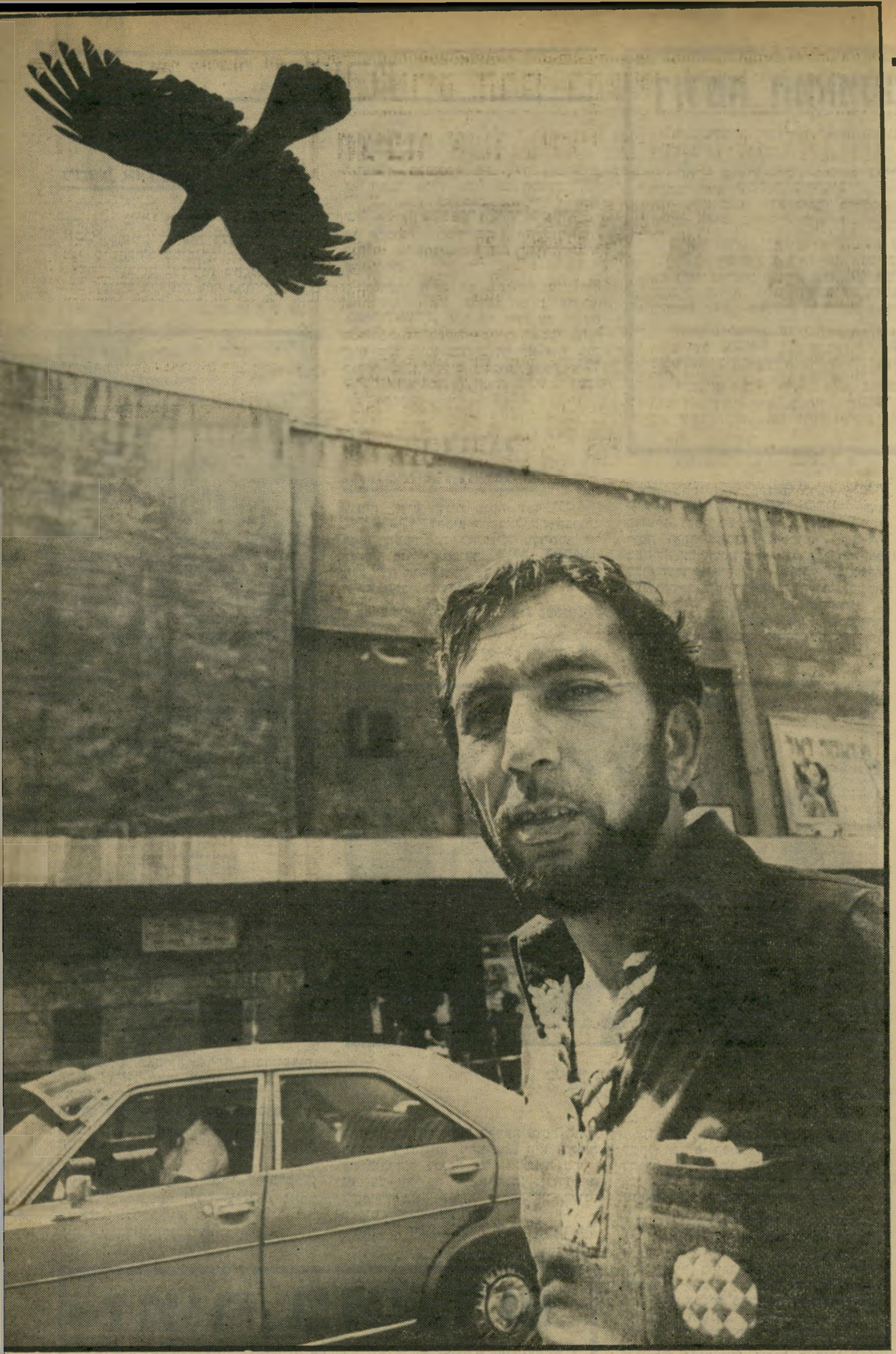
המזוזה אשמה אומרים חסידי חב"ד, שמיהרו לביתו של נוריאלי, כדי לגלות את שורש הרעה. הם החליפו את המזוזות, ובין תפילה לתפילה הסבירו לבאי הבית שנגזרה גזירה משמים, ושיש לעשות להעבירה.

חסידים מכפר חב"ד, שהחליפו את המזוזות בבית נוריאלי, הסבירו כי זו „סגולה" לחיסול הפרשה

„אני בחורה שלא חסרות לה צרות. בעלי ברח לפני שלוש שנים מהבית, ומאז אין לי מושג איפה הוא. אני נשארתי תקועה פה אצל הורי, ולא טוב לי. אבא שלי היה קבלן צבע, כולם אהבו אותו, גם אשתו של עקיבא נוף, מירה. העריצה אותו כשעבד מדי פעם, היו קוראים לו אנשים שיצבע להם את הבית, אריה בחור טוב, מה ששילמו לו היה לוקח, לפעמים עבד ממש חינם. לקח מאמא שלי כסף. זה בגלל העבודה בצביעה שנתקל עם העורב."

צבע לה את הבית. הוא פינק אותנו, ולא החסיר מאיתנו מאומה. לא נתן לנו לעשות שום דבר מרוב דאגה, עד שיום אחד נשבר ונכנס לדיכאון. לא עושה כלום, כל היום בבית יושב ולא מדבר."

סקרנים רבים נהרו מכל רחבי הארץ לביתו של נוריאלי. „כל אחד בא לכאן עם העורב הזה, כאילו יש כאן סרט. מה זה צריך להיות כל הבלגן הזה? למה זה מעניין כל־כך את כולם?" שואלת צילה ומוסיפה, „אף אחד לא האמין לאריה, האח שלי, גם אני לא. עד שראו בעיניים

נוריאלי נסע, הרבי בירך וההטרדות לא פסקו עד היום הזה.

■ ■ ■

פ רשת נוריאלי והעורב התפרסמה רק לפני פחות משבוע, אבל נוריאלי מוטרד כבר כחודש ימים. הוא לא ידע לאן לפנות עם הבעיה המוזרה. איש לא האמין לו, רבים חשבו שהוא משתגע.

שוטרת, שהוזמנה לקולנוע נוגה שביפו וחזתה בעורב בפעולתו, היא שהודיעה על התופעה למישטרה. מאז מסתופף המון סקרן סביב בית נוריאלי ולא נותן מנוח למישפחה. כולם מבקשים לראות כיצד

„נשמתו של אדם אכזר, שעשה צרות לאריה ושנפטר בינתיים, נכנסה לגוף העורב. הנשמה האומללה רוצה לבקש מאריה מחילה"

העורב תוקף את נוריאלי. נוריאלי חיוור ותשוש, מחפש לו פינה שקטה.

נוריאלי, כמו אחותו צילה ושאר בני המישפחה, אינו מבין מה מסעיר את כולם. אופייו המכונס לא מתיר לו להתפרץ, או לבקש שיניחו לו מעט.

אנשי הטלוויזיה מבקשים בכל מחיר לצלם את שני הכוכבים, נוריאלי והעורב, ביחד. הם הציקו לו יותר מכולם. „בוא ניגש לקולנוע," הם ביקשו שוב ושוב. „נסה עוד פעם." נגשו, ניסו, ושוב לא הצליחו. העורב התעופף ממעל. שומר על מרחק בטוח, מצוי בסביבה כל הזמן, אך אינו משתוקק לצלול ולהתקרב לנוריאלי דווקא עכשיו, כשאריה, חביבו, מוקף ב־ מאות אנשים. מישהו אומר שהעורב הזה פיקח: „תפס מתי להתקיף ומתי לא."

אנשי רשות־שמורות־הטבע דבקים ב־ אמונתם שהעורב הוא יצור לא־תוקפני, בדרך־כלל, אלא אם כן עליו לגונן על צאצאיו. הם מנסים להניסו על־ידי יריית הפחדה, ללא הועיל. המישטרה החליטה לשים קץ למיטרד, אלא שגם לה מתברר שהעניין אינו פשוט כל כך.

■ ■ ■

ב יום שישי האחרון, בשעה 11, הגיע סמל מישטרה והודיע לכל המישפחה העורב חוסל. המישטרה עייפה מכל ה־ פרשה והרגה את העורב. הכל נשמו לרווחה בבית נוריאלי. סמל המישטרה ביקש לש־ מור שסוד הריגת העורב לא ידלוף, כדי שלא לעורר את חמתם של אנשי רשות־ שמורות־הטבע. המישטרה יודעת שאנשי רשות־שמורות־הטבע אינם מעוניינים לפ־

הבית סקרנים רבים נהרו מכל רחבי הארץ לביתו של נו־ ריאלי, וציפו לראות את העורב התוקף.

תור את הבעיה בדרך אלימה, על־ידי חיסולו של העורב, מה גם שמדובר בעורב כה מפורסם, שכל העולם עוקב אחר צעדיו. אבל במישטרה רוצים שקט.

הסיפור הגיע לשיאו בשבת בבוקר. כל מישפחת נוריאלי היתה רגועה. אין צורך לדאוג: העורב הרע מת. הם ביקשו לחגוג בביתם את השלווה החדשה. לפתע: רעשים עזים. השכנים הציצו מהחלונות, כדי לב־ דוק מה קרה. והנה, להקת עורבים, החגים ומקרקרים בהמולה עצומה, החרידה את שלוות השיכון.

נוריאלי יצא לבדוק מה קרה, והבחין שאחד העורבים נחבט ונפל פצוע. אריה ניגש להרימו ולפתע מצא את עצמו מוקף בעדת עורבים, החגה סביבו בהמולת־קרב. שוב הוזמנה המישטרה. השוטרים שהגיעו כעסו על נוריאלי שלא נענה לבקשתם לצאת את העיר לכמה שבועות, כדי שתהיה לשוטרים מעט מנוחה.

שלום זוארץ, איש רשות־שמורות־הטבע, חרד מאוד בימים האחרונים מהמצב ה־ חדש. אנשים החלו נבהלים מכל ציפור

„נוריאלי פגע במיקרה בקן עורבים, בשעה שעסק בצביעה של גג"

חולפת, ומיהרו להזעיק את המישטרה ואת רשות־שמורות־הטבע בכל מיקרה. „אין כל הצדקה לפחד," הוא טוען. הוא מבקש שיטרידו פחות את הציפורים. כל עניין העורב, לדבריו, התחיל בכך שנוריאלי פגע, במיקרה, בקן עורבים, בשעה שעסק בצביעה של גג. העורב הבחין באוייב וביקש להתגונן מפניו. העורב, כמו כל בעלי־החיים, שומר על צאצאיו. „תארו לכם מה היתה עושה לביאה לו מישהו היה מפריע לגוריה," אומר זוארץ.

בינתיים לא ברור אם המישטרה הרגה את העורב הנכון. ההטרדות לא פסקו. גם זוארץ סבור עכשיו, שעל נוריאלי לצאת את העיר עד שתחלוף הסערה.

„לאן אלך? ומי ירצה לשכן אותי בביתו במשך שבועות?" שואל אריה ואין איש שיוכל להשיב על שאלתו.

לאריה אין מושג מה רוצה ממנו העורב. העורב מזהה אותו ללא קושי גם כשהוא מצוי בתוך קהל, ונוריאלי פוחד ממנו פחד מוות. העורב לא מניח לו, עוקב אחריו ומדי פעם צולל לעברו ומפחידו.

כדורסל

להדיע או לעשות כסף

לא ברור מה קורה בנבחרת הכדורסל הלאומית. **מיקי ברקוביץ' המוטי ארוסי אסטי** טוענים לעייפות מצטברת, כתוצאה מכל מישחקיהם במיסגרת מכבי תל־אביב. „בטח," אומרים במרירות שחקני הנבחרת, „הם עסוקים בלעשות כסף במדינת־הילדים מהחולצות שלהם, כשאנחנו מזיעים. אחר־

קפטן לייבוביץ
נפגש עם הג׳נטלמן

כך הם יעלו ראשונים בהרכב. זה לא פייר !"

הרוחות סערו יותר כאשר נפוצה שמועה שלו **סילבר** מקבל סכום של 20 אלף שקל, כבונוס כדי שיופיע בנבחרת. ההת־אחדות מיהרה להכחיש את השמועה. בינ־תיים החליטו הכדורסלנים, לאות מחאה, שלא להתאמן באימון שנקבע להם.

עסקני ההתאחדות עדיין אובדי־עצות. **רף קליין**, מאמן הנבחרת, אינו רוצה להיכנס לקלחת, שכן הוא יאמן, כנראה, גם את מכבי תל־אביב בעונה הבאה. לק־ראת המישחק ביום הראשון האחרון נגד השבדים שככו מעט הרוחות, אולם נראה שלא להרבה זמן.

בשבוע הבא ייפגש **בארי לייבוביץ**, קפטן הנבחרת, עם **יוסף עינבר**, גיזבר איגוד־הכדורסל. הוא מאמין שיצליח לפ־תור את בעיות הנבחרת.

אין חוזה

הנהלת הכדורסל של מכבי תל־אביב לא חתמה עדיין חוזה עם המאמן **רף קליין**. „אנו מדברים עם רלף," אמר **שמואל („שמדוק") מחרובסקי**, מנ־הל הקבוצה. „בעוד שבוע תהיה ישיבת־הנהלה, ואז נחליט סופית בקשר להחתמתו של קליין."

ההנהלה עדיין לא החליטה מי יהיה עוזר־המאמן של קליין. העוזר הקודם, **צביקה שרף**, חתם על חוזה עם קבוצת הכדורסל של הפועל רמת־גן, ומכבי מחפ־שים עוזר־מאמן בנרות. אף לא אחד מה־הנהלה מוכן לנקוב בשמות. נראה ש**מר ברודי** הוא המועמד המתאים ביותר לקבל את התפקיד.

כדורגל

מי הביא את האנגלים

מזה שלוש שנים מנסה יוסף **יוסי׳ה מרימוביץ׳** להביא לישראל את קבוצת־הסאר המפורסמת מאנגליה, מנצ׳סטר יו־נייטד. מנהל הקבוצה, **דייב סקסטון**, הוא חבר אישי שלו, אך בשנים האחרונות היתה הקבוצה עסוקה ביותר.

הפעם האחרונה שביקרה מנצ׳סטר־יונייי־טד בארץ היתה לפני שמונה שנים.

קבוצת־הסאר האנגלית לא רוותה נחת רבות. שחקניה הטובים ביותר — **ויל־קינס, תומאס, ג׳ורדאן המקון** — היו פצועים, ולכן כשלה כל־כך. אגב, בעייה דומה היתה לקבוצת איפסוויץ׳, שצעדה בתחילה עם אסטון־וילה רגל בצד רגל אל עבר הצמרת. איפסוויץ׳, שהיתה המועמדת העיקרית לגביע ולאליפות הליגה, כשלה לבסוף בגלל הפציעות של שחקניה.

לאוהדי־הכדורגל צפוי, אם כן, מישחק מעניין בשבוע הבא, כאשר תתארח מנ־צ׳סטר־יונייטד.

מאמן מרימוביץ
פעל מאחורי הקלעים

בתחילת העונה, אולם לקראת סופה החלה בסידרת־ניצחונות מרשימה. היא ניצחה את ליברפול בביתה של זו, גמרה בתיקו 3:3 עם האלופה אסטון־וילה, ניצחה את איפסוויץ׳ 2:1, ותגמור, כנראה, את העונה במקום שישי־שביעי.

בתחילת העונה סבלה הקבוצה מפציעות עוד לפני שהוצאו הכרטיסים כבר הת־קשרו אנשים רבים למישרד הדרן, כדי לשאול מתי אפשר יהיה לקבל כרטיסים. יש בארץ אוהדים שרופים של מנצ׳סטר־יונייטד, עוד מימיה הגדולים יותר.

מחירי הכרטיסים מ־20 עד 70 שקלים. המחיר הגבוה ביותר הוא עבור כרטיסים בשער מס׳ 1, שהוא שער־היוקרה. שער זה כבר שמור ברובו לפונקציונרים, איגוד־השופטים, למשל, קיבל 500 הזמנות. מיספר גדול של אנשים מהתאחדות־הכדורגל זכו אף הם בהזמנות, ומשום־מה קיבלו גם אנשים ממועצת־הפועלים כרטיסים.

יוסי׳ה מרימוביץ׳, שפעל מאחורי הקל־עים להבאת הקבוצה האנגלית, צופה ל־כדורגל טוב.

הרשעות קודמות

בית־הדין המישמעתי של הכדורגל גזר על קבוצות הפועל ג׳וליס והפועל כפר־יסיף עונש כבד: הרחקה משדה־הכדורגל במשך שתי עונות, עד לתום עונת־המיש־חקים של 1981/2. הדבר בא בעיקבות התפרעות אוהדיהן של הקבוצות במישחק ביניהן לפני שבועיים, שבו נרצח אוהד של הפועל ג׳וליס.

בית־הדין גם קבע שהשחקנים לא יוכלו לשחק בשום קבוצה אחרת, אף אם תת־פרקנה שתי הקבוצות.

עורך־הדין **חיים אלחריף**, חבר בית־הדין המישמעתי, קבע כי לשתי הקבוצות היה נשק חם וקר, ושהמישחק רק שימש במה למילחמות הדרוזים של כפר ג׳וליס בערבים הנוצריים של כפר־יסיף.

אין אלה הרשעותיהן הראשונות של ה־קבוצות. לקבוצת ג׳וליס כבר היתה הרשעה קודמת על שימוש בנשק, ובכפר־יסיף כבר הושעתה מהליגה והוחזרה אליה לא מכבר.

על המיגרש

התרעות וחוצאות

לשתי התרעות של העולם הזה היה המשך:

● העולם הזה (2275) התריע על כך שמאמני קבוצות־כדורגל חותמים על חוזה עם קבוצות אחרות, עוד לפני שתמו מיש־חקי־הליגה. כך קורה שמאמן מתמודד עם קבוצתו־לעתיד. ניגוד־אינטרסים זה הועלה באחד מישיבותיה האחרונות של התאח־

מאמן קליין
ממתין להחלטה

דות־הכדורגל, והומלץ לאסור כל מגע כגון זה, עד גמר מישחקי־הליגה.

● העולם הזה (2276) התריע על ביזבוז כספים מיותרים, שהוצאו על נבחרת־הכדורסל של הנשים, שכן עקב הטיפול הכושל בה לא כדאי היה בכלל לנסוע לתחרות בגרמניה. ואמנם, הכדורסלניות הגיעו לישראל ביום הראשון האחרון, אח־רי שלא הצליחו לעבור כלל את המשוכה הקדם־עולמית.

אולי יתנו קברניטי־הכדורסל עתה את דעתם לנבחרת־הנשים מוקדם יותר, ויעס־קו בה באופן רציני.

רולטת המאמנים של מכבי יפו

הספקולציות, הנעשות לאחרונה לגבי השאלה מי יאמן את מי, לא פסחו על מכבי־יפו.

תחילה בישרו עיתוני־הספורט בקול־תרועה שהמועמד הכמעט־ודאי לאימון הקבוצה הוא **יוסי׳ה מרימוביץ**, המסיים את תפקידו בשורות פתח־תיקווה. אבל נודע שאין, ולא היתה, בכוונתו של יוסי׳ה לאמן את מכבי־יפו או כל קבוצה אחרת בליגה הישראלית.

המאמן הוותיק החליט לעזוב מעט את הארץ, ולנסות את כוחו מחוצה לה. יש לו קשרים טובים מאוד עם אנשי־כדורגל ברחבי־העולם. נראה שהוא ינסה את כוחו בארצות־הברית, שבה הכדורגל נמצא בתנופת־התפתחות אדירה. כדאי יהיה לו להיות, בתוך תקופה זו, בארצות־הברית, שעד השנים האחרונות לא הקדישה כל־כך מאמצים בכיוון זה, ויוסי׳ה החליט לקחת חלק פעיל בהתקדמות.

ובחזרה לארץ: עדיין חלוקות הדיעות מי יאמן את מכבי־יפו. הוזכרו שמו־תיהם של **שמואל לוי** והבולגרי **ואסילי ספאסוב**. האחרון זקוק לאישור מהישלטונות הבולגריים כדי לאמן בישראל.

יהיה זה מעניין לראות מאמן בולגרי דווקא ביפו, עירם של הבולגרים. הנ־הלת הקבוצה מקווה, בינתיים, ש**מוצי ליאון**, שחקנה בן ה־37 של הקבוצה, לא יעזוב אותה. „אנו עדיין זקוקים לו," אומרים חבריה.

זמיר במיגרש

אוהדיה המושבעים של קבוצת הכדורגל של מכבי־יפו לא היו מופתעים במיוחד, כאשר שמעו את שחקנה המוכשר של הקבוצה, **הרצל קבילייו**, שר ברדיו.

קבילייו, שהוא בן 30, משחק מזה זמן רב במכבי־יפו, והוא מזוהה אוטו־מטית עם הקבוצה. לפני חצי שנה הוציא את השיר עוד שבת של כדורגל, שהפך להיט לכל אוהדי הכדורגל היושבים במיגרשים צמודים לטרנזיסטור, שלא להפסיד, חלילה וחס, את יתר התוצאות.

„אינני חושב לעזוב כעת את הכדורגל," אומר קבילייו, „בשלב זה אני רק מוציא שירים."

בעוד שבוע ייצא לאור תקליטו הראשון, ובו ארבעה שירים ידועים וחדשים כאחד. „אם השירים ירוצו ברדיו," הוא אומר, „יכול להיות שבבוא זמני לעזוב את המיגרש תחכה לי קאריירה של זמר. אני מנסה כעת להכשיר את הדרך. זה לא פוגע לי בכדורגל או בעבודה. אם זה יצליח, אכנס לזה, כנראה בבוא הזמן. כרגע טוב לי בקבוצה כמו שהיא. אני גם מבסוט מהמאמן."

לקבילייו חנות לדברי־ספורט ביפו, לא רחוק מחנות־הבורקס של שחקן אחר ממכבי יפו — **משה אוננה**.

יקי יושע, יוצר הסרט שעורר סערה מפני שפגע, כביכול, בהורים השכולים, טוען כי לא הבינו את הסרט וכי השלושה במיטה אינם עוסקים כלל במין

ריאיינה שרית ישי

אצלנו הכל הפוך. אבא אומר קדיש על בנו

אבן שמיפש זרק למים, המישים חכמים לא ימצאו

לא צריך לעמוד מתחת לפנס כדי להיות זונה

לשבע אין התנגדות ליחסים בין כמה נשים וגבר

זו ארץ שבא בחורות אומרות: „אתה מוצא חן בעיני, אז יאללה בוא!"

לא למדתי במשך שלוש שנים באיזה יד מנגב פליני את התחת

„פוצצתי פארונקל!"

האקדמיה ללשון העברית קבעה כי הציפור ששמה Vultuer, הניזונה מפגרים, היא נשר, ואילו הציפור ששמה Eagle היא עייט. הנשר, קבעה האקדמיה, הוא עוף הניזון מגבלות. הוא מכניס לתוכן את ראשו ולכן ראשו קרח.

יורם קניוק בחר לקרוא לפרק מסיפרו היהודי האחרון בשם העייט. העייט, אומר גיבור הפרק, בועז, חי מגבלות.

הוויכוח הציבורי שהתעורר סביב הפרק בספר, שהפך לסרט בבימויו של יקי יושע, לא נסב סביב תפקידו של הנשר או העייט, כי אם סביב הנושא הדן בתעשיית ההנצחה של חללי צה"ל. כבר בהקרנת הכורה היה ברור כי הקרנת הסרט לא תעבור בשלום. יקי יושע, שמלאו לו 30 ביום שבו יצא סירטו אל האקרנים, צפה בעיות. לכן לא הירשה כניסת עיתונאים לאתר הצילומים של הסרט. אירגוני הורים שכולים הביעו הזדעזעותם. עיריית תל־אביב הסירה חסותה. אב שכול הגיש צו־מניעה פרטי. הצנזורה התבקשה על־ידי סגן־שר־הביטחון לשוב ולעיין בסרט, אחרי שקודם לכן אישרה אותו להקרנה. מה שנדמה היה בתחילה כתכסיס פירסומת מצויין מצד יוצרי הסרט, הפך ויכוח ציבורי נוקב. מה שהתחיל כוויכוח ציבורי נוקב הפך וואנדליזם, כאשר אלמונים שפכו צבע שחור על קופת הקולנוע, חבלו במנעולים, איימו בהטמנת פצצות באולם הקולנוע, ואיימו על חיין של יקי יושע.

לפני כל הקרנה עולה יקי יושע לבמה ומבקש מבני המישפחות השכולות הנוכחים באולם לחתום על אחת משתי הרשימות התלויות בכניסה. האחת נגד הזכות להקרין את הסרט; השניה בעד הזכות להקרינו. בהקרנה שבה נכחתי אני חתמו 68 איש בעד הזכות, ורק שמונה אנשים חתמו נגד.

אנשים יוצאים מאולם הקולנוע, עומדים בפתח ומתווכחים. גילה, אלמנתו של טייס חיל־האוויר אמיר אמית, הנשואה כיום בשנית, אמרה לי: „נכנסתי לאולם הקולנוע מלאה חרדות, אותן יצרה העיתונות שסיפרה כי זהו סרט נורא למישפחות השכולות. קראתי שהסרט שופט אותנו על דרך ההנצחה שבחרנו כדי לזכור את המתים. ברגע שמודיעים למישפחה על ההרוג היא נכנסת למילכוד של הזיה אחת גדולה. קשה להתמודד עם הצער, אז המציאו רצפט חדש לשעת הדחק: לא מספרים למישפחה שזו היתה סתם תאונה טפשית או מילחמה מיותרת. מספרים שהבן נהרג כגיבור למען המולדת. לכן הסרט עושה, לדעתי, את העבודה של ספת פסיכיאטר.

„זו בושה ללכת לפסיכיאטר, נכון? אז אפשר לקנות כרטיס לקולנוע. אם הטיפול בהלם לא עזר אחרי ההקרנה הראשונה, אפשר להשאר להקרנה הוזרת. לדעתי הסרט חושף בפנינו, המישפחות השכולות, את האמת במערומיה. אנחנו לא פרות קדושות. השכול לא מקנה לנו זכות וטו.

„אני לא יכולה להסכים לכך שקבוצה של הורים שכולים, שהיא, לדעתי, קטנה, תקח לעצמה זכויות־יתר ותעמיד אחרים בפני עובדה. זה אופייני למישפחות השכולות לעשות מה שעולה על דעתן, שכן הן זוכות תמיד מהעם הזה לליטוף־יתר. כשיצאתי מהסרט סמרו שערותי. תקפה אותי צמרמורת. למה? קשה לצאת מהזיות. הסרט החזיר גם אותי וגם את

„פוצצתי פארונקל!"

(המשך מעמוד 49)

בעלי מוטי, ששכל את אחיו, הסייס גיורא רזין, לממדים מציאותיים ואמיתיים. וזה הרבה יותר מחוברות־הזכרון ומהאבנים של המצבות."

■ ■ ■

יקי יושע עומד להילחם על זכותו להקרין את סרטו. הוא יסע עם רשימות המצדדים בזכות הסרט לצנזורה בירושלים, ויחלוף אליו מישפחות שכולות. מולם יתייצבו אנשי אירגון יד־לבנים ומישפחות שכולות המתנגדות להקרנת הסרט.

יקי יושע החל לביים סרטים בגיל 17. אומרים עליו שהוא ימכור את אמו הורתו כדי לעשות סרט. בשלב זה הוא מכר את דירתו שבצפון תל־אביב.

יחד עם אשתו היפהפיה דורית, העובדת בסרטיו כנערת־תסריט, הוא מתכנן כבר את סירטו הרביעי. העיים, כמו סוסטע לפניו, מוקרן בפסטיבל קאן. ואם אכן תשלול הצנזורה את זכות הסרט להיות מוקרן הוא יזכה לפירסומת־חינם בפסטיבל היוקרתי.

בעל בית־קולנוע תל־אביבי הבטיח, כי יקרין את הסרט באולם הקולנוע גם ללא רשות הצנזורה.

■ ■ ■

● ציפית לתגובה כל־כך חריפה, חשבת שהסרט יעורר פוליטים כזה?

לא. הערכתי שתהיינה תגובות בעד ונגד. אוסקאר ווילד אמר, שאם אנשים מתווכחים על יצירה, סימן שהיצירה מעניינת, לכן אני רואה את הוויכוח שנוצר כהישג. אבל מכאן ועד לוואנדאליזם הדרך ארוכה.

● האירגונים שנתנו חסותם לסרט מסתייגים ממנו. מדוע?

בואי נהיה מדוייקים. אלון גרבוז, מנהל הסינימטק, הציע לי שהעירייה תערוך הצגת־בכורה לסרט במיסגרת אירועי תעביב. כמו כן מצא לנכון לשתף את מנהל בית יד לבנים. קבענו הקרנה מיוחדת, ואותו מנהל, נתן הרפז, הזמין קבוצת הורים שכולים, כמה מהם עסקנים, לחזות בהקרנה.

יצאה אם שכולה בשם אילה שחר, ואמרה שזה סרט חשוב, שחדרנו לנפש הנוער. יצא יהודה אונגר, שלמיטב ידיעתי הוא יושב־ראש בית יד לבנים, ואמר: אמרתם בסרט את האמת במערומיה. ויצא יוסקה לוסנברג ואמר שהסרט נותן חומר למחשבה.

הוחלט שבית יד לבנים יתן חסותו לערב. בשלב מסויים בא אירגון יד לבנים — ואני מבקש לכתוב אירגון באותיות גדולות ועם קו מתחת — והודיע שלא נתן חסותו לערב. מה שאני צריך עכשיו זה שגם אירגון יוצאי הונולולו יגיד שהוא לא נתן חסות, אבל מי שען שהוא נתן חסות?

● ובקיבוץ גבעת־ברנר?

הקרנו להורים השכולים בקיבוץ, והם, בלי להיכנס לפרטים, אמרו: תודה רבה שעשיתם את הסרט. בהקרנה נכחה גם אשתו של הפסל שעשה את הפסל בגבעת־ברנר, המצולם בסרט. היא התרעמה שהפסל, שיצר כאילו את הפסל בסרט, טוען באחת הסצינות שהפסל הפוך. אחת האמהות השכולות אמרה לה: מה שחשוב הוא לא שהפסל הפוך, מה שחשוב הוא שאצלנו העולם הפוך — אב אומר קדיש על בנו — זה מה שחשוב.

● אם הכל נעשה ברוח טובה, והם אמרו תודה רבה שעשיתם את הסרט, למה הם מתרעמים כעת?

באו חברי ועדת־התרבות להקרנת־הבכורה, תפס אותם העיתונאי יעקב העליון על חם, ואז הם שוב הביעו דאגה.

● מדוע ירעתך דורש סגן־שר־הביטחון מהצנזורה לדון מחדש בהקרנת הסרט?

ציפורי בכלל לא ראה את הסרט.

● איך את יודע?

הוא לא בא להקרנות, לא להצגת־הבכורה ולא לקולנוע. אני נמצא פה מאה אחוז מהזמן, הייתי רואה אותו. הוא הסתמך על מה שכתב יעקב העליון. אומרים, שאבן שטיפש זרק למים, חמישים חכמים לא ימצאו. כעת העניין מתגלגל כמו כדור שלג. בא פיתאום סגן־ראש־העיר ומודיע שהעיריה חוזרת בה מהחסות. מה זה פה מישחק ילדים, הוא אומר פוס.

■ ■ ■

● יך עצמך אין נסיון של חייך שחזר משדה־הקרב. איך מכיר מעצמך את הרגשות והבעיות המתעוררות אצל חייל כזה, אתה חושב שטיפלת ברמותו של בועז — „העייט", כהלכה?

לא צריך למות כדי לכתוב על מוות, ולא צריך לעמוד מתחת לפגז כדי להיות זוגה. יש כל מיני משוררים שאת יכולה לבכות מהשירים שלהם, ואת פוגשת אותם מסריחים, מגעילים בתוך הביבים. את יודעת כמה במאי קולנוע הם מתרוממים, אז מה, הם לא יכולים לעשות סרט על אהבה? אני בחור בריא, אף אחד לא ישכנע אותי שצריך למות בשדה־הקרב כדי להוכיח שאיכפת לך מהארץ הזו. אני דור 12 בארץ, נולדתי פה, לא בטוח שאני אהרג פה, אבל בטח אמות פה.

● „אמרו לי: „אורסון ולס לא מוכר פופ־קורן בקולנוע!"

● מה בחרת בנושא כל־כך בעייתי כמו הנצחת חללי צה"ל, מה טיפלת כמה שקדוש ומקודש כל־כך במסורת הישראלית?

אחת הבעיות החמורות שלי היא שיצא ככה שאני לא טרוד בבעיות יום־יום. אני לא קם בבוקר ושואל את עצמי איך אני אגמור את החודש, או איך אני קונה אוטו חדש. ויש לי מזל שאין לי אשה שמוציאה לי את השכל על מה שיש לשכנים, או שהיא רוצה פריג'ידר בגודל של חדר. אז הבעיות שלי היא שיש לי פנאי לראות בעיות בקנה־מידה יותר רחב, ושאיכפת לי מהארץ הזאת לאללה.

● האם הסרט הזה הוא המשך ל„שלום תפילת הדרך"?

בשלום ניסיתי להגיד, שניווטנו את עצמנו למצב שבו אנו צריכים את כל האנרגיה, הכישרון והגאוניות למען הצבא, ואז בהכרח לא נשאר כוח לדברים אחרים. העיים הוא תוצאה מאוד ישירה של המצב הזה, נגענו בפרונקל, אולי אפילו פוצצנו אותו בלי להביע דיעה, בלי להגיד שום דבר, וסגרנו את המעגל.

● אחת הטענות של החורים השכולים היא לגבי סצינת המין המשולשת שאתה מציג בסירטך. הם אומרים שהיא פוגעת בכבוד החללים, בהם מדבר הסרט, ושהיא מיותרת לגמרי מבחינת העלילה.

מה פיתאום? איזה סצינה של סקס, אני יודע שסקס זה אקט מיני, איפה יש בסצינה הזו אקט מיני, שלושתם ישנים כמו פרפרים בלילה.

● כסרט אתה מציג, בנוסף לסצינה שבה נראים גבר ושתי נשים ישנים בצוותא, באופן מיקרי, גם מצב שבו הגיבור בועז חי עם שתי בחורות באותה הדירה ורק במיקרה שתיהן חברות של בחורים שלא חזרו מהמילחמה. אתה חושב שזה ריאלי? שזה אפשרי?

חלק גדול מהאוכלוסיה לא בדיוק התנסה בנסיון שכזה. אבל מצד אחד מדובר בסרט, ומצד שני היו דברים מעולם. אני לא רואה בזה שום דבר רע.

● אמרת קודם שבסרט „רגעים", בסצינת האהבה המשולשת, הציגה מיכל כת'ארם את החלומות האירוטיים שלה. האם ב„העייט" אתה מציג את החלומות האירוטיים שלך?

אין לי חלומות אירוטיים.

● בחייך...

תראי, הסיטואציה הזאת לקוחה מהספר של יורם קניוק. תשאלי אותו אם אלה הם החלומות האירוטיים שלו. בשביל משהו מהבטן, כמו אמא אדמה. ואז נוצר מצב, שיש בארץ כאילו מתירנות, בעיקבות שוודיה או אמריקה. אבל זה לא כך. בארץ זה אחרת, זה יותר רגיש. נכון שזו ארץ שיש בה בחורות שאומרות „אתה מוצא חן בעיני, אז יאללה, בא", אבל זה נובע מחופש שהוא מעבר לחופש המיני. הי־אווירה בארץ בין גברים לנשים היא אווירה נכונה, לא אווירה חולה. פה הבחורות לא מסתובבות כמו איזה זונה המנפנפת בדגל של שיחרור האשה. פה השיחרור הוא אמיתי, הוא מבפנים, בלי תירוצים.

שרגא הרפז ואנדי ריצ'מן בסצנה עם חברת החייל המת
להפעיל את הנשק האישי

● קולנועניים, לעומת זאת, טוענים כי הסצינה נגובה מ„רגעים", סירטה של מיכל כת'ארם.

מה הקשר בכלל, הסרט של מיכל בת אדם, עד כמה שאני יודע, זה החלומות האירוטים שלה, והסרט שלי הוא סרט על בחור שחוזר מהמילחמה. מצד אחד, מה שיש לו בראש זה לזיין, וזאת לא מילה גסה, כשאתה חוזר מהמילחמה ונע בין חיים. ומוות, הכי טיבעי זה שאתה מרגיש צורך להפעיל את הנשק האישי שלך. מצד שני, יש נשים בארץ, ומהבחינה הזאת בהחלט נשים מיוחדות. לחלק לא חוזר הבעל, לחלק לא חוזר החבר, ויש אצלן איזושהי מידה של הקרבה חיובית, כאילו שהן משתתפות במאמץ המילחמתי, לסגור את זה, אני רוצה להצהיר בזה, שאני יודע לפחות על מיקרה אחד של מישהו, שעבר חוויה כזאת.

● סגרנו את זה. לא סגרנו את סצינת האונס. בשביל מה צריך אותה? בשביל שתהיה בסרט קצת אלימות?

ירדנה היא בחורה שעובדת במישרד־הביטחון, במחלקת השיקום וההצנחה, ובתוקף תפקידה הפכה להיות „מלאך מקצועי". המלאך, כידוע, טוב ומיטיב, והוא גם לא בשר ודם. אבל ירדנה היא כן בשר ודם ויש לה את הצרכים אלה, ולכן גם יש מישהו המתנהג כמו שוביניסט־גברי — צבר גברי ממוצע במרכאות, שבא לספק

את הצרכים שלה. היא חונכה כל החיים שלה לאונס הזה.

● האם ירדנה היא המצאה שלך ושל יורם קניוק או שפגשתם בחורה כזאת?

הדמות מבוססת על המציאות. יש מי־שהי קיימת. באים אליה אנשים בייגונם, מספרים לה על הדבר הכי נורא שקרה להם ופותחים את ליבם. מצד אחד נוצר מצב אינטימי, מצד שני היא מלאך קדוש שאסור לנגוע בו. ואז בא ידידנו בועז, ושובר גם את המיתוס של המלאך מ־מישרד־הביטחון. תביני, הוא בסך הכל בחור שרואה בחורה, לא מלאך, ואומר „מותק, בין כל המתים שאת מטפלת בהם כל יום בטח גם את זקוקה לסם חיים". הדמות של המלאך מבוססת על בחורה אמיתית.

● ביקשת לסגור את עניין הי־שיריה החיה ביחד, אבל אני חוזרת אל הנושא מכיוון שהוא מעורר מחלוקת ושאלות. אמרת שאתה מכיר לפחות מיקרה אחד לא נכונה, יכול להיווצר הרושם כאילו בעבודה איתי אין דמוקרטיה. דמוקרטיה יש בכנסת, בקולנוע זה בלתי אפשרי. אני יודע מה אני רוצה בסרטים שלי. ברגע שאלה שעובדים איתי מביעים שאני מנהל את העניינים, אין שום בעיות.

● אומרים שאתה כמאי איים, שובר כיפאות, שובר מכשירים, אומרים שאתה לפעמים בלתי אפשרי.

אני עובד עם אותו צלם תשע שנים ומעולם לא רבתי איתו. בשני הסרטים ה־אחרונים סוסעץ והעייט, עבדתי עם שני חברי־ס שאף אחד לא לקח אותם לעבודה כי הם בלתי אפשריים. האחד מהם שמוליק קראוס והשני שרגא הרפז, ואת המוניטין שלהם אני לא צריך לספר לך. כל אחד מהם עשה תפקיד קשה ואינטנסיבי וכל אחד מהם עשה את חלקו בצורה מרשימה. ושניהם היו יותר מסורים, יותר רציניים ויותר מקצועיים מכל מיני שחקנים אחרים הנחשבים לשחקנים מן השורה.

● ספר לי על שמוליק קראוס.

יש ביניהם הבדלים. שרגא הוא יותר שחקן, במובן שהדמות שהוא מגלם מש־תלטת עליו. הוא הופך להיות תלוי בדמות. הוא אף פעם לא איחר לבימת הצילומים. סיפרו לי סיפורים שהוא נעלם לשלושה ימים מהסרט של עמוס קלק. אני מתאר לעצמי שהוא נעלם, כי לא היה לו מה לעשות שם. הקולנוע בנוי על טיפוסים יוצאי־דופן. יוצא־דופן היא מילה אחרת לכישרון. אנשים שהם יוצאי־דופן הם אנשים קשים, אחרים בוחרים לקרוא להם משוגעים, מופרעים. מה שהייתי מציע באמת לבמאי קולנוע הוא לא להרוג עכבר עם תותח. זאת אומרת, שאם צריך, למשל, בחור יפה לתפקיד ראשי, לא צריך לקחת מישהו כמו שרגא הרפז.

● קולנועים, ביחוד צעירים, לא מפרגנים לך. אם תרשה לי? השתמש בישון בוטה הייתי או־מרת שונאים אותך. למה?

יש להם שתי בעיות בנוסף לבעייה שהם שונאים אותי. הם השקיעו שלוש־ארבע שנים מחייהם, פלוס מאמצים כספיים של אני חושב שג'אד פשוט שכח שגם בקולי־נוע יש לכישרון תפקיד חשוב מאוד.

■ ■ ■

● אורי זוהר נתן לך את ההזי־דמנות הראשונה והדריך אותך. באיזה שלב היכרת אותו?

כשעשה את התרנגול ושם בערך התי־חילה ההדרדרות שלו. אני זוכר אותו מסתובב על הסט וממלמל לעצמו „מה אני עושה פה בכלל".

● מה היו היחסים ביניכם?

בואי נגיד שהוא היה מהאנשים הבו־דדים שלא הרגזתי אותם במה שאני עו־שה, אלא להיפך. הוא היחיד שלא היתה אצלנו הפאניקה שאין מקום לאנשים אח־רים. לזכותו או לחובתו זה שעשיתי את הסרט הראשון שלי כשהייתי בן שבע־עשרה. לא ידעתי איך מסתכלים על מצ־למה. הלכתי לאנשים מהקולנוע וביקשתי עצות. התייחסו אלי בבוז. אחד אפילו גרש אותי מהבית — אי־זו חוצפה שאני מעז לעשות סרט. אורי זוהר אמר לי „אתה רוצה לעשות סרט, קח מצלמה ותעשה סרט — ביום תצלם בשמש ובלי־לה תצלם ליד חלון־ראווה שיש בו אור". אמרתי לעצמי, כוס אומו, אני עושה סרט.

● לפני כשנתיים התפרסם באילו אורסון וזם עומר כי־כך בתפקיד ראשי בסרט „אדם בן כלב" שאתה עומד לביים כמיזמן בינלאומי. מה קרה לאורסון וזם ומה קרה לסרט?

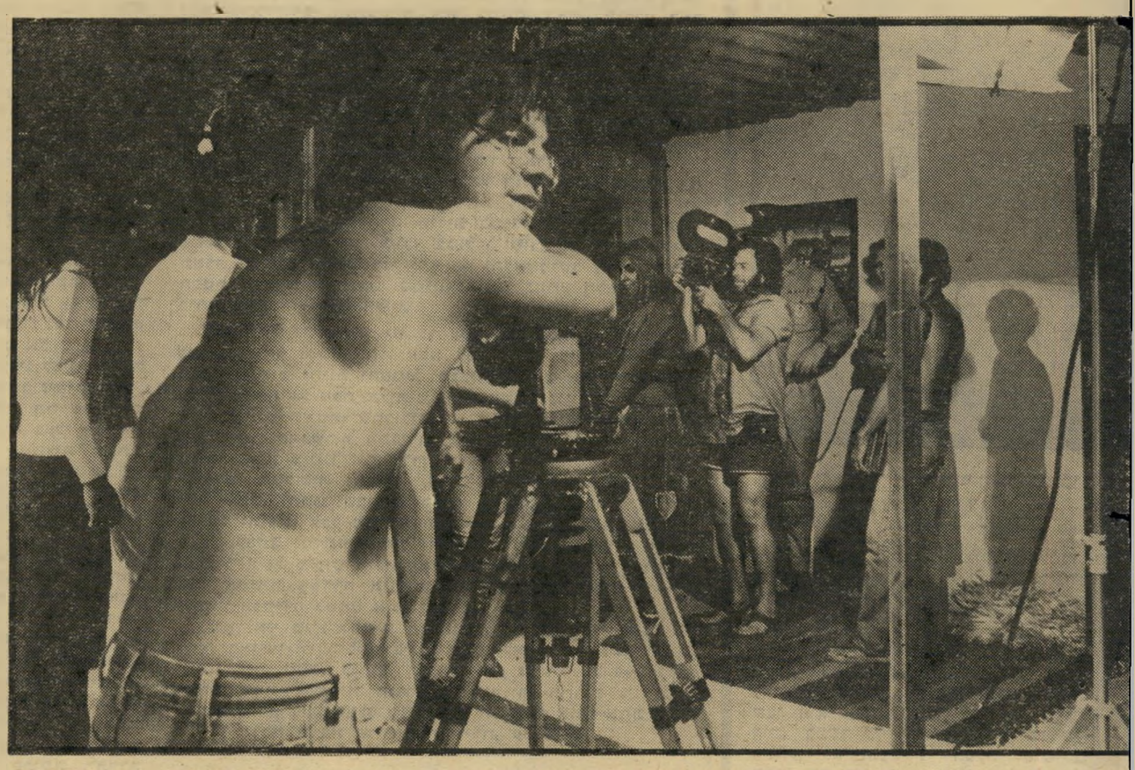
כשהחלטתי לעשות את אדם בן כלב היה ברור שזה צריך להיות סרט בינ־לאומי, שבתפקיד הראשי אני רוצה את אורסון וולס. כי האיש הזה הוא מלך ובקולנוע יש גבול לרמאויות. באתי ל־אמריקה ואמרתי אורסון ואלס. אמרו אור־סון ולס לא מוכר פופ־קורן בקולנוע. הדברים התחילו להתגלגל די מהר. היתה לי מפיקה בקנדה, שהיתה צריכה לדאוג למימון, והיתה לי מפיקה בלוס־אנג'לס שטיפלה בשחקנים ובהסכם־הפצה עם ה־אולפנים. האשה הזו, שהיתה בעבר מראשי יונייטד ארטיס ושמה מארשה נאסטר, הפי־נתה את התסריט לכל מיני שחקנים. אני רציתי אורסון ולס, אבל שלחנו את התס־ריט לוולתר מתיאו, שהוא תרכובת של מלך־ליצן וכאן ויתרתי על המלך לפול ניומן, כי הוא בחור נחמד לאללה. אבל מה לאדם בן כלב ולפול ניומן. אמרו לי תשתוק, תשתוק. שתקתי. בהוליבוד הם יודעים מה הם אומרים.

שלחנו ללורנס אוליביה, שהוא שחקן טוב. לכל הדיעות, אלא שהוא זקן וחו־לה, ואז היו ריבונים שהוא הולך למות. אבל אמרתי לעצמי שאם לבחור בין פול ניומן חי לאוליביה מת, אני בוחר ב־אוליביה. ושלחנו לדאסטין הופמן, שהוא שחקן על הכיפאק, אבל לדעתי צריך לח־כות עשרים שנה כדי לגלם את אדם. בקי־צור, וולטר מתיאו, אחרי שישה שבועות מורטי־עצבים, כתב לי מיכתב נורא יפה שהתפקיד גדול עליו. המפיק של פול ניומן קרא את התסריט ואמר שהוא מרתק, להערכתי. כשאומרים מרתק סימן שלא הבינו מה העניינים. הסוכן של אר־ליביה אמר לי, שלדעתו האיש לא יגיע לתחילת הצילומים וחבל לקחת סיכון. בי־נתיים אני רואה שהאיש עדיין חי. והופ־מן, זה היה לפני קרמר, והקאריירה שלו היתה על חבל דק והסוכנת שלו אמרה שמה שהוא צריך כעת זה משהו כמו קרמר.

■ ■ ■

אני יושב שישה שבועות עם כל הסי־פורים האלה בהוליבוד, ויום אחד אני אומר כוס אומו, מה העניינים. עוד מעט אני מבקש פה גרין־קארד, ופול ניומן יגיד לי כן ואני אצטרך לעשות איתו את הסרט. מה אני אעשה, אני רוצה אורסון ולס. הלכתי להנרי יגלום, במאי אמרי־קאי שעשה סרט עם אורסון ולס, ואמרתי לו דבר איתו. דיבר איתו ואמר להביא תסריט. אמרתי הנה עוד פעם צריך לח־כות שישה שבועות. אחרי יומיים — תשע בבוקר — אני מבשל לי ארוחת־בוקר

(המשך בעמוד 52)

כמאי יושב בעבודה (בסרט „סוסעץ")

„אני לא הבן של ג'יגי פרס ולא של משה דיין!"

שבו חיו שתי נשים וגבר. אמרת את זה כאילו העניין ברור וטבי־עי. אתה חושב שזה טבעי, שפוליי־גמיה היא טבעו של האדם?

תראי, ליעקב אביגו היו ארבע נשים.

● הוא חי לפני איפי שנים.

אנשים לא משתנים. חברה משתנה. ה־חברה היום לא היתה מקבלת בסובלנות יחסים כאלה, אבל לסבע, לדעתי, אין הת־נגדות ליחסים של כמה נשים וגבר אחד.

■ ■ ■

● וליחסים של כמה גברים ואשה אחת?

היתרון של גבר שהוא יכול להכניס כמה נשים להריון במכה אחת, אשה לא יכולה להיכנס במכה אחת להריון מכמה גברים. אני רציני. הטבע לא בנוי למערכת יחסים של כמה גברים ואשה אחת. היהדות קיב־לה כדבר מובן מאליו את העובדה שלגבר יש כמה נשים. השאלה היום היא, כמה גברים את מכירה שיכולים לספק יותר מאשה אחת.

● ?כמה אומרים שקשה לעבוד איתך

אני לא חושב שקשה לעבוד איתי. אני יודע שאומרים את זה. כנראה שאנשים לא אוהבים אדם שלשם שינוי יודע מה הוא רוצה. אם מסתכלים על זה בצורה

היה תענוג לעבוד איתו, מכיוון שהיה איכפת לו. הוא נתן את נשמתו. אספר לך סיפור. בגלל המוניטין לא רציתי להסתכן בבעיות של המשכיות. אז החלטתי שבסרט הוא ילבש רק ג'ינס, כי ג'ינס הוא ג'ינס. ואם קראוס שוכח לבוא עם הג'ינס לא צריך להיכנס לפאניקה — תמיד יש ג'ינס אחר. אבל הוא היה מכבס בעצמו כל

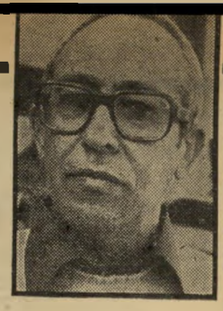
כמה גברים את מכירה שיכולים היום לספק יותר מאשה אחת?

בוקר, בארבע, את המכנסיים ותולה אותם לייבוש מול התנור. הוא הקפיד לבוא עם אותו זוג מכנסיים. זה כאילו מישני, אבל זה מאפיין את כל ההתייחסות שהיתה לו לסרט.

■ ■ ■

● ושרגא הרפז?

שהוא גולד אצל ג'יגי פרס או אצל משה דיין. וגם זה בטח מרגיז. עכשיו יש עוד דבר. את שני הסרטים האחרונים שעשי־תי לקחו לפסטיבל קאן, שהוא האירוע הקולנועי הכי חשוב, להוציא את האוסקר. באותה שנה עשו בערך עשרה סרטים אחרים וזה מרגיז. קראתי שג'אד נאמן אמר פעם, שנגמרה התקופה שהקולנוע שייך לבוגרי בית־העם. הוא התכון לאורי זוהר, שגם הוא, רחמנא ליצלן, לא למד.

יעקב שרת / איש ממאדים
תעלת הבחירות

אצה־רצה ממשלת יש־לי והחליטה: עבודות החפירה של „תעלת הימים" יחלו תוך חודשיים!

אומנם, עדיין לא הוכחה סופית עדיפות התוואי הדרומי של התעלה, ועדיין לא מובטח הכסף הדרוש להגשמת המיפעל, ועדיין לא סולקה כליל מועקת הצורך לבוא בדברים עם ירדן כבעלת מחצית ים־המלח, לפחות, אך מהם שיקולים פעוטים שכאלה נוכח הסיכוי המרנין, שמודעי או אפילו בגין בכבודו ובעצמו יגזרו סרט כלשהו מול מצלמות הטלוויזיה — בעוד מועד לבחירות!

הממשלה החליטה ברוב תבונה, כי אתר־היניקה של התעלה יוקם, לא פחות ולא יותר, בחבל־עזה. כמובן, קביעה זו לא באה לסבך את עם ישראל בצרות צרורות, אלא לקשור את החבל הפרובלמטי הזה לנצח עם מדינת־ישראל. תאמרו: הכבד סופח חבל־עזה למדינת־ישראל! היכיר בכך העולם, התרשה זאת ארצות־הברית, המממנת ומזיינת אותנו, זו ש־בזכות אישוריה והבטחותיה מבשר לנו סגן שר אי־שהביטחון מרדכי מוח־ציפורי, כי עוד־מעט־קט יחול מהפך מהפכני ביצוא הביטחוני שלנו, ואו־טו־טו תיפתח כל בעייתנו הכלכלית חרף יובש באר „געש" — והדעת נותנת, שהכרה ואישור אלה דרו־שים יידרשו, בין היתר, כדי לאפשר נטילת מלוות להגשמת המיפעל האדיר, המשנה סדרי־בראשית, לרבות מלוות ואפילו תרומות על חשבון מס־הכנסה של הדוד סם מידי יהודים אמריקאיים — היתואר, שארצות־הברית תשלול רתימת חבל־עזה לתעלת הימים, ואילו יהודיה ימחו פי ממשלתם, וייעשו שותפים לדבר־עבירה בין־לאומי חד־צדדי!

ובכן, נמצאה עצה חלמאית משופרא דשופרא: התעלה, אומנם, תתחיל בחבל־עזה, אלא שבתחומו היא תוסתר מעין כל בציעור תת־קרקעי!

ובכלל, ליתר ביטחון — בניגוד לדעת השר אריאל שרון, היודע בדיוק מה הוא רוצה: תעלה־שמטעלה, העיקר לטרפד את הסכם השלום הישראלי־מצרי בהקדם האפשרי — ממשל־תנו הנבונה החליטה להתחיל את עבודות התעלה בצד הבטוח, ליד מצדה, אז מה כל הרעש? בהגיע החופרים אל גבול חבל־עזה, או קצת לפני כן, תמיד יהיה אפשר להבריג לציעור זוויתי של 45 מעלות, ולכופף את התעלה צפונה, לאיזור זיקים.

הירדנים אולי לא נחמדים, אבל מה לעשות, הם שם! הם בעלי מחצית ים־המלח אפילו כהואדאתנו (ולדידם, בעלי שלושה־רבעים של הים הזה). היתואר, כי בעלת המחצית האחת תעשה ברמת פני הים כבתוך שלה, ללא הסכם? היתואר, כי התעלה, תחת להיות תעלת שלום ופריחה כלכלית הדדית, תהיה לתעלת מריבה או אפילו תעלת מילחמה? היתואר, שהירדנים ישבו בשקט? אגב, אם לא איכפת לכם, גם לירדנים יש ים שגובהו מעל פני ים־המלח מגיע לכ־400 מטר. כן, ים סוף! כסף לא חסר להם ולא יחסר להם, והם, שפיתחו בעקבה נמל גדול משלנו באילת, שהקדימו אותנו בהרבה בהנחת מסילת־ברזל עד אותו נמל, יוכלו — אם רק ירצו — להקדים אותנו גם בחפירת תעלה מים־סוף לים־המלח — ובמידה־כנגד־מידה יעשו זאת ללא הסכמה מראש של הישרא־לים. מה תהא זכותנו לקבול? לפני מי נשטח תעצומותינו — לפני בית־הדין הבין־לאומי בהאג, או שמא נפנה לעצרת או"ם, או מה? ואם, בשל סיבות ונסיבות כלשהן, לא נצא למילחמה על ירדן בגלל תעלתה־היא, כי אז הדעת נותנת, שבמצב הטוב ביותר התעלה שלהם תקטין בחצי את ספיקת התעלה שלנו!

הסכם מראש עם ירדן? מה פתאום? הרי הסכם שכזה מחייב מדינאות של שלום, של שיתוף־פעולה, של חזון שקט ושלווה — ללא סיפוח וללא קיפוח וללא התנחלויות של רעות־רוח.

שמש במיגדל שלום

בחלומי־הזייתי־מצוקתי, והנה אני כמו כלוא במין גיטו של יהודים חופשיים, וסיעות סיעות של יהודים דתיים פוק־דות את איזורי מגורי המיוחד, כדי להציץ בי ובקומץ חברי, כדי לראות במו עיניהם כיצד נראה יהודי ללא כיפה, ללא זקן ופיאות, ללא ארבע כנפות וקפוטה שחורה משחור, כיצד נראית יהודיה ללא שביס וקפלטה, זרועותיה חשופות, רגליה לא גרובות.

בקיצור, מין מאה־שערים במהופך.

סבי איש ביל"ו, שמרד באביו ועלה לארץ־ישראל בבחרותו, הבטיח לאביו, שלא היה — כבר הוא! — אדוק ביותר, כי ימלא אחר שתיים מבקשותיו: לא ללגל זקנו ולא לאכול בשר חזיר. כל מה שנשאר מזה לאבי היה שפם. בי לא דבק אפילו שמץ חותם „דתי" זה. אבל עד שאני תוהה היכן יעמדו צאצאי במישור אני־אלוהים זה, אני שומע כי קפץ רוגזו של עלם־חמודות מהלך ארבעה בתים מביתי־מבצרי על המדינה תצוינית החילונית, והריהו מגדל זקן ולובש ציצית ומדקדק בקלה כבחמורה לתדהמת כל מכריו ולמגינת לב הוריו, אשר עימהם לא ישב אל סדר של פסח בשל חשש להיכשל ולו בפירור לא־כשר אחד, חס וחלילה! וחזקה על אותו עלם רווי־אושר שיצאה נפשו להמית עצמו באוהלה של תורה, שלפני זמן־מה התפלל בכוונה גדולה את תפילת החמה, שכל המחמיץ אותה אחת דינו להמתין עשרים ושמונה שנה עד להזדמנות חבאה להעלותה על דל שפתיו הקדושות.

לא אכחד, כי לא אדע מה מדהים ממה — העובדה שעלם־חמודות בן־חילונים־בני־חילונים, שהוריו נלחמו בגופם על הקמת מדינת־ישראל נאורה, נעשה מורד־אור פשוטו כמש־מעו, תולה כל צרות עם ישראל באי־קיום מצוות התורה, ומדינת־ישראל בעיניו אינה אלא כקליפת שום — או העובדה שבבוקר אביבי אחד משכימים רבבות בני־אדם ומתפללים אל השמש, ולא זו בילבד, אלא כדי שתפילתם תישמע ותשפיע את השפעתה המכוונת, הם מחפשים אחר המקום הגבוה ביותר בסביבתם, כלומר המקום הקרוב ביותר אל השמש, כגון גגו של מיגדל שלום בתל־אביב!

אכן, בדבר אחד לא יוכל לכפור אפילו אגנוסטי שכמוני: למחרת יום „ברכת החמה" מפי רבבות יהודים, ובתוכם נשיא ישראל שהצטרף לסגל־חבורה — השמש זרחה!

כך, כשם שלעולם לא יוכל איש לדעת מה פרצוף היה לעמנו אילמלא הלך בגולה — היינו יושבים פה בטח על אדמתנו כעם כוהנים וגוי קדוש, ומעלים קורבנות של יונים צלויות ועגלי מרבק וסאת סולת ליחווה בהיכל שבהר המוריה, או כעם פראי־אדם המעבירים את בניהם באש, קורבן לאל המתחרה הקרוי מולך בגיא בן־הינום — או, מה שמתקבל על הדעת יותר, שניהם גם יחד — כך גם לא יוכל איש לדעת לעולם מה היה קורה לעולמנו, מרכז היקום, אילמלא נמצאו בתוכנו כך וכך רבבות אדם הכורעים ומשתחווים לאל השמש חנורא. הלב מתחלחל והמוח מחשב להתחייב למחשבה, כי אילו הוחמצה אותה ברכת חמה, אל השמש היה נעלב — ומפסיק להסתובב כמינהגו סביב כדור הארץ!

אגב, זו הזדמנות לתת כבוד לאל הזוטר, הלא הוא הירח היקר החולף, הממשיך להקיף את ארצנו ולסמן לנו את חודשינו בנאמנות אך ורק חודות לתפילתם של מאות אלפי מאמיניו היהודים מדי מולד במולד. ושוב, מה היה אילו...? תארו לעצמכם, עולם בלי ירח — והלא מיטב חגינו, לרבות הפסח שאין יפה ואהוב ממנו, נחוגים בהגיע הלבנה למלוא כוחה הברוכה — והאלילית.

אשר על כן, כאשר יש לך עסק עם אלוהים, כלומר לא עם אל אחד ושמו אחד, אלא עם אלים רבים, כפי שמעיד שמו, וביניהם יהווה והשמש והלבנה, לעולם אינך יודע מניין תבוא המכה — מכת אלוהים נוסח עשר מכות מצריים, מכת שמש או מכת סהר־סהרורים — ואינך יכול להוציא מכלל חשבון את האפשרות הסבירה, שעובדי גרמי השמים למיניהם יתרבו ויילכו ביניינו אם בדרך ההשפעה הרוחנית ואם בדרך השפיעה הוולדנית (שקורין „דמוגרפי" בשפת עם לועז, טפו, ימח שמם, והטוב שבגויים הרוג), עד שמאה־שערים ומדינת־ישראל יתחלפו בכל מכל כל, עד ששם המדינה היהודית יהיה מאה־שערים, ומדינת־ישראל יהיה שם גיטו (במצדה? על הר הכרמל?) של מיעוט חילוני־תמהוני, משונה ובזוי, מין שמורת־טבע אנושית ששרידה איכשהו מימי תיקוות גדולות ב־1948, ועכשיו תפקידה לשמש אתר לתיירים סקרניים.

וכאן אני מגיע להזיית הבלהות ש ל י. בהזייתי, והנה אני בורח באישון לילה־לילה־ליל־אלילים־ללא־כוכב־ללא־אורות מן הגיטו הזה, והופך ליהודי חילוני נודד, נע ונד על פני יבשות וימים, ממתין למחזור הגדול של תיקוות החרות האנושית, המתחדש רק פעם באלף שנים. וכל המחמיץ אותו אחת דינו: לחכות הרבה הרבה שנות שמש וירח, עד 2948.

גם בארזים נפלה קטיושה

עד עצם היום הזה לא קראתי בשום מקום הסבר נחיר ומשכנע למתחולל בלבנון, כמטחווי קטיושה מגבולנו.

קראתי שהסורים רוצים לכבוש את הלבנון.

קראתי שחנוצרים התחילו.

קראתי שיד הרוסים בוחשת בקדרה.

קראתי שחדאד מתנהג כגנרל סיני.

קראתי שיאנוש מתפרץ לחציל, לשעוט, להלום.

קראתי שלישראל אסור לעמוד מנגד, כי בנפשנו חוא.

קראתי שישראל צריכה להזחיר את הסורים: זוזו או תמותו!

קראתי שישראל פשוט צריכה לשבת בשקט, לא להיות סדרן בינלאומי ושוטר מקוף איזורי, ואם דרוש לה ריפוי בעיסוק — שתבנה דירות לזוגות צעירים.

קראתי שארצות־הברית אמרה לסורים: או ש, או שחישרא־לים יזוזו.

קראתי שארצות־הברית אמרה לישראל: נומי נומי! רגן רוצה לישון ולא להשתגע.

קראתי שהסורים אמרו שהרוסים יבואו, אם רק...

כן, את כל זה קראתי, ועוד ועוד. ובדרכי שמעתי קולות נשים לבנוניות, שזעקו הרף! כוס היגונים, לאט!

אבל מהי האמת? האמת האמיתית? האמת לאמיתה?

יכול להיות, שללבנון כבר אין סיכוי. שהיא תתפורר. לפע־מים יש רושם, שמכל עבר כבר אורבות לה תוכניות סיפוח. שלום לך, לבנון, ולא להתראות. כבר מתחילה לא היתה לך תיקווה. מרצע שהבריטים גירשו את הצרפתים, ואולי עוד לפני זה, מימי צורים וצידונים שעשו הרע בעיני נביאי ישראל.

הפסקת אש! שם זמני. עוד יישמעו יריות בחוצות ביירות, עוד תהיה יד נוצרי בנוצרי, מוסלמי בנוצרי, פלסטיני בשיעי, סורי במוסלמי בנוצרי בשיעי בפלסטיני.

וגם ישראלי זכור לטוב.

מעניין, איזה שלום ייצא מזה.

„פוצצתי פארונקל!"

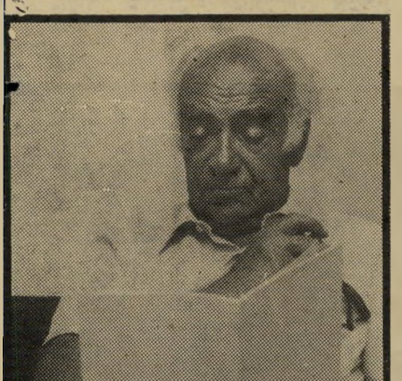
(המשך מעמוד 51)

והטלפון מצלצל ומישהו מבקש את יקי יושע. אמרתי מדבר, ואז הקול אומר „שלום, זה אורסון ולס, מה שלומך," אמר־תי טוב מאוד. אמר בוא ניפגש בצהריים, נדבר.

קבע איתי פגישה במיסעדת מה מזון. הגרי אמר לי תביא הרבה כסף, האיש אוכל הרבה, ושיהיה לך ברור — אתה תשלם. נכנסתי. איך שאני נכנס עשה לי שלום בלי חינטרושים ופארנויות של כל כל השחקנים שעושים עצמם עסו־קים רק בשביל הפוזה, למרות שהם יוש־בים חודשים ומחכים לאיזה תפקידון. אמר לי התסריט על הכיפאק ואני מאוד רו־צה לעשות את הסרט.

● **החתמת אותו על חוזה?**

גם בזה הוא אישיות יוצאת־דופן. כל שחקן אחר רוצה חוזה חתום ואילו הוא, זה מה שמפחיד אותו — כבלים. אני מבין

שימעון פינקס בתפקיד האב השכול
האמת במערומיה

אותו. גם עם שמוליק קראוס לא חתמתי על חוזה וזה אולי עזר ליחסים ביניינו, שהיו מבוססים על אמון. אמרו לי שאם לא אחתום, אין סרט.

האיש סיפר לי שהוא כותב תסריט ורוצה לביים בעצמו. הגרי יגלום צילצל לאורסון ולמחרת קיבלתי ממנו מיכתב שבו הוא אומר בערך כך, זהו תפקיד חיים. במשך כל הקאריירה הארוכה שלי כשחקן לא הוצע לי תפקיד שיש בו אתגר כה רב, ואני בטוח שלעולם לא אתקל בתפקיד דומה. חזרתי עם המיכ־תם לקנדה ואמרתי בואו נחכה לאור־סון. אמרו לא, אנחנו עושים את הסרט עם אלי ואלאך והחתמנו אותו על חוזה. אמרתי מה זה חותמים, בלי שאפגוש ב־איש. ומה אם אנחנו לא מסתדרים? נסעתי לניו־יורק לפגוש את אלי ואלאך ובלי לפגוע בכבודו הבנתי שאם אני לא חוזר מייד הביתה, אני הולך לאיבוד.

■ ■ ■

● **וככה ויתרת על חזרמנות לעשות סרט בינלאומי עם כוכב בינלאומי כמו אלי ואלאך?**

ויתרתי על המימון הקנדי ועל אלי ואלאך, לא ויתרתי על הסרט ולא מכרתי את עצמי בשביל כסף.

● **ומה יהיה?**

יהיה טוב. אני אעשה את הסרט בקומ־בינציה אחרת.

● **אתה איש של עקרונות?**

זה נשמע קיטש. תראי, אני לא מוכרח לעשות סרטים. לא חלמתי בגיל שמונה על פנס־קסם.

● **אומרים שתמכור את אמא שלך בשביל לעשות סרט.**

כבר עשיתי שלושה סרטים ולא מאמין שאפשר לעשות סרט, עם המחיר שאקבל בשביל אמא שלי — מקסימום סרט קצר.

להתחתן

(המשך מעמוד 27)

יותר בארץ. אחרי ארבע שנות נישואין התגרשו השניים. שושנה התחתנה בינתיים עם מירון בנבנישתי, מי שהיה סגן ראש עיריית־ירושלים, וזקס התפרסר.

בשנת 1964 פגש בשחקנית־רקדנית גבי אלדור, שהשתחררה אז

„חיים שקטים עם הרבה הרבה ילדים"

מלהקת הנח"ל, למדה באוניברסיטה ועבדה בתיאטרון הקאמרי. נישואיו אלה החזיקו מעמד 16 שנים. לזוג נולדה בת, דינה, היום בת 11. לפני שלוש שנים הם התגרשו. אז הכיר את רחל, ילידת מצריים, העובדת בקונסוליה האמריקאית במיזרח ירושלים. מאז הם ביחד.

פתרונות זמניים

זקס כתב פעם ספר על סופר אנגלי מהמאה ה־18, סמואל ג'ונסון, שטען כי מוסד הנישואין הוא מסובך ביותר. מי שנמצא בפנים, רוצה לצאת החוצה ומי שנמצא בחוץ, רוצה להיכנס פנימה. עוד טען ג'ונסון, כי נישואין הם ניצחון התיקווה על הניסיון. את התאוריות האלה אימץ לעצמו הפרופסור. הוא מאמין כי האדם נמצא במצב של אי־שקט תמידי, ומוצא לעצמו פתרונות זמניים, אך לא הגעורים ולא הזיקנה, לא הנישואין ולא הרווקות הם פיתרונות הולמים.

כל מה שאריה ורחל רוצים עכשיו זה חיים שקטים עם ילדים, הרבה ילדים.

האשה האידאלית היא זו היודעת להיות בת, אחות, מאהבת ובעיקר בן־אדם, עצמאית ותלויה, ורחל היא אדם חם ואוהב.

זקס נראה מאוהב, ורחל נראית מרוצה. השניים התחילו את חייהם המשותפים במסיבה ענקית בביתם בירושלים. אריה בישל לריזוטו ל־150 איש, ורחל הכינה עליגפן ממולאים בקובה. השמפניה זרמה כמים, והחברים הטובים נכחו — מה עוד צריך הבן־אדם?

מיד אחרי המסיבה הירושלמית ירדו השניים לתל־אביב, ובכניסת כבר הכינו להם שולחן ארוך עם הרבה חברים הרבה ויסקי ובעיקר הרבה מצב־רוח. מכיוון שהחתן שתה כבר קודם, הוא לא שר ולא רקד, כמו האורחים שלו, אך הוא התנהג יפה מאוד, בעיקר לאשתו הטרייה, שהראתה את טבעת הנישואין לכל מי שביקש.

בעיר הם התגוררו ביפו, בבית של האישה מס׳ 2, גבי, שנסעה כמה ימים קודם לכן לארצות־הברית לחופשה, והשאירה לזוג הצעיר את הבת, דינה ואת הבית שלה.

המסיבה בכניסת הסתיימה רק בשעות הקטנות של הבוקר — כי מכניסת הלכו כמה חברים עם הזוג הצעיר למועדון־לילה ביפו ושם, אחרי שכולם שתו עוד כמה משקאות, התחילה הכלה לרקוד ריקודי־בטן לשימחת החברים ובעיקר להנאת החתן.

עכשיו רוצה זקס קצת שקט, כתיבה רצינית, אך בכי של תינוק בלילות בהחלט לא יסייע לו.

במדינה

מישפט

פסק־הדין - חנינה

השופטת התרעמה על החוק המחייב מאסר בפועל והמליצה על חנינה

„יש לי סימפאטיה לטענתו של הסניגור, אולם על אף הסימפאטיה נראה לי כי אין מנוס מן המסקנה שעלי לקבל את טענת התביעה," כתבה השופטת שושנה ברמן בפסק־הדין האחרון שנתנה בשבתה כשופטת־שלום בבית־המישפט ברחובות.

לבה של השופטת — היום שופטת בבית־המישפט המחוזי בתל־אביב — הלך אחרי טענת הסניגורים יורם שפטל ואיל שמחוני, אשר טענו כי אין חובה להפעיל מאסר על־תנאי כאשר יש הרשעה נוספת בתיק מאוחר על שתי עבירות נוספות. יש לשער כי השופטת קראה בעיון את חוות־הדעת שנתנה קצינת־המיבחן בתיק, שאמרה כי הנאשם, יעקב רחמים, הצליח לעשות את הבלתי אפשרי כמעט. בגיל 24 הצליח לשבור את מעגל הקסם של העבריינות שסגר עליו שנים רבות. במשך השנתיים שעברו מאז 1978, בה נתפס לאחרונה כשהוא מחזיק סמים, השתקם רחמים. הוא מצא עבודה קבועה, התחתן ונטש את החברה העבריינית שבה בילה קודם.

בדו"ח שהוגש לשופטת נאמר, כי רחמים השתקם כבר בכוחות עצמו ואינו זקוק עוד לעזרת שרות המיבחן.

לתת צ'אנס. רחמים הודה בשתי עבירות של החזקת סם מאוקטובר 1978, והצהיר כי היו אלה עבירותיו האחרונות. בית־המישפט היה מוכן לקבל את חוות־הדעת ולתת לנאשם צ'אנס להוכיח כי אמנם השקתם. אולם על ראשו של הנאשם היה תלוי ועומד עונש מאסר על־תנאי מתיק קודם, שעדיין לא פג תוקפו, והתביעה ביקשה מבית־המישפט להפעילו. העונש היה שנתיים מאסר בפועל, ובירור היה לשופטת ולצדדים כי עונש זה יחזיר את רחמים לעולם הפשע — אולי לתמיד.

השופטת עמדה בפני בעיה טכנית שלא ידעה להתגבר עליה. לפי החוק מותר לבית־המישפט לחרוג את תקופת המאסר על־תנאי בלי להפעילו, רק פעם אחת.

פרקליט שפטר
חנינה ב־90%

ומכיוון שבתיק הנוכחי עמד רחמים לדין על שתי עבירות של החזקת סם, מתאריכים שונים, אם כי סמוכים, הרי יש לראות בכך שתי הרשעות, ואין לבית־המישפט סמכות להאריך את תקופת התנאי.

הסניגורים הציעו לבית־המישפט להתייחס לשתי העבירות כאל הרשעה אחת, ובכך לפתור את הבעיה. אך למרות הסימפאטיה ש־רחשה השופטת לטענון זה, לא היתה יכולה לקבלו מבחינה מישפטית, כיוון שקיים כבר תקדים השולל פירוש זה שניתן בבית־המישפט העליון ב־1971.

„נראה לי כי אין מנוס, ועלי לקבל את טענת התביעה ולהפעיל את המאסר על־תנאי," אמרה השופטת והפעילה את המאסר.

אולם בהתחשב בנסיבותיו של הנאשם החליטה השופטת לעכב את ביצוע גזר־הדין למשך שנה. וזאת כדי לאפשר לנאשם להגיש בקשת־חנינה לנשיא המדינה.

תשעים אחוז. על העבירות שבהן הורשע בתיק הטילה השופטת עונש מאסר על־תנאי של עשרה חודשים, וקנס של אלף שקל.

בהזדמנות זו הביעה השופטת את דעתה כי יש לתקן את החוק, ולאפשר לשופט גמישות בהפעלת שיקול דעתו, ולא להגביל בצורה דראקונית את סמכותו של בית־המישפט לגבי הארכת מאסר על־תנאי. „אני תיקווה כי בעת פנייתו של הנאשם בבקשת חנינה יובאו גם כל נימוקי בחשבון," סיימה השופטת את פסק־הדין.

הסניגורים הגישו בקשת חנינה, שאליה צירפו העתק מפסק־הדין. הנסיון מלמד כי במיקרים כאלה מקבל הנידון חנינה בתשעים אחוז מהמיקרים.

שריפה

בקרונות הרכבת

שני קרונות רכבת עתיקים, אוצר מוסיאוני, נשרפו כרשלנות

אחרי שסעיד מסראוה הצית את הסיגריה שלו, זרק את הגפרור. תוך דקות ספורות עלו שני קרונות־רכבת באש. לא היו אלה סתם קרונות, אלא קרונות־שינה ששימשו בעבר את הנוסעים העשירים בקו קנטארה־דמשק.

הקרונות ההדורים, ספוני עץ, עמדו שנים רבות ליד תחנת הרכבת הישנה של נתניה. איש לא השתמש בהם, והיתה תוכנית ל־הופכם למוסיאון־רכבות קטן. בינתיים התמלאו ניירות שכוחים וגרוטאות שאוחסנו בהם. הגפרור של סעיד עשה בהם שמות. תוך רגעים היו שני הקרונות למאכולת אש.

סעיד עובד בבית־אריזה לתפוזים, ליד תחנת הרכבת של נתניה. הוא נלקח לחקירת מישטרה. החוקרים סברו כי הציח את הקרונות בזדון, לשם שעשוע או כדי לגרום נזק. הפרקליטות מצאה סעיף מיוחד בפקודת הרכבות המנדאטורית, המטיל עונש על כל מי שגורם בזדון נזק לקרון ולפסי־רכבת.

הנזק נאמד בכ־40 אלף לירות, אבל לקרונות אין תחליף. הם היו היחידים שנותרו מתקופת הזוהר של רכבת המרחב. אך למרות מאמצי התביעה להוכיח כי סעיד גרם את הנזק בזדון, וכי זרק קופסת גפרורים שלמה דולקת לתוך הקרון, הוסכם לבסוף כי הסעיף הי־חמור יוחלף בסעיף קל יותר, המדבר על גרימת נזק ברשלנות. הסניגורית, ליאורה פרנקל, הצליחה להסביר את עמדת הנאשם, והוא נידון לחודשיים מאסר על־תנאי ולקנס כספי.

חדש!
השי הנפלא לאוהבים ולכל רע וידיד.

מחיר כל ספר 42 שקלים (כולל מ.ע.מ)

הוצאת ש. פרידמן בע"מ
ת"א, רח' נרוזנברג 27 ת.ד. 4337 טל. 659756 — 659091
להשיג בכל חנויות הספרים המובחרות בארץ

קמרה אובסקורה
מעבדות צילום לעבודה עצמית
למד צילום
ירושלים רח' בצלאל 6 טל' 233502
מחזור קורסים ראשון צילום פיתוח והדפסה בשחור לבן למתחילים
תל-אביב רח' ביאליק 23 טל' 658677
קורסים למתחילים ולממשיכים - שחור לבן.
קורסים להדפסה בצבע/סיבכרום. סדנא מרוכזת ללימודי המשך בצילום. קורס לצילום בסטודיו.

שלום לישראל
שלווה לישראל
שלי
עצרת הפגנה
1 במאי
תתקיים בשבת 2.5.81 בשעה 17.00 אחה"צ במדשאה מול הפתח הראשי של גני התערוכה (ליד מגרש החנייה) ובה ישאו דברים:
* מאיר פעיל * רן כהן
* יעל לוטן * ואליד חאג' יחיה
הפותח: חיים ברעם
ישאו ברכות אישי ציבור הופעות אמנים, קטעי קריאה
בסיום העצרת יתקיים מפגש ארצי של פעילי שלי

סרטים

הגברת הנצחית

קשה לדעת מה הסוד של הגברת עם הקאמליות, שלא קמלה גם אחרי הרבה שנים. שהרי איש לא סבר, גם לא כאשר הופיע ספרו של אלכסנדר דיומא הבן, כי המדובר ביצירת־מופת ספרותית. זאת אינה אמה בובארי, שבשיממונה ובאשליות האהבה שלה מייצגת עולם שלם בצרפת של המאה הקודמת. זהו בסך הכל רומן של יצאנית־צמרת חולת שחפת ונער שעשועים, שמסתיים בהתערבות אבי הנער, המשכנע את היצאנית לוותר על אהובה כדי שלא להפריע לעתידו. סיפור מן הסוג שהטלוויזיה מספקת עתה שלוש פעמים בשבוע מבלי להתאמץ.

איך, בכל זאת, ממשיך סיפורו של דיומא הבן (על מה שקרה לו בנעוריו), להוות מוקד של התעניינות? אולי משום שיש בו חומר רקע, העשוי לשמש הרבה יוצרים להרבה מטרות. ורדי, למשל, השתמש בו כבסיס אידיאלי כדי לפרוש עליו את מנגינותיו, גם אם עד היום לא ברור כיצד מסגלת חולת שחפת לשיר את „אדיו דל פאסאטו" בטרם תגווע. ועדיין זהו אחד הדפים היפים של המוסיקה הלירית.

איזו שחקנית תיאטרון יכולה לעמוד בפני הפיתוי להיות יפהפיה במערכה הראשונה, מאהבת עד מעל לראשה במערכה השניה, וגוססת חיוורת במערכה השלישית? ואיזה במאי יחמיץ את ההזדמנות להעלות מחזה שיש בו סצינות של פאר וסצינות אינטימיות, שיחזור תקופה ורגשות עזים, וגושא שכבר הוכיח את עצמו ככובש לבבות בטוח?

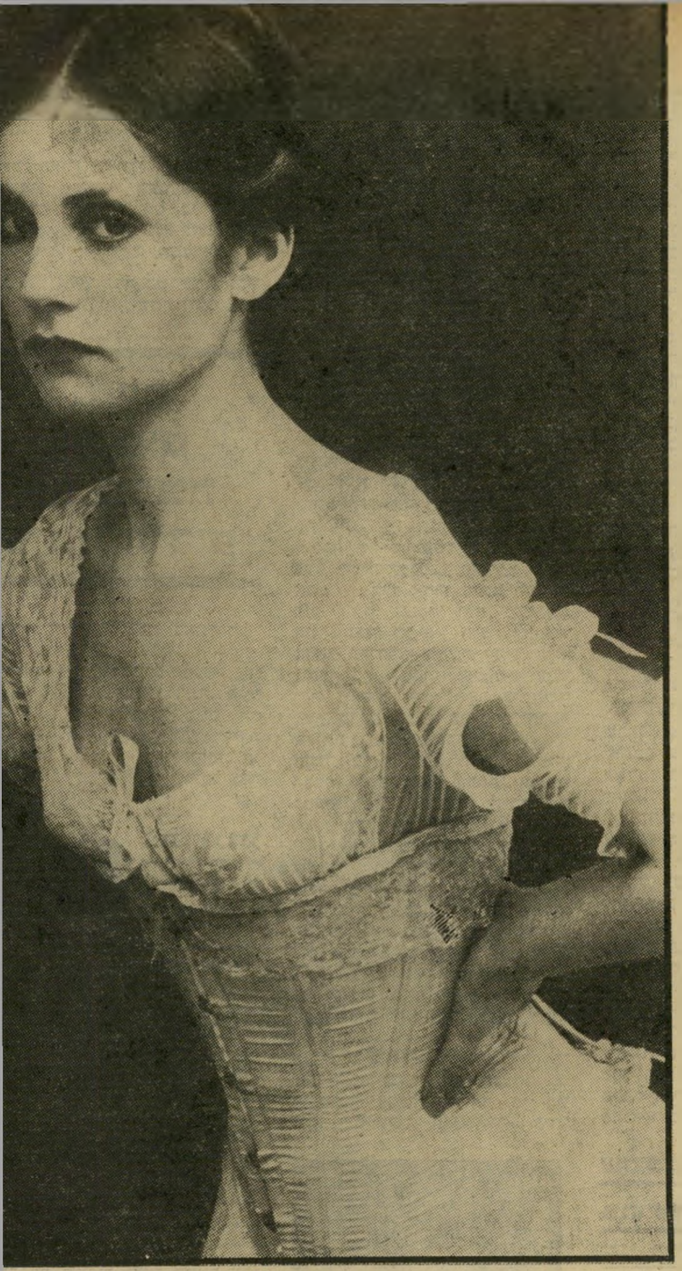
מיהי המושלמת מכולן? זוהי כנראה הסיבה שמאז הוצגה הגברת עם הקאמליות לראשונה על קרשי הבימה, לפני 129 שנים, מהווה תפקידה של מארגריט גוטיה (או, לסירוגין, ויולטה, כפי שהיא נקראת באופרה של ורדי) אבן־בוחן לכל שחקנית שעה של כוכבים באופנה. ומאז שיש לקולנוע, פשוט קשה לספור את הגירסות השונות של הגברת. שרה ברנאר עקשה להנציח עצמה בתפקידה המפורסם ביותר, ואחריה מזדנבת רשימה ארוכה: תדה בארה, פולה נגרי, נאזימובה, גלמדג', גרטה גארבו, איבון פרנטן, וויין לין פרל, לודמילה צ'רינה (בטלוויזיה ועוד. ולאחרונה גירסה שהכל מדברים בה — גירסתו של הבמאי מאורו בולוניני האיטלקי, מומחה לעיבודים ספרותיים לקולנוע, עם איזבל הופר בתפקיד הראשי.

להבדיל מקודמיו, בולוניני אינו מתמקד רק בספר של דיומא הבן, אלא גם בקורות חייה האמיתיים של מארי דיפלסיס, הגברת שהיוותה השראה לספר (לאחר שהופיעו, בצרפת כחצי תריסר ספרים על חייה). הסרט של בולוניני מתחיל מהרבה יותר מן הספר, מתאר את היחסים המעורערים שבבית דיפלסיס ואת האגרוף אותה אל הזנות. הוא מגיע אל כל האהבה האומלל ואל המחלה הקטלנית במחצית השניה של הסרט.

ובמה עוסקת העיתונות? כמובן, בווארות. מי היתה הגברת המושלמת מכולן? אותן שקמו עד היום? לשאלה הזאת, כמובן, הרבה תשובות, ויש להניח שוויכוח יימשך כל עוד תוצג הגברת הקאמליות בתיאטרון, באופרה או בקולנוע.

הכאב האנושי

הדבר המפליא ביותר בסירטו של הפרסים של רוברט רדפורד, אנשים טים, הוא השליטה המוחלטת של הבחומר שבו הוא עוסק: בנושא, בשחבצד הטכני ומלאכת הבימוי. זהו הראשון של הבמאי. וגם אם הבמאי

איזבל הופר בגיגוח האחרון — 1981
חייה האמיתיים של מארי דיפלסיס

גרטה גארבו — 1937
האלוהית

נדי מקבה — 1890
פאר ואינטימיות

שרה ברנארד בתיאטרון — 1884
מי היתה הגברת המושלמת?

מאריה קאלאס באופרה — 1955
אבן בוחן

כוכב מפורסם, שמופיע כבר 17 שנים ב־סרטים ונחשב היום לנכס היקר ביותר בעיר הסרטים, הפליאה נותרת בעינה.

אפשר להניח שהוא למד הרבה כאשר עבד במחיצתם של במאים מן הדרגה ה־ראשונה, כסידני פולאק (שהוא גם ידיד אישי קרוב), אלן ג'י פאקולה וג'ורג' רוי היל. אבל אסור לשכוח שהוא עצמו הודה, כי הצד הטכני של הפקת סרטים היה רחוק ממנו מאוד. כל הכתבים שביקרו על בימות הצילומים שבהם השתתף, ציינו כי רדפורד בלט בכך שלא גילה שום עניין באותם המרכיבים של עשיית הסרט שלא נגעו במישרין לעבודתו.

אבל כנראה שהשנים עושות את שלהן. רוברט רדפורד, הצייר המתוסכל שהפך לשחקן כימעט באקראי, הרגיש שאין לו כבר אפשרות להתקדם בתחום הציור. כאשר השחקנית ג'יין אלכסנדר ציינה פעם שרדפורד הוא השחקן היחידי שהאיפור אינו יכול לו, היא התכוונה להחמיא לו: „אפילו אם תשימו שק על ראשו, עדיין תזהו מייד את בוב," אמרה. בעיני רדפורד עצמו אין זה בהכרח קומפלימנט. לא פעם, בעבר, דיבר על מיגבלותיו האישיות כ־שחקן, ומן הדברים השתמע הרצון לנסות משהו אחר.

כך אנשי הנשיא. יתכן שלא חשב מייד על בימוי. הוא פרץ למעשה מן ה־אולפנים של הוליווד כאשר קנה חווה גדולה במדינת יוטה, הנקראת כשם הדמות שהפכה אותו לכוכב גדול, „סאנדנס". אחר כך התחיל בפעילות פוליטית, בעיקר ב־נושאים הקשורים בניצול האנרגיה ה־טבעית (אנרגיית השמש) ובשמירת ערכי הסביבה. לבסוף הפך מפיק סרטים כדי לטפל בנושאים שנראו בעיניו חשובים במיוחד, וזכה להצלחה מסחררת עם כל אנשי הנשיא. „למעשה," מציין היום רד־פורד בגאווה, „הקשר שלי עם בוב וודוורד ובקארל ברנשטיין* התחיל זמן רב לפני הסרט. אני עודדתי אותם ועזרתי להם לכתוב את הספר ורכשתי את הזכויות על הספר עוד לפני שהושלמה כתיבתו."

רדפורד מודה שלא היתה לו הכשרה מעשית כלשהי לקראת מקצועו החדש. גם היום, כאשר שואלים אותו מה מפריע לו במעמדו ככוכב, הוא מציין את העובדה שאינו יכול עוד להתגנב, כאלמוני, לתוך גנים ציבוריים או בארים, לשרבט דיר־קני אנשים. ואכן, במהלך ההסרטה הוא השתמש בכישרון הציור שלו כדי להסביר לצלם, לתיפאורן ולכל אלה שעבדו עמו, מה בדיוק הוא רוצה להשיג על המסך.

אנשים פשוטים הוא רב־מכר המתאר חייהם של בני מישפחה בורגנית בשכונה בורגנית ליד שיקאגו. המישפחה נתונה במשבר. הבן הבכור נהרג, הבן הצעיר עובר משבר נפשי ומנסה להתאבד. האם מתקשחת ומנסה בכל כוחה לשמור על החזות המוגנת של המישפחה מן הסידרה. זהו סרט על השבריריות של השלווה ה־בורגנית האמריקאית, שאינה מסוגלת לע־מוד במשבר רציני מבלי שתתמוטט.

שיח שך חרשים. לזכותו של רד־פורד יש לומר שהצליח בכל המובנים. מבחינה טכנית זהו סרט פשוט עד כדי להרגיז, סרט שכמותו אפשר היה לעשות גם בישראל — אילו היה מצוי כאן הכיש־רון הדרוש לכך. אמצעי־ההפקה אינם מהווים בעיה, אך מה שלא ניתן למצוא כרגע בארץ הוא צוות מתאים של שח־קנים.

על מרי טיילור מור חשב רדפורד מן הרגע שקנה את זכויות הספר של ג'ודית גסט, לפני חמש שנים. וזה אולי מוזר, בהתחשב בדמותה הקבועה של מור, ה־חביבה של אמריקה, החייכנית מן הטל־ויזיה, שהפכה את החינניות לתעשייה משגשגת. „רציתי להראות את הפן האחר שלה," טען רדפורד כאשר הציע להפקיד בידיה את תפקיד האשה היפה, המטו־פחת, המעודנת, המאלצת את עצמה להת־נכר לכל מה שעשוי לפגום בדימוי שהיא קבעה לעצמה.

מזר לראות על המסך את שיחת החר־שים בין האם ובנה הצעיר („אלה אנשים שמדברים א ל ולא ע ם אנשים אחרים," אומר רדפורד) שהרי שבועיים לפני שיצא הסרט אל המסכים התאבד בנה בן ה־23 של מרי טיילור מור, כמה חודשים אחרי שסיפרה בעיתונים על יחסיהם הקרובים.

בחירת שני השחקנים האחרים, דונאלד סאתרלנד וג'אד הירש, יכולה להיחשב שגרתית יותר, מכיוון שהשניים ידועים כשחקנים מעולים המסוגלים להתמודד עם מיגוון גדול של תפקידים. אבל מי שזוכר את סאתרלנד הופך את תפקידו בסרט 1900 לקאריקטורה, יכול להעריך עד כמה חשובה עבודתו של במאי כמו רדפורד. הוא השכיל להחזיק כל אחד מן המשתת־פים בדיוק בטון הנכון, לא איפשר שום חריגה, והצליח להפיק מן הטובים השק־טים ביותר ומן הדיבורים המאופקים ב־יותר זעקות חזקות ומזעזעות יותר מכל מה שניתן היה להשיג באמצעות צריחות ובמריטת שיער.

„בהתחלה," טוען רדפורד, „חשבתי ש־כסרט ראשון אני צריך לבחור סרט פער־לה. זה יותר הולם את האופי שלי... אבל החלטתי שאם כבר אבייש, אלך עם זה עד הסוף ואבחר לי משהו קשה באמת."

אין ספק שהבחירה היתה קשה, אבל התוצאה מצדיקה אותה לחלוטין.

רוברט רדפורד מביים את טים האמון
להסביר בעזרת הציור

מרי טיילר מור וזדונאלד סאתרלנד ב„אנשים פשוטים"
הפנים האחרים של האשה המטופחת

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב — קאגמושה, התוודעות, בתו של כורה הפחם, הציפורים, גלוריה, סוראית בנג'מין.

ירושלים — קאגמושה, קרמר נגד קרמר, לילה מאד מוסרי, איש הפיל.

חיפה — הסח השחור.

תל־אביב

★★★★ **קאגמושה** (גורדון, יפאן) — גנב מן השורה נדרש למלא במשך שלוש שנים מקומו של מצביא מהולל שנהרג בקרב. סרט היסטורי מרהיב, מלא הברקות, מחשבה ופיוט, של גדול במאי יפאן, אקירה קורוסאווה. חוויה קולנועית אמיתית.

★★★★ **הציפורים** (לימור, ארצות־הברית) — משל מאיים על הציפורים ש־מחליטות ביום בהיר אחד לשלם למין האנושי כגמולו, בגין כל ההתעללויות בהם. אחד הסרטים המפורסמים והמזהירים של אלפרד היצ'קוק, שמוסר ההשכל שלו מתאים לכל תקופה.

★★★ **כתו של כורה הפחם** (תכ־לת, ארצות־הברית) — סיפור חייה של זמרת ה„קאונטרי" לורטה לין, מאז ילדותה בעיירת כורים פרימיטיבית ועד לזוהר המצועצע של עולם הפיזמונים בנאשוויל. סיסי ספייסק זכתה באוסקר על תפקידה זה.

פולחן הנותים

העיט (פאריס, תל־אביב, יש־ראל) — מי שיילך לסרט כדי לחפש את השעורויה המתוארת בעיתונות, עשוי להתאכזב. אין עלבונות כלפי הורים שכו־לים, אין נסיון לנצל את כאבם או לעשות ממנו צחוק.

זהו נסיון כן ואמיתי להתמודד עם בעייה קשה שאין ממנה מנוס במדינה כישראל, שבה המילחמה היא מצי־אות שאין ממנה מיפלט. מה צריך להיות היחס של אותם שנותרו בחיים, כלפי זכרם של חללי הקרב? והאם אין סכנה שפולחן המתים יפריע, בסופו של דבר, לחיים?

בועז, גיבור הסרט (אם אפשר לקרוא לזה גיבור), הוא קצין־מילואים שחוזר מן הקרב, נגרר שלא ברצונו להפקת חוברת־זיכרון המוקדשת לחבר שנפל לידו. מחוברת .אחת הוא עובר לשנייה, והעניין הופך לתעשייה. בשלב מסויים הוא צריך למסור דין־וחשבון, לעצמו ולאחרים, על מעשיו.

לזכותם של הבמאי יקי יושע והסופר קניוק, שכתב עימו את התסריט, צריך לומר שהם אינם מנסים לגמד את הטרגדיה של ההורים השכולים, או להתעלם מן הצורך הנפשי שלהם להנציח את זכר יקיריהם, גם אם אין זה הולם תמיד בדייקנות את המציאות. בועז אכול רגש אשמה על שנותר בחיים שעה שאחרים, טובים כמותו, קיפ־חו את חייהם. הוא זועם על שמצפים ממנו לחיות טוב מכפי שהוא באמת, מפני שעבר באותה תופת שממנה לא חזרו חבריו לנשק, ומניח לאירועים לגרור אותו. יש בו חרבה מן חדמות של הצבר המצוי. החל באותו פולחן גבריות מוגזם ביחס לנשים, עבור בהסתגרות במעטה של ציניות וכלה בנקיפות מצפון על שהוא „העיט הניזון על גוויות".

אין זה סרט מסוגנן או מלוטש במיוחד. גם בעשייתו יש משהו מן החיספוס הצברי, ונדמה שלחט העשייה היה במיקרים רבים חזק יותר מן השיפוט ההגיוני. הקארי־קטורה של יחס חצבא אל הנופלים מיותרת בהחלט, ולו רק משום שאינה מתאימה את המציאות ואת רוח הסרט. המסר נדחס לא פעם בכף מרק גדולה אל פיו של הצופה, כדי שיבין בדיוק במה המדובר, עם פיזמוני־רקע כפר־שנות נוספת. לקראת הסוף מתחיל הסרט לחזור על עצמו.

עם זאת, זהו אחד הסרטים הישראליים המעניינים ביותר שנוצרו בתקופה האחרונה. סרט שמדבר בשפה יש־ראלית אמיתית על בעיות ישראליות אמיתיות, ואולי משום כך יש סיכוי שעניין גם צופם מבחוץ.

שרגא הרפז מתאים להפליא לתפקיד הראשי, ואם תרו־שם הכללי שהוא יוצר אינו לגמרי סימפאטי, תרי זאת נעשה כנראה בכוונה תחילה. חנה מרון, בתפקיד קטן, מרשימה ביותר כאם שכולה שמסרבת להיסחף באשליות. שימעון פינקל מחווה ניגוד מתאים, במליציות שלו, לדור החדש, ואילו ניצה שאול, אנדי ריצ'מן ועוד עצמון מציגות שלוש גירסות של נערות־אחרי־המילחמה — קצת מתומ־צתות מדי, אבל אמינות.

הרפז וזינברג: אין עלבונות

שידור

צל"ג

שיעמום וטרילוגיה מוזרה

● לבמאי **ניסים דיין**, על החלק הראשון בטרילוגיה הדמשקאית מישל, שהוקרן במסגרת מישדרי הטלוויזיה לחגי הפסח. מילבד תצלומים מרהיבים של סימטות הגיטו הערבי בעכו, היתה דראמה זו משעממת, גדושה בפרטים מיותרים, נטולת כישרון ודמיון קולנועי, כאשר מעמס של פולקלור כבד, המהול בלשון מלאכותית, מהווים תחליף לדראמה של ממש ולסיפור ערכי.

פגם בולט הוא בעצם הקרנת פרק זה מתוך טרילוגיה, ששני חלקיה האחרים טרם צולמו. אין הדבר תורם לאמינות הדרמאתית של מחלקת־הדראמה בטלוויזיה. כיצד היו מגיבים צופי הטלוויזיה, אילו היו מקריינים לפניהם את החלק הראשון בטרילוגיה חדר הנשים, ועל הצופים היה להמתין קרוב לשנה להקרנת שני החלקים הנוספים?

מאחרי הקלעים

הקרב על ברי־סניה

כתב רשות־השידור באיים הבריטיים, **צבי** („צבה") **גורן**, עומד לשוב בקרוב ארצה משליחותו. קרוב לחצי־תריסר עובדים וכתבים במחלקת־החדשות של הטלוויזיה הציגו את מועמדותם לקבלת תפקידו. הסתערות מאסיבית זו של הכתבים מכונה, בין חברי מבט לחדשות, בכינוי „הקרב על בריטניה".

בין המועמדים, שהציעו את עצמם לתפקיד, נמצאים, בין השאר, הכתב לענייני ערבים ומיזרח־תיכון, **אהוד יערי**, **דניאל פאר**, **חיים יבין**, **גיל סדן**, **אמיר שביב**, **משה שדונסקי** ו**מנשה רן**.

מועמד נוסף, שיש לו הסיכויים הטובים ביותר לקבלת התפקיד, הוא עורך ומגיש מבט שני, **שימעון טסלר**, שהוא בעל קשרים טובים בלונדון, עוד מהתקופה שבה שימש ככתב ועורך חדשות במיסגרת הסידורים העבריים של בי־בי־סי.

החפקיד הבא של שילון

השבוע מבקר בישראל, בתופשת מולדת, שליח הטלוויזיה בניו־יורק **דן שילון**, מי שכיהן בעבר כמנהל מחלקת־החדשות של הטלוויזיה. הוא עומד לשוב משליחותו בחודשים יוני־יולי, ובא לבחון את ההצעות השונות, שהנהלת רשות־השידור מעוניינת להציע לו.

בחודש שעבר, כאשר סייר מנהל־הטלוויזיה, **יצחק שימעוני**, בארצות־הברית, הוא בדק אצל שילון את האפשרות שהוא ישמש כסגנו בהנהלת הטלוויזיה. כוונת שימעוני היא ליצור תפקיד חדש של מעין ראש־אג"מ בטלוויזיה, שיהיה אחראי על הלוגיסטיקה של התחנה ועל קידום ענייני־ההפקה השונים.

דן שילון טרם השיב סופית על הצעתו של שימעוני, שוועדי־העובדים השונים בטלוויזיה עשויים להתנגד לה. להערכת כמה ממקורביו, עומד שילון להתייצב בעמדת־המתנה, ואף לבקש שיציבו אותו ככתב בשטח. להערכת רבים, עשוי דן שילון לכהן כמנהל הבא של הטלוויזיה.

מיכתב אחימאיר

בשבוע שעבר שיגר עורך מבט, **יעקב אחימאיר**, מיכתב פנימי ומסווג דרך הממונים עליו ליו"ר רשות־השידור, הפרופסור **ראובן ירון**. בין שאר הדברים ציין אחימאיר כי הוא מטיל ספק באמינות הדיווח הטלוויזיוני על המתרחש בשטחים הכבושים.

בהמשך מיכתבו תבע אחימאיר – לבטל לחלוטין את החלטת הוועד־המנהל של רשות־השידור, שכל ראיון עם מנהיג ערבי בשטחים המוחזקים ייעשה באישור מנהל הטלוויזיה, **יצחק שימעוני**, בלבד. אחימאיר הוסיף כי במחלקת־החדשות קיים רושם מצטבר כי בנושא זה פועלת צנזורה סמוייה.

המיכתב הועבר ליו"ר דרך מנהל מחלקת־החדשות, **טוביה סער**, ומנהל הטלוויזיה, שלא העירו על כך מאומה.

„תרגיל בן־אמוץ"

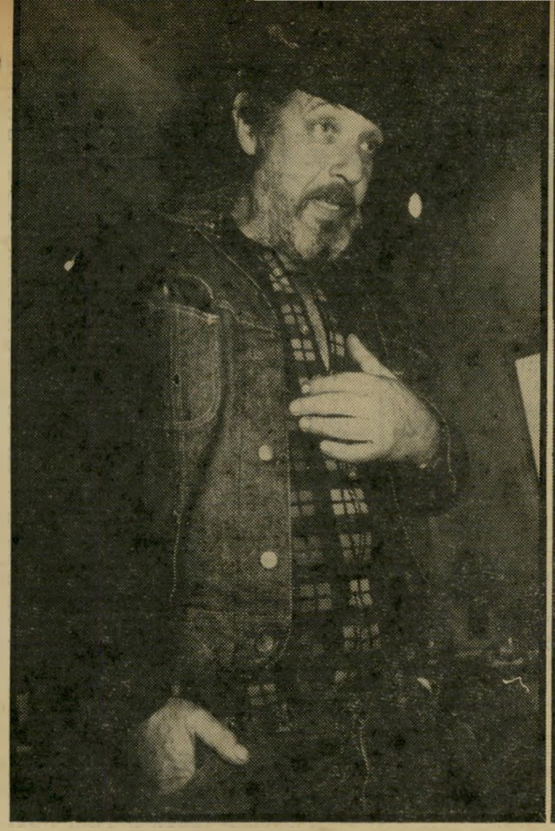
הסופר **דן בן־אמוץ** נחשב כאשף־המכירה של ספריו באמצעות הטלוויזיה. איש אינו יכול להשתוות אליו בשטח זה.

אך מדיניות חדשה של מחלקת־התוכניות יצרה מצב. הכובל את ידיו של בן־אמוץ בפירסום סיפרו החדש, העומד לראות אור בימים אלה. המדיניות קובעת כי לכל ספר חדש ייעשה רק דיווח אחד בתוכניות הטלוויזיה. את הפירסומת לסיפרו החדש כבר עשה בן־אמוץ לפני יותר מחודש, בתוכנית ארץ אהבתי.

במיסדרונות הטלוויזיה יש מי שמכנה את ההוראה החדשה בשם „תרגיל בן־אמוץ".

בחירות '81

שינוי משמעותי בצוות־ההגשה, שיביא את מישדר ליל־הבחירות 1981: **חיים יבין** עומד להיות המגיש בדסק המרכזי של תוכנית סיקור־הבחירות. החלטה על כך התקבלה אחרי ניתוח ההפקה של מערכת־הבחירות בהסתדרות.

חוזר שיזון
המנהל הבא?

סופר בן־אמוץ
הפירסום שהיה

פסקול

מי פסל את סרט הזווה

חוזר נוסף למולדת הוא השדר המעולה **רם עברון**, העומד לסיים בימים אלה את תפקידו כנספח התרבות בשגרירות ישראל בלונדון. עברון, שהיה שלוש שנים בחופשה ללא־תשלום מרשות־השידור, עומד להגיש בימים אלה בקשה להארכת חופשתו מהרשות. הסיבה: הוצע לו לנהל את מרכז המוסיקה בימין־משה ●● מזה שנים רבות עוסק הפיזמונאי **עמוס אטינגר** בעבודות תחקיר. תסריט ופיזמונאות במיסגרת הטלוויזיה (הוא אף שימש כמגיש התוכנית אלה הם חייך). חלומו של אטינגר הוא לקבל תואר של „מורשה בימוי", אשר יאפשר לו לביים סרטים עבור הטלוויזיה. באחרונה הוצע לאטינגר לעבוד ביחד עם מפיקי סידרת „סירטי האגרה" (סרטי החצי השני, שנועדו להעמיק את הגבייה של אגרת רשות־השידור). אטינגר הגיע אל מפיקי סרטי־האגרה, והתנה תנאי אחד להסכמתו: „אתם תסדרו לי מורשה־בימוי, ואני אביים לכם את הסרטים, ואחבר להם תסריטים וכל השאר." תגובתם של אנשי האגרה: „יש די במאים ברשות־השידור" ●● מנהל מחלקת הספורט לשעבר, **אלכס גלעדי**, המשמש כיום כמנהל שידורי־ספורט של אן־בי־סי באירופה, שב בימים אלה לחופשת־מולדת קצרה. הוא מבלה את חופשתו באילת. „כדי שלא יהיה לי צבע לבן של אנגלי," כפי שאמר לידידיו ●● שערוריית־טלוויזיה יש לא רק בטלוויזיה הישראלית, אלא גם בתחנות אירופיות מנוסות וותיקות. באחרונה התרחשה שערוריה כזאת בערוץ הטלוויזיה הממלכתית האיטלקית, שפסלה, שעתיים לפני השידור, סרט שתיאר, בעזרת מצלמותיהן הנסתרות של פמיניסטיות, פרוצה שצולמה בחברת לקוחותיה הנכבדים. הכבוד הגברי האבוד של האיטלקים הביא את **מאורו בוכיקו**, יו"ר ועדת־הפיקוח על הטלוויזיה הממלכתית באיטליה, לבטל את הקרנת הסרט. התוצאה היתה שערוריה רבתי, שבמהלכה קבע סגן התובע הכללי של רומא שאם יוקרן הסרט יואשמו המפיקות וחמישה בכירים בטלוויזיה הממלכתית בחדירה לתחום הפרט, ויהיו צפויים למאסר של ארבע שנים ●● כינוי בעל מגמה גוענית היה בפי איש הדסק לענייני־חוץ של הטלוויזיה, **מיכאל דורון**.

מועמד טסלר
סיכויים עדיפים

בכתבה על הודו, כינה ארץ זו „ארץ השחומים" ●● „עונש ליל־השישי הארוך". כך מכנים עורכי־החדשות של הטלוויזיה את מעמדו של הכתב **מיכאל קרפין**, העורך את מהדורת־החדשות של חצות ליל־שבת. מאז השינויים שהביא **טוביה סער** במחלקת־החדשות, המהדורה היחידה שמאפשרים לקרפין לעורכה.

פרשת רפיק חלבי

הוועד המנהל של רשות־השידור עמד להתכנס ביום השני ולדון בהצעה להדיח את הכתב לשטחים הכבושים, **רפיק חלבי**. עילת נסיון ההדחה: הספר סיפור הגדה המערבית שפירסם חלבי החודש בגרמניה (ראה עמוד 41).

אלא שמנכ"ל רשות־השידור, **יוסף לפיד**, שיצא בשבוע שעבר לסיור קצר בחו"ל, הצליח לשכנע את נציגי מיפלגת־העבודה בוועד המנהל, **ניסים אלמוג** ו**דניאל בדוך**, להתנגד לכינוס־החירום של הוועד המנהל.

מאחרי נסיון ההדחה של חלבי עומדים חברי הוועד־המנהל **אהובה מרון**, עורך־הדין **אהרון פאצ'** ואיש־המפד"ל, **מיכה ינון**. נוסף על כך שיגר יו"ר רשות־השידור, הפרופ' **ראובן ירון**, מיכתב למוסדות הנבחרים של הרשות, שבו ציין, בין השאר, כי „המשך עבודתו של רפיק חלבי בשטחים אינו מתיישב עם הדיעות שהוא הביע..."

לפיד, שהצליח לשכנע את ירון לתמוך בהקפאת הכינוס המיוועד של הוועד המנהל, הבטיח: „לא אתן יד להדחת רפיק חלבי..."

יום רביעי

29. 4

● **ילדים: המסע מהפיוט (5.30 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** סיפורם של רחל ויואכים מתחיל אי־שם בשואה, ומסתיים בסוף מלחמת העולם השניה, בתחנת ההגירה בניו־יורק. שני הילדים מספרים

גודארד: לאדשוויץ
יום רביעי, שעה 9.30

לפקיד־ההגירה האמריקאי על חייהם בתקופת מרד גיטו וארשה.

● **שידור חי: טקס פתיחת אירועי יום הזיכרון לשואה ולגבורה (8.00 — שחור־לבן, מדבר עברית):** הקלטה מהטקס המתקיים על הר הזיכרון בירושלים.

● **סרט תעודה: לאוי שוויץ ובחזרה (9.30 — שידור בעברית, מדבר עברית):** לפני כשנה ביקשה הטלוויזיה הישראלית מן השילטונות הפולניים אישור לצלם סרט תיעודי במחנה־הריכוז אושוויץ. ביקורו של שר־התחבורה הפולני בארץ, לפני כמה חודשים, זירז את קבלת האישור. צוות הטלוויזיה הישראלית, הבמאי יוסי גודארד, עוזרו, יהודה קורן ונציגול השואה, נחום הוך, יצאו לפולין.

● **תיאטרון שואה: הטיול (10.15 — שחור־לבן, מדבר עברית):** עיבוד לתיאטרון לספר הטיול מאת מריה פולדש, כפי שהועלה מיספר הצגות בתיאטרון הלאומי הבימה, בכיכובה של מרים זוהר. הוא צולם על־ידי צוות שידורי החוץ של הטלוויזיה.

יום חמישי

30. 4

● **תיעוד: אין פרפרים פה (5.30 — שחור־לבן, מדבר עברית בשידור חוזר):** תוכנית המביאה שירים שנכתבו בידי הילדים בגיטו טריינשטאט.

● **תיאטרון שואה: בובות — מישפטי מאירדנאק (6.00 — שחור־לבן, מדבר עברית):** רונית זינגר, תלמידת בית־הספר לתיכון בראשון־לציון, כתבה מחזה, המבוסס על המתרחש במישפטי מאירדאנק — המישפטים אשר נפתחו בנובמבר 1975 ועדיין נמשכים, ובהם עומדים לדין 16 נאצים אשר שירתו במחנה המוות מאיידאנק, וסייעו ברציחתם של יותר מ־250 אלף בני־אדם. המחזה מספר על מהלך המישפט.

● **בידור: הבריחה הטבעית (9.30 — שידור בעברית, מדבר ומזמר עברית, בשידור חוזר):** תוכנית בידור, שהוקלטה במועדון צוותא בתל־אביב, עם שלמה בר ולהקת הבריחה הטבעית. אורחי התוכנית הם: מיקי קם, רבקה רז, ושחקני הבימה בקטעים מתוך המחזמר מלך מרוקאי.

יום שישי

1. 5

● **סידרה לנוער: הקלרי פין וידידיו (3.00 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** הפרק „אני רוצה להיות חופשי", שבו חוזרים תום והאק

להקת „הבריחה הטבעית"
יום חמישי שעה 9.30

עם האוצר, ומגלים כי האלמנה דאגלס מכירה להם תודה, ומחליטה לאמץ את האק, ולהפכו אזרח מכובד בקהילה.

● **סרט מצרי: היפה והגוזם (5.32 — שידור בעברית, מדבר ערבית):** למצריים שבה לה נגוה, כוכבת מצרית מפורסמת (אותה מגלמת כמובן נגוה פואד), בלווית ארוסה עזיז (סמיר עגאם). עיתון מקומי שולח את מחמוד עוזד לצלם את השניים. אל הצלם מתלווה הכתבת עזה (צפא אבו א־סעוד), ושניהם נתקלים במחסום של שומרים, בקשיים רבים, ואף בסכנת נפשות. עזיז מתרחק מעיני

פאר: שעה טובה
יום שישי, שעה 9.15

הצלמים, ואף מרחיק את נגוה מעיין־המצלמה, מפני שהוא זר מם משהו, ואין הוא מעוניין בראיות כלשהן שתוצגנה נגדו.

● **יומן אירועים: הכוכב שבוע (8.15 — שחור־לבן, מדבר עברית).**

● **שעה טובה עם מני פאר ואורחיו (9.15 — שחור־לבן, מדבר עברית).**

שבת

2. 5

● **תיעודי: אדריכלות ימתיכונית (6.30 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** סרט הדן בפיתרון בעיות השיכון בשתי ארצות ימתיכוניות כמצרים ואלג'יר. בסרט מוצגים פיתרונות שונים לבנייה כפרית ועירונית, תוך כדי ניצול חומרים מקומיים במינימום של תיעוש ומיכון.

● **סידרה: דאלאס (10.05 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** הפרק „נישואין כפולים" מתאר כיצד פאמלה אינה מגלה לבובי סוד שהיא נושאת עימה מעברה הרחוק, בעוד אד הייגן (רובין קלארק) מופיע יום אחד בימשרדו של ג'יי. אר. ומבשר לו שהוא בעלה של פאמלה, וכי הוא רוצה אותה בחזרה. ג'יי. אר. מדושן־עונג לבשר לכל המישפחה כי פאמלה היא ביגאמיסטית. אבל פאמלה טוענת כי מדובר בנישואי־בוסר, כאשר היא הייתה עדיין קטינה, וכי הנישואין מעולם לא מומשו, ואף בוטלו כעבור זמן קצר. אולם מיסמכי הביטול, שיש בכוחם להוכיח את טענתה, נעלמו ואינם עוד, והמצב הולך ומסתבך.

● **סידרת־מתח: הכוכב מיקצועניים (10.50 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** הפרק „שוד", שנקרא במקור „היי ג'אק" (חטיפה), מתאר עוד אחד מסיפורי הביון הפנימי הבריטי.

יום ראשון

3. 5

● **סידרה לנוער: בית קטן בערבה (5.40 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** צ'ארלס לא נואש. בעזרת התמונה, שנמצאה על־ידי לורה באחד הבקבוקים, הוא מגיע לעיירה הסמוכה למקום הימצאה של התינוקת, ובעזרת הכומר המקומי הוא מזהה את אם הילדה.

● **סידרת מתח: לו גראנט (10.00 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** הפרק „אי צדק" מספר כיצד ינורק מורה מבית־הספר בלחצו של מפיק טלוויזיה מושחת, שהעליל עליו כי עשה מעשה מגונה בבנו. רוסי ולו גראנט מנסים לחשוף את סיפור האמת.

● **קומדיה: בועות (11.25 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** ג'סיקה שבה מבית־החולים אל חיק־משפחתה האוהבת. יוניס ודאץ' גורמים עוגמת־נפש בל תתואר לצ'אסטר, כשהם מבשרים על החלטתם להינשא. בשעה ש־צ'אסטר מנסה לחנוק את דאץ',

אסנר: לו גראנט
יום ראשון, שעה 10.00

מצטרפת לסלי להילולה, ומשליכה אל חלל הבית רימון־יד. ודאץ' מנסה להציל את המצב. ג'סיקה מגלה את צ'אסטר במצב לא נעים. ג'ודי פונה בבקשת עזרה לברט, כדי שיעזור לו למצוא את בתו החטופה, אך ידיו של זה כבולות. התמונות שבהן צולמו ברט ודני במצב מביך — עם שש נשים עירומות — מגיעות לידיה של מארי המוזעזעת. ובצר לה היא פונה, כרגיל, לג'סיקה, המייעצת לה לפנות ישירות לבארט, ולשאול אותו לפשר הדבר.

יום שני

4. 5

● **מדע־בידיוני: חלוצי החלל (6.15 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** ווייליד סטאר וסנדור נלכדים בתוך מיבצר החלל הגאמילוני. סנדור מסכן את חייו, ומצליח לשחרר את ווייליד סטאר מהמלכודת ולהשמיד את המיבצר.

● **דת: שורת הדין (9.30 — שחור־לבן, מדבר עברית):** נושא התוכנית: תביעה להחזר תכשיט שאבד בשואה.

● **מוסיקה: זוכרו של שומן (10.35 — שידור בעברית, מדבר אנגלית):** הזמרת המעולה והמהוללת מריין פורסטר, שביקרה בארץ לפני כמה חודשים, ושביצעה בביצוע־בכורה יצירה שנכתבה לזיכרו של שומאן על־ידי המלחין הקנדי, מורי שפר.

● **סרט מקורי: תקרית בוישי (11.05 — שחור־לבן, מדבר אנגלית):** סירטו הראשון של הבמאי הצעיר דני סיטון. הסרט הוא עיבוד קולנועי למחזהו של ארתור מילר. הסרט מתאר קבוצת גברים שנעצרו והושמו בתא־המעצר בחשד שהם יהודים. העלילה מתרחשת בווישי שבצרפת 1942. הסרט הוכן בלונדון עבור אירגון הסטודנטים של הסוכנות היהודית. רוב השחקנים הינם שחקני טלוויזיה מיקצועיים, ובניהם דאגלאס פילדינג (הבולשת חוקרת), טרי ביילר (מקבת של רומאן פולנסקי) ואחרים.

יום שלישי

5. 5

● **שידור חי: טקס פתיחת יום־הזיכרון מרחבת הכותל המערבי, בשילוב עם שידור מהזירת „מבצע" מן האויפן (8.00).**

● **תיעוד: לתת את הכוך (9.00 — שחור־לבן, מדבר עברית):** סיפורי גבורה של היילים, שזכו באותות־גבורה במלחמות השונות ובחילות צה"ל השונים. הורים, נשים, ילדים, מפקדים וחברים לנשק מספרים את סיפוריהם של חמישה גופלים.

● **זימרה: לכל איש יש שם (10.05 — שחור־לבן, מדבר ומזמר עברית):** מקהלת צה"ל מגישה שירים ליום הזיכרון.

● **דרמה מקורית: פרקי אליק (10.40 — שחור־לבן, מדבר עברית):** עיבוד לטלוויזיה לסיפרו של הסופר משה שמיר — במו ידיו. בתפקיד הראשי: מיכאל ורשביאק.

לקראת שידור: „עמוד האש x 2"

בשל אירועי „יום העצמאות" ישודרו בערב החג (יום רביעי) ובחג (יום חמישי) שני הפרקים האחרונים בסידרה „עמוד האש", וינעלו בכך את הקרנת הבכורה של הסידרה כולה. שני הפרקים האחרונים: „מגש הכסף" ו„אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינת ישראל".

שרת וגרומיקו: עמוד האש
ימים רביעי וחמישי

סרט הנאום הציוני של אנדרי גרומיקו נעלם בארכיון מיסתורי - טייס אמריקאי שחזר הביא ארצה את שושנה ארבלי־אלמוזלינו, והאבא של נעמי שמר שילם לו - בלחצים, בשוחד ובאיומים שינו הנציגים הציוניים את הצבעת הממשלות, אחרי שמשה שרת נשלח על־ידי מזכיר האו"ם לבית־השימוש - מאחרי הקלעים של הסידרה

סטאלין הפך ציוני

אנדריי גרומיקו באו"ם (1947)
האם נגנב הסרט ההיסטורי?

הפרק ה־17 של עמוד האש מביא, תחת הכותרת מישפט האומות (1947), את סיפור ההפתעה הגדולה באו"ם: תמיכתה של ברית־המועצות ביהודים.

ועדת אונסקו"פ יוצאת לסיור בארץ־ישראל, והיא מתרשמת עד למאוד מן המיפעל הציוני. אבל "העדות הטובה ביותר" היא, כדברי אחד מחבריה, הופעת האוניה אכסודוס בנמל חיפה. הוועדה ממליצה על חלוקת ארץ־ישראל והקמת שתי מדינות, יהודית וערבית, במערב ארץ־ישראל.

בשיאה של המילחמה הקרה בין הגושים מגלות ארצות־הברית וברית־המועצות תמימות־דעים יוצאת־דופן, המאפשרת השגת רוב של שני שלישים בעצרת האו"ם למען חלוקת הארץ.

הידיעה גורמת להתפרצויות של שימחה בארץ־ישראל, ותחושה כי הנה הולך ומתגשם דבר שדורות של יהודים יכלו לתארו רק בחלומותיהם ובתפילותיהם.

האיש של סטאלין

בבוקר ה־28 באפריל 1947 החל הפרק האחרון בדראמה של ארץ־ישראל המנדטורית.

מכאן ואילך היה הנושא בטיפול של אירגון האומות המאוחדות. מושב מיוחד של העצרת הכללית התכנס בשכונת פלאשינג מאזור בניו־יורק. הישיבה החלה בוויכוח בשאלה אם היהודים, שאין להם מדינה, יוכלו לקבל את רשות־הדיבור. נציג ארצות־הברית, וורן אוסטין, היה נגד השתתפות "אירגונים בלתי־ממשלתיים" בדיון. מולו ניצבו מדינות כפולין וקולומביה, שלחצו לאפשר לנציגי העם היהודי להשמיע את דברם. הצד הערבי היה מיוצג על־ידי חמש מדינות, ואילו לצד היהודי לא היה נציג.

לבסוף נמצאה פשרה. לנציגי הסוכנות היהודית והוועד הערבי העליון הותר להופיע — לא בעצרת האו"ם, אלא בוועדה המדינית.

ב־8 במאי תבע הד"ר אבא הלל סילבר את זכות היהודים להגדרה עצמית: "הלא אין העם היהודי ראוי לפחות מעמים אחרים, אשר נציגיהם יושבים בזה עימכם..." למחרת נשמע דבר ערבי ארץ־ישראל מפי עורך־הדין הירושלמי הנרי קטן: "היהודים תובעים לעצמם את פלסטין על שום שפעם, לפני יותר מאלפיים שנה, נכונה ממלכתם בחלק מן הארץ..."

שבועיים ימים עברו על העצרת בוויכוחים, כאשר ברית־המועצות שומרת כל הזמן על דממת־אלחוט. רק ביום האחרון למושב המיוחד, ב־14 במאי, עלה נציגו של סטאלין, אנדריי גרומיקו, לשאת את דברו, והדהים את העולם בנאום־תמיכה בשאיפות התנועה הציונית.

גרומיקו: "לעם היהודי יש זכות למדינה משלו... פלסטינה היא מולדת של שני עמים, הערבים והיהודים, ולכן, אם אין אפשרות לכונן בה מדינה דו־לאומית — יש לראות את אחד הפיתרונות האפשריים בחלוקת הארץ בין מדינה יהודית ומדינה ערבית..."

בפרק מישפט האומות אין לראות את הקטע המצולם מתוך עצרת האו"ם, ובו נאום גרומיקו. יגאל לוסין: "עבדתי ארבע שנים באו"ם כשליח רשות־השידור. תמיד ראיתי שיש להם ארכיון־סילם, אבל אף פעם לא היה לי זמן להיכנס ולבדוק אותו.

"הארכיון היה ממוקם בקומה שבה עבדתי, הקומה השמינית בבניין הגבוה של מזכירות־האו"ם. אבל כאשר הגעתי לניו־יורק במיסגרת מחקר־הסילם לעמוד האש, נכנסתי לארכיון, במטרה לבדוק מה שיש להם על ארץ־ישראל. מהשנים 48־1947 — ומצאתי חומר עצום, מתוייק ומקוטלג.

"הריישום מתחיל מהרגע שבו התכנסה העצרת באפריל 1947, כאשר שגריר בריטניה באו"ם, אלכסנדר קדוגן, העלה את שאלת ארץ־ישראל. כימעט כל הדיונים צולמו בסרטים. יש שם חומר עצום על הנושא. לאו"ם היתה אז מערכת עיתונות וקולנוע גדולה מאוד. מצאתי שם את הנאום של אבא הלל סילבר, ועוד קטעים רבים ומרתקים.

"בפרק מישפט האומות ובפרקים הבאים אנחנו מביאים תיעוד מצולם מדיוני העצרת וההוועדות, צילומים המוסיפים דגש מעניין על מעמדנו אז בזירה הבינלאומית. אם הפרק הקודם, המאבק, ניסה להראות את הבעיות מהזווית הבריטית — כלומר, מה עירער את רצונה של בריטניה להישאר בארץ־ישראל — הרי שהפרק הזה מנסה להבהיר מה שיכנע שני שלישים מן האומות החברות באו"ם להחליט על החלוקה. המבט על הפרק הזה הוא מבט של האו"ם.

"אחד הפרקים החשובים ביותר שהתרחשו באו"ם הוא נאומו של אנדריי גרומיקו, נאום שהיה אטרקציה גדולה באותה תקופה. ניסיתי לאתר בין גלגלי הסרטים את נאום גרומיקו מה־14 במאי, ולא הצלחתי. בדקתי בכרטיסיה, נמצאו שם הנאומים של כל מיני נציגים באו"ם, מפרס, מבוליביה וצרפת, אבל נאומו של גרומיקו לא היה שם.

"החלטתי שאני לא מוותר. חיפשתי אחר כך בקטלוג לפי הערך ,גרומיקו', הוא מצולם שם כימעט בכל הנאומים שלו באו"ם, חוץ מאשר בתאריך ה־14 במאי. פשוט לא מצאתי עקבות של הסרט על נאומו.

"למזלנו יש נאום גרומיקו בהקלטה. זה מאוד מצחיק, מפני שכאשר הייתי שליח רשות־השידור באו"ם פנה אלי בקביעות האחראי על ארכיון ההקלטות של קול ישראל, משה אלחדף, וביקש הקלטות־רדיו של נאום גרומיקו. הוא מאוד כעס על שלא השגתי לו את ההקלטות. אבל לבסוף הוא השיג את זה בדרך אחרת. כאשר נזקקתי להקלטות הללו, פניתי אני אל אלחדף וחיפשתי אצלו את ההקלטות שלא שלחתי לו אז מניו־יורק.

"מה עשינו בסרט הזה מבחינה קולנועית? לקחנו צילום של גרומיקו הקם ממקומו, הולך לעבר דוכן־הנואמים. אבל הקטע הזה הוא מסרט על דיון אחר, גם הוא על ארץ־ישראל. זה אותו גרומיקו, בהבדל של כמה שבועות. ומהרגע שהוא מגיע לדוכן, הוא מופיע באנימציה של סטיל, כאשר ברקע נשמע פס־הקול של הנאום. הרבה אנשים כלל אינם שמים לב לכך שזה אינו סרט. אבל לא היתה לנו ברירה."

„איש־איש ותת־מקלעו למותניו"

אחרי שעצרת האו"ם שמעה את דברי הצדדים כולם, היא בחרה בוועדת אונסקו"פ, שיצאה לארץ־ישראל. היתה זו הוועדה הראשונה שלא השתתפו בה נציגי הצדדים המעורבים בסיכסוך. הוועדה בחרה בשופט אמיל סנדסטרום משוודיה כיו"ר. נציג גואטמלה, חורחה גראסיה גראנאדוס, היה היחיד מבין חברי הוועדה שהעלה את זיכרונותיו בספר.

גראנאדוס: "בהתקרבנו למרכז העיר (ירושלים), נתקלו עינינו בפעם הראשונה במכוניות משוריינות ובגדרות־תיל דוקרני. סלילי־תיל, גבוהים מקומת אדם, הקיפו גושים שלמים של בניינים. פה ושם

ראינו קבוצות של חיילים בריטיים, איש־איש ותת־מקלעו למותניו...״

הוועדה שמעה עדויות. הערבים, שחמרימו את הוועדה, איפשרו ליהודים להשמיע את טענותיהם בצורה יעילה. הוועדה סיירה ברחבי הארץ. במקומות רבים הפגינו הערבים לנגד עיניה. ג׳מאל חוסייני אמר, כי ״השקט הוא רק פתיחה למרד ערבי גדול.״ ואפילו גראנאדוס, שגילה נטייה ברורה לצד היהודי, כתב: ״אי־אפשר להתעלם מן התביעה שפלסטינה היתה ארץ ערבית, המיושבת מימים קדמימים על־ידי רוב ערבי, בעלת תרבות ערבית, ארץ אשר לפי טענת הערבים, היהודים לא היו בה אלא פולשים ונוכרים...״

כאשר ניסו חברי־הוועדה לברר מה יהיה מעמדם של הפולים היהודיים, אם תהיה מדינה ערבית, השיב חמיד פרנג׳יה, שר־החוץ של לבנון: ״כל היהודים שנכנסו לארץ־ישראל, מאז הצהרת בלפור, כלומר משנת 1917, דינם כדין עולים בלתי־חוקיים...״ הדברים הבהילו והדהימו את חברי־הוועדה, והתגובה היתה: ״...כמה חברים, שפסחו על שתי הסעיפים, קיבלו עכשיו דחיפה נוספת לחמוך בהקמת מדינה יהודית, ולוא רק משום הדאגה לגורל המיעוט היהודי בפלסטינה...״

גראנאדוס ממשיך ומספר איך ירדו חברי־הוועדה לים־המלח, ואז: ״מחוה מפתיע של עצים, נוחה במידבר. התקרבנו שמה — עשב ירוק, בתים... בית־הערבה הוא קיבוץ שבו הוכיחו חלוצים יהודיים צעירים, שאפילו האדמה המוערלת הזו של איזור ים־המלח, אם יקדיש לה אדם את ביניתו ועמלו...״ והמסקנה שלו: ״אך אם בתקופתנו הקריבו מיליוני בני־אדם את עצמם במילחמה נגד מישטרים מפגרים ומשעבדים ובתיקווה לעתיד יותר מאושר, הרי כיברת־ארץ אינה שקולה כנגד החשיבות החיונית של תנועה חברתית כבירה. אם תוכתר תנועה זו בהצלחה, תצמח ממנה ברכה לכל העמים המפגרים — יותר ממחצית האנושות — ובתוכם לעמים הערביים עצמם...״

אוניה ושמה „אכסודוס 1947״

עם התקרב הדיונים של ועדת־אונסקו״פ אל סיומם, שלפה ההגנה את הטוב שבקלפיה. מול חופי הארץ הופיעה ספינת־מעפילים בשם „אכסודוס — יציאת אירופה 1947״.

היתה זו ספינת־נהר רעועה, שבימיה הטובים במיפרץ צ׳זפיק בארצות־הברית מותר היה להעלות על סיפונה 700 איש. עכשיו נדחסו בה 4500 איש, הגדולה ביאוניות המעפילים שחתרו ארצה.

הספינה נלכדה אחרי מאבק עז. המעפילים ידו מטר של תפחי־אדמה וקופסות־שימורים, והבריטים השתמשו בפצצות גאז, ואפילו במקלעים. במהלך הקרב נהרגו שלושה יהודים, ונפצעו 100 מהם. הנגיחות של המשחתות הבריטיות קרעו את דפנות העץ, ומים החלו חודרים אל התאים. רב־החובל יצחק („אייק״) אהרוני ביץ, שנראה כמו ילד מתבגר, הודיע על כניעה בטרם טביעה. הקרב נפסק, והספינה נגררה לנמל חיפה.

בפרק זה התעלה הבמאי מיכאל לבטוב בפעולולי־הקול הקולנועיים שלו. הוא הצליח ביצירת אווירה קולנועית מעולה. הוא הביא פעלולי־קולות של שחפים, צווחות של תינוק ועוד. הוא ואיש־הקול, משה אלוני, הביאו את חיים הוזימן ו־גרינוואלד, ממינהלת רשות־השידור, שהוקלטו כאשר הם צועקים „ואסר! ואסר!״ (מים, מים). אבל כל בליל־הקולות הזה מובא בעוצמת־קול חלושה, באחת משבית פס־הקול. הצופים בסרט אינם שומעים זאת באופן ישיר, אלא בתת־ההכרה שלהם. כך השיג לבטוב איכות של סרט קולנוע.

הפלגת אכסודוס זכתה בסיקור נרחב ביותר בכלי־התיקשורת. כל יומני־הקול נועץ הקרינו את הדיווחים מעלילות הספינה ומעפיליה. יגאל לוסין: „זה היה סיפור־חדשות בינלאומי. הסיפור הגדול מכל סיפורי ספינות־המעפילים. שר־החוץ הבריטי, ארנסט בווין, ממש החליט לסייע להגנה ולהחריף את המצב. הוא הפך את אכסודוס לידיעה עיתונאית עוד יותר לוהטת...״

על תרומתו זו של בווין כתב כריסטופר סייקס הבריטי: „יציאת אירופה 1947 היתה מן הגדולות שבהצלחות התעמולה שזכתה בהן הציונות שלפני הקמתה של מדינת־ישראל בזמן מן הזמנים. הדבר היה לאגדה. לאחר זמן זכו בפופולאריות עצומה ספר, ואחר־כך סרט־קולנוע, על נושא זה, שהמתואר בהם אינו דומה לעובדות יותר מאשר המתואר באיליאדה של הומרוס לעובדות של מציור־טרויה. כאשר קרו דברים אלה, עוררו אהדה כללית ונטולת־ביקורת כלפי הציונות, והולידו מושג מעוות על האכזריות הבריטית. אכן, בווין נפל בפח יקוש...״

לוסין: „מצאנו קטעים המדווחים על פרשת אכסודוס כימעט בכל ארכיוני־הסרטים בעולם. איתרנו את יומני אכסודוס, קטע אחר קטע, ומבחינה זו אין ספק כי אכסודוס מתועדת לחלוטין, עד שניתן לעשות על מסעה, ועל מסע מעפיליה לארץ ובחזרה, סרט באורך מלא...״

מונולוג של מעפילה

אחת ממעפילות אכסודוס היתה גיטה בכנר, המביאה בפרק זה מעט מחוויותיה בפרשה היסטורית זאת.

להן פירוט רחב יותר של עדותה:

באתי למינכן כדי לעלות ארצה, ולא להישאר בשום פנים ואופן בגרמניה. הייתי ליד מינכן באיזה מחנה, ושם חיכיתי לעליה. בערך שנה הייתי במחנה...

אחרי שידולים רבים החליטו שאותי, אחי וגיסתי ישלחו באוניה שמתרכזים בה הרבה עולים. שלחו אותנו לצרפת, ברכבת, וכאשר הגענו למחנה ליד מרסיי, התרכזו שם הרבה אנשים...

העמיסו אותנו על משאיות, ונסענו. אמרו לנו להיות שקטים, לא לעשות רעש. זה היה לילה. כאשר הצצתי מתוך המשאית, ראיתי שיירה עצומה. אמרו שהיו 100 משאיות כאלה, ובכל משאית 40—50 איש...

כאשר הגענו לגמל, זה היה כבר לפנות בוקר... הגענו לאוניה ואני נכנסתי לאוניה. ואני רואה שם קומות על קומות. דרגשים. שלוש קומות...

עליתי לאוניה, ירדתי במדרגות, למטה... למזלי הייתי ליד החלון, וראיתי את האנשים מגיעים... זה נמשך כחמש שעות. האוניה התמלאה לגמרי, והיה לי מקום — אני חושבת 40 ס״מ — לשכב. ללכת — בכלל לא... אבל כאשר האוניה התחילה לזוז, היתה הקלה...

האוניה זזה באיטיות רבה, ויצאה למרחב הים. ואיך שהיא יצאה, אני הייתי ליד החלון, וראיתי מייד, לא רחוק מאיתנו, אוניה בריטית, שכבר ליוותה אותנו...

בתוך האוניה שכבתי ליד אנשים זרים. לא היה נעים. היה גם דחוס. החיים בתוך האוניה היו קשים, כי לא היה אוויר. לא היה אוויר לנשימה...

האירגון היה למופת. למשל: האוכל. התארגנו קבוצות של 30 איש, ואחד היה מביא מרק בדלי, והיו מחלקים את האוכל ליד המקומות שבהם שכבו האנשים... האוויר היה מאוד דחוס, ולא היה אוויר לנשימה...

מה שהיה נעים מאוד זה שכל הזמן היה רמקול, והשמיעו מוסיקה, מוסיקה ארצישראלית, וזה היה נעים מאוד. גם דיברו אלינו בכמה שפות, וסיפרו לנו מה שקורה באוניה...

זה היה לפנות־בוקר. שמענו ברמקול בקולי־קולות, אני חושבת שזה היה באנגלית, אולי גם באידיש, אני לא בטוחה — או בעברית, שאנחנו הפרנו את החוקים, שאנחנו בלתי־לגאליים, ואנחנו צריכים לחזור, ולא להיכנס לארץ־ישראל... ותיכף התחילה מהומה. רצתי למעלה, במדרגות, ועמדתי, והיה אור חזק מאוד, על האוניה, ומסביב היו איזה שמונה אוניות... הם האירו עלינו, וראינו שעל האוניות עמדו חיילים עם קסדות ועם נשק, עם מקלות, וזה הפחיד...

חשבתי בלבי: במי הם נלחמים? ילדים ונוער היו למעלה. צעירים ומבוגרים היו למטה.

התחילו לנגח אותנו, משני הצדדים. שתי אוניות עם הקצוות שלהן, מצד אחד ומצד שני... וזה הפחיד מאוד, ואני חשבתי שהאוניה מתחילה לטבוע... הם זרקו פצצות של גאז מדמיע. העיניים התחילו נורא לצרוב... ממש פחדתי שהאוניה עלולה לטבוע ושלא נגיע לארץ־ישראל... ראיתי פצועים, שכבו, דם...

פיתאום נהיה שקט. אנשים התחילו להתנועע ביתר חופשיות. עליתי למעלה, על הסיפון, וראיתי הרבה חיילים אנגליים. הם היו כבר בלי קסדות... את האוניה קשרו לאוניה אחרת, והתחילו לגרור אותה... רואים את הכרמל, ואת הבתים בתוך ההר — מאוד יפה...

ירדנו מהאוניה לחוף, היו איזה אוהלים שם. האנשים עברו דרך האוהלים, ובדקו אותנו בגסות... עשו גם די־די־טי, והצביעו אותנו לאוניות.

נכנסתי לאוניה, אוניית־המשא אמפייר רייבל... התנאים באוניה הזאת היו פי אלף יותר גרועים. לא היו די מי־שתייה... התרחצנו במי־ים, כיבסנו את הבגדים במי־ים, בתי השימוש היו פתוחים. היו על הסיפון אולי ארבעה בתי־שימוש בשביל 1500 איש... ביום הראשון הכרזנו על שביתת־רעב, וזרקנו את כל האוכל למים... אחרי כמה ימים נעצרה האוניה, וראינו מרחוק חוף, לא ידענו איזה חוף... במשך הזמן נודע לנו שזהו חוף בצרפת. זאת אומרת מאיפה שיצאנו, לשם מביאים אותנו...״

שרת חייצמן בעצרת האו״ם
ללכת לבית־השימוש או ללכת הביתה

שני הממדים הבריטיים התלויים
„אחד מפשיעהם המחועבים ביותר...״

תליית הסרג׳נטים

ממשלת־המנדט המתינה עד לצאת הנוער־דה מן הארץ, כדי לתלות את אבשלום חביב, מאיר נקר ויעקוב וייס, אנשי אצ״ל שנשפטו למוות על חלקם בפריצה לכלא עכו.

שני שוטרים בריטיים נחטפו ונלקחו לדירה ליד רמת־גן. ההגנה פנתה בקול־קורא לשחרר את בני־הערובה, הם שוחררו. אחרי עוד כמה נסיונות־נפל הצליחו אנשי אצ״ל לתפוס שני סמלים בריטיים צעירים, בני 20, קליפורד מרטין ומרווין פייס. חטיבה בריטית שמה מצור על נתניה. הימים היו ימי אכסודוס, והקהל לא שיתף פעולה עם הבריטים.

ב־29 ביולי נתלו שלושת הנידונים למוות. כל אחד מהם הלך אל תא־הגרדום ושירת התיקווה על שפתיו. למחרת היום נמצאו שני הסרג׳נטים, בני הערובה, תלויים בחורשת־אקליפטוס. המעשה הרעיש את הציבור. ההגנה הודיעה כי „הפורשים ביצעו את אחד מפשיעיהם המתועבים ביותר.״ שנים מאוחר יותר טען מנחם בגין, בסיפרו המרד: „אין ספק שאילו היינו משחררים את הסרג׳נטים, היו הבריטים מקימים לנו שדרות של תליות, והיו שולטים בארצנו עד היום הזה...״

ב־30 ביולי, למחרת תליית הסרג׳נטים, השתוללו שוטרים וחיילים בריטיים ברחובות תל־אביב. הם הסתערו על חנויות והיכו כל מי שהזדמן בדרכם. הקהל ברח מהרחובות בבהלה. ממכוניות משוריינות בריטיות נורו יריות בלא הבחנה בעוברים ושבים. חמישה אנשים נהרגו ו־26 נפצעו.

עד מהרה באה ההחלטת ועדת־אונסקו״פ, שהחליטה לחסל את המנדאט הבריטי ו־להעניק עצמאות לארץ. היא קבעה כי הפיתרון המציאותי ביותר הוא לחלק את הארץ לשתי מדינות נפרדות, ולהעניק לירושלים מעמד של עיר־פרזות בינלאומית.

הערבים דחו את ההצעה. היהודים היו מאופקים. בשלב זה נעשה נסיון אחרון להגיע לפשרה עם הערבים, על יסוד דו״ח הוועדה.

דויד הורוביץ ואבא אבן נפגשו עם מזכיר הליגה הערבית, עזאם באשה, והציעו תוכנית לשיתוף־פעולה, שתביא רווחה לכל הערבים והסכם ביטחוני עם ערובות. תשובת עזאם באשה, לדברי הורוביץ: „העולם הערבי איננו נתון במצב־רוח פשרני כל עיקר. יתכן שהתוכנית האמורה היא הגיונית, אך גורלם של עמים איננו נחתך בהגיון רציונלי. עמים איננם מוותרים. בדברי שלום ופשרה לא תשיגו דבר. יכולים אתם להשיג אולי משהו, אך ורק בכוח נישקכם. אנו ננסה למגר אתכם. אינני בטוח שנצליח בכך, אך ננסה. הצלחנו לגרש את הצלבנים, מצד שני איבדנו את ספרד ואת פרס, ייתכן שנאבד את פלסטין. אולם השעה מאוחרת

(המשך מעמוד 60)

כבר לפיתרון בדרכי שלום...״ (ראה יומן אישי).

האבא של יוני נמרי

אחד הקטעים המרגשים והמפתיעים ב־פרק זה, ובסידרה כולה, הוא זה שבו נראה מטוס נוחת בביקעת יבניאל, ויור־דים מתוכו עולים שהגיעו מעיראק.

סרט זה, שנמסר לעמוד האש על־ידי אנשי ארכיון לוחמי הגיטאות, הוקרן ל־ראשונה בסרט הים האחרון.

על סרט זה מספר המשורר חיים גורי: ״האיש שצילם את הסרט הוא גרישה מ־כפר־גילעדי. הוא צילם הרבה דברים. אבל הוא היה צלם לא כל־כך טוב, מבחינה קולנועית. הוא צילם בסתר. בזמנו הוא קנה מצלמה קטנה שהיא 8 מ״מ ובה צילם.

״שאול אביגור נוף בו על שהוא ביזבז את כספי הלאום היהודי. אבל גרישה מ־כפר גילעדי הצניח כמה אירועים היסטו־ריים, וביניהם הנחיתה של המטוס שהגיע מבגדאד. רואים בצילום שלו את חיים לבקוב האגדי, שהיה האחראי על האבט־חה במהלך נחיתת המטוס. רואים בסרט אחד העובר משמאל לימין בדהירה על סוס. זהו אחד מהיבניאלים. האיש שרו־אים אותו הולך ליד המטוס הוא דוידקה נמרי, אחד מגיבורי עליה ב׳. יש שם איש נוסף, שהולך עם צרור בידו. זהו מאיר ספיר, איש־כינרת. האבא של נעמי שמר. הוא האיש הנותן בסרט את הכסף לטייס האמריקאי. במטוס הזה הגיעה אר־צה שושנה ארבלי־אלמוזלינו. היה טייס אמריקאי שבא לכאן לפני ההנחתה, ש־בדק את שדה־התלף וקבע את המסלול.

״ברגע ש,עליה ב׳ נעצרה בים, ונבלמה ביבשה, היא נמשכה באוויר. היה צורך בדמיון רב ותושיה. אבל זה נעשה על־ידי מי שלקח יהודי אמריקאי שתיין, ב־עבור בצע כסף, שיבצע את זה. אבל מעבר לזה, נראה שגם לטייס היה משהו בלב...״

מארגן מיבצע־ההטסה הזה היה שלמה הילל, מי שהיה אחר־כך שר־המישטרה ב־ישראל.

הנה קטעים מעדותו של הייד:

כאשר חזרתי ב־47׳ משליחות ראשונה, אחרי שהייתי שם (בעיראק) שנה, באו אלי ואמרו שיש דרך של מטוס, שיסיע אנשים. קפצתי על זה כמוצא שלל רב, משום שזה פתח לפנינו סיכוי להתגבר על דרך המידבר...

באו שני טייסים אמריקאים, עם מטוס ס־46, שהשתמשו בו במילחמת־העולם ה־שניה להצנחת ציוד וחיילים. הוא מסוגל להמריא ולנחות בשדה־בור, כימעט ללא תנאים... הדבר היחידי שידעתי, זה ש־אנחנו צריכים להנחית אותו עם אור ראשון של הבוקר ליד יבניאל, שם יפנו לנו איזה שדה מעל הכינרת...

אני הסתכלתי על שדה־התעופה (בעיראק). יש תמיד במרכז המיבנים ששם יש המכס, ביקורת־הגבולות והמישטרה. אחר־כך יש לך מסלולי־המראה ארוכים. חשב־תי שאם המטוס יוצא בשעות הלילה ליד בית־הנתיבות, יבדקו אותו ריק. הוא יגיע לקצה המסלול. ואם באותו זמן נוכל ל־הכין שם קבוצה של אנשים, שתחכה על קצה המסלול, בקצה המסלול לגמרי... יעמדו לרשותי אותן דקות (שבו ממתין המטוס לאות ההמראה) שאנחנו נוכל ל־העלות בהן את האנשים...

יצאנו בליל־שבת, בערך באחת ואחצי לפנות בוקר, כשלפני כן ריכזנו את כל חמישים האיש, חלוציות־חלוציות. השכבנו אותם בקצה המסלול, ולפי לוח־הזמנים שקבענו, המטוס הודיע (לבית־הנתיבות) שהוא יוצא ריק, כי הוא לא השיג את המשא... בדקו אותו, והוא יצא לקצה ה־מסלול. התניע את הפרופלורים בעוצמה יוצאת מהכלל... תוך חמש דקות אנחנו הצלחנו להעלות את כל אותם 50 איש למטוס. זה היה מטוס די גבוה, והיו לנו אנשים שעמדו וממש זרקו אותם אחד־אחד אל תוך המטוס, ואחרי חמש דקות, מהרגע שהגיעו, אנחנו כבר היינו ב־אוויר...

הגענו לארץ עם אור ראשון... ראיתי את הכינרת. כשאנחנו מתקרבים וחוצים אותה. עברנו את הכינרת והסתכלתי מ־למעלה, וראיתי את היחידות של הפלמ״ח, שאז התפרסו על כל האיזור הזה, כדי למנוע חדירתם של הבריטים, אם הם היו מגלים את העניין, ואנשים שלנו חיכו, כמובן, במקום. ירדנו בשדה־שלף. שם דלקו שתי מדורות, כדי לסמן לנו את ה־מקום ואת כיוון הרוח, ותוך ארבע ואחצי דקות נזרקו האנשים חזרה מלמעלה אל תוך מכוניות־משא, שחיכו להם, ופוזרו במשקים שהיו בסביבה. תוך ארבע ואחצי דקות יכול היה המטוס להמריא, כשבידו של הטייס מיזודה עם 5000 לירות ומטב־עות־זהב, כפי שסיכמנו איתו.

זאת היתה הטיסה הראשונה. היו לאחר מכן עוד שתי טיסות, אחת מאיטליה ו־השניה מעיראק...

סטודנט פלסטיני באו״ם

אחד הסיפורים המרתקים ביותר, במאבק הארוך לקבלת העצמאות, הוא סיפור לי־לות־השימורים אשר קדמו להחלטת־החלו־קה, ב־29 בנובמבר 1947.

אחת הדוגמות המלאות מאותה התרח־שות היא של הד״ר נחום גולדמן. אך כמעט ולא נכללה בתסריט.

יגאל לוסין: ״סיפורו זה של גולדמן לא נכנס כמעט לסרט, מטעמי עריכה דראמ־תית. כזה הוא הקולנוע. זהו חלק מהתיס־כול שלך, כאשר אתה עושה קולנוע.

״גולדמן מדבר בנושא הזה רבע־שעה מצולם. זהו סיפור ארוך לטלוויזיה. בסר־טים כאלה אתה צריך לחת את הקצוות של הדברים. הדינמיקה והחוקיות של עריכת סרט הם כאלה, שאם בא מישהו ומספר — וזה לא מוקד ולא שיחה בשניים ולא ראיון — זהי צורת־עבודה שלא מאפ־שרת לך להביא את הכל. זאת אחת ה־בעיות הקשות ביותר של המדיום הזה. אנחנו הבאנו רק כמה מישפטים, כפי שקרה בסיפור של לוציה האיטלקית, ב־שבוע שעבר. השיקולים שהביאו אותנו ל־הביא רק את קצה טעמו של סיפור גולד־מן, היו מיקצועיים בהחלט...״

מן הראוי להתייחס תחילה לעדותו של עד־ראייה אחר, יוסוף ג׳נאם, שהיה נוכח באותו מעמד בין אנשי המישלחת הסעו־דית: ״העם היהודי נזקק לשני שליש מ־

מעפיליה בכנר

״חשבתי שהאוניה מתחילה לטבוע...״

הנוכחים, כדי שההחלטה תעבור. מהצד הערבי, שליש אחד של הקולות היה בכו־חו לבטל את הצעת־ההחלטה.

״אני הייתי עד להצגה של מדע־הפולי־טיקה בפעולה, שהיה יעיל עבורי יותר מאשר סימסטר שלם בלימודים פולי־טיים בקולג׳. הלחצים הפוליטיים שהופע־לו. ההבטחות הכלכליות שניתנו. הנשיפה הזאת בעורף המישלחות. שיחות־הטלפון הבינארציות, למנהיגי ארצות, כדי שילחצו על נציגיהם באו״ם להצביע בכיוון הנכון. אצל הערבים הכל נשאר לחסדי המזל, והם תלו את כל יהבם ברצון הטוב של המישלחות. עבור היהודים, הפוליטיקה לא היתה הימור, זה היה מדע, כך שהם ניצלו כל טכניקה אפשרית כדי לזכות בהצבעה...״

על יוסוף ג׳נאם מספר איש־המחקר ב־סקטור הערבי של עמוד האש, ישראל שטוקמן: ״ג׳נאם היה בשנת 1947 סטו־דנט בניו־יורק, בשנה הראשונה ללימודיו. בקבלת־פנים שערכה המישלחת הסעודית באו״ם, נשא ג׳נאם נאום נלהב בתוך פלסטיני וצורף מיד למישלחת, כאותו הוקרה. הוא היה אז בתהליך של הת־אמרקאות מלאה. אחר־כך הוא גם השתקע בארצות־הברית, והמשיך בלימודיו בקולג׳. הוא היה בוגר טרה־סנטה בירושלים, ש־ירד מהארץ.

״בהתחלה הוא עבד עם דודו, ואחר־כך עבד בסופרמארקט יהודי בברוקלין.

״ג׳נאם צפה במתרחש מספסלי המישל־חת הסעודית, ואחר־כך הוא היה, במשך תקופה ארוכה בת כמה שנים, נציג במישל־חת הלא־רשמית של הפליטים הפלסטי־נים ליד נציב־הפליטים של האו״ם, ו־לאחר מכן, כאשר הופיע אחמד שוקיירי הפלסטיני כנציג סעודיה באו״ם, צורף ג׳נאם אליו, והיה במשך תקופה ארוכה עוזרו.

״אז כבר היה לו ב״א מקולג׳ אמריק־אי. הוא נשא לאשה סטודנטית אמריקאית, שהתאסל־מה אחר־כך למענו. ב־1964, כאשר קם אירגון־השיחרור הפלסטיני במתכונתו ה־ראשונה, בראשות שוקיירי, היה ג׳נאם כבר בדרכו חזרה לגדה המערבית. הוא החליט לחזור, לא מטעמים לאומיים. הוא חזר ונכנס לפעילות בקהילה שלו, וב־1965 נבחר לראש המועצה המקומית של כפרו, ליד רמאללה. הוא כיהן כחבר ב־מועצה הראשונה של אש״ף, והשתתף בכל הכנסים שלה.

״דווקא בגלל המעורבות שלו בפעילות אחרי הקלעים, שלא מוצאת ביטוי במה שהוא אומר למצלמה, היתה לג׳נאם תמיד מידה רבה יותר של ספקנות לגבי מה שהם עשו. הוא ראה את זה כמישחק־אומות גדול. מישחק גלובלי, שבו גם ה־ערבים וגם היהודים היו, למעשה, שבויים בידי כוחות חזקים מהם. לכן הוא שמר

עורכת שגריר

״היתה לה רגישות פנטסטית...״

על ריחוק מה, ומנע עצמו מעורבות ריג־שית. הוא המשיך לכהן כראש המועצה של כפרו גם אחרי הכיבוש הישראלי, עד שנכשל בבחירות שנערכו ב־1972.״

הטריק שהציל את המדינה

ב־25 בנובמבר 1947 נערכה בוועדת אד־הוק הצבעה על הצעת־החלוקה, שעמדה להיות מוגשת לאישור העצרת הכללית. היתה זאת תוכנית־החלוקה של אונסקו״ם, פחות 1250 קילומטרים מרובעים.

הוועדה אישרה את הצעת־החלוקה ברוב של 25 נגד 13. אילו נערכה הצבעה זו בעצרת הכללית, היה עניין המדינה ה־יהודית נופל על חודו של קול.

למחרת, ב־26 בנובמבר, התכנסה מליאת העצרת. שוב חזרה פרשת הנאומים בעד ונגד.

דויד הורוביץ: ״ראשון קם בא־כוח יוון, והכריז שיצביע נגד החלוקה. אחריו הפ־תיענו רומולו, בא־כוח הפיליפינים, בנאום חריף נגד התוכנית...״ השמועות על שינוי לרעה בעמדת כמה מהמדינות התאמתו. היה צורך לבלום את הסחף, וליצור סחף נגדי.

נחום גוידמן:

ידידי שרת היה נרגש מאוד, ישב כאיש חצי מת. נכנס טריגווה לי (מזכיר האו״ם) ואמר: ״תדאג לזה ששרת יחזור, או שילך לבית־שימוש, או שילך הביתה. כל ערבי שנכנס יודע שאתם הפסדתם. ראה את פניו...״

אמרתי: ״שמע, אנחנו עשינו חשבון, אין לנו שני שלישים. זה רע מאוד. מה לעשות?... מחר זה חג־ההודייה, אז תד־חה את זה עד יום שבת. בשלושה ימים אפשר להשיג עוד קולות...״

הוא אמר: ״זה לא בידי, זה בידי אר־נייה.״

אמרתי לו: ״תיכנס לאולם ותאמר ל־ארנייה שאני מבקש אותו אישית להפסיק להיות יו״ר לחצי שעה...״

הוא בא. אמרתי לו.

הוא אמר: ״מה אוכל לעשות? אין לי יותר רשימת־נואמים.״

אמרתי: ״תחשוב על איזה מוצא. זה אסון.״

אמר: ״הדבר היחידי (הוא) שתמצאו ידידים שיבקשו עוד פעם רשות־דיבור...״

רצתי לפבריגאט ולגראנאדוס, היה לנו ידיד צ׳כוסלובקי. אמרתי: ״עליך לבקש עוד פעם רשות־הדיבור.״

אמר פבריגאט: ״שמע־נא, אני דיברתי שלוש פעמים.״

אמרתי: ״תוכל לקרוא את התנ״ך — כך עושים פיליבאסטר בסנאט...״

אז שלושתם ביקשו לדבר עוד פעם. הגיעה בערך השעה שש, שש ורבע, ז׳ הערבים התחילו להרגיש שיש פה משהו, והתחילו לצעוק: ״הצבעה! הצבעה!״

ארנייה אמר: ״יש לי עוד רשימת־נוא־מים.״ הוא עשה קונץ נפלא. הוא באמת הציל אותנו...״

בשבע בערב הוא קם ואמר: ״גבירותי ורבותי, היה לנו דיון ארוך ודראמתי, משמעות היסטורית, נחוץ לחשוב על כל מה שהציעו. אני סוגר, נועל את הישיבה, וניפגש ביום השישי בבוקר...״

אז הערבים קמו, התחילו סקנדל גורא. צעקות ״זה בגידה! אתה ציוני!״ הם הבי־נו את זה... המישלחת היהודית הלכה אל הטלפונים...

המטרות היו סין, האיטי, ליבריה, הפיליי־פינים, אתיופיה, יוון. ממשלות אלה הוצ־פו טלפונים מלקוחות חשובים. קשרים מיסחריים נוצלו לשם הפעלת לחצים, ואפילו איומים של הרגע האחרון...

ליבריה הצביעה נגד. אז מצאו יהודי שהיה נשיא (חברת הגומי) פיירסטון, וכל הגומי בא מליבריה. אז הנשיא של פיירי־סטון טילפן לנשיא ליבריה, והוא נתן הוראה להצביע בעד... היה שגריר אחר, כמדומני של סיאם, ששיכנעו אותו לא להצביע נגד. אז הוא אמר: ״אבל יש לי הוראה״. אמרנו: ״תיקח את בת־הלווייה שלך, תיסע לנופש, אנחנו נשלם, ואל תהיה נוכח.״

אז הוא לא היה נוכח. כך פועלים ב־היסטוריה...

עד כאן עדותו של גולדמן.

ביום השישי, ה־28 בנובמבר, נדמה היה כי רעיון־החלוקה עומד ליפול. אבל חל מהפך. דויד הורוביץ: ״בשעה האחרונה הטילה ארצות־הברית את מישקל השפע־תה... רומולו עזב והלך, ובקרב המישל־חת הפיליפינית נעורה נטייה להצביע ב־עדנו. בסיאם פרצה מהפיכה... הממשלה החדשה סילקה את מישלחתה שליד ה־או״ם. עלה בידינו לרכוש את תמיכת ליבריה והאיטי...״

התימרונים נמשכו עד לבוקר ה־29 ב־נובמבר. כמה דקות לפני שעמדו להת־חיל בהצבעה, עלה קמיל שמעון מלבנון, ובפיו הצעה חדשה: לא חלוקה לשתי מדינות, אלא מדינה פלסטינית, עם אוטו־נומיה ליהודים.

ידידי ישראל קפאו על מקומם. נציג ארצות־הברית הרשל ג׳ונסון, קם ואמר כי הצעת לבנון אינה חדשה, אלא הצעת המיעוט בוועדת אונסקו״פ. גם גרומיקו הצטרף אל דברי יריבו האמריקאי.

ההיסטוריה היהודית עצרה את נשימתה בכל מקום, בניו־יורק ובירושלים, בלונדון ובמוסקבה, בכל רחבי העולם ישבו יהו־דים רתוקים לאותו שידור מפלשינג־מדאון בלונג־איילנד שבניו־יורק.

ההצבעה ארכה שלוש דקות בילבד, ש־היו ארוכות כאורך הגלות. צרפת השא־רה את היהודים במתח עד הרגע האחרון, וייצמן טילפן מניו־יורק לליאון בלום, לשעבר ראש־הממשלה היהודי של צרפת, וביקש ממנו שיפעיל את השפעתו. פחות משעתיים לפני ההצבעה קיבלה המישל־חת הצרפתית את ההוראה כיצד להצביע, אך שמרה את ההחלטה בסוד. היא הצבי־עה ״בעד״.

לאט־לאט התברר כי הלחצים של שלו־שת הימים הועילו. האיטי, ליבריה, והפי־ליפינים שינו דעתן לטובת החלוקה. כאשר נודעו התוצאות, תקפה שימחה פראית את הישוב העברי בארץ־ישראל. אנשים חיבקו זה את זה, התנשקו, והיו כחולמים.

דן עומר ■

בשבוע הבא: הפרק ה־18, ״מגש ה־כסף״ (1948—1947), ובו תיאור התגובה הערבית הזועמת על ההחלטת האו״ם. פתיחת פעולות־איבה, במטרה למנוע את הקמתה של המדינה היהודית בחלק מ־ארץ־ישראל.

הבריטים, שעודם מצויים בארץ, יוצרים מצב של תוהו־ובוהו, ומאפשרים התלק־חות מילחמה בין היהודים והערבים. ב־הדרגה מצליחים הערבים להטיל מצור על ירושלים.

* אביהם של הצייר שאול נמרי והזמר יוני נמרי.

רפואה

איך עושים אדם

הפרופ' מרטין קליין ועמיתו הישראלי הפרופ' אליעזר רחמילביץ ערכו ניסוי ביצירת גנים חדשים, כדי לנסות ולמצוא מרפא למחלת דם מסוכנת. פרופסורים אחרים מזקיעים את הניסוי

„הפרופסור מרטין קליין מארצות־הברית הוא נוכל, אשר ניצל את העובדה שבישראל לא מביניים כלום והכל בה פרוץ," אמר הפרופסור אליעזר ליפשיץ.

על הפרופסור הישראלי אליעזר רחמילביץ, שהצטרף לניסוי, הוסיף ואמר ליפשיץ: „קליין ניצל את רחמילביץ ואפילו לא גילה לו מהי הטכניקה האמיתית שבה הוא מבצע את הניסוי."

הדברים נאמרו בתום דיון בנושא ההנדסה הגנטית, שנערך במועדון צוותא בתל־אביב. בהש־

חוקר קליין
גילוי הסוד

תתפות הפרופסורים ישעיהו ליבוביץ וישראל אשכנזי.

בפתיחת הדיון אמר ליפשיץ: „הניסוי שנכשל בבית־החולים הדסה היה מועד מראש לכישלון." למישמע קביעה זו ביקשה כתבת העולם הזה, בתום הדיון, תגובה נוספת מפי הפרופ' ליפשיץ. הפרופ' ישראל אשכנזי היה נוכח בשיחה ואישר את המילים הקשות הללו, המורות שעדיין לא פסק הוויכוח על הניסוי שנערך בירושלים בחולת הטלסמיה.

האב אישר, הבן ביצע.

בישראל חיים 420 חולי טלסמיה. המחלה נפוצה ביותר בקרב תושבי המיפרץ הפרסי. החולים בצורה תורשתית זו סובלים מחוסר מתמיד ותוחלת חייהם קצ־

דבר הניסוי בראיון [illegible] קליין לשבו־[illegible] הברית, הגיב [illegible] מילביץ בתד־[illegible] הניסוי היה [illegible] העולם הזה [illegible] ורו סערה [illegible] בכל הע־[illegible] שהמדע הת־[illegible] ות ליצור גן [illegible] תן לרפא את [illegible] חולי הס[illegible]

גם הציבו[illegible]ב, ששמע על הניסוי בבני־אדם, עורר את השאלה: האם יצליחו המדענים לשנות את התכונות התורשתיות של האדם, וכך לייצר אדם חדש לפי בחירתם? זו היתה הסיבה לכך שבארצות־הברית סירבו הוועדות שכונסו כדי לדון בניסוי — לאשרו.

(המשך בעמוד 62)

תיכוניסט/ית!!!
את/ה דרוש/ה לנו!!!
להפצת ספר שירים פופולרי בזמני עמלה גבוהים.
ת.ד. 4120 רמת־גן מיקוד 52140

תן טרמפ לחייל

שוב אפשר להשיג!
ספרו החדש של גבי רוזנבאום
מגרות
שבוע של התאבדות
להשיג בחנויות הספרים המובחרות
חפצת האשית: בית־עלים

במדינה

(המשך מעמוד 61)

בשבועון טיים הצהיר קליין, ש־בניסוי זה הוא הוציא בעזרת מז־רק כמות של חומר ממוח העצמות של חולת הטלסמיה. חומר זה עור־בב עם גנים בריאים, שיוצרו באו־פן מלאכותי במעבדה (המדענים העוסקים בחקר התורשה מערערים על האפשרות ליצור גנים חד־שים). את התערובת החדשה, הס־ביר הפרופסור, הוא מזריק בחז־רה למוח העצמות של החולים, וה־תוצאה המצופה היא שגנים חדשים אלה, שיוצרו באופן מלאכותי ב־מעבדה, יתקנו את הגנים המשו־בשים הגורמים למחלה וייצרו המוגלובין תקין.

מדוע ערך קליין האמריקאי את הניסוי דווקא בבית־החולים הדסה בירושלים?

באיזור המיפרץ הפרסי מאיימת המחלה לכלות מישפחות רבות. החולים העשירים שם היו מוכנים לשלם ממון רב כדי לזכות בריפוי. עם נפילת השאה ועליית האיית־אללה חומייני לשילטון, גורשו מ־איראן כל הזרים. מרטין קליין נא־לץ לחפש מדינה אחרת, שתאשר את ביצוע הטיפול הניסויי הזה.

הוא לא קיבל את אישור הוע־דה האמריקאית להנדסה גנטית ב־

ריפא רחמיביץ (עם אשתו)
ניצול?

ארצות־הברית, ולכן פנה לוועדה לניסויים בבני־אדם, בטענה שלא מדובר בהנדסה גנטית אלא ב־טכניקת ביצוע הלקוחה מן ההנד־סה הגנטית. בקשתו של קליין נד־חתה גם על־ידי הוועדה הזו, בגלל החשש שמעורר הניסוי בבני־אדם. הציבור האמריקאי חרד מפני ה־אפשרות, שאם ידע המדע לשל־בתכונות תורשתיות יוכל מדענים ליצור אנשים כע־רוחו.

קליין לא נואש מדינה שתאשר הגיע, בסופו הוועדה לניסויים הוקמה בבית־החולים רק אישור הניסוי החריג, לאשר לפרופסור קליין לבצע הניסוי בירושלים, בעוד שבאמ־ריקה, בשל לחץ דעת־הקהל, לא אושר הניסוי בבני־אדם. בישראל לא היססו לאשר את הניסוי ב־חולת הטלסמיה — בגלל שהניסוי היה אמור להישמר בסוד. לניסוי הזה צירף המומחה האמריקאי את הפרופ' רחמילביץ, שהוא מומחה למחלות־דם ועסק אף הוא בחקר הטלסמיה באיראן. בראש הוועדה שאישרה את הניסוי בירושלים עמד הפרופ' משה רחמילביץ — שהוא אביו של אליעזר רחמילביץ.

אמישראגז בשירות הציבור

הופיע!

מדריך אמישראגז לשימוש בטוח בגז

עכשיו מחדש!

מכלי קטנים מעטפת אמישראגז מיכלי הגז מכל מפרץ חיפה!

במדריך החדש ריכזנו מכלול עצות לשימוש יעיל ובטוח במכשירי הגז שלך.

אמישראגז

אם גז אז...

סקר סודי המסכם שלוש שנות הדרכה מינית בבתי־הספר, הונח השבוע על שולחן מישרד־החינוך - והגילויים שבו מדהימים

הרין בתיכון

לחדר־הלידה בבית־החולים רוט־שילד בחיפה נכנס אדם מבוגר, שאחז דבר־מה בתוך מגבת לבנה. אחריו צעדה נערה צעירה, כשחבל־הטבור מתנדנד בין רגליה. היתה זו יעל (16)*, שיילדה בתוך אסלת בית־השימוש בביתה. אביה, העובד בבית־חולים אחר בחיפה, חש במתרחש ומיהר להוציא את התינוקת מהאסלה, עטף אותה במגבת ומיהר לבית־החולים.

בחדר־הלידה הופרדה השליה מרחם הנערה — והלידה הסתיימה.

יעל לא דיברה. היא היתה אפטית לגמרי להתרגשות שהיא עוררה סביבה. „התינוקת תישלח לאימוץ," קבע הצוות הרפואי בחדר־הלידה, ואבי הנערה הביע את הסכמתו מבלי לערב בכך את הנערה הצעירה, אשר הורדה מיד למחלקה הגינקולוגית.

יעל חיכתה לרגע שתתאושש ותוכל לברוח מבית־החולים. היא סיפרה: „לא האמנתי שאני בהריון, שהרי נפגשתי רק פעמיים עם הבחור שגרם להריון. כשהיה ברור לי שאני בהריון, חשבתי שהעובר יפול מעצמו." היא לא העזה לספר להוריה, והסתירה את השינויים שחלו בגיזרתה על־ידי חולצות רחבות.

יעל השתחררה מבית־החולים, ושבה חזרה ללימודים.

„נזק גופני ונפשי"

מזה שנים שנים מקבלים תלמידים בבתי־ספר בארץ הדרכה בחינוך מיני על־פי תוכנית חדשה, שחוברה על־ידי צוות פדגוגים ממישרד־החינוך.

השבוע הונח על שולחן דובר מישרד־החינוך מיסמך, אשר בו מופיעות תוצאות סקר, המסכמות את שלושת שנות הניסוי בהדרכה מינית. מימצאי הסקר חמורים, ומסבירים, במידה רבה, את ריבוי ההפלות בקרב בנות נוער, הנובע מחוסר־ידע. מסתבר, שהחינוך במיסגרת בית־הספר אינו תורם די הדרכה מינית, ולכן אין פלא שהוא לא שש לפרסם את תוצאות הסקר, שחלק מהן מתפרסם כאן לראשונה. לדעת גינקולוגים, הנוער הצעיר זקוק באופן דחוף להדרכה.

ממחקרים שערכו הגינקולוגים בארץ עולה:

- 10% מהילדים בגיל 12—13 פעילים מבחינה מינית.
- 25% מהילדים עד גיל 15 פעילים מבחינה מינית.
- 50% מהילדים בגיל 15—19 פעילים מבחינה מינית.

המידע על חיי מין ואמצעי־מניעה שיש לילדים בגיל הצעיר מגיע אליהם מסרטים, ספרים ומהסברים ששומעים בין חברים. רק 8% מהמידע מגיע אל הצעירים מהורי־הם ו־2% נוספים מבית־הספר.

„מוכרחים לעשות משהו," אומר הגינקולוג ד"ר איתן פאר מבית־החולים רמב"ם בחיפה. „זה נורא, יותר מדי ילדות צעירות מגיעות לביצוע הפלות."

כל נערה הנכנסת להריון יכולה לקבל אישור לביצוע ההפלה בוועדה (בבית־החולים), בשל גילה הצעיר. במישרד־הבריאות לא יודעים מה מיספרן המדוייק, כי הנערות הצעירות העוברות הפלה בבית־חולים מופיעות ברישומים יחד עם הנשים מעבר לגיל ה־40, שגם להן אושרה ההפלה מסיבת הגיל. כך שאי־אפשר להתרשם מנתון סטטיסטי במישרד־הבריאות, שיצביע על גודל הבעיה, שאותה כואב ד"ר איתן פאר, גינקולוג המבצע הפסקות הריון בבית־החולים.

אין אישור לסברה המהלכת בקרב הגינקולוגים, שמדי שנה מבצעות 5000 נערות בגיל בית־ספר תיכון הפסקות הריון באי־שור ועדה בבתי־החולים, מטעמי גיל צעיר. וכ־2000 נערות צעירות מבצעות הפלות בקליניקות פרטיות, ללא אישור רישמי.

„לנערה שעוברת הפלה נגרם נזק גופני ונפשי," מסביר ד"ר פאר, „ולמרות שנהוג לשוחח עם הנערה הצעירה לפני שיחרורה מבית־החולים, הנערה חלשה ומוטרדת ואינה מסוגלת להקשיב." כך נעלמת הנערה שהפילה מבית־החולים, מבלי שאדם מבוגר הספיק ליצור עימה קשר כלשהו, כדי לחנך אותה לקראת חיי מין ואמצעי־מניעה, שיבטיחו שהיא תדע איך להתנהג ולא תגיע שוב להפלה חוזרת בבית־החולים.

„זה היה בשבילי סיוט"

מירה* נכנסה להריון בגיל 15. לדבריה, קיום יחסי־מין לא היה מקובל כלל בין חברותיה לכיתה. כשמירה גילתה שהיא בהריון, לא היה לה האומץ לספר זאת לאיש. לבסוף סיפרה לאימה, שלקחה אותה מיד לרופאה גינקולוגית בקליניקה פרטית. בשאלותיה הראשונות ניסתה הרופאה לברר אם יש אפשרות שמירה תינשא לבחור שעימו קיימה יחסי־מין. מירה דחתה אפשרות זאת בתקיפות, היא חששה לספר שהיא לא יודעת מי הבחור שגרם להריונה.

כעבור יומיים היא שבה עם אימה לרופאה, כדי לבצע הפלה. „כל הזמן בכיתי, והרופאה נתנה לי זריקות לטישטוש. אבל הרגשתי כל כאב וזה היה בשבילי סיוט," היא נזכרת. אימה נשארה בחוץ, והרופאה בקליניקה הפרטית זכורה לה כזקנה, שהפסיקה את הטיפול בכל כמה דקות, כדי לנוח.

מירה נהגה לקיים יחסי־מין עם בחורים שונים, למרות שגרה יחד עם חברה, בדירתו. החבר מבוגר ממנה בארבע שנים. בכל בוקר יצאה מירה מדירתם כדי ללמוד בבית־ספר, וחברותיה לא הכירו צד זה בחייה. „הרגשתי כמו ילדה בין חברותי לכיתה, שנהגו ללחוש מאחורי גבי שאני יוצאת למסיבות רק כדי לצוד גבר."

בכיתה לא דיברו הבנות אז על נושא המין בגלוי. מירה נסחפה לקיום יחסי־מין עם החבר המבוגר, שבמחיצתו נראה לה הדבר מקובל ומובן מאליו. אך היא לא השתמשה באמצעי־מניעה, כי לא עלה על דעתה שבגילה הצעיר היא עשויה להרות.

כששבה ללימודים וראשה היה טרוד בחלומות ביעותים מההפלה שעברה, נפגעו הישגיה בלימודים. אולם המורים, שלא ידעו כלל מה מטריד אותה, הניחו לה. היא נחשבה לתלמידה מצטיינת, ולא היה להם ספק שהיא מסוגלת לשפר את ציוניה.

„הפחד הנורא ביותר היה בשבילי, שהנה אני עקרה, ולא אוכל יותר לדעת, בגלל ההפלה שעשיתי," נזכרת מירה. היום היא בת 17 ולומדת בכיתה י"א, היא כבר ביצעה הפלה נוספת, והפעם בבית־חולים, דרך ועדה שאישרה לה הפלה, בשל גילה הצעיר. הפעם — עברה ההפלה ללא סיוט, בבית־חולים מסודר, עם רופא ומרדים. „נוכחתי לדעת שאני מסוגלת להרות, למרות שעברתי הפלה," היא אומרת ב־סיפוק אחרי ההפלה השניה שעברה.

חבר קבוע

עופר ארביב (18), הלומד בכיתה י"ב, הודיעה חברתו בשיחת טלפון בהולה שהיא בהריון ומבקשת לעשות הפלה. „לא התרגשתי," מסביר עופר, „מכרתי שני מכשירים אלקטרוניים, גייסתי עוד כסף בין חברים, ולמחרת לקחתי אותה במונית לרופא גינקולוג." הוא חיכה מחוץ לקליניקה שבה נעשתה ההפלה, והחזיר לביתה את חברתו לאחר ביצוע ההפלה.

קיום יחסי מין (אחרי שעות הלימודים מדגישים התלמידים) בקרב תלמידי התיכון הוא תופעה מקובלת. כתבת העולם הזה איתרה בקלות את התלמידות שכבר עברו הפלה. לא היה קשה גם לאתר תלמידות שילדו, מאחר שהכירו בהיותן הרות בשלב מאוחר, שלא איפשר להן לבצע הפלה, והילד שיילדו נמסר בדרך־כלל לאימוץ.

כולן דיברו בחופשיות רבה על האירוע הנחשב לחריג.

איריס באר (17), תלמודת בכיתה י"א, הכירה לפני שנה את חברה, יעקב (ג'קי) פצקוב, הלומד בכיתה י"ב. לכל החברות של איריס ברור שהיא מקיימת יחסי מין. כיצד? „מפני שהן יודעות שאני יוצאת עם ג'קי כבר שנה." בכיתה לא נהוג לשוחח על נושא המין בחופשיות, אבל היא משוכנעת שהרבה מחברותיה נוהגות לקיים יחסי־מין. ג'קי הוא עדיין תלמיד כיתה י"ב בבית־ספר תיכון בתל־אביב, אבל יש לו כבר דירה משלו, שבה הוא מתגורר וחנות משלו בצפון תל־אביב. הוריו מרוצים מאוד מהעצמאות שהוא מגלה.

ג'קי מסביר, שלמרות שהוריה של איריס הם שמרנים, הוא הסביר להם שהוא ואיריס רוצים לקיים יחסי־מין, ואימה של איריס מיהרה לרכוש לה גלולות למניעת הריון. „לאב היה אסור לדעת מכך," אומרת איריס.

אילן גולדשטיין (18) ואתי גרבי (17) הכירו לפני מיספר שבועות. הם התחילו לשוחח על אפשרות של קיום יחסי־מין. אתי אינה משתמשת באמצעי־מניעה, כי „עד שהכירה את אילן לא נהגה לצאת עם חבר קבוע." חברותיה נוהגות לקיים יחסי־מין, ואחת מחברותיה הרתה ועברה הפלה. היא ניזונה מהסיפורים שהיא שומעת סביבה, נבוכה ומתביישת לבקש עצה אפילו מאימה. „אני חושבת שאשתף את אימי בהחלטה אם לקנות גלולות, בגלל

* השם בדוי, השם המלא שמור במערכת.

(המשך מעמוד 63)

הצורך בכסף," היא מסבירה, כשסומק עולה בפניה.

במישרד־החינוך מודעים לצורך ב־הקניית הדרכה מינית ומידע לתלמי־דים. מזה שלוש שנים מופעלת תוכנית־לימודים חדשה, שחוברה במיוחד כדי לענות על צרכי התלמידים הכמהים לעזרה. בסקר שהונח השבוע על שולחן דובר מישרד־החינוך נאמר: 400 שעות לימוד הוקצו למנחים, אשר למדו את התוכנית החדשה, כדי להעבירה לנציגי בתי־הספר, שהתנדבו להעביר שיעורים בחינוך מיני. אך החינוך המיני אינו מהווה שיעור־חובה, אלא שיעור־בחירה. המנהל והמחנך מחליטים אם להעביר שיעור זה על־פי שיקול דעתם.

בתוצאות הסקר התברר שרק 50% לימודים זו), כדי שבית־הספר ייכלל בין אותם בתי־הספר שבסטטיסטיקה הרישמית מופיעים כאילו קיים בהם חינוך מיני.

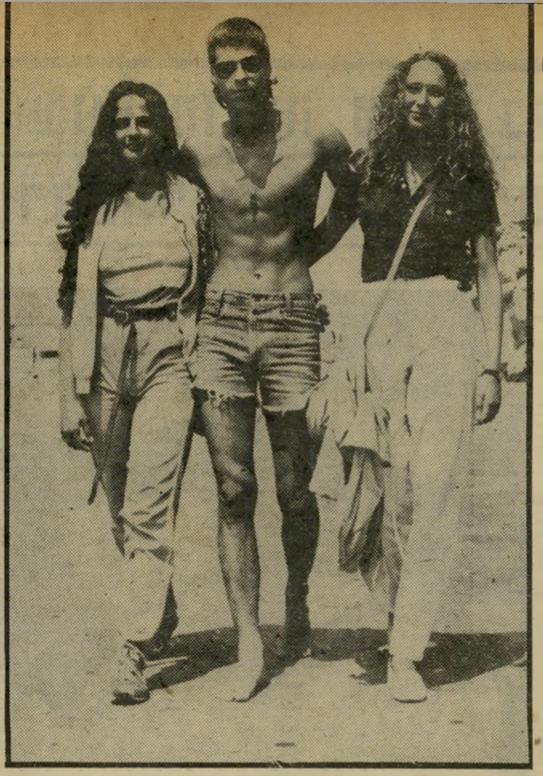
הסקר מצביע על־כך שרק שבע שעות לימוד שנתיות ניתנות בממוצע לכל כיתה שבה ניתנים שיעורי ההדרכה. האם בכמה שעות התלמידים מסוגלים לקלוט מידע מורכב ורב כל־כך הנחוץ להם? אין זה מפתיע שתלמידים רבים נאלצים להיעזר במידע המגיע אליהם מסרטים (בדרך־כלל המיני, נוהגים להזמין מרצים מיקצועים ואינם חוסכים בכסף.

המצב שונה בבית־הספר החקלאי בנהלל, שבו התלמידים גרים בתנאי פנימיה, ויוצ־אים כל שבת שלישית לבית הוריהם. מחנכת של כיתה י"ב התקשרה למישרד־החינוך וביקשה לברר את מי תוכל להזמין, כדי שתלמידי כיתה י"ב יספיקו, לפני סיום שנת הלימודים, לקבל כמה שיעורים בחינוך מיני. היא לא תיארה לעצמה, עד מידים, למוטיבים בשירי ביאליק. לדוגמה, סיפרה רחל ארהרד, שאחרי לימוד השיר איך:

"...ויום אחד גזלת נעורי לי השיבי
והמיתיני עם אביבי.
ותחת שיפתותיך יכבה־נא ניצוצי
ובין שדייך יומי אוציא,
כי כגבע בערוב היום בין פרחי בשמים
ציפורת כרמים."

הציבו תלמידי כיתה י"א בבית־ספר התיכון

„ממי לקבל מידע?"

מימין: דפנה, אילן גולדשטיין

ואסתי גרבי הם תלמידי תיכון, אשר זוכים לקבל מידע בבית־הספר ומהורי־הם, אולם עדיין נותרות שאלות רבות ללא מענה.

„עזרתי לה!"

מצהיר עופר ארביב, תלמיד כיתה י"ב (רעמת שיער שחורה במרכז התמונה). הוא אסף את כל סכום הכסף הנחוץ, כדי לאפשר לחברתו שהרתה לו לבצע הפלה בקליניקה הפרטית.

„לצמצם!"

„אם לנוער היה מספיק מידע, לא היינו מבצעים כל־כך הרבה הפלות, המותי־רות נזק גופני ונפשי בנערות הצעירות," קובע הגינקולוג ד"ר איתן פאר.

מדי יום מבצעות 20 תלמידות תיכון הפלה -

רובן באישור הוועדות המאשרות הפסקת הריון

פורנוגרפים), מספרים ומשיחות עם חב־רים.

הסקר מראה שדווקא בבתי־הספר העיר־נים מקובל לתת שיעורים בחינוך מיני, בעוד שבתי־הספר המיקצועיים אינם נוה־גים לתת שיעורים אלה. מכיוון שההדרכה המינית מהווה שיעור בחירה, חייב בית־הספר למצוא תקציב מיוחד כדי לשלם לפסיכולוג או לגינקולוג שיעבירו הרצאות אלה לתלמידיו.

הקיבוצים מכירים בחשיבות החינוך לשיחה זו, שהשיעורים הללו כרוכים בתשלום כספי שיהיה עליה לבקש ממנהל בית־הספר.

לא לפירסום

ב מישרד־החינוך יודעים שהבעיה של הוצאה כספית היא המונעת מנוער בבתי־הספר לקבל מידע הנחוץ לו. אולם למחנכים העוסקים בפיתרון הבעיה ב־מישרד־החינוך יש הרגשה, שעל־ידי גיוס יותר ויותר מורות־יועצות מתוך סגל המורים בבית־הספר הם יצליחו לספק את שעות הלימודים בחינוך מיני לתלמידים, ויוכלו להימנע מהקצאת תקציבים כדי לשלם לאנשים מיקצועיים, שאינם מסגל המורים בבית־הספר, כמו גינקולוגים ו־פסיכולוגים.

לא פלא שסקר זה, שהונח השבוע על שולחן דובר מישרד־החינוך, לא הגיע כלל לפירסום בכלי־התיקשורת.

במישרד־החינוך נוטים להפחית מהרושם שמעוררים הגינקולוגים בדבריהם — על הכמות הרבה של ההפלות, המבוצעות היום בבתי־החולים לנערות בגיל בית־הספר.

„לא כל נערה המצהירה על כך שהיא מקיימת יחסי־מין אכן עושה זאת," מס־בירה חנה אראל, „אולם היום הגישה החדשה בקרב המחנכים היא בעד הפלות, כדי שחס וחלילה נערות צעירות לא תלדנה בגיל כל כך צעיר."

רחל ארהרד, מורה יועצת בבית־ספר תיכון בהרצליה, מצביעה על „יתר פתיחות בין מחנכים ותלמידים בשיחות על נושא המין." לדוגמה היא מביאה את העובדה, שבשיעורי סיפרות מעוררים שיריו של המשורר חיים ביאליק בתלמידים אסוציאציות מיניות, שאינן אסורות עוד בבית־הספר. המורה מרשה לתלמידים לסטות מהנושא הסיפרותי, ולהשמיע הסב־רים חדשניים, מהרהורי ליבם של התל־מידים, למוטיבים בשירי ביאליק. לדוגמה, סיפרה רחל ארהרד, שאחרי לימוד השיר איך:

"...ויום אחד גזלת נעורי לי השיבי
והמיתיני עם אביבי.
ותחת שיפתותיך יכבה־נא ניצוצי
ובין שדייך יומי אוציא,
כי כגבע בערוב היום בין פרחי בשמים
ציפורת כרמים."

הציבו תלמידי כיתה י"א בבית־ספר התיכון בהרצליה אבר מין על שולחן המורה, שלא נבהלה. היא נתנה לתלמידים לפתח את הנושא המיני בשיר שכל כך סיקרן אותם.

„מובן מאליו שאם קיימת פתיחות כזו בין המורה והתלמידים," מסבירה רחל ארהרד, „אז תלמידה שגילתה שהיא ב־הריון לא תהסס לשתף את המורה בסודה, בעוד שהיא עשויה לחשוש מגילוי הסוד להוריה. גם רחל ארהרד גורסת שתמליץ לנערה לבצע הפלה.

הפסיכולוגית רות נפחי ממכון הד"ר דוד רודי לפסיכותראפיה אנליטית ב־הרצליה, גורסת שהבעיה העיקרית היום בנושא החינוך המיני לצעירים נובעת מתישדורת כפולה שמעבירות האימהות אל ילדיהן, ולא מחוסר אינפורמציה. „אנחנו מסבירים לנערה שמותר לה לקיים יחסי־מין והכרחי שהיא תשתמש באמצעי־מניעה. אולם התישדורת שמעבירה האם לביתה היא: את לא צריכה לקיים יחסי־מין, זהו פשע, ואת תיחשבי בחברה לזונה. „כשהילדה חוזרת מאוחר ממסיבה, האם המודאגת מסבירה לה שהיא נשארה ערה כל הלילה, משום שחשבה שקרה משהו לילדתה הקטנה. אולם התישדורת האמיתית שהנערה קולטת מדאגת אימה היא: מי הגבר ומה עשה הגבר הזה עם בתה? כתוצאה מלחצים אלה תימנע הנערה מלהשתמש בגלולות, כי הן מהוות מעין הכרזה על כוונותיה לחיות בחטא."

הפסיכולוגית רות נפחי מציעה לנערות הצעירות: „העזו להכריז על כך שאתן מקיימות יחסי־מין מתוך כוונה ובחירה חופשיות."

למישרד־החינוך מציעה הפסיכולוגית, שיתחיל לחלק גלולות למניעת הריון בחדר האחות בבית־הספר באופן חופשי לכל דורשת.

„הגינקולוגים ימשיכו לטפל בפנצ'רים," קובעת רות נפחי, „אולם הנערה תשתחרר מן הידיעה המשודרת אליה שהיא נועדה להיות קורבן למין." גילה רזין ■

„גלולות!"

הן לא פשע," אומרת הפסיכו־לוגית רות נפחי, המאשימה את מוסד המין, בעוד שזהו צורך טיבעי, שעל הנערה ללמוד להכיר בו.

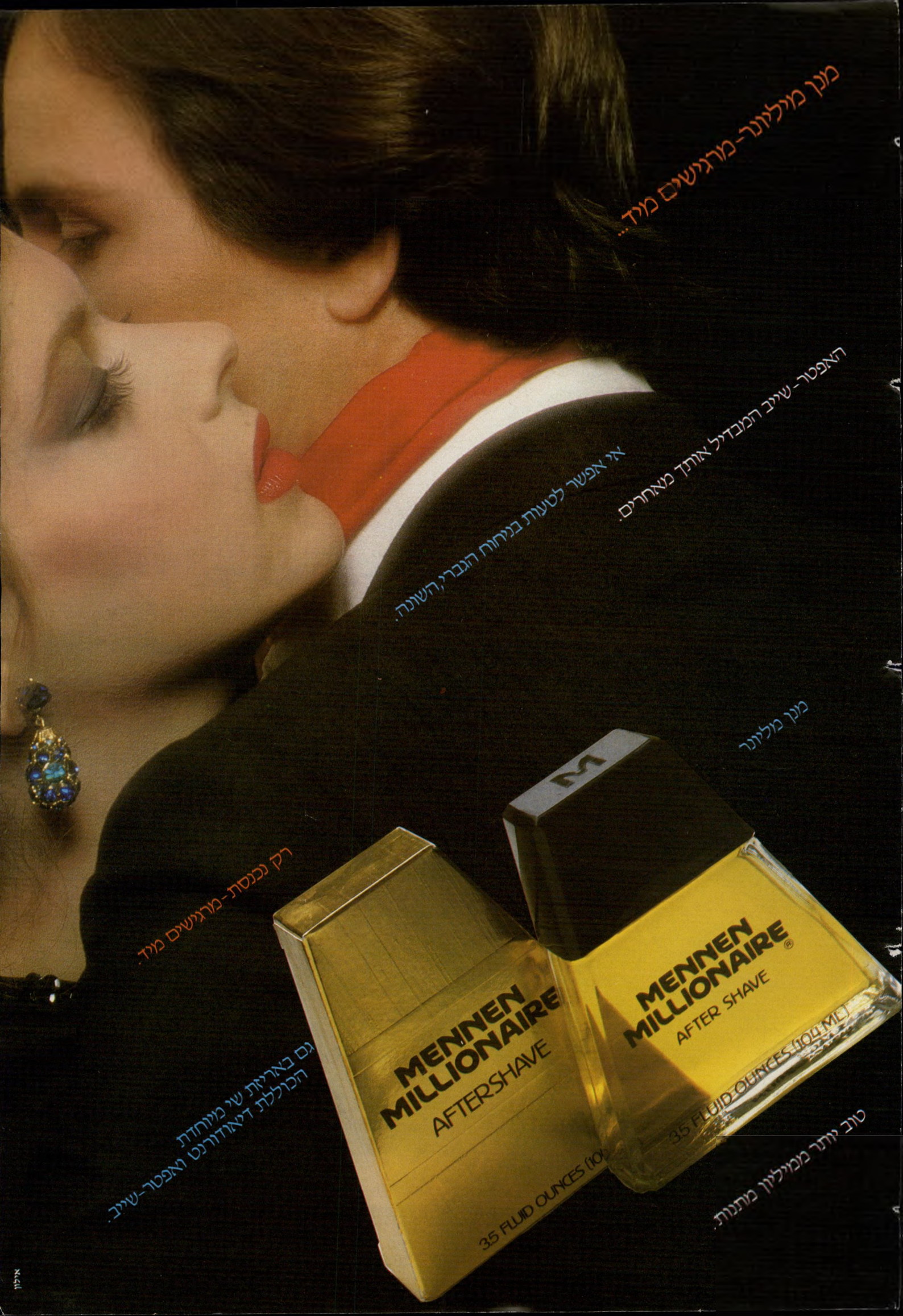
מבתי־הספר נוהגים להכליל את נושא חינוך מיני בשעות ההוראה. מיספר זה יכול לתת תמונה מטעה. די שבכיתה אחת בבית־ספר מסויים ניתנו הרצאות (כאשר בשאר הכיתות לא הונהגה תוכנית

„הפלות!"

היא הגישה ב־מישרד־החינוך, שאותה משמיעה המחנכת רחל ארהרד, כדי שנערות לא תהפוכנה אימהות בטרם זמן.

מנן מיליונר - מרגישים מיד...
האפטר - שייב המבדיל אותך מאחרים.
אי אפשר לטעות בניחוח הגברי, השונה.
מנן מליונר
רק נכנסת - מרגישים מיד.
גם באריזת שי מיוחדת
הכוללת דיאודורנט ואפטר-שייב.
טוב יותר ממיליון מתנות.
MENNEN MILLIONAIRE
AFTERSHAVE
3.5 FLUID OUNCES (104 ML)
MENNEN MILLIONAIRE
AFTER SHAVE
3.5 FLUID OUNCES (104 ML)

חולצות לגברים המגיעים רחוק

הקיץ הגיע לאופנת ברוך בשלל דוגמאות ושילובים. חולצות כותנה אווריריות בגזרה גברית ומחמיאה, המביאה אליך את רוח האופנה בעולם הגדול. חולצות אלגנטיות וחולצות ספורטיביות, חולצות בפסים וחולצות מצוירות, בצבעים רכים ובגוונים עזים, מתאימות לגברים היודעים את רצונם—אתה תאהב אותן.

Baruch

אופנת ברוך—אופנה שאוהבים.

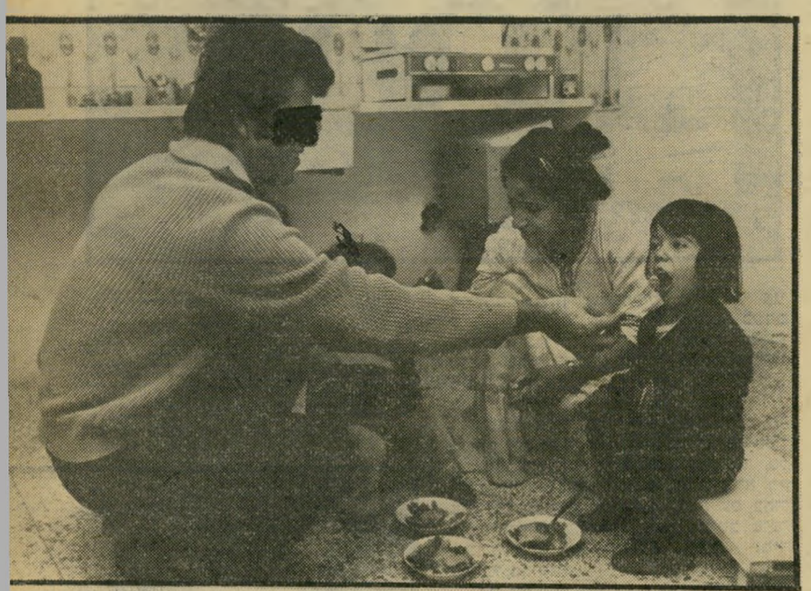
אלפי ערבים ישראליים חיים ועובדים בחברה היהודים - כשנאלצים להתחזות כיהודים ולהשתמש בשמות בדויים

החיים הכפולים

של מוחמד (שם בדוי)

יוסי - הוא יוסף עובד כמלצר יהודי באחד מבתי־המלון בארץ, מגיש אוכל לאורחות המלון. **למטה:** בביתו, ב־מיטבח, מאכיל יוסף את ילדיו על הריצפה. „אנחנו אוהבים לאכול בצורה טבעית."

האלופים אינם יודעים שהמלצר המגיש להם את הארוחה במלון הוא הערבי יוסף, המתחזה ליהודי בשם יוסי.

חבורה של צעירים ישראלים נכנסה למועדון־לילה בתל־אביב. הם הזמינו לעצמם משקאות, שוחחו ביניהם מעט, רקדו עם בחורות. לפתע ניגש אליהם צעיר מבאי המועדון, ופנה בקול רם ל־אחד מהם, שהסב אל השולחן: „אני מכיר אותך, אתה עבדול, ערבי מלוכלך. איך אתה מעיז להיכנס למועדון של יהודים?" עד מהרה התקרבה חבורה אחרת של צעירים, והחלה להכות את הצעירים הער־ביים עד זוב דם. שולחנות התעופפו ב־אוויר, ונגרם הרס במועדון. הערבים הושלכו לרחוב כשהם מחוסרי־הכרה, נאס־פו לאחר מכן על־ידי המישטרה.

מחזה כזה אינו נדיר במקומות בילוי בתל־אביב. ההתנכלות לצעירים ערביים מאלצת אותם להשתמש בשמות עבריים בדויים ולהתחזות ליהודים לכל דבר. גם במקומות העבודה בעיר הם נזהרים ו־מסתירים את זהותם, על מנת שיוכלו להמשיך לעבוד מבלי שיתנכלו להם או יפטרו אותם.

איסמאעיל הוא ערבי־ישראלי, הגר ב־אחד הכפרים הערביים ועובד לפרנסתו בנהג מונית בתל־אביב. בכפר הערבי אין, לדבריו, די עבודה במקצועו. את לוחית הזיהוי שהוא חייב לתלות בתוך המונית, אין הוא תולה לעולם. שמא יימצאו נוסעים שלא ירצו לעלות למו־נית, או ירדו ממנה לאחר שיגלו זהותו.

הוא מספר: „אני שומע ויכוחים של הנוסעים על בעיות פוליטיות, בעיקר אחרי ששומעים חדשות. כשאני שומע כיצד משמיצים את הערבים בני־עמי, ואומרים דברים כמו ,צריך להרוג את כולם', אני מתקפל במושב ואיני מגיב. לפעמים מתפתחת שיחה ביני ובין נוסע, ואני מודהה בשם שמואליק. גם את ה־מבטא הערבי שלי אני משתדל להסתיר, כדי שלא יזהו אותי. כששואלים אותי מאיפה אני, אני תמיד עונה, ,מפתח־תיקווה', אני פותח משאלות שלא אוכל לענות עליהן, כך שאני תמיד במצב הכן. „הפחד הגדול ביותר שלי, הוא לפגוש מישהו שמכיר אותי כערבי, וישקרא לי בשמי האמיתי. כשאני במיפגש עם שו־טר, וישנם נוסעים באוטו, אני מתחנן לפניו שיעזוב אותי מהר, לפני שיגלי הנוסעים מי אני".

המיקרה הקשה ביותר אירע לאיסמאעיל־שמואליק ביום שבו נפגעה בתו, הובלה לניתוח והיתה זקוקה בדחיפות למנת דם. „באותו ערב," אומר איסמאעיל, „סיפרתי לנוסע שאני מסיע אותו ערב־ערב ל־ירושלים, שבתי זקוקה למנת דם. הוא התנדב מייד לתרום את המנה הדרושה, ולי לא היה נעים לדחות אותו. הרי הוא חשב אותי ליהודי. האיש הזה ידע ב־דיעותיו הימניות ובשינאתו הגדולה לעם הערבי. בליית־ברירה הסכמתי. למחרת נסענו לבית־החולים.

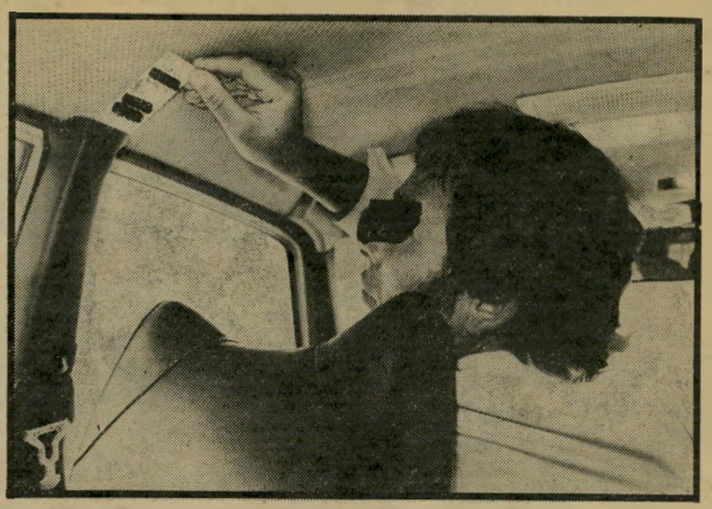
„את בתי לא הבאתי עמי, כי פחדתי שתפטפט ותסגיר את זהותנו האמיתית. כששאלה אותי האחות לשמי, אמרתי ,שמואל ששון'. את שם בתי שהוא ראניה החלפתי לרחל. רק כשהלך המתנדב, פני־תי לאחות אחרת וביקשתי שיתקנו את השם, כי, נדמה לי שהאחות הקודמת לא שמעה טוב'."

לשחד שוטרים

יוסף, הקורא לעצמו יוסי, עובד כמלצר ראשי באחד מבתי־המלון ה־מפוארים בתל־אביב. הוא מכונה בשם העברי יוסי, לפי בקשת מעבידו, שביקש ממנו להחליף את זהותו. מזה תריסר שנים הוא עובד תחת שם עברי.

„התקבלתי לעבודה אחרי מילחמת ששת־הימים," הוא מספר, „האווירה היתה אז נגד הערבים בכלל, ובעל בית־המלון חשב שמוטב שאסתיר את זהותי ואתחזה ליהודי. במישטרה ידעו שאני ערבי. היו מטרידים אותי. כל לילה בשלוש לפנות־בוקר היו מעירים אותי מהשינה, כדי לבדוק תעודות, והיו עוקבים אחרי לכל מקום שהלכתי. המצב הזה נמשך שלוש שנים, עד שנאלצתי לשחד את השוטרים בסנדוויצ'ים. ואז, לאט לאט, הניחו לי.

„כשקוראים לי מקצה חדר־האוכל בשם יוסי, אני מרגיש הפוך. אני לא אוהב את השם הזה," אומר יוסוף, הנאלץ להסתיר את זהותו. הרעיון לקרוא לו בשם עיברי, היה של המעביד.

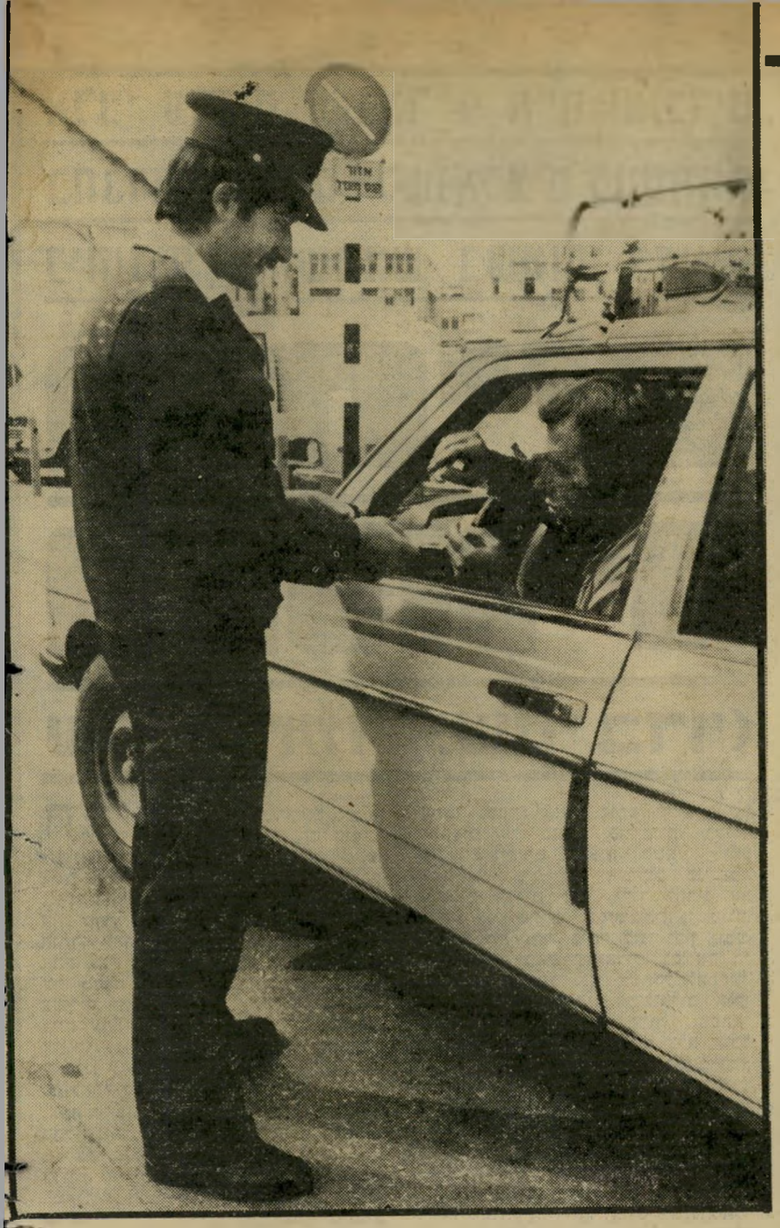

שמול־יק־אי־סמאעיל והחוק

למעלה משמאל: שמוליק במיפגש עם שוטר המובקש

תעודות, כשיש נוסעים באוטו זה לא נעים. **למעלה מימין:** אי־סמאעיל מוריד מהמכונית את תג־הזיהוי המסגיר את מוצאו הערבי. **למטה:** במועדון בכפר הערבי, משחק ביליארד.

(המשך מעמוד 67)

„התפלאתי כאשר נודע לי שבעל בית־המלון, שביקש ממני להחליף את שמי, התגלה לבסוף כערבי. כשנודע הדבר ב־רבים הוא פשוט ברח מהארץ. גם היום אני מבין את הבוסים החדשים שלי, ש־רוצים שאסתתר תחת שם יהודי. יש אורחים במלון שמסתדים מערבים. אני שומע זאת לפי השיחות ביניהם, כשהם מדברים, נגד הערבים. אני מנסה לשכנע אותם שהם אינם צודקים. כשקוראים לי מקצה חדר־האוכל בשם יוסי אני מרגיש הפוך".

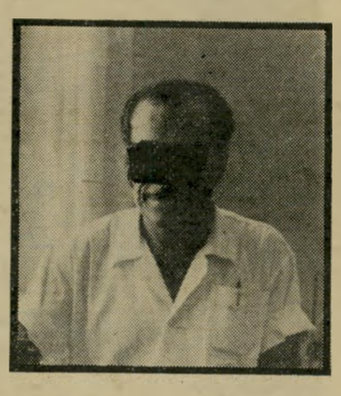
לדבריו, הרגשתו היא כשל שחקן ה־משחק את תפקידו הגדול בחיים, או כשל מרגל בארץ אויב. הנאלץ להסתתר כל העת תחת מסווה. בפומבי הוא קורא רק עיתונים עבריים, מתרועע הרבה עם בחו־רות יהודיות מהמלון, נראה במיטב מוע־דוני־הלילה התל־אביביים, לבוש תמיד לפי צו האופנה.

„אני לבוש יותר טוב מצרפתי," הוא מתפאר. הוא מרבה לבלות בחברת צעי־רים יהודים־ישראלים, מרבה לשחוק כדי למנוע שאלות מביכות. „אני חי בפחד מתמיד פן תתגלה זהותי האמיתית," הוא מסכם.

עלי הוא סטודנט ערבי למדעי־הרוח ב־אוניברסיטת תל־אביב. הוא שינה את שמו ל„אלי". ערב־ערב אחר תום הלימו־דים הוא חוזר לכפרו, שכן כל נסיונותיו לשכור חדר בתל־אביב עלו בתוהו.

עלי מספר: „אני מתחזה כדי למנוע עימותים עם אספסוף. התחזותי באה מ־יוזמתי האישית. אני לא רוצה שישאלו אותי שאלות, בעיקר כשאני נתקל במוס־דות רשמיים באנשים שאינם די משכי־לים להבין את הבעיה, ושדעתם ברורה לי. אפילו עם שוטרים אני נמנע מעימות, כי ישנם כאלה שאינם משכילים, ושול־לים מראש כל דבר ערבי וכל ערבי. יש להם דעה קדומה שלילית מילדות. הם אינם מכירים את הערבי האמיתי. לכן אני מתחזה כדי לא לספוג עלבון או עינוי פיסי".

בעזרת ידידה יהודיה

אי נרתם לעבודות שיהודי אינו תמיד רוצה לבצע. ציוניו טו־בים יותר מציוני עמיתיו היהודים לספסל הלימודים, והוא עובד על־כך קשה. „אני רוצה להוכיח שאני טוב כמותם, ואילו אפילו טוב יותר."

על שקרה לו באוניברסיטה מספר עלי עם ניצוץ של זעם בעיניים:

„באוניברסיטה היתה לי ידידה אחת, יהודיה, היחידה שיודעת את זהותי האמי־תית. לידי בכיתה ישבו שני בחורים יהו־דים, שנעזרו בי תמיד באנגלית. כי הייתי טוב מהם. יום אחד, לפני השיעור, באה אלי ידידתי וגילתה לי בהתרגשות, שאו־תם שניים שאני עוזר להם בלימודים התי־פרעו אתמול בהפגנה נגד ערבים, ואף פתחו לשני ערבים את הראש. הם הם שצעקו „מוות לערבים". כשבאו שניים אלה למחרת, לבקש את עזרתי בלימו־דים, לא התאפקתי והטחתי בהם: אינכם מתביישים, יא בני־אדם? לפני שתגרשו את הערבים ואותי מן הארץ, תנו לי לפ־חות שהות להכין לכם את העבודות, ש־יהיה לכם ממי להעתיק. הצעירים עמדו פעורי־פה, נדהמים ומבוישים, ולא ידעו מה לומר. מאז, אפילו לשבת לידי לא רוצים".

לסטודנטים הערביים יש קשיים רבים למצוא דיור באיזור תל־אביב. אך לא רק לסטודנטים. בעלי דירות מסרבים בכל תוקף להשכיר דירות לערבים, גם כשהם מוכנים לעמוד בכל הדרישות ה־כספיות. הכל בסדר, עד שמגיע הרגע שבו מוציאים את תעודות־הזיהוי והאמת מת־גלה. לפתע אומר בעל־הבית שהוא רוצה לבדוק אופציות ואפשרויות אחרות, טובות יותר.

עלי־אלי מצא לכך פתרון. הוא מספר: „ידידתי היהודיה שכרה דירה בשמה, ו־היא משלמת. אחר כך אני מעביר לה את הכסף וגר בדירה. בזמן שהותי בדירה הסתרתי היטב את זהותי האמיתית ולא הבאתי חברים ערבים. כי ידוע לי על מיקרה של שני סטודנטים ערבים שפעלו באותה דרך, אבל השכנים ראו מי נכנס אליהם הביתה, הפעילו לחץ על בעלת־הבית, וזו הופיעה יום אחד בדירה ואילי־צה אותם לעזוב. והכל בלחץ השכנים."

עבדאללה הוא אח באחד מבתי־החולים בארץ. הוא שחרחר בעל שיער מתולתל ונוח לו להיות „יהודי תימני" בשם עוב־דיה. כאשר הוא מטפל בחולים, הוא שומע שיחות על ערבים, מתובלות בדברי נאצה וזילזול. הוא בולע הכל ואינו מגיב בדרך־כלל. רק פעם אחת הגיב. זה קרה ביום האדמה, כשהתעורר ויכוח במחלקה ועו־רך־דין שהיה מאושפז שם החל להשמיץ את הערבים. עובדיה לא התאפק, הזדהה, וסיפר לכל מי שרצה לשמוע כיצד הפקי־עו את אדמותיו למרות שהיו רשומות ב־טאבו. בתום הוויכוח נאלץ אותו עורך־דין לחזור בו מדבריו.

על בעיות ההתחזות בבית־החולים הוא מספר: „יום אחד אושפזתי במחלקה שבה אני עובד כאח. לידי שכב יהודי שהוא קצין־ביטחון, האחראי על 30 עובדים ב־מישרד־הביטחון. עזרתי לו וטיפלתי בו, למרות מצבי. בדרך טבעית נקשרו ביני־נו שיחות. ידעתי שלמחרת היום יבואו אשתי והילדים לביקור חולים כשהם לבו־שים בתלבושות הערביות המסורתיות. ואז

עובדיה־עבדאללה מחפלל

מימין: יחף, במיטבו בכפר, **מתפלל עבדאללה**

כשהוא מתכונן לכרוע ברך. **משמאל:** תחת השם עובדיה עובד בבית־חולים יהודי כאח. „אני שומע כיצד משמיצים החולים את הערבים ואיני מגיב," אומר עבדאללה.

תתגלה האמת. לכן גיליתי לו את סודי כבר באותו היום. הקציון הופתע מאוד ואמר שלא תיאר לעצמו שערבי יכול ל־היות כל־כך נחמד. אבל כשבאו לבקרו בני מישפחתו, הציג אותי בפניהם כעוב־דיה התימני, ולא כעבדאללה הערבי."

היא רעדה בכל גופה

ע בדאללה־עובדיה חוזר לכפרו עם תום העבודה, בגלל העלבונות הרבים שספג כאשר ניסה למצוא דירה בעזרת חבר יהודי. החבר היה מוכן לשכור את הדירה על שמו, אבל ביקש מעובדיה להתנהג יפה, לא להתפרע, לא לעשות רעש ולא להסתובב עם כאפייה. "היהודים פשוט חושבים שאנחנו בארברים, שגדלנו על העצים ולא יודעים לתנהג," אומר עב־דאללה. "אני לא מבין את הבורות הזאת."

לבסוף החליט שלא לשכור דירה בתל־אביב. "סיגלתי לי במשך הזמן מבטא תימני, אני נראה כתימני וכך אני מסתדר במקום עבודתי ללא הטרדות."

על התרועעות עם בחורות יהודיות אומ־רים המתחזים: "זה אף פעם לא הולך ברצינות. היחסים הם תמיד לטווח קצר בילבד. לכן לא כדאי לגלות את הזהות האמיתית."

מספר שמואליק־אסמאעיל: "יצאתי עם בחורה דתיה במשך שלושה חודשים ולא סיפרתי לה שאני ערבי. כל הזמן פחדתי שאפגוש מישהו שמכיר אותי כערבי, ואז יהיה לי לא נעים. יום אחד הלכנו הוצאתי תעודת־זיהוי והראיתי לה. פתאום התחלה לרעוד בכל גופה, פניה האדימו וכל הזמן מילמלה בבכי: ההורים שלי יהרגו אותי אם ידער. הצעתי לה נישואין אבל היא לא רצתה לשמוע מזה בכלל, והציעה שניפרד. באותו ערב נפרדנו."

הערבים המתחזים, חיים בעיר בצל פחד ההתגלות ועומדים כל העת על המישמר. הם חוששים משאלות כמו: "איפה אתה גר?" ו"היכן היית בצבא?"

"אני תמיד אומר ששרתתי בגולני," אומר עלי, "כי זה חייל שאין הרבה מה לשאול עליו."

בכניסה לקולנוע הם חביבים, חייכנים וסימפאטים. לא מסתכלים ימינה ושמא־לה, כדי לא לעורר חשד. במועדונים הם מתנהגים כישראלים־לכל־דבר, ומספרים בדיחות ישראליות. "הייתי מבסוט כש־שוטרת עצרה בכניסה לקולנוע צעיר מרוקאי שהיה מאחורי," אומר איסמא־עיל, "סימן שהתחזיתי טוב. העלבון הכבד ביותר זה שמעמידים אותך בצד וחוש־דים בך. אנחנו משתדלים שלנו זה לא יקרה."

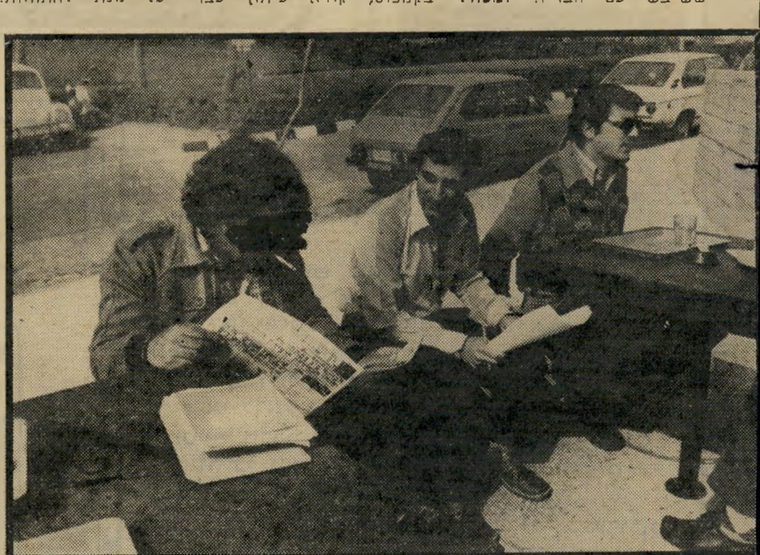
"אני לא יודע מי אני"

כ שמכקשים תעודת־זיהוי שולף עלי את תעודת־הסטודנט בה כתוב: סטו־דנט למדעי־הרוח. "לפעמים, למזלי הטוב, השוטרים לא יודעים לקרוא זה עוזר לי. כאשר הם מזהים אותי ורואים שרשום סטודנט, הם עוזבים אותי במנוחה."

אל־על ונערות הקמפוס

בקפיטריה של אוניברסיטת תל־אביב, שקוע בשיחה עם סטודנ־טיות יהודיות שאינן יודעות את מוצאו הערבי. למעלה משמאל: בכפר הערבי, משחק שש־בש עם חבריו. למטה: בקמפוס, קורא עיתון עברי על מנת להתחזות.

עלי אינו מבין כיצד העם היהודי, שידע סבל כה רב בגולה, מסוגל להתאכזר לבני עם אחר. "פגשתי פעם יהודיה צעירה, שיצאתי איתה, ושאמא שלה נאלצה ל־התחזות כגרמניה על מנת להציל את עצמה מציפורני הנאצים. הטחתי בפניה: עכשיו את אולי מבינה מה אני מרגיש כשאני נאלץ להתחזות וזהותי חצוייה ו־מוסתרת."

מספר עלי־אלי בגילוי־לב: "אנחנו ער־בים־ישראליים, אבל חיים את המציאות יותר גרוע מערביי השטחים. אני נשבע שאני לא יודע את הזהות האמיתית שלי. אני לא יודע אם אני ערבי או שאני ישראלי. במדינות ערב אומרים לי שאני בוגד, ושאני יהודי לכל דבר. בשכם, טול־כרם וירושלים אומרים שאנחנו יהודים. אנחנו עומדים בין הפטיש והסדן. אני לא יודע מי אני. בישראל מתייחסים אלינו כאל ערבים ומדינת ישראל מסרבת למע־שה לקבל אותנו. כל עוד יימשך המצב המגוחך הזה, אנחנו נמשיך להתחזות, כי רק כך אנחנו מרגישים מוגנים."

פנים סמוקות במכבסה

ה ערבים המתחזים, המודעים היטב למצבם הקשה במחיצת היהודים, עושים הכל כדי להוכיח את כישרונותיהם ולהסתיר את מיגרעותיהם. הם חייבים להצטיין בכל דבר.

ידוע על ערבי אחד, הגר באחד הכפרים, ואף בכפרו שלו אין יודעים היכן הוא עובד. אותו ערבי עובד במכבסה ידועה בצפון תל־אביב. לעבודה הוא מופיע כשהוא לבוש במיטב הבגדים התפורים בטוב־טעם. לפעמים הוא לבוש בחליפה אף בחום הגדול. כלפי הלקוחות הוא מתנהג באדי־בות מופגנת, כגבר אירופי. את הכביסה הוא מביא ללקוחות פעמים רבות לביתם, ללא תשלום.

בעל־המכבסה מתוודה שאכן הוא יודע את זהותו האמיתית של עובדו, אולם ה־איש עדיף בעיניו על כל עובד יהודי, המזלזל, לדבריו, בעבודה ולעולם לא יהיה מסור כמו הערבי. בעל־העסק הוא שנתן לעובדו את שמו היהודי, ומתנגד בכל תוקף לכך שלקוחותיו הסנובים בצפון תל־אביב יידעו את מוצאו האמיתי. "כמה שהם סימפטיים אליו היום, הם יכולים לשנות את דעתם בן־רגע, אם תיוודע להם האמת. לכן המצב הנוכחי עדיף."

איסמאעיל־שמוליק הנהג מספר שיום אחד נכנס במיקרה לאותה מכבסה, עם לקוחה שרצתה לקחת במונית את כביסתה, ולפתע ראה את חברו מן הכפר.

"היה רגע של מבוכה בינינו," הוא מודה, "למרות שהוא ואני מאותו הכפר, לא ידעתי על מקום עבודתו. הוא נהיה אדום, ניענע בראשו ונעלם מיד לחדר האחורי של המכבסה. לי, כמובן, לא היה נעים, והסתלקתי מיד החוצה, כדי שלא להביכו."

עלי־אלי, המצטיין בלימודיו, משתדל גם להצטיין במעשים טובים, כדי להוכיח את עצמו. הוא מספר: "יום אחד נסעתי באוטובוס. בסוף האוטובוס ישבה אשה, שהיתה הרה בחודש התשיעי. זה היה בערב, וכל הנוסעים מיהרו הביתה בדרך חזרה מעבודתם. לפתע נשמעו זעקות ב־אוטובוס. האשה נתקפה בצירי־לידה ו־צעקה מכאבים. אף אחד באוטובוס המלא לא קם לעזור לה. ראיתי את המצב, לא חשבתי הרבה, ניגשתי אליה והורדתי אותה מן האוטובוס. עצרתי רכב שעבר בכביש והיסעתי אותה לבית־החולים הקרוב.

"למחרת בבוקר ניגשתי אליה. האשה לא האמינה למראה עיניה כשראתה אותי ממתין, והתחילה להודות לי ולשבח אותי על מה שעשיתי, ואמרה: 'למזלי נמצא באוטובוס יהודי אחד שהוא בן־אדם ושהיה מוכן לעזור לי.' אז עניתי לה: 'האדם היחידי שעזר לך ברגעים קשים אלה הוא ערבי, ולא יהודי. כן, אני ערבי.'

"כשאמרתי לה את הדברים האלה נמ־לאת גאווה וסיפוק, כמו שלא הרגשתי אף פעם.

"האשה פקחה זוג־עיניים כאחת שלא מאמינה, ואמרה: 'מעולם לא תיארתי לעצמי שאזכה לעזרה ואנושיות דווקא מערבי.'"

יוסוף־יוסי המלצר מתייחס לנושא השלום עם ארצות ערב: "אם היו מקבלים לעבודה ערבי ממצרים, היו כו־לם אומרים: יופי, הגורמליזציה התחילה. אבל הם טועים. קודם עליך לעשות שלום־בית בתוך הארץ ורק אחר כך צריך ל־חפש שלום מחוץ לגבולותיה."

למועדון. רקדנו ובילינו יפה. כשחזרנו החלה לספר לי על חברותיה שיצאו עם ערבים, וכמה שפר עליה מזלה שלה לא קרה כדבר הזה. החלטתי שזה בדיוק ה־רגע המתאים לספר לה את האמת.

"כשגיליתי לה, פרצה בבכי היסטרי ואמרה שאני שיכור ועושה ממנה צחוק.

ניר הגר

שיחת העיר:
שירות מזון לבעלי-חיים

"הב-לי"
היישר לביתך
שירות חינם!!

מתקשרים ל"הב-לי" בכל שעה משעות היממה.
בוחרים את המזון האהוב על כלבך מתוך מגוון של 30 סוגי מזון מוכן וטרי באיכות מעולה (דוגלי; דוגמור, בונזו, גיינס, בשר טרי לסוגיו ועוד).
מקבלים הכל הביתה ע"י נציג "הב-לי" בתוך 24 שעות. השירות, הייעוץ וההדרכה חינם.
הב-לי מספק מזון לכלבים, חתולים, צפורים ודגים ואת מוצרי הטפול והטפוח של "אקו מכתשים" — והמחיר: בדיוק כמו בחנות!

רח' בן יהודה 134 ת"א, טל. 223651
24 שעות ביממה טל. 291251 קוד 26

אקו תכשירים לבריאות חיות הבית

איתן עמיחי
הדברת מזיקים

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים. בשמירה על בריאותך ורכושך.

רמת-גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 790114-5-6 רש' מס' 21 עסק 481/75
איכת — גנסל-קנס

בריזה
מוסיקפה
הרברט סמואל 80 טל. 656992

בלוז, פולק,
כל יום א' ג'ז

פתוח כל יום כולל יום א' משעה 21:00

האביב הגיע!

וכן עונת הטיולים.
קיבלנו משקפות רחבות-זוית!
מבחר גדול של מצלמות ואביזרים.
פיתוח צבעוני במיטב המעבדות בארץ.
צילומי-ספורט, בן-רגע!
מכירה — קניה — החלפה
בימי שלישי — סגור כל היום.

פוטו-ברנר
חיפה, רחוב הח'לוץ 31

רווקים ורווקות!

מתארגן טיול מדליק למצרים
לגילאי 25 — 35
פרטים: 03-286186/7 בשעות העבודה, לפנות לירון.

כנס בינלאומי ראשון לחשמל ואלקטרוניקה בישראל: מלקון 81'

כנס בינלאומי לחשמל ואלקטרוניקה — מלקון 81' — יתקיים לראשונה בישראל בתאריכים 25—27 במאי, בשילוב עם הכנס ה-12 של מהנדסי חשמל ואלקטרוניקה בישראל.

ד"ר יעקב בעל-שם, יו"ר הכנס הודיע שאושרו 160 עבודות מקוריות — מחציתן מחו"ל — שיוצגו לראשונה במסגרת הכנס.

מטעם חברת ארטרא-טראבקס, מארגני הכנס, נמסר כי מצפים לכ-1500 משתתפים, מהם כ-300 משתתפים מחו"ל.

כן מצפים לעשרות אלפי מבקרים בתערוכת הכנס, שתתקיים במרכז הירידים בגני התערוכה, ובה יוצגו גם מוצרים פרי פיתוח של מפעלים ישראליים.

הכנס ייפתח ביום ב', 25/5/81 במעמד נשיא המדינה.

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

קורסים ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור
הוצאת שער בחשמל (אפילציה)
* סלון ומכון יופי

תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול, צביעה, פסים, טיפול פנים, איפור, הוצאת שיער בשעווה
* הנחת נלות *
• מחירים עממיים • שרות מעולה •

תל-אביב יודפת 4 ליד דיזנגוף 190 226066 229388
רמת-גן הרצל 86 מול בנין אואזים "סלון אוה"

פלפוטק

מאת

ד"ר יקותיאל שרעבי

ועדנה פיינרו

רחל רודיק עם בובי
כולם עצובים

מי ראה את בובי?

לכלב הנחמד שבתמונה קוראים בובי ולנערה — רחל רודיק. לפני כשלושה שבועות נעלם בובי, אחרי שבילה בביתה של רחל שמונה שנים תמימות, וכולם עצובים. בובי, מסוג טרייר, מעורב מעט, מצטיין בזנב עם שיער ארוך. צבעו קוניאק ויש לו סימנור וכפפות לבנות. נשא קולר על צווארו, ועליו המיספר 514. מישהו ראה את בובי? בבקשה, מחכים לו בבית!

מי מצא את ליש?

ליש
פשוט נעלם

ליש (כמו „מעליש") בן השנה, קולי יפהפה בצבעי שחור־לבן, כלבו של הצלם חבקוק לוינסון מעין־ורד, פשוט נעלם מן הבית. יבורך מי שיודיע על הימצאו לטלפון מס' 61405(052).

רחל אייכנר יכולה לישון.. „העולם הזה" החזיר את ארו הביתה

אף שבגיליון 2775 לא הופיע כלבוטק (שכן זהו מדור דו־שבועי) הקדיש העולם הזה כתבה לכלב הבוקסר ארו, היחיד בסוגו, שאבד לרחל אייכנר מתל־אביב. שכן ההיסטוריה שלו קשורה קשר בל ייתנתק לעיתון. לפני שמונה שנים נגנב לראשונה ונמצא הודות למאמצי העולם הזה. גם הפעם, כשנעלם שוב, בליל ה־30 במארס, היתה המערכת תיקוותה היחידה. אחרי שבועיים ללא שינה קרה הבלתי־יאומן כימעט.

מספרת רחל: בליל הסדר צילצל הטלפון בביתי, והמטלפן הודיע כי הכלב נמצא אצלו, בקריית־ים. תוך התרגשות רבה ניסיתי לברר איך הגיע אליו הכלב. לדבריו מצא אותו בדרך חיפה, ואסף אותו.

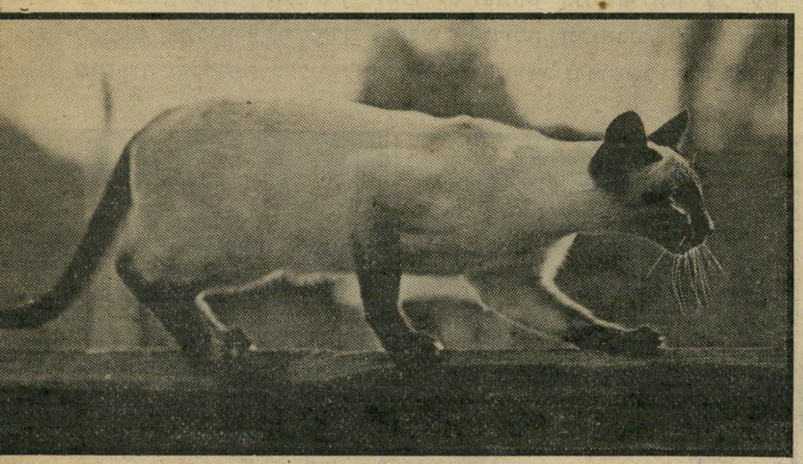
מסתבר כי לשבועונכם קוראים רבים בקריית־ים, שזיהו אותו. כשהופיע במספרה, בלוויית הכלב, יעץ לו בעל המספרה לאתר את בעלי הכלב ולהודיע בלי דיחוי על הימצאו, לטובתו.

„בדרכי לאסוף את הכלב חשתי לייסר את המוצא על שלא הודיע לגורם כלשהו על המציאה וכי עשה דין לעצמו, אך התרשמתי כי מדובר בעולים חדשים מברית־המועצות שאספו את הכלב בתום לב ודאגו לכל מחסורו. רק בעלי כלבים שעברו חוויה טראומטית כזו מסוגלים להבין את עוגמת הנפש הנגרמת לאדם שכלבו אבד. יש להביא לידיעת הציבור את החובה לדווח לרשויות המתאימות ולעזור בכך לבעלים לקבל בחזרה את יקיריהם.

תודתי נתונה לכל בעלי הכלבים והחנויות בכיכר אתרים שלא חסכו כל מאמץ בחיפושים קדחתניים, ובמיוחד לשבועון העולם הזה על פירסום הכתבה שבזכותה מצאתי את הכלב.

עד כאן נוסח המיכתב.

אך הסיפור לא תם. בתום הפגישה הנרגשת, פנתה אליה אשת־המוצא בהצעה: „אנחנו מוכנים לשלם לך הרבה כסף בשביל הכלב. הילד שלנו כל כך אוהב לשחק אתו!" רחל היתה מזועזעת: „הילד שלכם מוצא חן בעיני מאוד. מדוע לא תמסרו לי אותו תמורת הרבה כסף?!"

החתול צ'ארלי
מתאבל על קליאו

נשבר לו לחיות

צ'ארלי, חתול סיאמי גברי מאוד, אהב את קליאו, בת מינו, אהבה מיוחדת במינה. במשך שנתיים תמימות לא מש מצידה. אפילו לחופשות יצאו השניים ביחד, ובפנסיון לא נטשו זה את זה אפילו לרגע. והנה, לפני כחודש השתנתה קליאו. הפכה אדישה. לא רצתה לאכול. צ'ארלי לא הירפה מאהובתו, ליקק אותה כל העת, ניסה להגעים לה את החיים, אך לשווא. קליאו הובהלה למרפאה לחיות־בית.

אינפוזיות, אנטיביוטיקה, תרופות שונות במשך כמה ימים — כל אלה לא הועילו. קליאו נפחה את נשמתה בגלל חתלתלת, זו המחלה הנגיפית המדבקת, המפליאה מכותיה בחתולים.

התמזל מזלו של צ'ארלי והוא היה מחוסן. אלא שמאז מותה של קליאו חייו אינם חיים. אינו אוכל, מסרב לשתות, וכבר הפסיד שתי חמישיות ממישקלו. ו־אפילו שאושפז במרפאה פרטית למשך שלושה שבועות — הוא פשוט עושה טובה שהוא חי. ולרוע מזלו, בעלין המודאגים, שחשבו כי הוא חולה, החליטו לקרבו ל־תנור חימום. והמיסכן נשרף לא מעט.

התיקווה היחידה, לדעת רופאו של צ'ארלי, היא בשיכחה. אולי הזמן הוא התרופה הטובה ביותר לפאציינטים חיי־תיים, כמו אצל פאציינטים המהלכים על שתיים. במיקרה זה, סבור הרופא, חייב צ'ארלי להחליף את סביבתו. אם יימצא במקום אחר הוא עשוי לשכוח את צרותיו עם חלוף הזמן ולצאת מזה.

מי מוכן לקבל את צ'ארלי?

איך מודדים גיל של כלב

התיאוריה הישנה אומרת כי שנת חיים של כלב שווה לשבע שנות חיים של אדם. כיום ישנה תיאוריה מקובלת יותר, והרי היא לפניכם:

- כלב בן שנה מקביל לנער בן 15 שנים.
- כלב בן שנתיים מקביל לבחור בן 25.
- כלב בן עשר מקביל לאדם בן 56.
- כלב בן 21 מקביל לאדם בן 100 שנים.
- כלב בן שש חודשים מקביל לילד בן עשר שנים.

בניצוחו של הספר החיפאי

ג'ימי

זוכות המתמודדות על כתר

מלכת המים

בטיפול מושלם בשיער

תחת ידיו של ג'ימי אלגרסי, בן ה-35, עברו ראשיהן של רבות מיפהפיות ישראל. ממיספרתו היוקרתית בחיפה הוא הגיח לתחרויות-יופי רבות, שנערכו ברחבי המדינה. בצילום נראה ג'ימי מטפל בשיערה של הדוגמנית מירי זמיר. בתמונה מימין: אשתו של ג'ימי, מרסל, מנשקת את מלכת-המים לשנת 1974, אורלי חידה, מיד לאחר זכייתה בתואר, שפתח בפניה את עולם הדוגמנות.

יופי של שיער

יש בו הרבה אהבה. אחרת אי-אפשר להבין את מסירותו הרבה למיקצועו. משעות הבוקר עד השעות הקטנות של הלילה הוא חי את מיקצוע הספרות. מכל רחבי תבל מגיע אליו חומר מיקצועי כתוב על הנושא. הוא עובר על החומר, לומד ממנו וממציא בעצמו תיסרוקות שונות. בשיתוף צוות מסור המלווה אותו מזה שנים, הומצאו תיסרוקות ישראליות מקוריות. תספורות שפיארו את ירחוני האופנה.

הוא, ג'ימי אלגרסי, הספר שהשתלט במיספרותיו על עיר הכרמל, מתכונן עתה לרדת גם לעיר הגדולה, תל-אביב, ולפתוח בה מיספרה יוקרתית, לעבור לאחר מכן גם לירושלים ולשאר חלקי הארץ.

מזה שנים ג'ימי וציוותו מלווים את תחרויות מלכת-המים. אחרי ההיכרות והטיפול הראשוני של הספר, מפקירות המתמודדות הנרגשות את ראשיהן בידיו בעיניים עצומות. לא מעט יפהפיות החליפו את התיסרוקות בעיקבות עצותיו המיקצועיות של ג'ימי.

ואכן, כאשר הן עולות לבמה, זוכות הבנות, לא מעט בזכות תיסרוקותיהן, לקריאות התפעלות מפיות הנשים שבקרב הצופים.

ועל פניו של ג'ימי, הניצב מאחרי הקלעים, מתרגש לא פחות מהמתמודדות, ניתן אז לראות כי בסופו של דבר יש שכר לעמלו.

4 דוגמאות: יצירותיו של ג'ימי מפארות את ראשיהן של יפהפיות רבות

ככל שגילה של יולדת גבוה יותר, כן גדלים סיכוייה ללדת ילד מונגלואידי - בדיקה פשוטה עשויה למנוע את הנזק, אך בארץ נערכות בדיקות מעטות מסוג זה

בדיקה הרת-גורל

„אני אב לילד מונגולואיד,״ סיפר הד״ר יעקב רז, שחשף עצמו בתוכנית הטלוויזיה שיחה בשניים. אשתו, שולה, עברה טיפולים רבים עד שהצליחה להרות. הריון זה, מעל לגיל 40, היה חשוב לבני הזוג רז כדי לזכות בילד. הם ויתרו על בדיקת מי השפיר, שעלולה לגרום להפלה.

בשנה שעברה דנו בבית־המישפט בפרשת רצח של תינוק מונגולואיד. האם, שהרתה בגיל 36 ושישה חודשים, התחננה שיבצעו לה בדיקת מי שפיר. היא נענתה בסירוב, בשל „גילה הצעיר״. לבסוף ילדה תינוקת מונגולואידית — ורצחה אותה במו ידיה.

שרה (25), שהרתה בגיל צעיר, הייתה מאושרת. כל בני המישפחה ציפו לחגיגה הגדולה, שאמורה הייתה להיערך אחרי הלידה. היא עבדה כגנטיקאית בבית־חולים והתיידדה עם אחות טיפת חלב בשכונת מגוריה. האחות הקשיבה

הורים רז
ביגלל רופא

בעניין לסיפוריה של שרה על המיקרים המיוחדים של בעיות גנטיות שבהם טיפלה בעבודתה.

בוקר אחד הופיעי שרה חיוורת, עם פתק השיחרור מבית־החולים על שבישר על הולדת הבת. אחות שהתיידדה עימה בתקופת הריונה הגיבה בשימחה, אולם שרה נותרה קרה ואדישה. היא עזבה את התחנה של טיפת חלב מבלי לומר דבר, והאחות הבטיחה לבוא לביתה בשעות הצהריים, כנהוג, כדי להנחות את האם הצעירה בטיפול הראשוני בתינוקת הרכה.

האחות נכנסה לחדר בו ישנה התינוקת ונדהמה לגלות, לפי המראה האופייני של פני התינוקת, כי היא מונגולואידית. היא שבה לסלון, שבו ישבה שרה כל אותה העת, חיוורת ושותקת, וביקשה ממנה שוב את מיכתב השיחרור מבית־החולים. שרה הבינה שהאחות זיהתה את המום ופרצה בבכי. בגרון חנוק מדמעות היא סיפרה לאחות, כי הבחינה במום מייד אחרי הלידה. היא מכירה היטב את סימני ההיכר של הפגור מעבודתה כגנטיקאית. בבית לא היו פרחים ומתנות, שיעידו על השימחה שאחרי הלידה.

אחרי חודש ימים מצאה שרה מוסד מתאים, אליו העבירה את בתה המונגולואידית. בגיל שלוש שה חודשים נפטרה התינוקת במוסד מדלקת־ריאות.

צוואר קצר לשון בולטת

בגיל צעיר הסיכוי ללדת ילד מונגולואידי הוא אחד ל־200 לידות. בגיל 35 הסיכוי לדת ילד כזה הוא אחד לכל 150 לידות. מעל גיל 40 הסיכוי הוא אחד לכל 40 לידות.

לתינוק המונגולואיד סימני היכר אופייניים: צוואר קצר וגולגולת שטוחה; עיניים מלוכסנות המזכירות מונגולים — מכאן שמה של התופעה. הלשון שבפיהם בולטת, וקו רוחבי בודד חוצה את כף ידם.

אלה הסימנים הבולטים לעין מייד לאחר הלידה. הבעיה העיקרית היא, שתיסמונת זו מלווה גם בפיגור שיכלי. אין אפשרות לרפא מום זה, שסיבתו היא תקלה גנטית. הטיפול במונגולואידים דומה לטיפול בילדים מפגרים. המונגולואידים רגישים לזיהום בריאות ולחוסר דם, וחלקם סובל גם ממום בלב. כל הפגעים האלה מעלים את שיעור התמותה של המונגולואידים בגיל צעיר.

הילדים המונגולואידים הנולדים בישראל גדלים בחיק מישפחה או נשלחים למוסדות ממשלתיים ופרטיים שבהם יש תנאים להחזקתם. אנשי המיקצוע שהוכשרו לטפל בילדים אלה עושים בדרך כלל עבודה טובה אולם אין להתעלם מהבעיה שילדים אלה ומישפחותיהם סובלים והם אומללים. אך עובדה זו אינה פוטרת את הילדים ואת בני מישפחותיהם מסבל ואומללות.

בדיקת מי השפיר מאפשרת חיזוי מוקדם של המום — והפלה. אלא שלא כל הנשים בישראל מנצלות את האפשרות לבצע בדיקה זו, הנחשבת פסולה בעיני הדתיים.

מודעה בעיתונים

יבת השיבוש הגנטי איננה ברורה עדיין, וכן אין מענה לשאלה מדוע מתרבה הסכנה שיחול שיבוש גנטי עם עליית גיל האם. הגנטיקאים מסוגלים עתה רק להצביע על הבעיה ולהראות נתונים שנאספו עד היום.

כאשר נולד תינוק מונגולואידי להורים צעירים, משייכים את המום גם לפגם תורשתי. אחרי לידת הילד חשוך המרפא עורכים להוריו בדיקות גנטיות, היכולות להצביע על כך שאחד ההורים — שהוא עצמו בריא — נושא כרו־

(המשך בעמוד 74)

קבלת מודעות
לכל העיתונים
במחירי המערכת

פירסום אידיאל
אבן גבירול 110 תל-אביב
(פינת אנטוקולסקי)
טלפון 227117, 772118

מועדון 5
לתרבות חדשה
רח' הס 5, תל-אביב
טל' 297263

יום שלישי, 5.5.81
המועדון סגור

המועדון פתוח בימי שלישי
משעה 8.30 בערב. התוכניות
מתחילות בשעה 9.00 בערב.

שחקנים
אומנים
ודוגמנים
זקוקים אתם
לפירטפוליו?
ישמח לעזור לכם
בבניית תדמית.
התמחות בצילומים
המיועדים לסוכנים
ופרסומאים
במחיר סביר.
סטודיו פורטפוליו
6 5 7 7 8 7
16.30—21.30

תן
טרמפ
לחיי,

בדיקה הרת־גורל

(המשך מעמוד 71)

מוסום שהמיבנה שלו משובש, אם כי לא בא לידי ביטוי חיצוני ב־הורה.

החוקרים יודעים כי גיל האם הוא אחד הגורמים החשובים להי־ווצרות המום. המונגולואידים הם אחרוני הילדים במישפחה. הם נולדים בתכיפות רבה יותר אצל אמהות מבוגרות.

אצל המונגולואיד מיספר הכרו־מוזומים הוא 47, תחת 46 אצל ילד נורמלי *. התורשה נקבעת בהתאם למיבנה הגנים המסודרים בתוך ה־כרומוזומים שבגרעין התא, ולפי מיספר הכרומוזומים. לכל אדם יש 22 זוגות כרומוזומים תואמים ועוד זוג כרומוזומי־מין — הקובעים אם הרך הנולד יהיה זכר או נקבה. בשעת ההפרייה גורם האיחוד בין הכרומוזומים של שני בני הזוג להיווצרות תא חדש, ובו 23 זוגות כרומוזומים. אצל הילד המונגולו־איד, אחד מזוגות הכרומוזומים משובש ומביא ליצירת מיספר לא־וגי של כרומוזומים.

מישרד הבריאות מכיר את ה־נתונים המצביעים על סיכוי עולה להולדת תינוק מונגולואידי ככל שגיל האשה עולה, וקורא לכל אשה הרה מעל גיל 37 לבצע בדיקת מי־שפיר. מדי כמה חוד־שים מתפרסמת מודעה בעיתונים המנחה את הנשים ההרות באיזה בית־חולים מבצעים את הבדיקה. אולם כל אשה המודעת לבעיה יכולה לפנות ישירות לבית־החו־לים ביוזמתה, כדי לערוך בדיקת מי־שפיר.

„אסור לקצר את הדרך"

מ' שפיר הם הנוזל שבו צף העובר ברחם האם. הנוזל מגן עליו ומרפד את סביבתו ב־תקופת ההריון. מי השפיר מכילים תאים אשר בדיקתם במעבדה יכו־לה לגלות את התכונות התורש־תיות של העובר. בתחילת ההריון כמות מי השפיר קטנה, והיא עו־לה עם התקדמות ההריון. בבדיקה שואבים 40—10 סמ"ק ממי ה־שפיר, כדי שבמעבדה יוכלו להת־רשם מכמה שיותר מידגמי־תאים.

מכיוון שתוצאת הבדיקה הרא־שונית מתקבלת רק אחרי שלושה שבועות, והתוצאה הסופית יכולה להינתן רק אחרי שישה שבועות, חייבת האשה להזדרז ולהגיע ל־בית־החולים לא יאוחר מ־18 שבו־עות אחרי תחילת ההריון. אם ה־מעבדה מגלה שיבוש במיספר ה־כרומוזומים, ויש לשקול ביצוע הפלה, חשוב שהיא תתבצע לא יאוחר מן החודש השלישי להריון.

הנשים הדתיות בישראל לא מוכנות להיבדק, שכן תוצאות ה־בדיקה עלולות לחייב הפלה, וזו פסולה בעיני הדתיים.

ישנה קבוצת נשים שאינה מייחסת חשיבות להריונן בגיל מאוחר. הן אינן ערוכות כלל בדי־קה שתאמת את ההריון, ונוהגות לקבלו כמובן מאליו גם בגיל מאו־חר. הן אינן מודעות כלל לסיכון שבהולדת מונגולואיד, ולא שמעו כלל על האפשרות לערוך בדיקה.

כשאשה מבקשת לערוך בדיקת שתן, לאימות ההריון, מגיעה ה־תוצאה לרופא המטפל והוא מע־ביר אותה לאשה. אם האשה עב־רה כבר את גיל ה־37 מפנה אותה הרופא לבדיקת מי־שפיר בבית־החולים. אולם לעיתים נוהגת אשה המוכרת במירפאה „לקצר את ה־דרך" ולקחת בעצמה את מימצאי המעבדה. אשה כזו עלולה לפסוח על הרופא המטפל ולאבד את ה־אפשרות להפיל את הוולד המונ־גולואידי. על כך השיבו במישרדו של דובר קופת־חולים: „זו ה־בעיה של הנשים עצמן, ואין לנו דרך לאתר אותן."

* חומר המכיל את הגנים, ה־מעבירים את התכונות התורש־תיות.

אמנות

האנשים הם ילדים

כשם ש**יובל עמית מדר** הוא גבוה (בגיל 14 היה אלוף הארץ בקפיצה לגובה), כך האנשים ב־ציוריו הם קטנים. אבל הם לא רק קטנים, הם גם מרבים לשחק ולהשתעשע כמו ילדים. כמה מהם קופצים, מדלגים על חבל, רוכבים על אופניים ומטפסים על עצים. כולם משתעשעים, ומכאן התחו־שה של העליזות והחביבות השורה בציוריו. אך למעשה אין פני ה־דברים בדיוק כך. כשיובל מלר מצייר אנשים, הוא כולא אותם ל־רוב בתוך בתים רבי־קומות, והם מציצים החוצה, כל אחד מחלונו, כשתחושת המחנק סוגרת עליהם.

כדי להבין מה עומד מאחרי ציו־רים חביבים ואפילו ילדותיים אלה, צריך להבין את הראש של יובל — מה עבר עליו והיכן היה. יובל נולד בחיפה, גדל באילת ו־אחר־כך למד בתיכון בנווה־מגן. את האהבה ליופי ירש מאמו, יחד עם כישרונו והתודעה לאמנות. כ־שביקר כילד בתל־אביב, היה מג־צל את ביקוריו כדי ללכת למוסי־און. גם פרחים היה מביא מתל־אביב לאילת בחזרו, כי „באילת לא היו פרחים", הוא מתנצל, שמא זה נשמע טיפשי, אבל כך זה היה. הוא טוען, שקל לו להביע בציור את מחשבותיו, בעוד שבעניין הק־שר עם אנשים — הוא חלש. קשה לקבל את קביעתו, כי הוא בחור יפה־תואר ונעים־הליכות, אך אלה הם דבריו.

חיים בתוך קופסה. את הכשרתו האמנותית קנה יובל ב־ניו־יורק בסקול אף ויזיואל ארט. שם למד ארבע שנים אנימציה. בעת ולאחר לימודיו עסק באני־מציה, וצייר לתוכניות טלוויזיה כמו רחוב האפתעות ועוד. אשתו למדה שם עיצוב־פנים, ולמזייתו עבד בקציץ־ביטחון באל על. כ־חצי שנה לאחר שסיים את לימו־דיו, חזר לארץ.

דבר משונה קרה לו בניו־יורק, כשכבר חזר לארץ, החליט לנצל את כרטיס־הטיסה שקיבל מאל על, ונסע לניו־יורק. הוא הסתובב ברובע הגלריות שבדרום העיר. הסתובב, כשבכיסו שיקופיות של עבודותיו. בעל־גלריה מסויימת התלהב מהציולומים, והזמין אותו לערוך תערוכה אצלו. שבוע ימים לפני שהתערוכה היתה אמורה להיפתח, הסתבר ליובל, דרך חב־רים שדאגו לכל הסידורים, שבעל הגלריה נעלם. כאילו האדמה פצתה את פיה ובלעה אותו. וגם הגלריה נסגרה. ארץ האפשרויות הבלתי־מוגבלות!

כשמאחוריו (בכל זאת) תערוכה בניו־יורק, עוד אחת ברמת־השרון ובעת — בגלריה שלוש עשרה וחצי, מופיע יובל מלר עם מסר משלו. סיגנון ציוריו מזכיר במש־הו את האמן האמריקאי **בוטרו**, שתערוכת־יחיד שלו נערכה ב־סתיו האחרון בגלריה מרלבורו ה־יוקרתית, בניו־יורק. המשותף ל־שניהם הוא ציורם את דמויות ה־אנשים בצורה עגלגלה, כאלה ש־מנפנים ומצחיקים. אולם בעוד דמויותיו של בוטרו מקריגות חום אנושי, חסר חום זה בדמויותיו של מלר.

אצל מלר האנשים משחקים ו־שוחקים, אך בעצם הם נתונים תמיד במצבי קלסטרופוביה, עקב היותם גרים בקופסות. תחושה זו היתה ליובל עצמו, בעת שעבד כ־קצין־ביטחון באל על. אז ישב במשך שעות בחדרון קטנטן, כמ־עט צינוק, והיה צריך לבדוק את כל המבקשים להיכנס למישרדי החברה במכשיר טלוויזיה, ורק לאחר שנראו לו, היה מפעיל מכ־שיר המתיר להם להיכנס. השעות הרבות שבהן היה סגור בתאו, נוכח המרחבים העצומים של ה־מידבר שזכר מילדותו באילת יצ־רו את הצורך לצייר תחושות חז־קות אלה.

הרישומים שלו בתערוכה עשו־יים ברמה גבוהה יותר מהציורים בציבעי אקריליק, שהם מסוגננים אולי יתר על המידה.

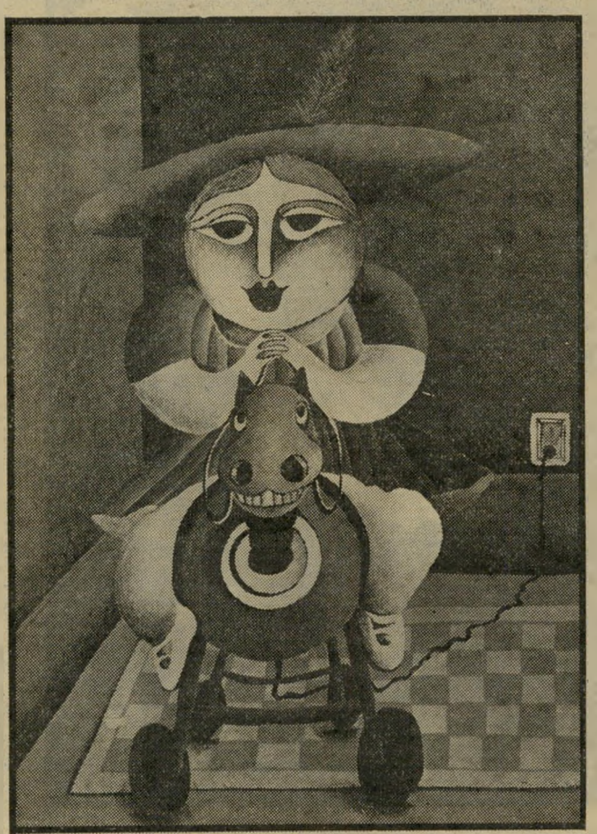
לעצב את התרבות

שני אולמות גדולים מתוך ה־ארבעה השייכים לבית האמנים בירושלים, הוקצו ל**רעיה רדי־דיך**. באחד מהם היו תלויים ליוויתנים בגדלים שונים, ואילו בשני הוצגו עבודות הקרמיקה ה־נפלאות שלה. אמנית צעירה ומוכ־שרת זו מפתיעה בכל אחת מה־תערוכות שהיא עורכת. ואין תמה, עם עבר ורקע כשלה.

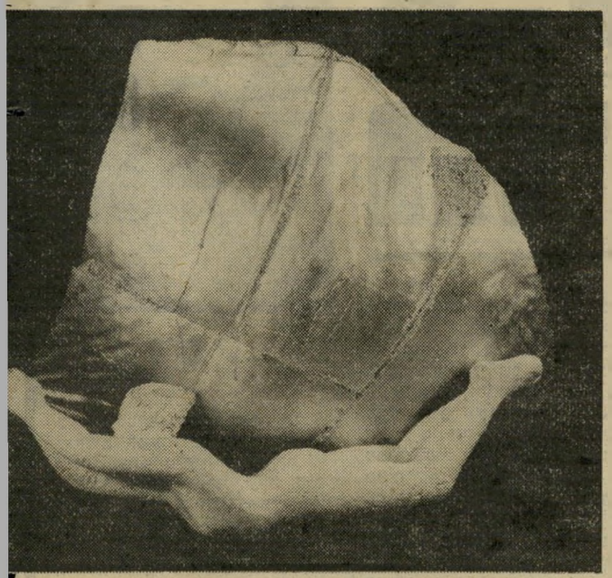
בעת לימודי העיצוב התעשייתי בקולג' המלכותי של לונדון, לשם נשלחה ללמוד לאחר סיום לימו־די הקרמיקה בבצלאל, הרבו ה־מורים והפרופסורים להקדיש תשו־מת־לב מיוחדת לדבר — שבישראל אין נותנים לו תשומת־לב ב־בתי־הספר לאמנות — חשיבה עצמית, שהאמן ידע להגדיר את עצמו, ושייתפתח מבחינה אינט־לקטואלית. תוצאות חשיבה מבו־רכת זו הפכו את רעיה אמנית חושבת, היוצקת בערכים הפלס־טים של יצירותיה גם תכנים.

„למה רעיה מפסלת ליוויתנים ו־דגים? בעלי־חיים אלה מסמלים עבורה את רצח העם ההמוני, ה־נערך במקומות שונים בעולם, מב־לי שאיש יפצה פה. את מחאתה היא מביעה בפסליה, כשהדגים הם רק סמל למה שמתרחש בין בני־האדם.

שפתה האמנותית עשירה ביו־תר.

„אשה על סוס־עץ חשמלי" של יובל עמית־מדר
ההשפעה של ההנפשה

„מיפרשית בסמל לשלום" של רעיה רדיך
השפעה של המינימליזם האמריקאי

תר, ובתבליטים מקרמיקה, התלויים על קירות האולם השני, היא „מדברת" בשפה האופיינית לכמה מטובי אמנות המינימליזם האמריקאיים, כמו **אגנס מרטין**. אמנם, היא נעלבה כשזה נאמר לה, וטענה שאינה מחקה איש, להיפך — היא בכלל באה מרקע של ספיגת תרבות אנגלית, בעת שהיתה סטודנטית בלונדון — אך גרגעה כשהוסבר לה שההשוואה היא לא לשלילה, אלא מחמאה.

רעיה אוהבת ליצור בחימר חרך, ולעצבו לפי ראות־עיניה. העקבות שמשאירות ידיה — בצורת חריצים לאורך ולרוחב הלוח — והקומפוזיציות היפות, נותנים תחושה של התבוננות בציור ממש, ולא בתבליט, או משהו שנעשה „פשוט" מקרמיקה. גם בגלריה ש"ץ, הסמוכה לבית האמנים, מוצגות עבודותיה, אם כי בגדלים קטנים יותר, בגלל התנאים האובייקטיביים.

כמו נימפה. את זה שרעיה רדליך נולדה בחיפה, אפשר להסיק מיד כשרואים את פיסלה, שהוא דמות אשה („ניסיתי לעשותה שמנה ומכוערת. אבל זה לא הלך, אז נכנעתי, והשארתי אותה יפה, אפילו שזה נראה קיטשי," אומרת רעיה) יפה ומעודנת, כמו נימפה, בתנוחה מאוזנת, כשלגווה צמוד מיפרש, הפרוש לרוח הים. זהו דגם לפסל, שהיא חולמת שיוצב בגבול הקבע בין מצרים לישראל, כסמל לשלום.

פסלים משלה מצויים ברחבי הארץ — בבית־ספר דתי, בשכונת ארמון הנציב, מצוי פסל בדמות ספירלה. בחצר בית־הספר על שם אלי כהן ברוממה מצוי תבליט קיר מקרמיקה.

לאחר ארבע שנים, שבהן לימדה רעיה עיצוב־המוצר בבצלאל, היא מלמדת זו השנה השניה באוניברסיטת חיפה. אבל ביתה נשאר בירושלים.

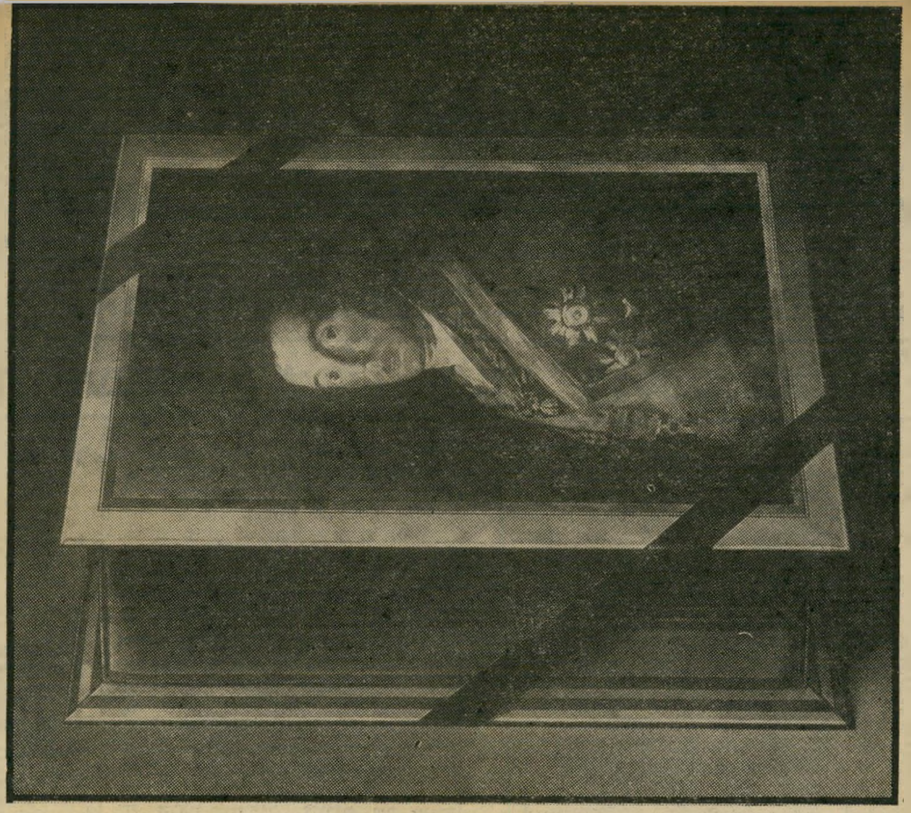
יש לה, לאמנית הרבגונית והמעניינת, רעיונות מוצלחים, שכדאי שיושאלו על־ידי הנוגעים בדבר. חלומה הוא, שבערים יוקמו פסלים ארעיים. כאלה העשויים מחומרים זולים, ושיוצבו לתקופות קצרות, כמו חצי שנה, ואחר כך יסולקו. עיקרון הזמניות והארעיות יאפשר לאמנים רבים להציג את פסליהם, ולגרום לתרבות להתחדש, ולא להיות כפותה לסנוביות ורדיפה אחר יוקרה. בצורה זו תתעשר תרבות העם, התלופה תתרום לאמנים ולציבור כאחת, והנזק הכספי יהיה מועט, ויחול בעיקרו על האמנים בילבד.

זהו רעיון מבריק, ויש לקוות שיאמצוהו.

ריאליזם — מה העניין?

גל ההיתלות בנושאים „רציניים" ומחייבים לא פג. הזרם, שהתחיל עם תערוכות מסוג המחוות לכל מיני אישים וסיגנונות, דבק בגל הריאליסטי. יחד עימו הביא הגל לבית האמנים בתל־אביב את התערוכה המכונה ריאליזם. קבוצת אמנים, שאין בינם לבין עצמם דבר מהמשותף, מציגה יחדיו. למה? אלוהים יודע.

נכון שבניו־יורק חזרו לערכים הקלאסיים של צבע, מיכחול ובד. נכון ששם תמיד הלך סוג־ציור, הנמכר היטב — של פרחים ענקיים, המצויירים אפילו ללא מיכחול, בעזרת כל אביזרי הציור המתוחכמים והמכניים. אך מה לזה ולהתעוררות ולביצבוץ הזרם „החדש", המתכנה ריאליסטי?

„?זה כותרת" (לפי גויה) של מיכאל בורדז'אן
מי בוחש מאחרי הקלעים?

מיכאל בורדז'אן הציג לפני כשנתיים בגלריה מבט בדיוק את אותו סוג־ציור שהוא מציג בביתן האמנים. כמוהו גם **נפתלי גולומב**, בתערוכת־היחיד הראשונה שלו בשנה החולפת. אין פה שום דבר חדש, לבטח לא עבודותיו של **גידי לוי**, העשויות קרמיקה ציבעונית, שהוצגו בגלריה הוראס ריכטר בעבר.

מה, אם כן, רצו אמנים אלה להוכיח? האם לא חבל על הכסף שהוצאו על הקטלוג הציבעוני המפואר, שלא היתה שום הצדקה להפקתו, מילבד התיעוד לצורכי האמנים עצמם?

מי בוחש מאחרי הקלעים בגאוות האמנים, ומעניק את הזכות להציג למי ולמה?

היו בשנה האחרונה כמה תערוכות־יוקרה איכותיות, שהוצגו בביתן האמנים, ושהעלו מקום זה על המפה. חבל לקלקל רושם זה בתערוכה מנופחת, יומרנית ותפלה, כמו זו המכנה עצמה ריאליזם.

כתמים

אוסף מייוחד במינו של בובות קוריאניות, מלאכת־מחשבת המיועדת לאספנים, מוצג בקומה העליונה שנפתחה זה עתה בגלריה שלוש עשרה וחצי ביפו. האוסף מוצג בצורה מייוחדת, על גבי מדפים בגובה שלושה מטרים, עם תאורה תיאטרלית, ויחד עם סך כל היופי המהמם של הקומה החדשה, הרי שזה שווה ביקור. המירפסת היפה, הצמודה לקומת הגג, מבטיחה להיות מוקד חברתי בערבי הקיץ.

●

מוקד חברתי נוסף, שהיה סגור לאחרונה מחוסר רישיון, ייפתח בשבוע הבא. זהו קפה קמין, הצמוד לגלריה ארטא הירושלמית, מקומם של כל היפים והיפות, שאוהבים לשלב ביקור בגלריה עם תענוג חברתי, וגם לשטוף את העיניים.

"התענוג כולו שלי"

אירופה-דלת ניקוטין בעישון עשירה בטעם.

תן טרמפ לחייל

נמר של עיר

המשורר ששרד מתרבות שנעלמה ✶ השואן שמיסחר את השואה ✶ תיזמורת הנשים שניגנה לד"ר מנגלה

שירה

סוצקבר

אברהם סוצקבר הוא משורר יוצא־דופן בנוף השירי בישראל. נולד ב־1913 בעיר סמורגון, ליד וילנה. עם פרוץ המלחמה העולמית הראשונה העלו הגרמנים את עיירתו באש ובני משפחתו נמלטו לסיביר. שם פגש הנער סוצקבר, לראשונה בחייו, במשורר בשם **אביגדור פויר־שטיין**, המוכר יותר בשם **אביגדור המאירי**, שקרא בפני הנוער שירים בעברית. באומסק שבסיביר מת אביו של סוצקבר, ובני משפחתו שבו לווילנה. שם הצטרף לקבוצת המשוררים הנודעת „יונג וילנה" (וילנה הצעירה) שנוסדה בידי **זלמן רייזין**. ב־1937 פירסם את הקובץ הראשון של שירי לידער, בהוצאת פאן קלוב הורשאי, וב־1940 נדפס הקובץ וואלדיגן, שהיה הספר האחרון שפורסם באידיש באירופה הכבושה. ששה טפסים מתוך סיפרו זה שלח סוצקבר לארץ־ישראל, והם הי־חידים שנותרו בידו. **שאול טשרניחובסקי** השיב לו בגלויה באידיש, כי שירים אלה מזכירים לו את שיריו שלו, שכתב בשעה שהיה בן גילו.

בתקופה הקצרה בה היתה וילנה כבושה בידי הרוסים (בתוקף הסכמי מולוטוב־ריבנטרופ) ניהל סוצקבר את הרדיו ו־תירגם את סוניטות קרים של **אדם מיצקביץ** לאידיש, והכין את סיפרו ה־שלישי לדפוס. את ההגהה האחרונה עשה ערב ה־21 ביוני 1941, שבו פלשו הגרמ־נים לרוסיה. שנתיים ימים חי אברהם סוצקבר בגיטו וילנה ואת תולדותיו רשם בספרו גיטו וילנה, שתורגם לכמה לשונות. אמו מתה עליו בגיטו ולו נולד ילד, ב־ניגוד לצו מפורש של הגרמנים.

סוצקבר עבד ליד הגיטו, במפקדתו של **אלפרד רוזנברג**, בה רוכזו אוצרות תרבות יהודיים. יום אחד ביקש רשיון מיוחד כדי להכניס לגיטו חומר הסקה לתנורים. הרשיון ניתן, ובתוך „חומר ה־הסקה" היו מיכתבים של טולסטוי, כתבי־יד של שלום עליכם, מיכתבי ביאליק, רשימות של רומאן רולאן, אינקונאבלים יקרי־ערך, קטעי יומן של הרצל, כתב־יד של הגאון מווילנה, ציורים של מארק שגאל ואוצרות תרבות אחרים.

בספטמבר 1943, עם חיסול הגיטו, הצ־ליח סוצקבר להימלט וליפרוץ דרך אל הפרטיזנים בסביבות יער נארוץ. הוא העביר כמה משיריו למוסקבה, באמצעות קצין־קישור של הפרטיזנים למוסקבה, שם נמסרו לידי סופרי האידיש הנודעים **דויד ברגלסון, פרץ מארקיש ואיציק פפר**. הם פירסמו אותם בעילום־שם, מכי־וון שלא ידעו היכן נמצא סוצקבר. כאשר נודע במוסקבה שסוצקבר נמצא בין הפר־טיזנים, הועברה פקודה להעבירו למוסקבה דרך קווי הנאצים, וכך הגיע למוסקבה, במרס 1944.

בגיליון פרבדה מה־29 באפריל 1944 פורסם מאמר גדול של **איליה ארנבורג** על שירת הגיטו של סוצקבר, ועל סוצ־קבר כפרטיזן. כתב ארנבורג בין השאר: „הוא לחם למען החירות, ידו היה נשק אוטומאטי, במוחו קטעי שירים ועל ליבו מיכתב של גורקי..." הסובייט העלין הע־ניק לסוצקבר את אותות „הכוכב האדום", „העבודה המצטיינת", „הנצחון על גרמניה" מדליה של „פרטיזן המילחמה בעד המו־לדת". כשווילנה שוחררה שב סוצקבר והוציא מתוך האדמה את כתבי־היד אותם טמן שם. בינואר 1946 נשלח להעיד ב־משפטם של פושעי המילחמה בנירנברג, והיה העד היהודי היחיד במישפט. ב־38 דקות גולל סוצקבר את פשעי הגרמנים ברוסיה והביא את נשיא־בית־הדין, **ה־וורד ראסל**, לבכות בפומבי. בערב יום־הכיפורים תש"ח (1947) עלה לארץ־ישראל.

בימים אלה ראה אור תירגום לעברית של הלילה הראשון לגיטו *, ספק פואמה,

משורר סוצקבר
על ליבו מיכתב של גורקי

ספק מחזור־שירים. מחזור השירים נפתח ב„הראש הצעיר של אחותי הנרדפת / בא על זרועי לנוח..." וממשיך במציאות מחרידה של „אדוכה המאבדות עד אין שיעור / ואתה — כעוף שנשחט לא־גמור..." אחר כך עולה השאלה שעד היום לא נמצאה לה התשובה: „מי אנחנו? / מה משמעות סבלותינו? אם רק כדי להיות קורבן לאדון צמא דם, / מעט שבמקומנו צפרדעים תיזולדנה..."

מחזור שיריו של סוצקבר, שנכתב בימי הכיבוש הנאצי, הוא עדות שירית מחרידה של משורר אידישי בשל. כותב המשורר: „מרחשות אותיות של בכל / והן נשארות על לוח הליב..." ומהאותיות אל תום ה־אמונה: „כמו אחי שבתקופתו של אר־ריאנוס הרימי, / כשהחניקה האמונה את היסורים בגוף..." שיר־הכותרת, הלילה הראשון בגיטו, מבטא במעט מילים את עוצמת המהפך ואת כוח המעבר ממצב למצב: „הלילה הראשון בגיטו הוא ה־לילה הראשון בקבר; / אחר כך כבר מתרגלים — כך מנחם שכני / את הגופים הנקפאים הירוקים, השרועים על הקר־קע..."

סוצקבר מתאר בתמצית שיריו עולם ש**שמואל בקט** אינו יכול לתארו בספ־רותית שבהזיותיו. בשירו שלושה ורדים הוא כותב: „ומאבילת־החושך חותכת־פותחת עורק שכוה, / שדרכו זולג עד הסוף, / הזמן מתוך גולגלתי, ואף־על־פי־כן אין מחשבתי / יכולה להשתחרר מ־עצמה: / תחת האפר של החיים שהיו... העולם, מתולע בכני־אדם, / למשנת ה־אדם לא מגיע..." וכמו ביאליק של דור עיר ההריגה כך הוא שואל: „מי הרג דרך העיר המתה בכנפיים פרושות / כעוף, שבחתך־חלף צווארו, / נחלץ / מידי השוחט, פרם מוכתמות? / כעש־נים שחורים / הלילה אותו מחתל..."

אין ספק שסוצקבר הוא משורר מגוע משוררים שנכחד מן העולם, משורר של מצוקה וכאב: „אך כל הנעליים שנטוו בדמעותי, / כבר נראו כנעל אמי. / וידי המושטת חזרה ונפלה / כמי שרוצה לא־חיו בחלום..."

אחד משיריו המרגשים נפתח ב„הנביא דולק על המזבח, / מפציב לו חג ה־ערב..." אשר הופך ל„הערב עצמו דולק כעת הוא, / הוא נע באושר ובוער..." וממשיך עד לבית האחרון: „זה לא מה שציימן חלם, / כמוהו כנביא כן מנחם אני, / בעד שבעה אירות אני רואה את העולם, / משתקף בדמעתי של ה־נביא..."

בסיפרון כה דק מצליח המשורר לתמצת את הנוראה שבחוויות־עולם לכדי מחזור־שירים צנום ומהמם, בו טמון סודה של שירה גדולה.

תרגום

פנלון

אחד המיסמכים המרגשים והמחרידים ביותר מן השואה הוא סיפור תיזמורת הנשים במחנה ההשמדה בירקנאו־אושוויץ, כפי שסופר על־ידי **פאניה פנלון** בסיפרה תיזמורת על תנאי שראה אור השנה ב־תירגום לעברית *. במשך 11 חודשים, החל מינואר 1944, יחד עם 41 חברות, תיפקדה פנלון בתיזמורת־על־תנאי. בחבורת המנג־נות היתה גם דודניתו של **גוסטאב מאהלר**, ועוד נערות ונשים מוסיקאליות, שבין שאר תפקידיהן ערכו קונצרטים לבכירי הנאצים, כדי להרגיע את עצביהם בין רצח לרצח. אם קיים מיסמך הממחיש את הטירוף של מילחמת־העולם השניה, הרי ספר זה הוא המיסמך.

אחד מקטעי הזוועה של „תיזמורת על תנאי" הוא סיפור הנגינה בפני הד"ר מנ־גלה: „ד"ר מנגלה — שם זה מטיל כי רעדה, ולא מחום אלא מפחד — אינו מסתפק בניסויים שלו, שהלקם אזלי בעלי עניין מדעי. הוא הורג לשם התענוג ש־כרכר, לשם הרטט הכפלתי־נראה, המחריד את העין האמוצה ביותר. הוא אורב לברק החלוף שמצית את הנאתו. יש לו אוז־ניים רגישות. הוא עלול שלא לסבול את תיזמורתה של סוניה... מייר עם הפתיחה מתחילה ההצגה. קבוצה של נמדים נכ־נסת בשורה. מנין באו? מנין השיג אותם מנגלה? נודע לנו שזה קירקס נמדים מפורסם באירופה כולה, שהנציץ עם המשולחים מהונגריה. אלה שאינם בתחפושות לכושים בגדי־פאר: ענ־יבות־פרפר וסמוקינגים לגברים, שמלות־ערב לנשים, שרבות מהן ודאי נלקחו ממחלצות שהכיאו לכאן אופטימיסטיות, תמימות... אנו מנגנות. אנשי ה־אס־אס צוחקים, עכודתי אינה מונעת בעדי מלחזות כ־מחזה המזור. אנו פותחות בפוקסטרוט. מג־גלה עושה תנועה, נותן פקודה, וכל ה־נמדים חוזרים לרחבה. היא מלאה נמ־דים רוקדים. זוגות סוכבים, אחרים מס־

* פאניה פנלון — תיזמורת על תנאי; עברית: רות חפץ; הוצאת עידנים, ידי־עות אחרונות; 249 עמודים (כריכה רכה).

* אברהם סוצקבר — הלילה הראשון בגיטו; עברית: ק.א. ברתיני; רישומים: שמואל בק; הוצאת עם עובד; 33 עמודים (כריכה רכה).

מלתעות

התועה והמתעה בדרכי השואה

אחד מסיפוריו המשכנעים ביותר של הסופר המנוח **אליעזר שטיינמן**, אביהם של **דויד ונתן שחם**, מצוי ביומן השיחות של **מאיר יניי**, כה אמר שטיינמן. מסופר בו על העיתונאי־סופר־שואן **אלי ויזל**: „בארוחת־ערב ציבורית בא אלי אלי ויזל ולחץ את ידי. הסתכלתי בעיניו. הוא התסכל בי. הוא חש מייד שלא כבש אותי. הסיר עיניו, התסובב ונעלם. באותה ארוחת־ערב היכה על היהדות. הוא דיבר על הנשמה היהודית, כשהמסובים יושבים ווולליים תרנגולות ומתמוגגים מנחת. אלי ויזל נותן ליהודים את הנחיה. יהודי זולל תרנגולת והוא מדושן עונג, אלא מה, חסרה לו, כך נדמה לו, קצת רוחניות. לכן הוא מזמין את אלי ויזל, שעושה עסקים מן הדמעות של העם היהודי, וזה בא, נותן ליהודים אוכלי התרנגולות את הציטוק, והם יכו־לים להמשיך לגנוח..." עד כאן אליעזר שטיינמן.

שואן ויזל
עסקים מן הדמעות של העם היהודי

בין מעריכי ספרות מקצועיים אין הת־ייחסות של ממש לספריו של ויזל. קיימת תמימות דעים מקיפה בדבר השידפון, ה־ריקנות והחד־ממדיות שבספריו. אלא ש־ויזל פועל ומפעיל את עולם הספרות ה־בינלאומי, כשהוא משיט את סירת הגייר שלו על דמעות השואה. כאשר החליטו שופטי פרס גונקור שלא להעניק השנה את הפרס לוויזל, הוא יצא בשצף קצף והאשימם ב...אנטי־שמיות.

ספרו האחרון של ויזל הוא סיפור שדוף ורדוד הנושא את הכותרת הימרנית העד — צוואת משורר יהודי שנרצח. ויזל מרדד בו דיוקן של דמות קרטון ספרותית בשם **פלטיאל קוסובר**, משורר בינוני שתלה את כל יהבו במהפכה אותה שירת. ויזל מרצף את סיפורו החד־ממדי בקבי־עות חד־ממדיות וצעקניות בנוסח: „סטא־לין בגד — ואלוהים לא?" אכן, מריחה של מיסטיקה יהודית למען מוחות שטוחים בארצות־הברית.

ויזל עשה זאת שוב. הוא עשה לסופרי האידיש שחוסלו בידי סטאלין, את מה שעשה לשואה, וחבל. התועה והמתעה בדרכי השואה ממשיך בכזבו.

תפקים בנעוץ גרוטסקי ומדכא. הגברים קרים קירה, עם שמץ התרפסות, וכך גם הנשים... היצורים האלה פולטים קולות שימחה ומנסים לשיר עם קלארה, עם לוטה ואתי. יש להם קולות צווחניים חדים. התיזמורת מנגנת שיר־לכת והם מלווים אותו במחיאות־כפיים ונקישות רג־ליים. יש משהו לא מציאותי ונורא בחמי־שים הידיים הקטנות, המכוסות טבעות, וצמידים המקרשים על הזרועות, ברגליים הקטנטנות החזקעות בקרקע. האם שוב נתקפתי בהזיה? לא, אני חיה, אני שר־מעת, אני רואה... כפינה, ללא תנועה, בחום הלוהט של השמש, קהל רוחות־רפאים מפוספסים, עיניים שקועות עמוק בחוריהן, מפחדים מצעות, מתכוננים כ־מחזה המטורף כלי להבין..."

תיאור הקונצרט המטורף והמשכו מובא להלן: „אנשי ה־אס־אס צוחקים. הצחוק, המוסיקה, הגמדים ונשף המסכות הזה הופך למחזה כל־כך מחריד, שהבטון רוע־דות מפחד. הצירצורים שלנו נבלעים כ־צחוק אדיר, ממרוף... די! צועק מנגלה והכל נעצר. זרוע צונחת, צחוק הופך ל־העוויה, השימחה המלאכותית מסתלקת מן הפרצופים שנעשים מפוחדים. האם יש לאדון טענות? לא, האדון צחק דיו, הגרם הנאה לאחרים. החגיגה תמה... כע־בור זמן־מה נראה הרופא הנאה חוזה את המחנה, ובעקבותיו עם הגמדים ה־צרחני והמאורשר שלו. מי יכול היה לחלום על השמדתם של יצורים קטנים אלה, ה־משתעשעים מכל דבר? מנגלה צוחק איתם, הוא נראה משועשע מאוד, הוא — הגדול כל כך, השולט בקטנים כל כך. יום אחד הוביל בעצמו את קבוצתו ה־עליזה והבוטחת — לגזים. הקומדיה תמה... מארי סיפרה לי, שאחרי הגמדים גילה עניין בתאומים. כדי לאפוף תאומים עבר במחנה הצוענים ונכח בעת שהגיעו מישלוחים. התאומים היו חיוניים, בכדי להמשיך במחקריו על התורשה ועל ה־גזע. מה הוא עושה בהם? ניסויים שונים. למשל, הוא ממית שניים באותו זמן, כ־אותה צורה, מנתח את גופותיהם, ורושם בקפידה את תצפיותיו..."

תיזמורת על תנאי הוא, כאמור, מיסמך מחריד, שבאחרונה נעשה לפיו סרט מרגש בכיכובה של השחקנית הבריטית המעולה **ואנסה רדגרייב**. כנראה בשל תמיכתה של השחקנית במאבק הפלסטיני לא הגיע הסרט לישראל, וחבל.

תיעוד

שפאר

אחת הדמויות התמוהות בצמרת של הרייך השלישי הוא **אלברט שפאר**. אדריכל נאצי צעיר זה, שהמפלגה שימשה לו כר נרחב למיצוי כשרונותיו, מייצג את הדור הצעיר שבהנהגה הנאצית. עם פרוץ המילחמה העולמית מונה על־ידי היטלר לשר החימוש והייצור המילחמתי, מישרה שבה התגלה כבעל כושר אירגוני נדיר, שהצליח להאריך את המילחמה.

אחרי המילחמה הועמד שפאר בשורת הנאשמים הראשונה במישפטי־נירנברג. שם אמר, בין השאר: „אני מניח כי אם היה להיטלר אי־פעם יריד, אני הוא ה־איש" וקיבל על עצמו את האחריות ה־מיניסטריאלית לזוועות הרייך השלישי. ב־תום המישפט נשאל כיצד נתאפשרו זוו־עות אלה והשיב: „זו הפעם הראשונה בהיסטוריה, שכוח עצום כלתי מוגבל כזה, יחד עם ההמצאות הטכנולוגיות החדישות ביותר, היו מרוכזים בידי אדם יחיד."

21 שנים ישב שפאר בכלא שפנדאו כ־פושע מילחמה. באותה עת חיבר את ספר זכרונותיו בתוככי הרייך השלישי *. ספר

* אלברט שפאר — **בתוככי הרייך ה־שלישי / זכרונות**; עברית: עדנה קורנ־פלד; הוצאת בוסתן; 565 עמ' (כריכה רכה + תצלומים).

רצוף תיאורים עמוסי צביעות מחד, ובעל עוצמה אותנטית מאידך, שיש בכוחו לפענח את סוד האנשים שניצבו בראש מגנגון הזוועות הנאצי.

שפאר הוא מאותם אנשים הזקוקים ל־„אורים ותומים", לדמות מנחה, והוא לא טורח אפילו להסתיר זאת. כבר בקטעי הפתיחה הוא מספר: „אחרי שהשלמתי את בחינותי, התקבלתי כאסיסטנט של פרופסור מפאנוב. מצאתי בו את ה„קאט־ליזטור" הראשון שלי — עד אשר, מקץ

שר־חימוש שפאר
„אם היה להיטלר ידיד אני הוא האיש"

שבע שנים, תפס את מקומו אדם אחר, רב־עוצמה ממנו..." ואת פגישתו הרא־שונה עם אותו „אדם אחר" מתאר שפאר כך: „נראה היה כאילו נבוך הוא ונרתע במיקצת נוכח קבלת־פנים פוערת זו. כא־שר פתח בקול חרישי, בהיסוס ובביישנות־מה, לא נשא נאום חוצב להבות כי אם מעין הרצאה היסטורית, היתה התרשמותי ממנו חיובית למדי..." והתוצאה: „ימים אחדים לאחר־מכן, בינואר 1931, נגשתי לסניף המיפלגה כדי להצטרף לשורותיה. התקבלתי כחבר מס' 474481."

את ראשית הקאריירה שלו בצמרת ה־נאצית החל שפאר כאדריכל מישרדו החדש של שר־התעמולה **יוזף גבלס**, למחרת הבחירות של מארס 1933, שהעלו את היטלר לשילטון. עד מהרה הגיע לפגישה ראשונה עם הפיהרר, כשבידו תוכנית לתפאורה בכינוס המיפלגה בני־רנברג. היטלר אמר באותה פגישה רק מילה אחת, „מסכים", שהפכה את שפאר מקורב למלכות. „מעמדי כאדריכל של היטלר הפך לגבי כמהדה צורך־חיים, שבו רכשתי בכל מאודי. בטרם מלאו לי שלושים שנה ראיתי לפני את הסיכויים היותר־מפעירים שאדריכל יכול לחלום עליהם..." אחד מאותם סיכויים היה להו־סיף את המירפסת ההיסטורית לבניין ה־קנצלר, מפני ש„חלון לא היה לי נוח דיו, אי אפשר היה לראות אותי מכל הצדדים. בכלות הכל, איננו יכול לשכב על אדן החלון כשמחצית גופי בחוץ..." כדברי היטלר.

מבין שברי זכרונותיו של שפאר אפ־שר לעמוד על כמה מתכונותיו של היט־לר. על תוכניתיו לעיצובה־מחדש של ברלין אמר הפיהרר: „רוחבן של שדרות שאנס אליה מגיע ל־100 מטר. אנו נפ־לול את השדרות שלנו רחבות יותר ב־עשרים מטר." על בית המנוחה של היט־לר כותב שפאר: „כך ישב לו איפוא הפיהרר, שבוי־מרצון, כשמול חלונו מת־נשא האונטרסברג, שהאגדה מספרת כי הקיסר קארל הגדול שוכן בתוכו, שקוע מתרדמה ומצפה ליום שבו יקום ויכונן מחדש את הרייך במלוא תיפארתו. היטלר ייחס לאגדה זו משמעות סמלית אקטו־אלית, ומצא בה השלכות על אישיותו־הוא: „אתה רואה שם ממול? את ה־אונטרסברג. אין זה מקרה שמישכני נמ־צא בדיוק מולו!..." ועל משאביו הכס־פיים של היטלר, שאיפשרו את החזקת בית המנוחה: „גובש הרעיון, כי פיר־סום דיוקנו של היטלר על גבי כולים יזכה אותו בתמלוגים. חלקו מכל בול היה נעיר ביותר, אך מאחר שדיוקנו הו־פיע ככל סדרות הבולים, זרמו מיליונים לקופתו הפרטית, שבורמאן היה מופקד עליה..."

בתיאור חייו הפרטיים של היטלר משר־בצים כמה קטעי וידוי, כמו: „הרבה נשים מעריצות אותי מפני שאינני נשוי. לתופעה זו היתה חשיבות מיוחדת בתקו־פת המאבק. זה כמו אצל שחקן קולנוע: ברגע שהוא מתחתן, הוא מאבד חלק ניכר מקיסמו בעיני הנשים, הרואות בו אלילן." עד כאן היטלר. ומוסיף שפאר: „היטלר היה בטוח כי ניתן בהשפעה אירוטית חזקה על נשים. אולם גם בתחום זה היה מלא חשדות וסיגים; הוא נהג לומר, כי מעולם אין הוא יודע אם אשה מעדיפה אותו על־פני גברים אחרים בתור רייכסקאנצלר או בתור אדולף היטלר; מכל מקום, חזר והדגיש, נשים אינטלי־גנטיות ומבריקות אין הוא סובל בקיר־בתו..."

שפאר הקים במהירות את ליישכת הרייך החדשה, עליה אמר לו היטלר: „מבין אתה, אני בשלעצמי הייתי מסתפק בחד־לט בבית קטן ופשוט לגמרי בברלין. יש לי די כוח ויוקרה. אין לי כל צורך בפאר כזה. אבל האמן לי: אלה שיכואו אחרי יהיו זקוקים מאוד למיסגרת ייצו־גית מפוארת כזאת. יהיו ביניהם כאלה שרק תודות לאמצעי־עזר מסוג זה יהיו מסוגלים לשמור על כוחם ומעמדם ה־שלטוני..."

מעט אחרי פרוץ המילחמה העולמית מונה שפאר לשר החימוש, ועד מהרה

„נמר של נייר"
מיוחד
ליום־השואה

הפך אחת מדמויות המפתח של הצמרת הנאצית. נושא השמדת היהודים ושאר בני הגזעים הנחותים כימעט שאינו מוזכר. ביובש לאקוני מסביר ומתאר שפאר את המהלכים הלוגיסטיים של המילחמה, את שאלות האירגון ואת כל מה שאינו נוגע לשחיקה האנושית.

החידוש הגדול בסיפורו של שפאר הוא בתיאורים הרבים של היטלר בסיטואציות שונות — של לחץ ושל רווחה, בפני המון ובמיסגרות מצומצמות. בפרק הצי־ני מכולם, שכותרתו „השואה" (אינו מת־כוון לשואה של יהודי אירופה אלא ל־פרק האחרון בתולדות הרייך השלישי), מובא סיפור סופו של היטלר, כפי שחזה בו המחבר. הרייך בן אלף השנים ארך רק תריסר שנים:

„כניין לישכת הרייך, שאותו הקמתי לפני שבע שנים, כבר נמצא במצוק הארי־טילריה הכבדה של הצבא האדום. אך תדירות הפגיעות בו היתה עדיין נמ־כה. ההרס שגרמו בו הפגזים הסובייטים נראה בלתי־משמעותי לעומת השמות ש־עשו בה, ביציר הארכיטקטונית שלי, בשבועות האחרונים מטוסים אמריקאים... שאוב חזר והוויע: „הפיהרר רוצה לראות אותך". כמה פעמים ב־12 השנים האח־רונות שמעתי נוסחה קבועה זו, שפתחה לפני את הדלת אל חדרו של היטלר!

אולם לא על זאת חשבתי בשעה שירדתי את חמישים המדרגות לערך אל מעמקי הבונקר... לפתע שאלני היטלר: „שמע שפאר, מה, לדעתך, עלי לעשות — להי־שאר כאן או לטוס לברכטסגאדן? יודל הודיע לי שרק עד מחר אפשר יהיה לצאת מכאן דרומה. יעצתי לו להישאר בברלין. לשם מה לו לטוס לברכטסגאדן? מה יעשה שם? הרי ברי, כי ברגע שתי־פול בברלין בלאו־הכי המערכה כולה תגיע לקיצה. ובמצב זה, הוספתי, סבור אני שאם אומנם אין מנוס מכך, מוטב שתסיים את חייך כפיהרר כאן, בברלין, ולא כפליט במעון סוף־השבוע שלך..."

בין הדברים האחרונים שאמר היטלר לשפאר: „אין בדעתי להילחם. גדולה מדי הסכנה, שרק אפצע ואפול חי בידי הרוסים. גם הייתי רוצה למנוע שאשייבי יתעללו בגופתי. על כן פקדתי שישרפו אותה. העלמה בראון חפצה להסתלק מן העולם הזה יחד עמי, ואת בלונדי* אמית קודם־לכן בוריה. האמן לי, שפאר, קל לי לשים קץ לחיי. רגע קצר ואני משוחרר מן הכל, נגאל מקיום רב־יסו־רים זה..."

בבונקר של היטלר מצוי גם גבלס, שר־התעמולה, ושפאר מספר: „גבלס סיפר לי כי אשתו ושש ילדיו השתכנו כאן, בבונקר, כאורחים של היטלר, על־מנת — כפי שהתפטא — לסיים את חייהם במישכן היסטורי זה. בניגוד ל־היטלר, שלט ברגשותיו היטב. לא ניכר בו כי חרק את דין עצמו ואת דין כל מישפחתו למוות..."

פגישה אחרונה עם חברתו לחיים של היטלר, **אווה בראון**: „קרוב לחצות הלילה נמסר לי על־ידי אחד המשר־תים, מאנשי האס־אס, כי אווה בראון מבקשת שאסור אליה. מצאתיה בקיטון צר־מידות, ברוב חדרי הבונקר, ששימש לה חדר מגורים ושינה כאחד. ומאחר והיטלר פרש לחדרו לחטוף תנומה, יכול־נו לשוחח באין־מפריע ובגילוי־לב. אווה בראון היתה היחידה מבין המיועדים למות בבונקר הזה, ששמרה על שלוות־נפש ראוויה להתפעלות. בעוד גבלס הפנין פא־תוס הרואי, בורמאן תר בקדחתנות אחר פתח־הצלה, היטלר דעך וחפך בעודו בחיים לצל נמוך חיות, ומאגדה גבלס כרעה תחת נטל שיברון־ליבה והתמוטטה כליל. מצאתי את אווה בראון רגועה, כמי שהשלימה עם גורלה בנועם ורוח טובה. „מה דעתך על בקבוק שמפניה לכ־בוד הפרידה?" שאלה בחיוך... בשעה שלוש לפנות־בוקר התעורר היטלר ושוב קם ממיטתו. ביקשתי למסור לו, כי כר־צוני להיפרד ממנו. יום ארוך זה ומאי־רעותיו הותירוני תשוש לחלוטין מבחינה גופנית ונפשית כאחד, כך שחששתי כי לא אוכל למשול ברוחי בפגישת־פרידה זו. והנה, זו הפעם האחרונה עמדתי לפני האדם, אשר לו הקדשתי שתים־עשרה משנות חיי, והוא ישיש מכורסם שיריון רועדות ומבטו כבוי. הייתי נרגש ומבול־בל. ואילו הוא, בעומדו מול, לא גילה אף לא זיק של רגש כלשהו. נימת דבריו היתה צוננת: „ובכן, אתה נוסע, אמר בנימה צוננת..." שפאר מספר כיצד עלה מהבונקר אל העיר הנצורה. הוא מתבונן לאחור, על לישכת הרייך, ומהרהר: „לפני שנים בניתי אותה, אדריכל צעיר שהגורל היטיב עימו, משום־מה... ואילו עתה נפרדתי מעיר־המפולת של הבניין שהקמתי לתיפארת, ושל הטובות בשנות חיי גם יחד..."

את נפילתו בשבי ואת מישפטי נירנ־ברג מציג שפאר בתיאורים אפולוגטים ומעט חנפנים, כדי למצוא חן בעיני הקו־רא המערבי. הוא מתעלם לחלוטין מנוש־אי ההשמדה, כולל השמדתם של מיל־יוני עובדי־כפייה, שהיו נתונים למרותו של בעל הזכרונות.

מצער מאוד, שההוצאה בעברית לא הקפידה על ההגהות ועל העריכה. הספר שעל הדוכנים עשוי ברשלנות. אך פגמים אלה אינם מצמצמים את ממדי החווייה המזעזעת המצפה לקורא.

---

* בלונדי היה כלבו האהוב של היטלר.

מאת בן עומר

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

בגיליון „העולם הזה", שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, תחת הכותרת „קומאנדו מול חברון", מובא סיפור התנדבותם של רכבות בני־העיר למען ביצור הספר (ראה: „קורא יקר"). כתבת־השער של השבועון, תחת הכותרת „דני קיי מצחיק את הישוב", מתארת את ביקורו בישראל של הקומיקאי האמריקאי־יהודי. סיפורו של מחבר „המרד על הקיון", הרמן ווק, „מילחמת בני לאמדינה בכבני לא מקום" הובא בגיליון זה בשלמותו.

בשער הגיליון: שחקן־בדרן דני קיי.

„העולם הזה" 968
תאריך: 3.5.1956

שבועון שפורסם בהעדרה של המערכת ✱ הקונגרס הציוני

✱ עם ישראל חי ✱ הטלפון של הד"ר בורג

כשנטלת לידך את הגליון האחרון של העולם הזה לא ידעת, מן הסתם, שאחה מחזיק באחד מפלאי העיתונות המודרנית: בגליון של עיתון שיצא לאור בהעדר ה־מערכת.

הרעיון השגעוני צץ כשהוזמן העורך הראשי להרצות על ענייניים ערביים במשק להב, קיבוץ של השומר הצעיר השוכן מצפון לבאר־שבע. מן הון להון התגלגלה השיחה לענייני העולם הזה, ובסוף הציע ג'מבה שכל המערכת תבוא לעבוד שבוע במשק.

כששמענו על זה חייכנו כולנו, כי מובן מאליו שהצעה כזאת אינה בת־ביצוע. גם בשבוע רגיל נדמה שחסרים יום־יומיים כדי להשלים את הגיליון. החברים עובדים שעות נוספות בלתי־ספורות ומוותרים על שבתות. ומי שמע פעם על עיתון היוצא לאור ללא מערכת?

אולם אין רעיון יותר מדי מטורף ב־מערכת זו. ההצעה חזרה וביצבצה בשי־חות, ולבסוף הונח על שולחן המערכת לוח־זמנים מדוקדק, שהיה צריך לאפשר לכל חברי המערכת המרכזיים להעדר שבוע ימים מן העבודה, מבלי שיקרה נזק. היתה רק דרושה עבודת הכנה של חודש וחצי.

המועד הקבוע הגיע לפני שבועיים וחצי. הכל היה מוכן. מועד היציאה נקבע ליום השישי, אחרי ישיבת־המערכת השבועית. אולם 32 שעות לפני כן התקיפו הפידאיון את מוסד הילדים של שפריר, סכנת ה־מילחמה הפכה למוחשית. חברי המערכת פוזרו מייד ברחבי הדרום, והיציאה נד־חתה לשבוע.

לפני שבוע וחצי, שוב ביום שישי, העמיסו חברי המערכת את עצמם על ה־ג'יפים, מצויידים בשמיכות, כובעי־טמבל וטבלות שוקולד, והפליגו להרי חברון. רק אני נשארתי בתל־אביב, כדי להבטיח את הערוך (ואת הופעת העיתון). היתה זאת הפעם היחידה ששרר שקט גמור במישרדי המערכת, הדומים לרוב להעתקה קולנועית של בית־משוגעים. אפילו ה־שליח, לוי לוי, היה בין היוצאים.

חברי המערכת לא התעקשו לעבוד ב־ביצורים. הם השתדלו להשתלב בכל ענפי המשק, לראות במה עוסקים החברים ב־חיי יום־יום וכיצד פועל עסק מסועף זה ששמו קיבוץ. אמנם לרגל עבודתם שהו בשנים האחרונות מאות פעמים במשקים שונים ליום־יומיים. אולם הם ידעו כי רק מי שעובד במשק ממש יכול להתחיל להבין ולחוש את ההווי האמיתי של חברה זו. שני חברים לא היו זקוקים לתקופת־התמחות. אורי סלע, יליד דגניה ב', הש־תלם מייד על מערכת החשמל, ואומרים שנראה יותר קיבוצניק מן הקיבוצניקים עצמם. שלום כוהן, לשעבר חבר משק נחשונים של השומר־הצעיר בנגב, התמצא אף הוא בשטח ובחדר־האוכל. שאר ה־עבודות: כיבוש חציר, הובלת חציר, עבודה בתפוזרת חיטה, בוקרות, הבטחת טרקטורים וצאן לאורך הגבול, שמירה בלילה, ביצורים ועבודה בקומונה.

ברוב אופטימיותם לקחו עמם חברי ה־מערכת שתי מכונות־כתיבה, בחשבם ש־אולי יוכלו לרשום כמה שורות אחרי יום־העבודה. אולם גם בערבים התכסו אבק, שעה שהחברים הרצוצים התכסו בשמיכות ונחרו. הם למדו להבין מה זה יום עבודה בשדה.

רק פעמיים הוטרחו מכונות־הכתיבה. ב־אחד הערבים החליטו חברי ועדת־התרבות של המשק לערוך מישפט ציבורי נגד העולם הזה ומסרו כתב־אישום בעל אר־בעה סעיפים. אך לא לשווא כיסו חברי מערכת זו את מישפטי קסטנר ועמוס בן־גוריון. מייד התיישבו ליד המכונות וחיברו 400 שאלות לקטיגוריה, לפי מיטב סיגנון המערכת. אלא שהמישפט לא נת־קיים, בגלל חוסר האפשרות של התביעה להתכונן לו כראוי.

היצירה השניה היתה סקטש, אותו הציגו חברי המערכת בערב האחרון, בו ערכו חברי המשק מסיבת־פרידה למתנדבים. ה־נושא היה שיטת־העבודה במערכת, ואני מקווה שחברי המקום לא התייחסו אלינו יותר מדי ברצינות.

המכונות החלו מטרטרות מייד עם שוב החברים למערכת, בערב שבת. הם היו, כמובן, גדושים רשמים. חוץ מזה חזרו משוכנעים לחלוטין שמרכז העולם הוא במשק להב, 16 קילומטרים צפון לבאר־שבע.

לי זה נראה קצת מוגזם. האמת היא שמשק להב (המופיע במפה שלך בשם ציקלג) הוא רק מרכז הארץ. הוא רחוק במידה שווה בדיוק, בקוו האוויר, מדן ומאילת.

דוב אויען

העם

ציונות ציונית?

לפי ההגדרה הקלאסית, הציוני הוא ה־יהודי המבקש להעלות ארצה יהודי שני, בכספו של יהודי שלישי. בשינוי קל אפשר גם לטעון, כי הציוני הוא היהודי החי מכספו של יהודי שני, הניתן לו כדי להעלות, בכיכול, יהודי שלישי.

נוסח ציני זה של תפקידי הציונות יכול היה להיראות כאמיתי לאור הדיונים שהת־נהלו השבוע בקונגרס הציוני הכ"ד שנערך בירושלים. הם כללו דיון שיכול היה להע־לות חרדה בלב.

אלא שבכך זאת. כל המגביות ה־ציוניות מתפרנסות מן הדאגה לגורלם של יהודים נרדפים, הזקוקים להצלה מיידית. בשנה האחרונה היו אלה יהודי מארוקו, ארץ בה התנהלה מילחמת־שיחרור ערבית. אלא שבינתיים זכתה מארוקו לעצמאות והממשלה החדשה לא גילתה אף שמץ של נטייה אנטי־שמית. השולטן הבטיח שיוויון־זכויות מוחלט ליהודים, והיהודים מצידם היו מעוניינים להפגין את נאמנותם למישטר החדש. התוצאה: ראש ציוני מארוקו, אלפונסו סבאח, לא בא אפילו לקונגרס.

היה זה מצב עדין. נחום גולדמן, נשיא הקונגרס, ניסה לעקוף את הבעייה על־ידי ניסוח זהיר: „אומנם הבטיח השולטן שיוויון זכויות ליהודים ואף קיים הבטחה זו, אלא שבכל זאת..."

דיון חשאי. אולם על פירורים כאלה אין לקיים את מנגנון המגביות, וגם לא את הדמאגוגיה של המפלגות המתפרנסות מהן. היה צורך בסיסמה גדולה, מבהילה ומעוררת. זרק אותה לאולם הקונגרסים שלמה זלמן שרגאי הדתי: להעלות מייד 100 אלף יהודים מצפון־אפריקה.

היתה זאת סיסמה מסוכנת. היא יכלה לערער את מעמדם של יהודי מארוקו בתקופה העדינה ביותר, ולעורר בלבם אשליית־שווא ובלב השולטן ספקות חדשים. מסיבה אחרת לגמרי התנגד להצעה גיזבר הסוכנות היהודית, גירא יוספטל. הוא ידע שאין כסף לעליה כזאת. כי לפני ה־קונגרס השתתף ראש־הממשלה, דויד בן־גוריון, בשתי ישיבות של הנהלת הסוכנות היהודית ודרש להעביר את כל כספי ה־סוכנות לצורכי הביסחון של המדינה. שר־גאי וגולדמן התנגדו לכך, בלא הצלחה רבה.

כך הזדקרה שאלה חשובה: מי קיים בעצם בשביל מי — הציונות למען ה־יהודים הנרדפים או היהודים הנרדפים למען הציונות?

דרכי אדם

שלושה בנים זכרים

זלמן יעקובוביץ, נהג דן שכיר בן 35 ואשתו לוסיה חזרו הביתה מלווייה אביה של לוסיה, שנפטר יום לפני כן משבץ־לב. בבית חיכו להם ידידים רבים.

תחילה שררה אווירה לא נוחה של בית אבלים. לבסוף התגברו הנוכחים על ה־הרגשה המוזרה, ניגשו אל בני הזוג וברכו אותם על המאורע המאושר שקרה להם לפני שבוע ימים, כאשר נולדו להם שלושה בנים זכרים.

זלמן שיגר מייד הזמנות לנשיא המדינה ורעייתו, לראש־הממשלה ולרב הראשי. שעות מעטות לפני עריכת ברית־המילה הגיע מיכתב מבן־גוריון, ובו התנצל על אי־יכולתו להופיע, ותוא בירך את השלי־שיה.

מיכתב דומה בא מרעיית הנשיא, ב־תוספת שלוש שמיכות לתינוקות. ואילו במקום הרב הראשי של ישראל הגיע הרב הראשי של תל־אביב—יפו, הרב איסר יהו־דה אונטרמן. על ברכיו נעשו שלושת הילדים ליהודים.

שמותיהם, שדוקלמו בגאווה על־ידי מו־הלם, ישראל רוטרמן: עם, ישראל, חי.

אושים

● **אחרי ששר־הדואר הד"ר יוסף בורג** נאלץ להמתין 20 דקות לתשובה, לאחר שחייג את המיספר 19, המיועד להזמנת שיחות־חוץ, החליט למנות מייד ועדה של שני מהנדסי־טלפון על מנת לחקור מדוע עובר זמן כה ארוך ומורט־עצבים עד ש־מקבלים תשובה במיספרים 14 (מודיעין) ו־19.

● **רעיון גאוני צץ במוחו של ח"כ חרות הד"ר יוחנן באדר.** לאחר ששר־האוצר **לוי אשכול** הוסיף על הבלו, ההיטל, הארנונה, האגרה, המיקדמה, ה־מילווה והמכס גם את היהב, טען באדר שיש לו שם חדש, שטרם השתמש בו: מס!

● **מזכיר המפלגה הקומוניסטית שמואל מיקונים,** שהיה בשנות העשרים שחקן בתיאטרון אוהל, הסביר השבוע בשיחה פרטית כי אין כמקצוע השחקן מתאים למנהיגי מהפכות. במהפכה הצרפתית, ל־משל, מילאו שני שחקנים תפקידים חשו־בים. דעת מיקונים: אין זה מיקרה כי הדראמה היא סוג האמנות הלוחם ביותר.

● **בנאומו בפתיחת הקונגרס הציוני** אמר בין השאר הד"ר **נחום גולדמן:** „שמונים אחוז מן ההחלטות שנתקבלו בקונגרסים הקודמים נשארו על גבי ה־נייר. מוטב להחליט פחות ולבצע יותר. כי היהודים שנהגו מן ההחלטות היו סוחרי פסולת הנייר."

● **בצטטו סיסמת פירסומת שהוצעה לו** על־ידי מומחי תיירות ותעמולה אמריק־אים, למען הגברת התיירות באילת, אמר שר־הפיתוח **מרדכי בנטוב:** „אנחנו ערבים לשמש! אם יהיה יום גשום — כל הוצאותיכם על חשבוננו!"

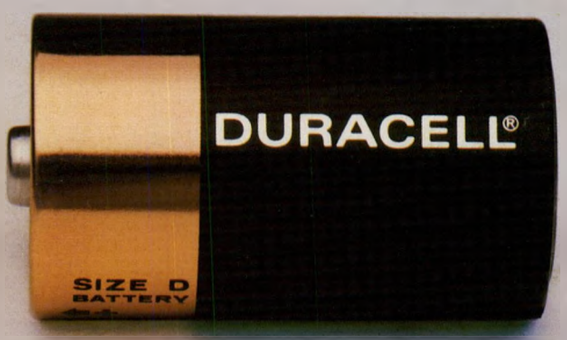
מערכת בספר

אורי אבנרי (במרעה), אורי סלע (בחישמול), שלום כוהן (בחציר) ואלי תבור (בביצורים) — חברי המערכת של **העולם הזה** יצאו לקיבוץ להב לשבוע עבודה (ראה: קורא יקר).

חמש סוללות אחרות נגמרו

DURACELL

עדיין פועלת!

DURACELL-הסוללה האמריקאית שאורך חייה גדול פי 5* בממוצע
מכל סוללה רגילה.
נסה אותה — המבנה הכימי המיוחד של סוללת DURACELL מונע
נזילות והיא נותנת את כל העוצמה עד הרגע האחרון, ולא דועכת
כמו שאר הסוללות הרגילות שאתה מכיר. קח אותה — ניתן להשיגה
בכל הגדלים:
לפנס, לרדיו, לטייפ, למצלמה, למחשב כיס, לצעצועים של ילדיך.
בפעם הבאה שתקנה סוללה, (וזה לא יקרה בקרוב...)
שוב תקנה DURACELL.
DURACELL-סוללת קודקוד הנחושת. אף סוללה רגילה אינה נראית
כמוה...או מאריכה ימים כמוה.

DURACELL-חיה פי חמש מכל סוללה אחרת

* פי-4-5-6-, בהתאם לשימוש. מבוסס על תוצאות מחקר של Associated Testing Laboratories Inc. U.S.A. שנעשו בשמוש רציף בסוללה.

מפיצים בלעדיים של סוללות Duracell בישראל: דל—תה מוצרי איכות חשמליים בע"מ כיכר -המדינה 72 תל—אביב. טל: 5—453134
להשיג גם בחנויות החשמל והצילום המובחרות ובחנויות השק"ם.

כ"ד ניסן תשמ"א, 29.4.1981 מיספר 2278 80 עמודים שנה 45 המחיר: 13 שקלים (כולל מ.

העולם הזה

קורבן אפרת גינגולד

רצח באהדת משמרים